

*Ευχαριστώ την καθηγήτρια Μαλικούτη Σταματίνα
για την αμέριστη βοήθειά της*

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	7
1.2. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	10
1.3. Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	11
1.4. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ	13
1.4.1. ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1930	13
1.4.2. ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1940-1950	13
1.4.3. ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1960	14
1.4.4. ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1970 -1975	15
1.4.5. ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1976 -1985	16
1.4.6. ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1986 -1996	17
1.4.7. ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1997-2001	18
1.4.8. ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2002-2004	18
2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	19
2.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1807-1922	19
2.2. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΑΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	20
2.2.1. ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ	20
2.2.2. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΩΝ ΤΟΥ 1830	20
2.2.3. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	21
2.2.4. ΠΕΡΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΥ ΩΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΔΟΜΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ ΑΥΤΩΝ	22
2.2.5. ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΕΧΡΙ 2000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ, ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ	23
2.2.6. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΖΩΝΗΣ ΟΙΚΙΣΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΚΑΤΑΤΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΤΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΟΡΙΩΝ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΩΝ ΤΟΥ 1923	24
2.2.7. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ Η ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ	27
2.2.8. ΝΟΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΜΕ ΤΗΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ ΔΟΜΗΣΗΣ	28
2.2.9. ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ	33
2.2.10. ΣΥΝΤΑΓΜΑ	37
2.2.11. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	38
2.2.12. ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	39

2.3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΜΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	43
2.3.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1923-1929	43
2.3.2. ΠΕΡΙ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ	43
2.3.3. ΠΕΡΙ ΟΙΚΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	44
2.3.4. ΠΕΡΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	45
2.3.5. ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	45
2.3.6. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ, ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	52
2.3.7. ΒΙΩΣΙΜΗ ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	57
2.3.8. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	59
2.3.9. ΠΕΡΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	59
2.4. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥΣ	60
2.4.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	60
2.4.2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	61
2.4.3. ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΟΙΚΙΣΜΟΥ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	63
2.4.4. ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΝΑΣΚΗΣΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	63
2.4.5. ΑΝΑΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΟΙΚΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	64
2.4.6. ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	65
2.5. ΕΜΜΕΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ» ΝΟΜΩΝ	66
2.5.1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	66
2.5.2. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	71
1. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	71
2. ΔΕΛΤΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ : ΤΑ ΠΛΗΡΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ.....	78
1. ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ Ν. 3028 (ΦΕΚ Α΄ 153/28-6-2002)	78
2. Η ΧΑΡΤΑ ΤΟΥ ΝΙΖΗΝΥ ΤΑΓΙΛ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	116
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ.....	120
Α. ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	120
Β. ΜΕ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΗ ΣΕΙΡΑ	123
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	126

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στόχος της εργασίας είναι η διερεύνηση και η καταγραφή της υφιστάμενης νομοθεσίας που αφορά στην προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ελλάδα.

Αιτία ανάληψης του θέματος είναι η κάλυψη του ελλείμματος που υπάρχει στις σπουδές μας πάνω στο αντικείμενο αυτό.

Η σχετική βιβλιογραφία είναι πλούσια, με μικρά περιθώρια διαφοροποίησης. Αυτό δεν σημαίνει ότι πρόκειται για ένα εύκολο θέμα. Σε αντίθεση έχει συγκεκριμένες δυσκολίες. Μια βασική δυσκολία είναι η επιλογή των κυριότερων νόμων. Καθώς επιλέχθηκαν εκείνοι που είναι σε ισχύ – με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπου κρίθηκε απαραίτητο. Δεύτερον πολύ σημαντικός είναι και ο τρόπος παρουσίασης. Επιλέχθηκε η παράθεση των νόμων σε μικρές θεματικές ενότητες, ώστε να γίνεται πιο κατανοητό το περιεχόμενό τους και η σύνδεση μεταξύ τους.

Η εργασία αποτελείται από δύο κύρια κεφάλαια.

Το πρώτο είναι η εισαγωγή, το οποίο χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες. Στις πρώτες τρεις ενότητες αναλύεται η έννοια της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, καθώς και η ιδεολογία της προστασίας της. Ενώ στην τελευταία ενότητα αναφέρονται συνοπτικά οι αρχές και οι τάσεις σε Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο ανά δεκαετία.

Το δεύτερο κεφάλαιο, είναι το κυρίως θέμα. Το νομικό πλαίσιο για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ελλάδα, το οποίο χωρίζεται σε πέντε ενότητες. Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια ιστορική αναδρομή για το χρονικό διάστημα 1807- 1922. Στην δεύτερη ενότητα αναφέρονται οι νόμοι που είναι άμεσα συνδεδεμένοι με την αρχιτεκτονική κληρονομιά. Ενώ στη τρίτη αναφέρονται οι νόμοι που είναι έμμεσα συνδεδεμένοι με αυτήν, συγκεκριμένα ανήκουν στην πολεοδομική νομοθεσία. Στην τέταρτη ενότητα αναφέρεται το νομικό πλαίσιο που προσδιορίζει τους φορείς και τον τρόπο λειτουργίας τους. Ενώ στη πέμπτη αναφέρονται οι αναπτυξιακοί και οι ολυμπιακοί νόμοι που είναι έμμεσα συνδεδεμένοι με την αρχιτεκτονική κληρονομιά.

Ακολουθούν τα συμπεράσματα, τα τρία παραρτήματα και η βιβλιογραφία.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

A.M.E.A.	- Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες
B.Δ.	- Βασιλικό Διάταγμα
Γ.Ο.Κ.	- Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός
Γ.Π.Σ.	- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
Δ.Ε.Η.	- Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Ε.Α.Χ.Α.	- Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας
Ε.Ε.	- Ενωμένη Ευρώπη
Ε.Ε.Α.Ε.	- Επιτροπές Ενασκήσεως και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου
Ε.Μ.Π.	- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Ε.Ο.Τ.	- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Π.Α.Ε.	- Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου
Ε.Τ.Ε.	- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
Ζ.Α.Α.	- Ζώνη Αστικού Αναδασμού
Ζ.Α.Σ.	- Ζώνη Αγοράς Συντελεστών
Ζ.Ε.Ε.	- Ζώνη Ειδικής Ενίσχυσης
Ζ.Ε.Κ.	- Ζώνη Ειδικών Κινήτρων
Ζ.Ε.Π	- Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας
Ζ.Κ.Σ.	- Ζώνη Κοινωνικού Συντελεστή
Ζ.Ο.Ε.	- Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
Ζ.Υ.Σ.	- Ζώνη Υποδοχής Συντελεστή
Η.Σ.Α.Π.	- Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών και Πειραιώς
Κ.Π.Σ.	- Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Μ.Σ.Δ.	- Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης
N.	- Νόμος
N.Δ.	- Νομοθετικό Διάταγμα
Ο.Τ.Α.	- Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ.	- Προεδρικό Διάταγμα
Π.Μ.	- Πολεοδομική Μελέτη
Π.Σ.	- Πολεοδομικό Σχέδιο
Π.Υ.	- Πολεοδομική Υπηρεσία
Π.Υ.Δ.Ε.	- Περιφερειακές Υπηρεσίες Δημοσίων Έργων
Ρ.Σ.	- Ρυθμιστικό Σχέδιο
Σ.Δ.	- Συντελεστής Δομήσεως
Σ.Ο.Α.Π.	- Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων
Σ.Π.Α.	- Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Σ.τ.Ε.	- Συμβούλιο της επικρατείας
Σ.Χ.Ο.Ο. Α.Π.	- Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
Σ.Χ.Ο.Π.	- Συμβούλια Χωροταξίας Οικισμών και Περιβάλλοντος
Τ.Ε.Ε.	- Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος
Υ.Α.	- Υπουργική Απόφαση
Υ.Δ.Ε.	- Υπουργείο Δημοσίων Έργων
ΥΠ.ΠΟ.	- Υπουργείο Πολιτισμού
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε	- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
Φ.Ε.Κ.	- Φύλλο εφημερίδας της Κυβερνήσεως

- C.I.A.M. - Congres Internationaux d'Architecture Moderne
(Διεθνές Συνέδριο Μοντέρνας Αρχιτεκτονικής)
- I.C.O.M.O.S. - International Council On Monuments and Sites
(Διεθνές Συμβούλιο μνημείων και τοποθεσιών)
- T.I.C.C.I.H. -The International committee for the Conservation of the Industrial Heritage
(Διεθνής Επιτροπή για την Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς)
- U.N.E.S.C.O. -United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation
(Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών)

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1.Στοιχεία ορολογίας

Σύμφωνα με τον νόμο Ν.2039/1992 "Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης" :

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά, σε διάκριση από την αρχαιολογική κληρονομιά που είναι όρος παράλληλος και όχι ταυτόσημος, και από την πολιτιστική κληρονομιά που είναι πολύ ευρύτερος όρος. Περιλαμβάνει:

- Μνημεία, δηλαδή κάθε κτίριο και κατασκευή ιδιαίτερα σημαντική εξαιτίας του ιστορικού, αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού της ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων ή των διακοσμητικών στοιχείων που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους.
- Αρχιτεκτονικά σύνολα, δηλαδή ομοιογενή σύνολα αστικών ή αγροτικών κατασκευών σημαντικά εξαιτίας του ιστορικού, που βρίσκονται σε τέτοια σχέση μεταξύ τους ώστε να αποτελούν ενότητες που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.
- Τόποι, δηλαδή σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης, τα οποία αποτελούν εκτάσεις τόσο χαρακτηριστικές και ομοιογενείς ώστε να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.

Ο Χάρτης της Βενετίας θεωρεί δεδομένη και κοινά παραδεκτή την έννοια του «ιστορικού μνημείου» και εντάσσει σ' αυτήν και την αστική ή αγροτική τοποθεσία που μαρτυρεί έναν ιδιαίτερο πολιτισμό, μια ενδεικτική εξέλιξη ή ένα ιστορικό γεγονός. Δεδομένη θεωρείται και η έννοια του «ιστορικού συνόλου».

Το ίδιο συμβαίνει και με την **Διακήρυξη του Amsterdam** που διευκρινίζει ότι η αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν περιλαμβάνει μόνο τα μεμονωμένα κτίρια αλλά και ολόκληρες πόλεις ή χωριά ιστορικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος, παλαιά τμήματα πόλεων, ιστορικά πάρκα και κήπους, η διατήρηση περιλαμβάνει και τα ταπεινά κτίρια και τον περίγυρό τους.

Πολλές φορές τα όρια αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς συγχέονται.

Αρχαιολογική κληρονομιά κατά την **Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς της Ευρώπης, Στρασβούργο 1969** αποτελεί κάθε ερείπιο ή αντικείμενο ή άλλα ίχνη ανθρώπινης παρουσίας, που αποτελούν μαρτυρία εποχών ή πολιτισμών για τους οποίους οι ανασκαφές ή οι ανακαλύψεις είναι η κύρια πηγή ή μία από τις κύριες πηγές επιστημονικών πληροφοριών.

Ενώ σύμφωνα με τον νόμο Ν.3028/2002 " Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς " έχουμε την ακόλουθη κατηγοριοποίηση:

1. Μνημεία :

- α. Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα οικοδομήματα που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830.
- β. Ως νεότερα μνημεία νοούνται τα οικοδομήματα που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

2. Αρχαιολογικοί χώροι

Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιότετους χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα.

3. Ιστορικοί τόποι

Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

4. Βιομηχανική αρχαιολογία

Ως βιομηχανική αρχαιολογία νοούνται κτίρια ή συγκροτήματα κτιρίων με το μηχανολογικό και τεχνικό εξοπλισμό τους, τα εργαλεία τους και τα αρχεία τους που δίνουν πολλές πληροφορίες για το παρελθόν μας, όχι μόνο τεχνικές αλλά και για τον τρόπο ζωής μέσα και έξω από αυτά.

- α. Βιοτεχνικά, βιομηχανικά και προβιομηχανικά κτίρια μικρού μεγέθους, όπως: ανεμόμυλοι, νερόμυλοι, αλευρόμυλοι, ελαιοτριβεία, φάροι, φούρνοι, στέρνες νερού, δεξαμενές, ασβεστοκάμινοι, σιδεράδικα, βαμβακουργεία, εριουργεία, σαπυνοποιεία, οινοποιεία, επιπλοποιεία, χρωματοουργεία, γουναράδικα κ.ά..
- β. Βιομηχανικά συγκροτήματα όπως: Καπνεργοστάσια, Μεταξουργεία, Ναυπηγεία, Κλωστοϋφαντουργεία, Υδραγωγεία, Ατμοηλεκτρικοί σταθμοί, Σταθμοί ΔΕΗ, Οινοποιεία, Εργοστάσια αλιπάστων, Πλινθοκεραμοποιεία, Σταφιδοεργοστάσια κ.α.
- γ. Εργατικές κατοικίες: όπως του Λαυρίου κ.ά.
- δ. Μέσα συγκοινωνίας και μεταφοράς όπως: τρένα, αστικές συγκοινωνίες, τραμ, ατμόπλοια κ.ά..
- ε. Μηχανές, βιομηχανικά προϊόντα και εργαλεία. Π.χ. τα μηχανήματα ενός ελαιοτριβείου, όπως : το τριβείο, το πιεστήριο, το βίντζι, η αντλία, η λίμπα, το καζάνι. Επίσης ο εξοπλισμός ενός τυπογραφείου, όπως: η τυπογραφική μηχανή, οι κάσες, οι σφραγίδες, τα τυπογραφικά στοιχεία.
- ζ. Φυσικούς τόπους βιομηχανικής εκμετάλλευσης και τεχνικά έργα υποδομής όπως: Ανθρακωρυχεία, Λιγνιτωρυχεία, Αλυκές, Νταμάρια κ.ά..
- η. Μνημεία ονομάζουμε όχι μόνο τα κτίσματα και τα κινητά αντικείμενα του βιομηχανικού Πολιτισμού μας αλλά και τις τεχνικές γνώσεις, που πηγάζουν από αυτά καθώς και τις πληροφορίες για τον τρόπο ζωής μέσα και έξω από αυτά.

1.2. Το περιεχόμενο της προστασίας

Με τον νόμο Ν.3028/2002 διευρύνεται το περιεχόμενο της προστασίας, ενώ αποφεύγεται η παραδοσιακή λειτουργία των περιορισμών και της διατηρήσεως και ενσωματώνονται νέες λειτουργίες που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες συνθήκες, π.χ. η χρήση του μνημείου και η ένταξή του στην κοινωνική ζωή.

Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας συνίσταται κυρίως:

- α. Στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, την τεκμηρίωση και τη μελέτη των στοιχείων της,
- β. στη διατήρηση και στην αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της,
- γ. στην αποτροπή της παράνομης ανασκαφής, της κλοπής και της παράνομης εξαγωγής,
- δ. στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάστασή της,
- ε. στη διευκόλυνση της πρόσβασης και της επικοινωνίας του κοινού με αυτήν,
- στ. στην ανάδειξη και την ένταξή της στη σύγχρονη κοινωνική ζωή και
- ζ. στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά.

Η προστασία των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων περιλαμβάνεται στους στόχους οποιουδήποτε επιπέδου χωροταξικού, αναπτυξιακού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού σχεδιασμού ή σχεδίων ισοδύναμου αποτελέσματος ή υποκατάστατων τους.

1.3. Η ιδεολογία για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς

Γενικότερα, η σημερινή ιδεολογία για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς έχει τις ρίζες της στα τέλη του 19ου αιώνα, οπότε το αίτημα για τη διατήρηση αποκρυσταλλώνεται ως αντίδραση στις συνθήκες της βιομηχανικής επανάστασης, αλλά και ως απόρροια των αντιλήψεων του Ρομαντισμού και του Ιστορισμού.

Μέχρι το 1923, δεν υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο πολεοδομικού σχεδιασμού. Έχουμε κυρίως οικοδομικές και αστυνομικές διατάξεις.

Μετά τους δύο πολέμους, τα προβλήματα προστασίας έρχονται και πάλι στην επικαιρότητα κάτω από νέες συνθήκες. Γενικότερα, είναι η εποχή που το Κράτος αναγκάζεται να αναλάβει ενεργό και άμεσο ρόλο στη διευθέτηση του χώρου και την παροχή κατοικίας στις κατεστραμμένες πόλεις της Ευρώπης. Τα μεγάλης κλίμακας ρυθμιστικά σχέδια, οι νέες πόλεις, οι ριζικές αναπλάσεις και τα τεράστια και ομοιόμορφα οικοδομικά συγκροτήματα αποσκοπούσαν στην ποσοτική παραγωγή του δομημένου περιβάλλοντος, εξαφανίζοντας τις ιδιαιτερότητες και την ποιότητά του.

Οι πολιτικές αυτές οδήγησαν στη θέσπιση ενός πολεοδομικού δικαίου, πανομοιότυπου σε όλες τις χώρες, αποτέλεσμα του οποίου ήταν ο ομοιόμορφος σχεδιασμός και η ποσοτική κατανομή του χώρου. Οι συνέπειες είναι γνωστές: αστυφιλία, αυθαίρετη δόμηση, εμπορευματοποίηση της γης, καταστροφή του φυσικού και του ιστορικού περιβάλλοντος.

Στη δεκαετία του 1960, και ενώ σε όλη την Ευρώπη εξακολουθεί η αλλοίωση του πολεοδομικού ιστού και της φυσιογνωμίας των πόλεων, οι μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές επηρεάζουν τον χαρακτήρα και την πορεία του πολεοδομικού σχεδιασμού, που δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως τεχνική διαδικασία παραγωγής σχεδίων, αλλά ως τρόπος για τη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, είναι το αποτέλεσμα διεπιστημονικής συνεργασίας.

Στην Ελλάδα, στο 5ετές πρόγραμμα ανάπτυξης 1960-64 δεν γίνεται κάποια νύξη για το πρόβλημα της προστασίας. Στο αντίστοιχο του διαστήματος 1966-1970 αναγνωρίζεται, ότι στην Ελλάδα υπάρχει «μοναδική πολιτιστική κληρονομιά και εξαίρετο φυσικό περιβάλλον», που δεν πρέπει να θυσιαστούν σε βραχυπρόθεσμους αναπτυξιακούς στόχους, η πολιτική προστασίας όμως περιορίζεται σε συστάσεις. Στο 5ετές 1968-1972 περιλαμβάνονται για πρώτη φορά συγκεκριμένες προτάσεις για την προστασία των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών συνόλων.

Γενικότερα, η απαίτηση για ποιότητα ζωής και η ανάγκη για εξοικονόμηση ενέργειας επηρεάζουν τον σχεδιασμό στη δεκαετία του 1970. Αρχίζει τότε η διατύπωση κανόνων δικαίου για την προστασία του φυσικού, του δομημένου και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, η προστασία των μνημείων διευρύνεται, τόσο ως προς το αντικείμενο της προστασίας, όσο και ως προς το περιεχόμενό της.

Η μεταστροφή στην ιδεολογία αντανακλάται στις νομοθεσίες των Ευρωπαϊκών κρατών, οι οποίες αφορούν στη διευθέτηση του χώρου και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα μεγάλης κλίμακας ρυθμιστικά σχέδια αντικαθίστανται από μικρότερα και ευέλικτα, στην εφαρμογή των οποίων επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και των πολιτών, ενώ επιδιώκονται η αποκέντρωση της κρατικής εξουσίας και η μεταβίβαση πολεοδομικών αρμοδιοτήτων στην τοπική αυτοδιοίκηση. Συνδιασκέψεις,

Συνθήκες, Χάρτες αποτυπώνουν τις νέες πολιτικές.

Στο διάστημα 1976-1985, δεν σημειώνεται ιδιαίτερη πρόοδος στα ζητήματα της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Η κοινή γνώμη ενημερώνεται, ενώ το κίνημα επεκτείνεται έξω από τα όρια του ευρωπαϊκού χώρου.

Από το 1985 έως σήμερα παρατηρείται ότι η Πολιτεία, επιδιώκοντας την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την εντάσσει στην πολεοδομική νομοθεσία, ώστε να συνιστά παράμετρο πολεοδομικού σχεδιασμού, καθιερώνει την προστασία των παραδοσιακών οικισμών, τη δυνατότητα επιβολής αυστηρότερων όρων δομήσεως και τον περιορισμό χρήσεων, και προβλέπει την ανάπλαση χώρων.

Παράλληλα, το Κράτος χορηγεί κίνητρα, όπως χαμηλότοκα δάνεια για την επισκευή διατηρητέων κτηρίων, φορολογικές απαλλαγές κ.ά. Το σημαντικότερο όμως από αυτά, ο θεσμός της μεταφοράς του συντελεστού δομήσεως ατύχησε.

Εκτός όμως από τη στροφή της νομοθεσίας και της νομολογίας, ειδικότερα του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία ερμηνεύει διασταλτικά τις συνταγματικές διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, παρατηρείται και μια μεταστροφή της κοινής γνώμης προς την κατεύθυνση αυτή.

Επίσης έχει γίνει αντιληπτό ότι η διατήρηση και η προστασία των ιστορικών, λαογραφικών και παραδοσιακών στοιχείων συνιστά πόλους ανάπτυξης του τουρισμού.

Έτσι, εκτός από το Υπουργείο Πολιτισμού και το ΥΠΕΧΩΔΕ, σημαντικός φορέας προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς είναι ο ΕΟΤ οποίος στα πλαίσια της αναπτύξεως του τουρισμού ενός από τους πιο αξιόλογους οικονομικούς πόρους της χώρας μας, έχει διασώσει πολλά στοιχεία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς με τα διάφορα προγράμματα αναπλάσεως παλαιών οικισμών.

Έχει γίνει συνείδηση στο κοινωνικό σύνολο αλλά και στην οργανωμένη πολιτεία ότι το αγαθό της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς και κατ' επέκταση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς αποτελεί προστατευτέο αγαθό. Καθώς αποτελεί σημείο αναφοράς ενός έθνους που λόγω των πολιτικών και κοινωνικών ανακατατάξεων, αλλά και της ιδιαιτερότητας του λαού, είναι ίσως το μοναδικό σημείο που θα διασώζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του έθνους-με το πέρασμα των χρόνων.

1.4. Οι αρχές και οι τάσεις σε Ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

1.4.1. Δεκαετία του 1930

1931, Αθήνα: Διεθνής Διάσκεψη για την προστασία και συντήρηση των καλλιτεχνικών μνημείων, που κινήθηκε στα πλαίσια των θέσεων του Βοίτο.

1933, Αθήνα: CIAM.

Χάρτα των Αθηνών: Οι αρχιτεκτονικές αξίες πρέπει να διασώζονται, είτε πρόκειται για μεμονωμένα κτίσματα, είτε για ολόκληρους αστικούς πυρήνες, με την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλίζονται υγιεινές συνθήκες διαβίωσης σ' αυτούς.

1.4.2. Δεκαετίες 1940-1950

1945: Ίδρυση της UNESCO. Η Ελλάδα συμμετέχει ως ιδρυτικό μέλος.

1949: Ίδρυση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ελλάδα συμμετέχει.

1954: Συνθήκη της Χάγης για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε καιρό πολέμου με πρωτοβουλία της UNESCO.

1957: Πρώτο συνέδριο αρχιτεκτόνων και τεχνικών των ιστορικών μνημείων στο Παρίσι, που κινήθηκε στην κατεύθυνση της Χάρτας της Αθήνας.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

1.4.3. Δεκαετία του 1960

- 1960: Διακήρυξη του Gubbio (Συμβούλιο της Ευρώπης) για τα ιστορικά κέντρα, στην οποία περιέχονται οι αρχές διάσωσης και εξυγίανσής τους.
- 1961: Απόφαση Saint Jacques de Compostelle (Συμβούλιο της Ευρώπης). Η μέριμνα για τη διατήρηση πρέπει να περιλαμβάνεται στα πρώτα στάδια του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού, η σκηνογραφία πρέπει να αποφεύγεται, ενώ υπάρχει η ανάγκη ειδικής νομοθεσίας.
- 1962: Ίδρυση του Συμβουλίου Πολιτιστικής Συνεργασίας (CCC) από επιτροπή υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- 1964: 2ο Συνέδριο αρχιτεκτόνων και τεχνικών των ιστορικών μνημείων στη Βενετία, Χάρτης της Βενετίας (Διεθνής Χάρτα για τη συντήρηση και αποκατάσταση των μνημείων και των τοποθεσιών). Περιλαμβάνει στοιχεία ορολογίας, τονίζει τη σημασία του περιβάλλοντος χώρου, επισημαίνει την ανάγκη καταγραφής, διατήρησης της κλίμακας και διαχωρισμού των μεταγενέστερων προσθηκών, καθώς και της εξειδίκευσης.
- 1965: Ίδρυση του ICOMOS στη Βαρσοβία.
- 1965-1968: Με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Ευρώπης πραγματοποιούνται 5 «αντιπαραθέσεις» ειδικών με κρατικούς υπαλλήλους υπεύθυνους για την προστασία των μνημείων.
- 1968: Σύσταση UNESCO για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς από δημόσια και ιδιωτικά έργα.
- 1969: Συνάντηση των Υπουργών Πολιτισμού των κρατών-μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις Βρυξέλλες, όπου αναγνωρίζεται η ανάγκη εφαρμογής μιας νέας πολιτικής προστασίας, που να βασίζεται σε μια ενεργητική αντίληψη της διατήρησης των μνημείων και την αρμονική ένταξή τους στο περιβάλλον.
- 1970: Ίδρυση της Επιτροπής Μνημείων και Τοποθεσιών στους κόλπους του Συμβουλίου της Ευρώπης.

1.4.4. Χρονική περίοδος 1970 -1975

Η απαίτηση για ποιότητα ζωής και η ανάγκη για εξοικονόμηση ενέργειας επηρεάζουν τον σχεδιασμό στη δεκαετία του 1970. Αρχίζει τότε η διατύπωση κανόνων δικαίου για την προστασία του φυσικού, του δομημένου και του πολιτιστικού περιβάλλοντος, τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ειδικότερα, η προστασία των μνημείων διευρύνεται, τόσο ως προς το αντικείμενο της προστασίας, όσο και ως προς το περιεχόμενό της.

1972: Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, UNESCO.

1975: Ευρωπαϊκός Χάρτης της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (Συμβούλιο της Ευρώπης). Η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης ανακηρύσσει το 1975 ως «έτος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς» με το σύνθημα «Ένα μέλλον για το παρελθόν μας».

Συνέδριο Amsterdam 1975

Διακήρυξη του Amsterdam (η έννοια της «ολοκληρωμένης διατήρησης», η ανάγκη για εκπαίδευση και εξειδίκευση, η σημασία της ένταξης στον πολεοδομικό και τον χωροταξικό σχεδιασμό και της εκτίμησης κοινωνικών παραγόντων).

Σύμφωνα με Απόφαση της Διεθνούς Συνέλευσης της Europa Nostra στο Λονδίνο το 1974, αναγνωρίζεται ότι στην Ελλάδα υπάρχουν μεταξύ άλλων κτισμάτων πολλά μεμονωμένα κτίρια ή ολόκληρα οικιστικά σύνολα νεοκλασικού ρυθμού που αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα της νεώτερης ελληνικής ιστορίας και συνιστάται η ενίσχυση της νομοθετικής προστασίας τους και η αύξηση των πόρων για τη διατήρησή τους.

1.4.5. Χρονική περίοδος 1976 -1985

- 1976: Σύσταση Βαρσοβίας «σχετικά με τη διαφύλαξη των ιστορικών ή παραδοσιακών συνόλων και του ρόλου τους στη σύγχρονη ζωή», στην οποία επισημαίνεται και πάλι η κοινωνικο-οικονομική διάσταση του θέματος και η οποία επικυρώθηκε από την 18η Σύνοδο της UNESCO στο Nairobi.
- 1980: Συνέδριο Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς στις Βρυξέλλες, Europa Nostra υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επισημαίνεται, ότι οι κυβερνήσεις πρέπει να διευρύνουν τη νομοθεσία όπου χρειάζεται, να δώσουν οικονομικά κίνητρα, να ευνοηθεί η δημιουργία φορέων χρηματοδότησης από δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς, να υπογραφούν συμβόλαια διαρκείας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.
- 1981: Χάρτα της Burra για την προστασία των τόπων με πολιτιστική σημασία (ICOMOS Αυστραλίας).
- 1981: Χάρτης της Φλωρεντίας για τους ιστορικούς κήπους (ICOMOS).
- 1982: Διακήρυξη Δρέσδης για τα μνημεία που καταστράφηκαν από τον πόλεμο. Επίσης, Διακήρυξη της Teaxcala, Trinidad, για την αναβίωση των παραδοσιακών οικισμών (ICOMOS Μεξικού).
- 1983: Διακήρυξη της Ρώμης (ICOMOS).
- 1985: Διάσκεψη της Γρανάδας. Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ευρώπης.

1.4.6. Χρονική περίοδος 1986 -1996

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με την **Ενιαία Πράξη το 1986** και, στη συνέχεια, με τις **Συνθήκες του Maastricht 1992**, (κύρωση με το **Νόμο 2077/1992**) και του **Amsterdam 1997**, (κύρωση με το **Νόμο 2691/1997**), αποκτά θεσμικές αρμοδιότητες, τόσο για την προστασία του περιβάλλοντος, όσο και για την προστασία και την προβολή του πολιτισμού και της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Οι σχετικές πολιτικές έχουν διατυπωθεί σε κείμενα που εκφράζουν την αντίστοιχη φιλοσοφία (**Πράσινη Βίβλος για το αστικό περιβάλλον**, «**Ευρώπη 2000**», «**Ευρώπη 2000+ Συνεργασία για τη ρύθμιση του κοινοτικού χώρου**»), αλλά και σε δεσμευτικά κείμενα, που υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη σε νομοθετικές δεσμεύσεις.

Μετά το 1992, όλα τα παραπάνω διέπονται από την αντίληψη της αειφόρου ή βιώσιμης ανάπτυξης («Ένα παρελθόν για το μέλλον μας»).

Η έννοια της «αειφόρου ανάπτυξης», **Διεθνής Διάσκεψη του Ρίο, 1992**.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

1.4.7. Χρονική περίοδος 1997-2001

Νέα Χάρτα Αθήνας 1998

Η ιδέα για τη σύνταξη της Νέας Χάρτας ωρίμασε κατά την τριετία 1991-1993. Στο συνέδριο «Η Νέα Χάρτα των Αθηνών» το τελικό κείμενο αντανάκλα ένα όραμα για την ευρωπαϊκή πόλη του 21ου αιώνα, που βασίζεται σε μια δυναμική προσέγγιση των τάσεων.

Μία από τις πρωτοτυπίες της, η αντίληψή της όχι ως τελεσίδικου κειμένου, αλλά ως μιας συνεχούς διαδικασίας, με αναθεωρήσεις ανά πενταετία που θα έπαιρναν υπόψη τις εξελίξεις στον ευρωπαϊκό και τον διεθνή χώρο. Η πρώτη αναθεώρηση έχει συνταχθεί με ευθύνη μιας ομάδας εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πολεοδομών.

Σχετικά με την ιστορική συνέχεια και την ποιότητα ζωής: η ευρωπαϊκή πόλη πρέπει να διατηρήσει υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής για τους κατοίκους και τους χρήστες της, που θα αξιοποιεί τα ιστορικά κατάλοιπα. Πρέπει να εξασφαλίζονται η διαφύλαξη και ανάδειξη όσων στοιχείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς έχουν απομείνει, όπως και η υψηλή αισθητική σε όλα τα τμήματα του αστικού ιστού. Η ανάδειξη της μορφολογικής και πολιτιστικής ταυτότητας των ιστορικών κέντρων είναι κεφαλαιώδους σημασίας.

1.4.8. Χρονική περίοδος 2002–2004

Από τότε που η ΕΕ απέκτησε θεσμικό ρόλο, τόσο για την προστασία του περιβάλλοντος (Περιβάλλον, άρθρο 174), όσο και για την προστασία του πολιτισμού και της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (Πολιτισμός, άρθρο 151), ο αναπτυξιακός σχεδιασμός της χώρας πραγματοποιείται διαμέσου των διαπραγματεύσεων με την ΕΕ για τα ΚΠΣ. Έχουν εκπονηθεί Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ 1994-1999, 2000-2006, 2007-2013), που εφαρμόζονται με την βοήθεια των ΚΠΣ. Σε αυτά έχουν ενταχθεί και τα μεγάλα έργα, οι μεταφορές, οι αναπλάσεις ιστορικών κέντρων, κ.α..

2.Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

2.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1807-1922¹

Έτος / χρονικό διάστημα	Οι διακηρύξεις, τα νομοθετήματα, οι δράσεις και τα σχετικά μέτρα
1807	Διακήρυξη Κοραή με 13 προτάσεις, στις οποίες εξηγεί τα μέτρα που θεωρεί απαραίτητα για τη διαφύλαξη των μνημείων του λόγου και της τέχνης.
1813	Σύσταση Φιλομούσου Εταιρείας στην Αθήνα, με στόχο την επιμέλεια των αρχαιοτήτων της Αθήνας και, γενικότερα, της Ελλάδας.
1829	Εξαγγελία βασικών μέτρων από τον Καποδίστρια, για τη διάσωση των αρχαιοτήτων και, κυρίως, για τον περιορισμό της λαθραίας εξαγωγής τους. Το πρώτο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο λειτουργεί στο Ορφανοτροφείο της Αίγινας.
1833-34	Σύσταση Αρχαιολογικής Υπηρεσίας στο Υπουργείο Παιδείας. Νόμος «περί των επιστημονικών και τεχνολογικών συλλογών, περί ανακαλύψεως και διατηρήσεως των αρχαιοτήτων και της χρήσεως αυτών» ² (16/28 Ιουνίου 1834). Μέριμνα για τη διαφύλαξη των αρχαιοτήτων στο πρώτο Σχέδιο Πόλεως της Αθήνας.
1837	Ίδρυση της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας. Έκδοση της Αρχαιολογικής Εφημερίδας.
1846	Ίδρυση της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Ελλάδα.
1849	Αρχίζει η διάθεση μικρών ποσών από το Κράτος, για την αγορά ιδιωτικών οικοπέδων με αρχαιότητες.
Δεκαετία 1880	Αιτήματα Αρχαιολογικής Εταιρείας για την απαγόρευση της ανοικοδόμησης κοντά στις αρχαιότητες και τη διακοπή της λατόμησης των αθηναϊκών λόφων. 1883: Συνέδριο μηχανικών και αρχιτεκτόνων στη Ρώμη. Διατύπωση 8 θέσεων-σημείων από τον Camillo Boito.
1893-94	Νόμος που επιτρέπει τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις για τη διατήρηση μνημείων ³ (18 Φεβρουαρίου 1893). Σύσταση ειδικής επιτροπής στην Αθήνα, υπεύθυνης για οποιαδήποτε μεταβολή του σχεδίου πόλεως σε μέρη γειτνιάζοντα με μνημεία ⁴ (4 Μαρτίου 1894).
1899	Νέος αρχαιολογικός νόμος ⁵ (27 Ιουλίου 1899) «περί αρχαιοτήτων».

¹ Μαλικούτη, 2006 : σελίδα 1

² ΦΕΚ 22

³ ΦΕΚ 34^Α

⁴ ΦΕΚ 24^Γ

⁵ ΦΕΚ 158^Α

2.2.ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΑΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

2.2.1. Νόμος περί αρχαιοτήτων

Ο πρώτος νόμος που προστατεύει την αρχιτεκτονική κληρονομιά είναι ο Ν.5351 που συντάσσεται το έτος 1932. Είναι ο "νόμος περί αρχαιοτήτων"⁶ ο οποίος έχει ως κύριο αντικείμενο προστασίας τα αρχαία μνημεία και εκείνα των κλασικών χρόνων, του χριστιανισμού και του μεσαιωνικού ελληνισμού. Επίσης, τα παλαιότερα καλλιτεχνικά και ιστορικά μνημεία και οικοδομήματα.

Από τα κυριότερα σημεία του ήταν η αποσαφήνιση της έννοιας του "αρχαίου", η ρύθμιση της κατοχής και εμπορίας των αρχαίων, καθώς και η θέσπιση ποινικών διατάξεων. Βασικό όμως μειονέκτημα για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ήταν η μη κάλυψη οικοδομημάτων νεότερων του 1830 καθώς και η αδυναμία προστασίας συνόλων, όπως οι παραδοσιακοί οικισμοί.

2.2.2.Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830

Αυτήν ακριβώς την αδυναμία του Ν.5351/32 ήρθε να καλύψει ο νόμος που θεσπίστηκε 18 χρόνια αργότερα, ο Ν.1469/50 "περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830"⁷, που εκδίδεται από του Υπουργείο Παιδείας.

Με τον νόμο αυτό προστατεύονται μνημεία και οικοδομήματα νεότερα του 1830 καθώς και παραδοσιακοί οικισμοί . Παρουσιάζονται όμως ορισμένα εννοιολογικά κενά και συγκεκριμένα τα σύνολα, όπως οι παραδοσιακοί οικισμοί, για να τύχουν προστασίας έπρεπε υποχρεωτικά να χαρακτηριστούν ως τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή ιστορικοί τόποι, ενώ τα μεμονωμένα αρχιτεκτονήματα ως έργα τέχνης. Όμως είναι δυνατόν ένας αξιόλογος οικισμός να μην βρίσκεται σε ιστορικό τόπο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, όπως για παράδειγμα ένας ενδιαφέρων οικισμός Σαρακατσαναίων. Επίσης δεν περιλαμβάνει τα αρχιτεκτονικά σύνολα.

Ένα ακόμη βασικό κενό αυτού αλλά και του προηγούμενου νόμου είναι η ανυπαρξία θετικών κινήτρων για την προστασία καθώς και η κλιμάκωση των επιβαλλόμενων βαρών. Συνεπώς αν ένας ιδιοκτήτης διατηρητέου δεν έχει τα μέσα ή την επιθυμία να το διατηρήσει, τότε το κράτος μπορεί μόνο να προχωρήσει σε ολοκληρωτική απαλλοτρίωσή του, με αποτέλεσμα τα χρήματα για απαλλοτριώσεις σχεδόν ποτέ να μην επαρκούν. Το Ταμείο Απαλλοτριώσεων και Αρχαιολογικών Πόρων δεν έχει νομική δυνατότητα για τα μετά του 1830 κτίσματα, και οι ιδιοκτήτες αφήνουν αξιόλογα κτίρια να καταρρέουν.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ το άρθρο 6 παράγραφος 2 του Ν.1469/50 δίνει τη δυνατότητα, με την έκδοση διαταγμάτων, να επεκταθεί η προστασία του Ν.5351/32 στα αντικείμενα ρυθμίσεως του Ν1469/50, δεν έχουν εκδοθεί τέτοια διατάγματα.

⁶ ΦΕΚ 275^Α

⁷ ΦΕΚ 169^Α, 7 Αυγούστου 1950

Αυτοί οι νόμοι - αρμόδιο για την εφαρμογή των οποίων είναι το Υπουργείο Πολιτισμού - αν και ισχύουν μέχρι σήμερα, έχουν περιορισμένο αντικείμενο και περιεχόμενο, διότι αποσκοπούν κυρίως στη μουσειακή προστασία του αξιόλογου κτιρίου και δεν προβλέπουν τη δυνατότητα επέμβασης στον περιβάλλοντα χώρο σε ιστορικά ή πολεοδομικά σύνολα η παραδοσιακούς οικισμούς οι οποίοι προστατεύονταν μόνο μέσω του αρχιτεκτονικού ελέγχου των κελυφών.

2.2.3. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Στις 28/6/2002 εκδίδεται ο νόμος Ν.3028 "Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς."⁸

Στόχος του είναι η κάλυψη των επιταγών του Συντάγματος 1975/1986/2001, των διεθνών, υποχρεώσεων της χώρας, η ενσωμάτωση των πλέον σημαντικών κρίσεων και ρυθμίσεων της νομολογίας του ΣτΕ, το οποίο με ρηξικέλευθες κρίσεις, διεύρυνε το αντικείμενο και το περιεχόμενο της προστασίας και τέλος, ο εκσυγχρονισμός και η συστηματοποίηση της νομοθεσίας για την πολιτιστική κληρονομιά.

Τα σημαντικότερα στοιχεία που εισάγονται, είναι τα ακόλουθα:

α. Διευρύνεται το αντικείμενο της πολιτιστικής κληρονομιάς και καλύπτεται το σύνολο των πολιτιστικών αγαθών, υλικών και άυλων, (πανηγύρια, τραγούδια), που βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια (εδafικό κριτήριο), από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα. Περιλαμβάνονται και μνημεία άλλων πολιτισμών και λαών που έχουν σημασία για την ελληνική πολιτιστική κληρονομιά.

Ως προστατευτέα αντικείμενα θεωρούνται, τόσο τα μεμονωμένα αγαθά, και αν είναι ακίνητα και ο περιβάλλον χώρος τους, όσο και τα σύνολα. Διακρίνονται τα πολιτιστικά αγαθά σε κινητά και ακίνητα, αρχαία - από τους αρχαιοτάτους χρόνους μέχρι το 1830 - και νεότερα - από τότε μέχρι σήμερα -, με διαφορετικές ρυθμίσεις για την κάθε κατηγορία.

⁸ ΦΕΚ 153^Α Το πλήρες κείμενο του νόμου ακολουθεί στο παράρτημα ΙΙ Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΠΟΚ/Β10052/1607 (ΦΕΚ Β' 15/13.1.2006) Χαρακτηρισμός ως κινητού μνημείου του παραδοσιακού σκάφους Υπαπαντή, νηολογίου Σάμου αρ. 295, ιδιοκτησίας Εμμανουήλ Κυριαζή, Ιωάννη Πατσούλη και Δημήτρη Χίου.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/100481/2583 (ΦΕΚ Β' 15/13.1.2006) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου του παλαιού Δημοτικού Σχολείου στο Δ.Δ Αγ. Δημητρίου, Δήμου Πλατάνου Ν. Αιτωλοακαρνανίας.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/473/8 (ΦΕΚ Β' 133 6.2.2006) Χαρακτηρισμός ως μνημείου της "Οικίας Ελένη Αλμυράνη" που βρίσκεται επί των οδών Βουλής 2 και Κολοκοτρώνη 7, στην Αθήνα (Ο.Τ. 66/1974), φερόμενης ιδιοκτησίας Ιδρύματος Ι. και Μ. Χατζηκυριακού.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/91419/2370 (ΦΕΚ Β' 1909/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου επί της Λεωφ. Νίκης 41 στην παραλία της Θεσσαλονίκης (Μέγαρο Εξαρχόπουλου), φερόμενης ιδιοκτησίας Μαρίας Παπαθεοδώρου και Χαρισείου Γηροκομείου.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/108115/2775 (ΦΕΚ Β' 1981/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείων δύο (2) κτιρίων φερόμενης ιδιοκτησίας Σταμάτη Τζαβέλλα, στον Φενεό Ν. Κορινθίας

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/108126/2776 (ΦΕΚ Β' 1981/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου της δημοτικής κρήνης που βρίσκεται στο Δημοτικό Διαμέρισμα Φούρνων του Δήμου Κρανιδίου στο Ν. Αργολίδος.

Ειδικότερα, εν δυνάμει διατηρητέα θεωρούνται τα κτίρια τα οποία έχουν συμπληρώσει 100 χρόνια ζωής.

- β. Θεσμοθετείται το Εθνικό Αρχείο Μνημείων για την καταγραφή σε αυτό, όλων των αξιόλογων μνημείων.

Στα πλαίσια της εντάξεως των μνημείων στο χώρο για την προστασία τους, αλλά και εκείνης των πολιτών, προβλέπεται ότι οι προστατευόμενοι τόποι, οι αρχαιολογικοί χώροι, όπως και οι ιστορικοί τόποι, πρέπει να οριοθετηθούν, μέσα σε τακτό διάστημα, προκειμένου να συνταχθεί αρχαιολογικός χάρτης της Ελλάδας.

Προσωρινός πρέπει να οριοθετούνται από τα πολεοδομικά σχέδια (ΓΠΣ-ΣΧΟΟΑΠ).

- γ. Ρυθμίζονται τα της ιδιοκτησίας και κατοχής των μνημείων σε νέα βάση, όπως επίσης, η διακίνηση και ανταλλαγή των πολιτιστικών αγαθών σε ξένες χώρες.
- δ. Εισάγονται διαδικασίες διαφάνειας, όσον αφορά τις ανασκαφές, τις δημοσιεύσεις που αυτές προκαλούν, όπως και την εξασφάλιση της έρευνας.
- ε. Επιδιώκεται η αναβάθμιση του ρόλου των μουσείων και προβλέπεται η συγκρότηση Συμβουλίου Μουσείων για την χάραξη μουσειακής πολιτικής.
- στ. Τέλος στον νόμο αυτόν περιλαμβάνονται και άλλες σημαντικές ρυθμίσεις, από τις οποίες πρέπει να επισημανθούν εκείνες που καθιερώνουν νέα ειδικά ποινικά αδικήματα σε σχέση με τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.2.4. Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών

Στις 13 Νοεμβρίου 1978 εκδίδεται Προεδρικό Διάταγμα "Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών"⁹. Στο άρθρο 1 του Π.Δ. γίνεται ο χαρακτηρισμός 411 οικισμών ως παραδοσιακών σε 12 περιφέρειες σε όλη τη χώρα, ενώ στα επόμενα άρθρα καθορίζονται οι όροι δομήσεως, η σύνθεση και διάταξη των κτιρίων, τα μορφολογικά στοιχεία αυτών, οι επιτρεπόμενες χρήσεις και παρεκκλίσεις αυτών καθώς και ορισμένες ειδικές και γενικές διατάξεις. Ενώ επιβάλλεται ο έλεγχος από τις Επιτροπές Ενασκήσεως Αρχιτεκτονικού Ελέγχου.

Οι όροι δόμησης είναι: για οικοπέδα κεντρικών περιοχών κάλυψη 80% και ΣΔ 0,8, για τα υπόλοιπα κάλυψη 50% και ΣΔ 0,5. Αυτοί ίσχυσαν μέχρι τη δημοσίευση του ΠΔ της 23-02-1987 (προβλέπει γενική κάλυψη 70%, ΣΔ 1,6 για οικοπέδα μέχρι 100τμ, 0,8 για τα μέχρι 200τμ και 0,6 για τα μέχρι 300τμ), ταυτόχρονα με τη δημοσίευση του οποίου έγινε αναστολή των οικοδομικών εργασιών στους παραδοσιακούς οικισμούς, άρα οι όροι ουσιαστικά δεν εφαρμόστηκαν. Η αναστολή τελείωσε με τη δημοσίευση του ΠΔ της 02-06-1989.

⁹ ΦΕΚ 594^Α

2.2.5. Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και τρόπος καθορισμού των ορίων και των όρων δόμησης

Είναι τα ΠΔ 181Δ¹⁰ και 414Δ¹¹ που εκδόθηκαν το 1985

Για την εφαρμογή των διαταγμάτων αυτών γίνεται διάκριση των οικισμών σε κατηγορίες, δύο από τις οποίες είναι:

- α. Αξιόλογοι οικισμοί: που τα μορφολογικά και τα πολεοδομικά τους χαρακτηριστικά συγκροτούν σύνολο σημαντικού αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος.
- β. Ενδιαφέροντες: όσοι συγκροτούν σύνολο περιορισμένου αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος.

Τόσο για τους αξιόλογους όσο και για τους ενδιαφέροντες οικισμούς καθορίζονται ειδικοί όροι δόμησης, εφόσον οι οικισμοί εμφανίζουν τα ίδια χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας.

Η αρχιτεκτονική αναγνώριση του οικισμού γίνεται υποχρεωτικά με βάση το δελτίο αρχιτεκτονικής αναγνώρισης¹² και αρχειοθέτησης κάθε οικισμού, με σκοπό την ανάδειξη του κυρίαρχου αρχιτεκτονικού τύπου, ο οποίος καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο δόμησης ανά οικισμό.

Είναι απόρροια ενός προγράμματος μελετών, που αρχίζει από το ΥΠΕΧΩΔΕ το 1985, σαν συμπλήρωμα της ΕΠΑ. Ενώ ακόμη οι μελέτες «αναγνώρισης αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας» βρίσκονται σε εξέλιξη, ξεκινά η «Επιχείρηση ανοικτών πόλεων για την ανασυγκρότηση (κοινωνική και οικιστική) των χωριών» που αριθμούν λιγότερους από 2.000 κατοίκους.

Οι όροι δόμησης «κατισχύουν των οριζομένων» στο προηγούμενο ΠΔ για τους 411 παραδοσιακούς οικισμούς.

Σκοπός της πρώτης φάσης είναι η διευκόλυνση της δόμησης με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας διαμέσου απλών πολεοδομικών μέτρων. Σε δεύτερη φάση, η επιχείρηση ολοκληρώνεται με την εκπόνηση και εφαρμογή του ΓΠΣ των Ανοικτών Πόλεων.

¹⁰ ΦΕΚ 181^Α, 24 Απρ. /3 Μαΐου 1985

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά:

Αριθ. Οικ. 652/96. Καθορισμός γραμμής δόμησης στην ιδιοκτησία Παναγιώτη Παπαδάκη στη Γέφυρα Μονεμβασίας Ν. Λακωνίας. (ΦΕΚ 152 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. Οικ. 653/96. Καθορισμός γραμμής δόμησης στην ιδιοκτησία Νικολάου Σάκκαρη στην Ελιά Ν. Λακωνίας (ΦΕΚ 153 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. 506/96. Καθορισμός γραμμής δόμησης στην ιδιοκτησία Αδαμαντίας και Γεωργίου Ορφανού στο Λιμάνι Ιέρακος Ν. Λακωνίας. (ΦΕΚ 132 Δ της 12.12.1996)

Αριθ. Οικ. 316/96. Καθορισμός γραμμής δόμησης στην ιδιοκτησία Ιωάννη και Μαργαρίτας Καραμολέγκου στον Οικισμό Γλυφάδα Ασωπού. (ΦΕΚ 122 Δ της 9.2.1996)

Αριθ. Οικ. 314/96. Καθορισμός γραμμής δόμησης στην ιδιοκτησία Κοσμά Παν. Λιάρου στην Ελαφόνησο Ν. Λακωνίας. (ΦΕΚ 122 Δ της 9.2.1996)

Αριθ. Οικ. 5989/95. Καθορισμός γραμμής δόμησης στον οικισμό Πόρτο - Κάγιο Κοινότητας Λαγίας Ν. Λακωνίας. (ΦΕΚ 1053 Δ της 30.11.1995)

Αριθ. 6639/95 Καθορισμός οικοδομικής γραμμής στην Κοινότητα Μονοδενδρίου Ν. Αχαΐας. (ΦΕΚ 1018 Δ της 27.11.1995)

¹¹ ΦΕΚ 414^Α, 30.8.1985

¹² Παράδειγμα δελτίου αρχιτεκτονικής αναγνώρισης ακολουθεί στο παράρτημα Ι.

2.2.6.Καθορισμός ζώνης οικιστικού ελέγχου κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών παλαιότερων του 1923

Δύο χρόνια αργότερα στις 19 Μαρτίου 1990 με Π.Δ¹³, γίνεται "Καθορισμός ζώνης οικιστικού ελέγχου κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών παλαιότερων του 1923 περιοχή των κοινοτήτων Θήρας, Οίας, Βόθωνα, Βουρβούλου, Εμπορείου, Έξω Γωνιάς, Επισκοπής, Ημεροβιγλίου, Καρτεράδου, Μεγαλοχωρίου, Ακρωτηρίου, Μεσαριάς Πύργου και θηρασιάς των νήσων Θήρας και Θηρασιάς (Ν. Κυκλάδων)".

Μπορούμε να πούμε ότι είναι μία καλή αρχή για τον καθορισμό ΖΟΕ σε κάθε οικισμό ξεχωριστά, όμως θα πρέπει να εκδοθούν και άλλα Π.Δ. που να καλύψουν τελικά όλους τους οικισμούς. Να σημειωθεί ότι κύρια, με αυτό το Π.Δ. επιτρέπεται η εγκατάσταση τουριστικών καταλυμάτων πάνω στη γραμμή αιγιαλού στις πιο πάνω περιοχές.

Το πρόγραμμα διατήρησης και ανάπτυξης παραδοσιακών οικισμών του Ε.Ο.Τ. (1975-1992):¹⁴

Το πρόγραμμα αυτό ξεκίνησε το φθινόπωρο του 1975, με στόχο να συντηρηθούν, να αναστηλωθούν και να διατηρηθούν κτίρια και σύνολα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και να διαμορφωθούν σε ξενώνες ή κτίρια κοινής χρήσης, όπως μουσεία, εστιατόρια, κοινοτικά γραφεία, υφαντήρια κλπ. Αρχικά, το πρόγραμμα περιλάμβανε έξι οικισμούς: Βάθεια Μάνης, Βυζίτσα Πηλίου, Μεστό Χίου, Οία Σαντορίνης, Πάπιγγο Ηπείρου και Φιοκάρδο Κεφαλονιάς. Εκτός από τους οικισμούς αυτούς αναστηλώθηκαν και μεμονωμένα κτίρια σε άλλες περιοχές, Αρεόπολη, Αρναία, Κορυσχάδες, Μακρυνίτσα, Μηλιές, Μονεμβασιά, Ψαρά, Κρανάη Γυθείου, Δημητσάνα, Κύθνο, Πινακάτες. Στους οικισμούς αυτούς διαλέχθηκαν κτίρια αξιόλογης αρχιτεκτονικής και υπογράφηκαν συμβόλαια με τους ιδιοκτήτες τους για δεκαετή ή δεκαπενταετή παραχώρηση της επικαρπίας τους στον Ε.Ο.Τ, έναντι μιας μικρής αποζημίωσης. Ο Ε.Ο.Τ. ανέλαβε την υποχρέωση να τα επισκευάσει, να διαρρυθμίσει σε ξενώνες και αφού τα λειτουργήσει, να τα επιστρέψει στους ιδιοκτήτες τους. Πραγματοποιήθηκαν αναστηλώσεις και διαρρυθμίσεις σε κτίρια, δημιουργώντας συνολικά 700 κλίνες.

¹³ ΦΕΚ139^Α

¹⁴ Αφιέρωμα «Αρχιτεκτονική κληρονομιά», (2004), σελ.71

Η Οία της Σαντορίνης : ¹⁵

Η Οία ή «Πάνω Μεριά», όπως συνηθίζεται να λέγεται, αποτελείται από την κυρίως Οία, τον αγροτικό συνοικισμό του Περίβολα, τη Φοινικιά, το θόλο και τα δύο επίγεια Αμούδι και Αρμένη. Σήμερα στη διοικητική αρμοδιότητα της έχει προστεθεί και η νήσος θηρασία.

Όπως αναφέρεται από διάφορους περιηγητές, υπήρχε πολύ πριν από το 1650 και ήταν ένα από τα πέντε καστέλια, τους οχυρωμένους δηλαδή οικισμούς που ασκούσαν τη διοίκηση του νησιού κατά την εποχή της Φραγκοκρατίας. Με το όνομα Καστέλι του Αγ. Νικολάου ή Απάνω Μεριά, δέσποζε στο βόρειο άκρο του νησιού στην είσοδο της Καλντέρας. Ακόμα και σήμερα στο βόρειο άκρο του οικισμού σώζονται τμήματα του πρώτου οικιστικού πυρήνα και του οχυρωμένου πύργου, του Γούλα. Το κύριο αρχιτεκτονικό χαρακτηριστικό είναι τα «υπόσκαφα» σπίτια, σκαμμένα μέσα στη θηραϊκή γη, είτε ολόκληρα είτε με πρόσθετα κτιστά τμήματα. Η στέγαση των κτισμένων τμημάτων γίνεται με θόλους ή σταυροθόλια με ένα είδος χυτής καλουπωτής κατασκευής. Τα υλικά είναι η πέτρα, κόκκινη ή μαύρη, και η θηραϊκή γη που μαζί με τον ασβέστη κάνουν ένα πολύ ισχυρό κονίαμα (το θηραϊκό κονίαμα). Ο τρόπος κατασκευής επιτρέπει τη δημιουργία ποικιλίας μορφών με μεγάλη πλαστικότητα. Ο κοινόχρηστος και ο ιδιωτικός χώρος συνδέονται έτσι ώστε μερικές φορές ταυτίζονται. Σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η οριζόντια ιδιοκτησία. Η αυλή του ενός είναι δώμα, του άλλου, ή κάτω από έναν ελεύθερο χώρο υπάρχει υπόσκαφη κατοικία. Σημαντικό είναι το εθιμικό δίκαιο της εποχής που καθόριζε τους τρόπους δόμησης. Αξιόλογα είναι επίσης τα караβοкураϊικα νεοκλασικά σπίτια, με ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες όψεις με αυστηρή γεωμετρική λιτότητα, με επενδύσεις με λαξευμένο κόκκινο πορτί και με πιλάστρα. Η στέγαση γίνεται με μοναστηριακούς θόλους, με «σκάφες» και με σταυροθόλια.

Η Οία ανθεί στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Η ευημερία της στηρίζεται κύρια στη ναυτιλία και στο διαμετακομιστικό εμπόριο κυρίως Ρωσίας, Αλεξάνδρειας αλλά και όλης της ανατολικής Μεσογείου. Μεγάλο καπετανοχώρι, είχε το 1890 περίπου 2.500 κατοίκους, 130 ιστιοφόρα, ένα καρνάγιο στον όρμο της Αρμένης, 13 ενορίες, τράπεζα, τελωνείο, βιοτεχνία κλπ. Η γεωργία ήταν κι αυτή σε άνθιση. Ο μεγάλος κάμπος της, 3.600 στρέμματα, παρήγαγε θαυμάσιες ποικιλίες αμπελιών και το κρασί εξαγόταν σε μεγάλες ποσότητες, ακόμα και στη Γαλλία. Η συγκεντροποίηση όμως του ναυτιλιακού κεφαλαίου στον Πειραιά την εποχή του ατμού, οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής καθώς και οι σεισμοί, ιδιαίτερα του 1956, είχαν σαν αποτέλεσμα την εσωτερική μετανάστευση και την ερήμωση σιγά-σιγά του οικισμού. Το 1977 η Οία έχει μόνο 306 κατοίκους σε παραπάνω από 1.200 κτίσματα, τα περισσότερα εγκαταλελειμμένα. Είναι η εποχή της εφαρμογής του Προγράμματος του Ε.Ο.Τ. Σε 15 περίπου χρόνια επισκευάστηκαν συνολικά 80 σπίτια, για τα οποία ο Ε.Ο.Τ. είχε 15ετή συμβόλαια επικαρπίας και μετατράπηκαν σε ξενώνες δυναμικότητας περίπου 20 κλινών. Με τη λήξη των συμβολαίων τα κτίρια επεστράφησαν στους ιδιοκτήτες τους, οι οποίοι σήμερα τα κατοικούν ή τα λειτουργούν ως ξενώνες.

¹⁵ Αφιέρωμα «Αρχιτεκτονική κληρονομιά», (2004) σελ.71-73

Δημιουργήθηκε ένα υφαντήριο, έγινε η πρώτη εγκατάσταση του Ναυτικού Μουσείου, αναστηλώθηκαν σημαντικά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, εκκλησίες, μύλοι κλπ, ένα παλιό καφενείο διαμορφώθηκε σε γραφείο υποδοχής, έγιναν τα πρώτα δίκτυα αποχέτευσης και δεξαμενές νερού.

Η αρχιτεκτονική επέμβαση στηρίχθηκε στη διατήρηση όλων των χαρακτηριστικών μορφολογικών στοιχείων των κτιρίων καθώς και της λειτουργικής τους δομής, με αποκατάσταση των κατεστραμμένων τμημάτων βάσει τεκμηριωμένων στοιχείων. Επιδίωξη ήταν να διατηρηθεί η ίδια πλαστικότητα των γραμμών και των επιφανειών και όλες οι λεπτομέρειες τους με ελαχιστοποιημένες και διακριτικές παρεμβάσεις. Οι αρχιτεκτονικές μελέτες έγιναν από τους αρχιτέκτονες Ν. Αγριαντώνη και Βούλα Μποζινέκη-Διδώνη.

Το έργο αυτό του Ε.Ο.Τ. διακρίθηκε με βραβείο απ' την EUROPA NOSTRA το 1979 και απ' την Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής της Σόφιας το 1986. Σαν πιλοτικό πρόγραμμα ακολουθήθηκε από τους ιδιώτες, συνειδητοποιώντας την αξία της επανάχρησης των ερειπωμένων κτισμάτων. Σήμερα στην Οία υπάρχουν περίπου 7.000 κλίνες, οι περισσότερες σε παραδοσιακά κτίσματα, και 180 περίπου καταστήματα, τουριστικά, εστιατόρια, καφετέριες κλπ. Η ανάπτυξη είναι γεγονός, οι ντόπιοι παραμένουν στον τόπο τους. Ο πληθυσμός έχει αυξηθεί σε 800 κατοίκους, το σχολείο έχει σήμερα 50 παιδιά και υπάρχει νηπιακός σταθμός. Το ειδικό διάταγμα εκτός από τους όρους δόμησης περιλαμβάνει και τον αυστηρό καθορισμό των χρήσεων γης, Η Οία δεν κινδυνεύει πια απ την εγκατάλειψη, αλλά αντίθετα από την υπερ-ανάπτυξη αν δεν ληφθούν έγκαιρα το κατάλληλα μέτρα όπως:

1. Καθορισμός των δεικτών «ποσότητας και ποιότητας τουριστών» (τουριστικής χωρητικότητας) σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, με τις κατάλληλες ποιοτικές και ποσοτικές προδιαγραφές.
2. Αξιολόγηση και ανάπτυξη και των άλλων εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων.
3. Διερεύνηση και διάδοση των νέων μορφών τουρισμού ήπιου χαρακτήρα.
4. Καταγραφή του μνημειακού πλούτου.
5. Προώθηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, ενταγμένων σε χωροταξικές και ρυθμιστικές μελέτες, στις οποίες θα ορίζονται οι ζώνες προστασίας καθώς και οι χρήσεις, ώστε να διαφυλαχθεί η «αυθεντικότητα» κτιρίων και συνόλων, η σχέση του οικισμού με το φυσικό περιβάλλον, η διαφύλαξη των ελευθέρων χώρων καθώς και οι λειτουργίες που αποκτήθηκαν με το πέρασμα του χρόνου. Οι νέες λειτουργίες και τα δίκτυα υποδομής πρέπει να εντάσσονται και να προσαρμόζονται στους οικισμούς.
6. Οργάνωση και ειδική κατάρτιση, η οποία θα απευθύνεται σε όλα τα επαγγέλματα που έχουν σχέση με τις παρεμβάσεις στους παραδοσιακούς οικισμούς.
7. Ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση, εκπαίδευση του κοινού από τη σχολική ηλικία, γιο τις βαθύτερες αξίες της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάγκη διάσωσης της, που θα αποσκοπούν στη συμμετοχή και ενεργοποίηση των κατοίκων.

2.2.7. Διατήρηση, επισκευή ή ανακατασκευή αρχιτεκτονικών καλλιτεχνικών και στατικών στοιχείων διατηρητέων κτιρίων

Στις 28 Απριλίου 1988 στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης δημοσιεύθηκε το Π.Δ. 15 "Διατήρηση, επισκευή ή ανακατασκευή αρχιτεκτονικών καλλιτεχνικών και στατικών στοιχείων διατηρητέων κτιρίων"¹⁶. Είναι και απόρροια των Αποφάσεων 1097/1987 και 1099/1987 του ΣΤΕ.

Το Π.Δ. προβλέπει αυστηρές κυρώσεις για τις αυθαίρετες καταστροφές, αλλοιώσεις, κατεδαφίσεις διατηρητέων και παραδοσιακών κτισμάτων εντός παραδοσιακών οικισμών. Καθορίζονται οι υπεύθυνοι τόσο για τις απαιτούμενες εργασίες όσο και για τις δαπάνες αυτών, καθώς και εύλογη προθεσμία στον υπόχρεο για την έναρξη και λήξη εργασιών της ανακατασκευής τους ή αναστήλωσής τους αν πρόκειται για καταστροφή δομικών στοιχείων.

Στην περίπτωση κατεδάφισης, επιβάλλεται η ανακατασκευή. Κάθε εργασία ακολουθεί τις υποδείξεις της ΕΠΑΕ. Αν παρέλθουν οι προθεσμίες, ο δήμος ή η κοινότητα αναλαμβάνουν την εκτέλεση των εργασιών και καταλογίζουν τη σχετική δαπάνη στον υπόχρεο. Περιλαμβάνεται και η διαδικασία επισκευής ή προσθήκης σε διατηρητέα ακίνητα.

¹⁶ ΦΕΚ317^Α

2.2.8. Νόμοι σχετικοί με την Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης

α. Περί καθορισμού ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως, εισαγωγής του θεσμού μεταφοράς συντελεστού δομήσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας

Στις 22 Μαρτίου 1979 εκδίδεται ο Ν880 "Περί καθορισμού ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως, εισαγωγής του θεσμού μεταφοράς συντελεστού δομήσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας."¹⁷

¹⁷ ΦΕΚ 58^Α

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Π.Δ. της 23.12.91/17.1.92. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο, που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Χαλανδρίου (Ν. Αττικής). Οδός Κηφισίας – Κόδρου

Π.Δ. της 3.8 / 10.9.90. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αχαρνών (Ν. Αττικής).- (Δ' 487). Σολωμού 5

Π.Δ. της 3 / 30.8.90. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου της κοινότητας Βάρης (Ν. Αττικής).- (Δ'459). Σύρου 20

Π.Δ. της 16.6 / 13.7.90. Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης ρυμοτομούμενου ακινήτου, που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Χαλανδρίου (Ν. Αττικής) και ταυτόχρονης πραγματοποίησης μέρους αυτής.- (Δ' 370).

Π.Δ. της 4 / 6.4.90. Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης ρυμοτομούμενου ακινήτου, που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου κοινότητας Μελισσίων (Ν. Αττικής) και ταυτόχρονης πραγματοποίησης μέρους αυτής. (Δ' 173).

Π.Δ. της 11.12.89/11.1.90. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε δύο ακίνητα που βρίσκονται εντός ρυμοτομικού σχεδίου του δήμου Χολαργού και του δήμου Αμαρουσίου (Ν. Αττικής).- (Δ' 8). Οδός Σπετσών

Π.Δ. της 11.12.89/11.1.90. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου της κοινότητας Μελισσίων (ν. Αττικής).- (Δ' 6). Οδός Κηφισίας – 17^{ης} Νοεμβρίου

Π.Δ. της 11.12.89/22.1.90. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Κοινότητας Ψυχικού. Οδός Κοντολέοντος 6.

Π.Δ. της 11/29.12.89. Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης και ταυτόχρονης πραγματοποίησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Χαλανδρίου (ν. Αττικής).- (Δ' 754). Λεωφ. Κηφισίας 296 – Ναυαρίνου

Π.Δ. της 28.9/9.10.89. Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης διατηρητέου ακινήτου που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών.- (Δ' 625). Οδός Οικονόμου 24 Εξάρχεια

Π.Δ. της 15.9/5.10.89. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο εντός του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου Δήμου Άνω Βούλας (Ν. Αττικής).- (Δ' 612).

Οδός Ξενοφώντος – Αφροδίτη

Π.Δ. της 12.9/2.10.89. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου της κοινότητας Φιλοθέης (Ν. Αττικής).- (Δ' 600). Οδός Κολοκοτρώνη 7

Π.Δ. της 1/8.8.89. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Δήμου Αμαρουσίου (Ν. Αττικής). (Δ' 492). Αγ. Κωνσταντίνου 57

Π.Δ. της 14/29.6.89 Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης και ταυτόχρονης πραγματοποίησης μέρους αυτής. (Δ' 447). Οδός Μακεδονίας 23 Δήμος Ηρακλείου Αττικής

Π.Δ. της 25.4/15.5.89. Έγκριση μεταφοράς Συντελεστή δόμησης ακινήτων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου δήμου Χαλανδρίου (Ν. Αττικής).- (Δ' 287). Ο.Τ. 647,648

Π. Δ. της 25.4 / 9.5.89. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου δήμου Βούλας (ν. Αττικής).- (Δ'271). Οδός Μαυρομιχάλη 18

Π.Δ. της 25.4 / 9.5.89. Έγκριση πραγματοποίησης μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε ακίνητο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Χολαργού (ν.Αττικής).- (Δ' 269).Οδός Σαρανταπόρου 22

Π.Δ. της 25.4 /8.5.89.Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης και ταυτόχρονης πραγματοποίησης μέρους αυτής.(Δ' 254). Οδός Ήβης Αθανασιάδου 24 Π. Φάληρο

Π.Δ. της 28.2/5.4.82.Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης με την εφαρμογή του Ν.880/1979, σε περιοχή της Κοινότητας Βριλησίων (Αττικής). (Δ' 193). Ο.Τ. 154, 168

Π.Δ. της 6.2/15.3.82. Έγκριση μεταφοράς συντελεστή δόμησης σε εφαρμογή του Ν. 880/1979 στην περιοχή Ρουφ του Δήμου Αθηναίων. (Δ' 166). Οδός Κωνσταντινουπόλεως 17

Ο νόμος έδινε το δικαίωμα εκμετάλλευσης της γης από τους ιδιοκτήτες, με την δυνατότητα μεταφοράς αυτών των δικαιωμάτων σε άλλο ακίνητο, εφ' όσον για διάφορους λόγους η πολιτεία δεν τους επιτρέπει να εκμεταλλευτούν τη συγκεκριμένη ιδιοκτησία τους. Κύριος στόχος του νόμου αυτού ήταν να προστατεύσει τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς, χωρίς να είναι αναγκαία η απαλλοτρίωση μετά από προηγούμενη και πλήρη χρηματική αποζημίωση, καθιερώνοντας άλλον τρόπο αποζημίωσης, δυνατότητα που του είχε δώσει το Σύνταγμα (άρθρο 24 παρ.6).

Αυτός ο θεσμός αφ' ενός δίνει κίνητρα στους ιδιοκτήτες των διατηρητέων να μην επιδιώκουν την κατεδάφιση των ακινήτων τους, και αφ' ετέρου διευκολύνει την Πολιτεία απαλλάσσοντάς την από τις απαιτούμενες χρηματικές αποζημιώσεις. Μετά από 10 χρόνια εφαρμογής ο νόμος αυτός κρίθηκε αντισυνταγματικός, με την απόφαση ΣτΕ 1071/1994. Αντικαταστάθηκε από τον Νόμο 2300 του 1995, που και αυτός με την σειρά του κρίθηκε αντισυνταγματικός, με την απόφαση ΣτΕ 6070/1996 και αντικαταστάθηκε από τον νόμο 3044 του 2002.

Οι κρίσεις αυτές του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου οφείλονται στην κακή εφαρμογή και ερμηνεία του θεσμού της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης από την Διοίκηση και τους διοικούμενους. Οι αιτιάσεις εστιάζονται κυρίως στο γεγονός ότι η Πολιτεία αρνείται να αντιμετωπίσει την εφαρμογή της μεταφοράς στα πλαίσια του γενικότερου πολεοδομικού σχεδιασμού, αλλά θέτει επί μέρους πολεοδομικά κριτήρια.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ: η έγκριση Μεταφοράς Συντελεστή Δόμησης (ΜΣΔ) από βαρυνόμενα ακίνητα κινήθηκε με πολύ αργούς ρυθμούς στο διάστημα 1981-1989, ενώ το 1990 αυξήθηκε κατακόρυφα, με αιχμή το έτος 1992, μετά το οποίο παρατηρήθηκε κάμψη εξαιτίας των αντιδράσεων που άρχισαν να εμφανίζονται κατά την υλοποίηση τίτλων ΜΣΔ. Χαρακτηριστικό είναι ότι, μέχρι τον Μάιο του 1994, εγκρίθηκε η ΜΣΔ μόνο για 7 βαρυνόμενα.

β. Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης και άλλες διατάξεις.¹⁸

Στις 12.04.1995 ο Νόμος 2300 αντικαθιστά τον Ν.880/79.

Δύο στόχοι: η διευκόλυνση της προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς (διατηρητέα κτίρια ή κτίρια με διατηρητέα χρήση, ακίνητα με οικοδομήματα ή μνημεία που χαρακτηρίζονται από το ΥΠΠΟ ως έργα τέχνης σύμφωνα με τη νομοθεσία περί αρχαίων και νεωτέρων μνημείων, ακίνητα εντός σχεδίου οικισμού που χαρακτηρίζονται ως αρχαιολογικοί χώροι και τίθενται περιορισμοί ως προς την εξάντληση του ΣΔ ή απαγορεύεται η οικοδόμηση σε αυτά εξαιτίας ευρημάτων), τη διευκόλυνση του πολεοδομικού σχεδιασμού κυρίως σε ό,τι αφορά στην απόκτηση κοινόχρηστων χώρων.

Η ΜΣΔ απαγορεύεται σε περιοχές εκτός σχεδίου, ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ιστορικούς τόπους, παραδοσιακούς οικισμούς, ιστορικά κέντρα πόλεων, αρχαιολογικούς χώρους. Επιτρέπεται σε περιοχές εντός σχεδίου, όπου δεν υπάρχουν ειδικοί όροι δόμησης για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, δεν είναι περιοχές οργανωμένης δόμησης, ιδιωτικής πολεοδόμησης, συνεταιρισμών, δεν έχουν χαρακτηριστεί ως ΖΕΠ ή ΖΑΑ. [το συνολικό μεταφερόμενο εμβαδόν μικρότερο του 10% του εμβαδού των δομήσιμων επιφανειών που προκύπτει κατά προσέγγιση από την εφαρμογή των ΣΔ που ισχύουν στον ΟΤΑ, το άθροισμα δεν υπερβαίνει το 2,4 για κτίρια με κύρια χρήση και το 3 για ειδικά κτίρια.]

Ορίζονται περιοχές υποδοχής ΜΣΔ και Ειδικές Ζώνες υποδοχής ΜΣΔ, σύμφωνα με την επάρκεια των κοινόχρηστων χώρων, τη διατήρηση της οικιστικής φυσιογνωμίας, κλπ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΧΩΔΕ: η έγκριση ΜΣΔ αυξήθηκε κατακόρυφα το 1996, με αιχμή το έτος 1997, μετά το οποίο παρατηρήθηκε κάμψη εξαιτίας αναστολής πραγματοποίησης τίτλων ΜΣΔ.

Συνολικά, ιδιαίτερη συμμετοχή των βαρυνόμενων ακινήτων των νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και Καρδίτσας.

Σημαντικός παράγοντας η συνολική επιβάρυνση με μεταφερόμενες επιφάνειες. Ειδικότερα για το νομό Αττικής, η συντελεσθείσα μέχρι σήμερα επιβάρυνση, σε δομήσιμες επιφάνειες, στην περιοχή των περισσότερων επιβαρυνθέντων δήμων δεν υπερβαίνει το 2,14% των δομήσιμων επιφανειών που μπορούν να κατασκευαστούν με τους ισχύοντες όρους δόμησης.

¹⁸ ΦΕΚ 69^Α

Δομήσιμες επιφάνειες δήμων
αύξηση επιφανειών λόγω ΜΣΔ

ΔΗΜΟΣ	ΔΕΔ	ΕΠΙΦ ΑΠΟ ΜΣΔ	ΜΣΔ%
Αμαρουσίου	5.178.855	110.802	2,14
Βούλας	2.867.168	17.611	0,61
Ηλιούπολης	454.347	16.134	3,55
Κηφισιάς	4.941.447	9.933	0,20
Ν. Ψυχικού	1.012.287	8.743	0,86
Π. Ψυχικού	987.694	3.705	0,38
Φιλοθέης	671.325	2.484	0,37
Χαλανδρίου	4.485.149	49.353	1,10

Άλλος σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει το άμεσο περιβάλλον του ωφελούμενου ακινήτου και όχι την ευρύτερη περιοχή είναι το ποσοστό αύξησης του ισχύοντος ΣΔ στο ακίνητο αυτό. Σε ορισμένες περιπτώσεις, από 0,8 έφθασε σε 2,4, σε άλλες ο υψηλός έφθασε το 5,4 και σε μία περίπτωση ο 3,6 ξεπέρασε το 6.

Το ΣτΕ, το 1996, κρίνει ως αντισυνταγματική τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 21 του Ν2300/1995 ΜΣΔ, που προέβλεπε ότι, όσες περιοχές ΖΥΣ είχαν καθοριστεί με τον Ν880/1979 εξακολουθούσαν να ισχύουν μετονομαζόμενες σε ΕΖΥΣ υπό προϋποθέσεις.

Επίσης, η νομολογία θεωρεί ότι η ΜΣΔ είναι επιτρεπτή μόνο στις περιπτώσεις ακινήτων στα οποία επιβάλλονται ουσιώδεις περιορισμοί της ιδιοκτησίας για την προστασία στοιχείων της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Η συνταγματικότητα της μεταφοράς θεμελιώνεται στο άρθρο 24 παρ. 6 του Συντάγματος, το οποίο εξουσιοδοτεί τον νομοθέτη να προβλέψει άλλο τρόπο αποζημίωσης από αυτόν της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης. Η ΜΣΔ πρέπει να γίνεται μέσα στα όρια του Δήμου για να μη νοθεύεται ο πολεοδομικός σχεδιασμός. Η αντιστάθμιση της επιβάρυνσης από τη ΜΣΔ επιτυγχάνεται με την ωφέλεια που έχει η ίδια περιοχή από την ύπαρξη του διατηρητέου κτιρίου.

γ. Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρύθμισης άλλων θεμάτων αρμοδιότητας υπουργείου περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων.¹⁹

Ο Νόμος 3044 (27.08.2002) ΜΣΔ. Βαρυνόμενα ακίνητα (3 κατηγορίες) τα του προηγούμενου και αυτά που χαρακτηρίζονται ως κοινόχρηστοι χώροι. Τα πρώτα δεν θεωρούνται βαρυνόμενα αν έχουν χαρακτηριστεί χώροι κοινής ωφέλειας ή είναι τόποι λατρείας οποιουδήποτε δόγματος. Οι 2 κατηγορίες δεν θεωρούνται ως βαρυνόμενα αν ανήκουν στο δημόσιο, ΟΤΑ, κλπ. Αν το ακίνητο παραχωρηθεί στο δημόσιο, ΟΤΑ, επιτρέπεται η μεταφορά ολόκληρου του ΣΔ.

Οι ΖΥΣ (Ζώνες Υποδοχής Συντελεστή) καθορίζονται ύστερα από εκπόνηση μελέτης σε περιοχές

- α. εντός σχεδίου,
- β. εκτός καθορισμένων ευπαθών οικοσυστημάτων, ιστορικών τόπων κ.λπ.,
- γ. εκτός περιοχών που έχουν καθοριστεί ως ζώνες προστασίας που έχουν κηρυχθεί προστατευόμενοι,
- δ. εκτός των 2 πρώτων οικοδομικών τετραγώνων από τη γραμμή του αιγιαλού σε παραλιακές ή παραλίμνιες θέσεις,
- ε. εκτός περιοχών οικοδομικών συνεταιρισμών,
- στ. δεν έχουν κηρυχθεί ΖΑΣ ή ΖΕΠ,
- ζ. εκτός από περιοχές με έντονη κλίση, μεγαλύτερη 20%.

Το προτεινόμενο ποσοστό αύξησης του ισχύοντος ΣΔ της ζώνης προκύπτει από τα χωροταξικά και πολεοδομικά δεδομένα καθώς και τους αναπτυξιακούς στόχους για την περιοχή, όπως η φυσιογνωμία και η ιδιαιτερότητά της. Σταθμίζεται επίσης η μη αλλοίωση της οικιστικής φυσιογνωμίας της περιοχής και αν οι κοινόχρηστοι χώροι επαρκούν μετά την πραγματοποίηση του αυξημένου ΣΔ. Η ΜΣΔ επιτρέπεται στις ΖΑΣ (Ζώνες Αγοράς Συντελεστή) με ΠΔ.

¹⁹ ΦΕΚ 197^Α,
Μπότσαρης Σωτήρης, (2006)

2.2.9. Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός

α. ΓΟΚ (1973)

Με τον ΓΟΚ(Ν.Δ.8/1973)²⁰ εισάγονται για πρώτη φορά διαδικασίες και προδιαγραφές προστασίας και διατήρησης παραδοσιακών αρχιτεκτονικών συνόλων και κτιρίων. Το αντικείμενο της προστασίας («γενική προστασία») διευρύνεται περιλαμβάνοντας «οικισμούς και τμήματα αυτών ή κτίρια ως διατηρητέα λόγω του ιστορικού, λαογραφικού, πολεοδομικού, αισθητικού και αρχιτεκτονικού χαρακτήρος των». Αναφέρεται, επίσης, στη δυνατότητα επιβολής περιορισμών «εις οικισμούς ή περιοχάς τούτων αξίους ιδιαίτερας προσοχής λόγω του φυσικού ή αρχιτεκτονικού περιβάλλοντος αυτών, της ιστορικής, της αρχιτεκτονικής ή τουριστικής σημασίας των και του εν γένει χαρακτήρος των».

β. Τροποποίηση του ΓΟΚ (1985)

Ο Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός (ΓΟΚ) περιγράφεται στο Ν1577/85²¹,

²⁰ ΦΕΚ 124^Α, 9 Ιουνίου 1973

²¹ ΦΕΚ210^Α, 18 Δεκεμβρίου 1985

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Αριθ. 3600/746/96. Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου που βρίσκεται στην Κοινότητα Μίραλι (Ν. Αχαΐας) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτού.(ΦΕΚ 181 Δ της 23.2.1996)

Αριθ.2531/615/96 Καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης σε διατηρητέο κτίριο που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Κηφισιάς (Ν.Αττικής).(ΦΕΚ 135 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. ΔΠΑ/370/96.Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου ισογείου κτιρίου με υπόγειο, φερομένου ως ιδιοκτησία της Αθηνάς συζ.Ρενάτο Γνάσσο, Παναγιώτη Λαπατά, Κωνσταντίνου Μπόνη, Παρασκευής συζ. Νικολάου Πανηγύρη, Σοφίας συζ. Δημητρίου Πάππου, Ελευθερίας συζ. Νικολάου Πατρού, Σοφίας συζ. Βασιλείου Λεμονάκη, Αικατερίνης συζ. Κωνσταντίνου Μουράτη, που βρίσκεται επί των οδών Καναδά 29 και Κολοκοτρώνη στη συνοικία Κόβα της πόλης της Ρόδου Ν.Δωδεκανήσου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.(ΦΕΚ 140 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. 3444/698/96 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου στην Κοινότητα Βαλμής Ν. Αχαΐας και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτού. (ΦΕΚ 160 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. 2530/595/96 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων των δύο (2) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Δήμου Πειραιά (ν. Αττικής) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών. (ΦΕΚ 160 Δ της 16.2.1996)

Αριθ. 3449/721/96 Συμπλήρωση της αριθ. 57297/2211/31.3.95 (Δ' 222) απόφασης "αναστολής χορήγησης οικοδομικών αδειών στις εντός του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου περιοχές του Μεταξουργείου και του "Ψυρρή", Δήμου Αθηναίων (Νομ. Αττικής) (Δ' 222), που συμπληρώθηκε με την 74402/4780/27.7.95 (Δ' 605). (ΦΕΚ 133 Δ της 14.2.1996)

Αριθ. ΔΠΑ/6148/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου ισογείου κτιρίου με υπόγειο φερομένου ως ιδιοκτησία της Κοινότητας Απεράθου ("Σπίτι Φραγκούλη"), που βρίσκεται στον παραδοσιακό οικισμό Απεράθου της νήσου Νάξου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης. (ΦΕΚ 6 Δ της 12.1.1996)

Αριθ. 4031/95. Αποχαρακτηρισμός των δύο κτιρίων που βρίσκονται στην οδό Χριστοπούλου 74 (Ο.Τ. 86Α) της Καστοριάς φερομένων ως ιδιοκτησίας κληρονόμου Τσαμίση.(ΦΕΚ 1108 Δ της 20.12.1995)

Αριθ. 6654/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων δύο (2) κτιρίων στη Φλώρινα και επί των οδών Πρεσπών 21 και Μ. Αλεξάνδρου 103. (ΦΕΚ 1100 Δ της 14.12.1995)

Αριθ.89728/6955/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιριακού συγκροτήματος του Μεταξουργείου που βρίσκεται εντός του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου Δήμου Νέας Ιωνίας (Ν. Μαγνησίας) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτού. (ΦΕΚ 1058 Δ της 1.12.1995)

Αριθ. 6648/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του κτιρίου φερομένου ως ιδιοκτησίας Παντώτη Αθανασίου και του περιβάλλοντος χώρου αυτού που βρίσκεται στη θέση "Βουρό" της Κοινότητας

Εμμανουήλ Παππά Σερρών και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.(ΦΕΚ 1035 Δ της 28.11.1995)

Αριθ. ΔΠΑ/6162/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του ισογείου κτιρίου, που βρίσκεται στο Δήμο Λουτρόπολης Θερμής στη νήσο Λέσβο, φερόμενο ως ιδιοκτησία των Αντωνίου Πιτσιλαδή, Βασιλικής Κατσαρού, Μυρσίνης και Παναγιώτη Σάλτα και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτού.(ΦΕΚ 1033 Δ της 28.11.1995)

Αριθ.89245/6738/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων εβδομήντα δύο (72) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Ναυπλίου (Ν. Αργολίδος) και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών.(ΦΕΚ 1029 Δ της 28.11.1995)

Αριθ. 88246/67 39/95 Καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης οικοπέδου του διατηρητέου κτιρίου που βρίσκεται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου Κηφισιάς Ν. Αττικής.(ΦΕΚ 1019 Δ της 27.11.1995)

Αριθ.ΔΠΑ/5978/95 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του ισογείου κτιρίου με υπόγειο (πρώην Παρθεναγωγείο), φερομένου ως ιδιοκτησία Κοινότητας Μιστεγνών, που βρίσκεται στον οικισμό Μιστεγνών της νήσου Λέσβου και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης.(ΦΕΚ 969 Δ της 14.11.1995)

Αριθ. 7306 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου κτιρίου επι της οδού Μιαούλη 3 στην Καλαμαριά Θεσ/νικης.(ΦΕΚ 4 Δ της 12.1.1994)

Αριθ. 8101/93 Χαρακτηρισμός ως διατηρητέου του παλιού αλευρόμυλου "Βαλτσάν" στην οδό Γιαννιτών 93 στη Θεσσαλονίκη, φερομένου ως ιδιοκτησία Κιορόγλου Δημητρίου και Παγκάλου Μιχαήλ (ΦΕΚ Δ 4 της 12.1.1994)

Π.Δ. της 9.4/8.5.92. "Τροποποίηση του ύψους των κτιρίων περιοχής του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Πειραιώς Ν. Αττικής".(Δ' 425).

Π.Δ. της 30.9/20.11.91.

Έγκριση πολεοδομικής μελέτης του οικισμού Θήρας (Φηρών) της κοινότητας Θήρας (Ν. Κυκλάδων).- (Δ' 852).

Π.Δ. της 19.7/7.8.91.Αναθεώρηση του ρυμοτομικού σχεδίου Τήνου νήσου Τήνου (Ν. Κυκλάδων) και καθορισμός των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων αυτού. (Δ' 548).

Υ.Α.55645/2207 (ΠΕΧΩΔΕ) της 26.4/8.5.91. Αναστολή των οικοδομικών εργασιών και χορήγησης οικοδομικών αδειών στον οικισμό Ημεροβίγλι της Νήσου Θήρας.- (Δ' 241).

Υ.Α. 9782/1275 (ΠΕΧΩΔΕ) της 7/27.3.91. Αναστολή χορήγησης οικοδομικών αδειών στους παραδοσιακούς οικισμούς Αρτεμόνα και Απολλωνία της νήσου Σίφνου (Ν. Κυκλάδων).- (Δ' 136).

Π.Δ. της 23.11 / 11.12.90. Τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου Δήμου Μυτιλήνης στην περιοχή "Επάνω Σκάλα " και όρων και περιορισμών δόμησης.- (Δ' 694).

Π.Δ. της 6/21.9.90. Τροποποίηση και συμπλήρωση των ακολούθων Προεδρικών Διαταγμάτων α) από 12.2.1982 "Χαρακτηρισμός τμήματος του Δήμου Κηφισιάς (Ν. Αττικής) σαν παραδοσιακού, κτιρίων που βρίσκονται μέσα σ'αυτό σαν διατηρητέων και αναθεώρηση των όρων και περιορισμών δόμησης των οικοπέδων του" (Δ' 180) και

β) από 28.9.1987 "Χαρακτηρισμός τμήματος του Δήμου Κηφισιάς (Ν. Αττικής) ως παραδοσιακού, αναθεώρηση των όρων και περιορισμών, δόμησης και καθορισμός ειδικών χρήσεων γης του παραδοσιακού τμήματος του ρυμοτομικού σχεδίου Κηφισιάς"Δ' 1035).- (Δ' 517).

Π.Δ. της 16.6 / 25.7.90. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης του οικισμού Μήθυμνας δήμου Μήθυμνας (Ν. Λέσβου). - (Δ' 387).

Υ.Α. 46326/2832 (ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ) της 11. / 18.6.90.Αναστολή χορήγησης οικοδομικών αδειών και εκτέλεσης οικοδομικών εργασιών σε περιοχή του Δήμου Γυθείου (Ν. Λακωνίας).- (Δ' 315).

Π.Δ. της 30.3/10.4.90. "Τροποποίηση όρων και περιορισμών δόμησης στην περιοχή των πηγών Αγίας Βαρβάρας του Δήμου Δράμας (Ν. Δράμας) και καθορισμός ειδικών όρων δόμησης και χρήσεων γης".- (Δ' 230).

Π.Δ. της 30.3/10.4.90. Τροποποίηση του από 2.9.1986 Π. Δ/τος "Καθορισμός ειδικών χρήσεων γης στην περιοχή της Πλάκας του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών" (Δ' 875).- (Δ' 220).

Π.Δ της 30.3/10.4.90. Τροποποίηση προκηπίου οικοπέδων που βρίσκονται εντός του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του δήμου Πειραιά.(Οδός Χατζήκωσταντή, Αιγέως, Ποδαλείριου)- (Δ' 203).

Υ.Α. 21495 / 729 (Δημ. Εργων) της 12.2/6.3.90. Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων πενήντα (50) κτιρίων που βρίσκονται εντός του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών.- (Δ' 102).

Υ.Α. 78062/5716 (Δημ. Εργων) της 16/21.11.89.Αναστολή έκδοσης οικοδομικών αδειων για ξενοδοχειακές μονάδες στον οικισμό της περιοχής Κάμπου του δήμου Χίου (Ν. Χίου).- (Δ' 708).

Υ.Α. 71849/5474 (Δημ. Εργων) της 31.8/9.11.89. Αναστολή οικοδομικών εργασιών και χορήγησης οικοδομικών αδειών σε περιοχή εντός σχεδίου στη Μύκονο.- (Δ' 691).

σκοπός του οποίου είναι ο καθορισμός όρων, περιορισμών και προϋποθέσεων για την εκτέλεση οποιασδήποτε κατασκευής εντός ή εκτός των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων ή οικισμών, ώστε να προστατεύεται το φυσικό, οικιστικό και πολιτιστικό περιβάλλον, καθώς και να εξυπηρετείται το κοινωνικό συμφέρον .

Στο άρθρο 4 του εν λόγω νόμου γίνεται αναφορά στους παραδοσιακούς οικισμούς και τα διατηρητέα κτίρια, αλλά και στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Με Π.Δ. χαρακτηρίζονται οικισμοί ή τμήματά τους ως παραδοσιακοί και θεσπίζονται περιορισμοί δόμησης και χρήσεως κατά παρέκκλιση. Ακόμα, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του νόμου αυτού, αιτήσεις για κατεδάφιση, επισκευή ή προσθήκη σε κτίριο, που κατά την κρίση της πολεοδομικής υπηρεσίας μπορεί να χαρακτηριστεί ως διατηρητέο, παραπέμπονται στην οικεία Ε.Π.Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

γ. Τροποποίηση του ΓΟΚ (2000)

Ο Νόμος 2831²² τροποποίηση ΓΟΚ όπως ισχύει από 13.06.2000 σύμφωνα με

- τις νομολογίες του ΣΤΕ,
- τα κίνητρα του Ν1512/1985²³ για τη χρήση συστημάτων ήπιων μορφών ενέργειας στα κτίρια,
- τις νέες απαιτήσεις για την κίνηση ΑΜΕΑ,
- τις δεσμεύσεις απέναντι στην ΕΕ, και
- τις διεθνείς συμβάσεις για την προστασία και την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, όπως αυτή της Γρανάδας.

Στα πλαίσια αυτά, το αντικείμενο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς διευρύνεται περιλαμβάνοντας και νέα προστατευτέα στοιχεία, όπως είναι οι φυσικοί σχηματισμοί ανθρωπογενούς χαρακτήρα, τα μεμονωμένα στοιχεία (κρήνες, πλακόστρωτα, χρήσεις, κ.α.).

Στον τελευταίο ΓΟΚ, «ακίνητα ή στοιχεία αρχιτεκτονικής ή φυσικής κληρονομιάς» ορίζονται οικισμοί ή τμήματα πόλεων ή οικισμών ή αυτοτελή οικιστικά σύνολα εντός οικισμών, κτίρια ή συγκροτήματα κτιρίων ή στοιχεία του άμεσου φυσικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντός τους, ιδίως αυλές, κήποι, θυρώματα, κρήνες, στοιχεία πολεοδομικού εξοπλισμού, αστικού ή αγροτικού ή δικτύων ιδίως πλατείες, κρήνες, διαβατικά, λιθόστρωτα και γέφυρες, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο ιστορικό, κοινωνικό, αρχιτεκτονικό, πολεοδομικό, επιστημονικό και αισθητικό ενδιαφέρον. Στα ακίνητα αγαθά φυσικής κληρονομιάς περιλαμβάνονται και χώροι, τόποι, τοπία ιδιαίτερου κάλλους και φυσικοί σχηματισμοί ιδίως βράχια, λόφοι, ρεματιές και δενδροστοιχίες που συνοδεύουν ή περιβάλλουν αγαθά αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Με Υπ. Απ. γίνεται ο χαρακτηρισμός και καθορίζονται ειδικοί όροι προστασίας και περιορισμοί δόμησης κατά παρέκκλιση του ΓΟΚ. Μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης, απαγορεύεται κάθε επέμβαση. Καθορίζεται η διαδικασία άδειας δόμησης σε όμορα κτίρια.

Επιβάλλεται η ανακατασκευή διατηρητέων κτιρίων που έχουν καταστραφεί από βία ή συμβάντα ή βρίσκονται σε ερείπια.

²² ΦΕΚ 140^Α

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Αριθ. Οικ. 5100 (ΦΕΚ Β' 940 7.7.2005) Ανάκληση απόφασης υπ αριθμό 1171/13.3.1997 "Χαρακτηρισμός ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της περιοχής του ορεινού όγκου Λαϊλιά Σερρών".

Αριθ. ΔΠΕ/6685 (ΦΕΚ Β' 708/4.6.2003) Χαρακτηρισμός της περιοχής του Δήμου Μανταμάδου Ν. Λέσβου "ως περιοχή που έχει ανάγκη από ιδιαίτερη προστασία".

Αριθ. ΔΠΕ/4754 (ΦΕΚ Β' 591/15-5-2002) Χαρακτηρισμός ως τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους των περιοχών Βαθύ και Βουρλιώτες του Δήμου Βαθέος, Πυθαγόρειο, Πύργος, Παγώνδας και Μαυρατζέοι του Δήμου Πυθαγορείου, Μαραθόκαμπος, Νεοχώρι, Κουμέικα και Σκουρέικα του Δήμου Μαραθόκαμπου, Παλαιό Καρλόβασι, Ταμπάκινα, Λέκκα και Σταυρινήδες του Δήμου Καρλοβάσου της νήσου Σάμου και των περιοχών Ακαμάτρα του Δήμου Βυθίου Ικαρίας, Πέζη και Λαγκάδα του Δήμου Ραχών Ικαρίας του Νομού Σάμου.

²³ ΦΕΚ 4^Α, 11-1-1985

2.2.10. Σύνταγμα

α. Σύνταγμα του 1975

Στο άρθρο 24 του Συντάγματος το περιβάλλον καθιερώνεται ως έννομο προστατευτέο αγαθό. Η ποιότητα ζωής ανάγεται σε νομική έννοια. Το Κράτος υποχρεώνεται στην προστασία τους. Προβλέπονται δύο διαδοχικά στάδια σχεδιασμού, ο χωροταξικός σχεδιασμός και προγραμματισμός και στη συνέχεια ο πολεοδομικός σχεδιασμός.

Δίνει εξουσιοδότηση στον νομοθέτη να προβλέψει άλλον τρόπο αποζημίωσης σε περιπτώσεις δεσμεύσεων της ατομικής ιδιοκτησίας για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Κυρίαρχη ιδέα της νομολογίας του ΣτΕ είναι ότι, μετά το Σύνταγμα του 1975, η -με οποιαδήποτε έννοια-υποβάθμιση του περιβάλλοντος απαγορεύεται. Από το Ανώτατο Δικαστήριο δημιουργείται η έννοια του «πολεοδομικού κεκτημένου» ως ατομικού δικαιώματος, όπως και η έννοια της «φέρουσας ικανότητας» μιας περιοχής.

Η «ποιότητα ζωής» καθιερώνεται ως έννομο προστατευτέο αγαθό. Σ' αυτήν εμπεριέχεται και η ψυχολογική και αισθητική απόδοση του χώρου, δηλαδή οι ψυχολογικές, αισθητικές, συναισθηματικές και άλλες εντυπώσεις που ένας τόπος προκαλεί στον χρήστη του.

Οι Αρχές είναι υποχρεωμένες να μη λαμβάνουν μέτρα υποβάθμισης του περιβάλλοντος και, αν τυχόν έχουν ληφθεί, να μη τα εφαρμόζουν ως αντισυνταγματικά. Όταν ο νομοθέτης αποφασίζει να τροποποιήσει τις ισχύουσες πολεοδομικές ρυθμίσεις έχει καθήκον να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων. Συνεπώς, περιεχόμενο των νέων ρυθμίσεων δεν μπορεί να είναι η επιδείνωση του υφισταμένου φυσικού ή οικιστικού περιβάλλοντος, π.χ. μείωση των χώρων πρασίνου (πολεοδομικό κεκτημένο).

Οι παραδοσιακές περιοχές και τα στοιχεία τελούν υπό την προστασία του Κράτους, με την έννοια ότι αυτό υποχρεώνεται στη λήψη μέτρων που να αποβλέπουν στην παγίωση του χαρακτήρα τους και να εξασφαλίζουν τη διηλεκτική προστασία τους. Με το ίδιο σκεπτικό, η Διοίκηση δεν υποχρεώνεται να ανακαλέσει τον χαρακτηρισμό αρχαιολογικού χώρου μετά την πάροδο εύλογου χρόνου, γιατί η διάταξη του άρθρου 51 του 5351/1932 (αυτοδίκαια αποδέσμευση μετά την πάροδο διετίας από την κήρυξη) είναι αντισυνταγματική (το Σύνταγμα καθιερώνει την υποχρέωση διαρκούς προστασίας).

Σύμφωνα με την πάγια θέση της νομολογίας, η ιδιοκτησία υποχωρεί στην ανάγκη διαφύλαξης του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ο χαρακτηρισμός δεν συνιστά αφαίρεση ούτε πρόσκαιρη στέρηση της ιδιοκτησίας, αλλά θεμιτό περιορισμό της. Με την απαγόρευση κατεδάφισης κτίσματος, με την ανάκληση της διενέργειας οικοδομικών εργασιών, με την επιβολή βαρύτατων όρων στη δόμηση, δεν εξουδετερώνεται η ιδιοκτησία, ούτε καθίσταται αδρανής σε σχέση με τον προορισμό της.

Για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και της ατομικής ιδιοκτησίας, η νομολογία του ΣτΕ δέχεται ότι, όταν δεσμεύεται ουσιαστικά η ιδιοκτησία κατά τον προορισμό της χάριν του πολιτιστικού περιβάλλοντος, το άρθρο 24 παρ. 6 δημιουργεί υποχρέωση αποζημίωσης του θιγόμενου ιδιοκτήτη. Η προστασία αυτή πηγάζει απευθείας από το Σύνταγμα

και δεν εξαρτάται από την έκδοση του ειδικού νόμου που προβλέπεται από το ίδιο άρθρο.

Οι διατάξεις του άρθρου δεν μπορούν να εκτείνονται σε τέτοιο βαθμό, ώστε να θίγουν το ελάχιστο ανεκτό όριο των εξουσιών της ιδιοκτησίας, γιατί τότε δημιουργείται υποχρέωση αποζημίωσης του θιγόμενου ιδιοκτήτη. Σύμφωνα με αυτό, η υποχρέωση δαπανών αποκατάστασης των διατηρητέων ακινήτων, όπως επιβάλλεται από το άρθρο 32 του Ν 1337/1983 στους ιδιοκτήτες, είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα, εφόσον αυτές δεν υπερβαίνουν ένα εύλογο όριο κατά την κρίση του δικαστή.

β. Αναθεώρηση του Συντάγματος

Άρθρο 24

Η προστασία του περιβάλλοντος δεν συνιστά μόνον υποχρέωση του Κράτους, αλλά και έννομο δικαίωμα του καθενός, δηλαδή ατομικό δικαίωμα. Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης κατοχυρώνεται συνταγματικά. (κύρωση Συνθήκης Maastricht N2077/1992, Amsterdam N2691/1997).

Άρθρο 17

Δίνει κοινωνικό χαρακτήρα στην ατομικής ιδιοκτησίας, απαλλοτριώσεις με αποζημίωση. Τώρα η αποζημίωση μπορεί να δοθεί σε είδος, κυρίως με την παραχώρηση της κυριότητας άλλου ακινήτου ή δικαιωμάτων σε αυτό. Με αυτόν τον τρόπο, η Μεταφορά ΣΔ αποκτά νομικό έρεισμα και για τις περιπτώσεις π.χ. δημιουργίας κοινόχρηστων χώρων.

2.2.11. Για την προστασία του περιβάλλοντος

Στις 16 Οκτωβρίου 1986 έχουμε το Ν 1650/86 "Για την προστασία του περιβάλλοντος"²⁴. Είναι νόμος γενικός, που αναφέρεται κυρίως στην προστασία της φύσης αλλά και του τοπίου. Ειδικότερα, γίνεται χαρακτηρισμός και καθορισμός ορίων και ζωνών προστασίας περιοχών, στοιχείων ή συνόλων και του τοπίου που περιλαμβάνονται σε Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (ΖΟΕ), σύμφωνα με το Ν 1337/83.

Βάση του Ν1650 το 1990 γίνονται μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Με τον Ν3010/2002 εναρμονίζεται με τις Οδηγίες Ενωμένης Ευρώπης.

²⁴ ΦΕΚ160^Α

2.2.12.Κυρώσεις Ευρωπαϊκών Διεθνών Συμβάσεων

α. Περί κυρώσεως της υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασίαν της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομίας

Με τον Νόμο 1126 (10.02.1981) κυρώνεται η Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς²⁵ της UNESCO στο Παρίσι στις 23 Νοεμβρίου 1972.

β. Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης

Με το Ν.2039 εκδίδεται στις 13/4/92 ο νόμος "Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης"²⁶.

²⁵ ΦΕΚ 32^Α

²⁶ ΦΕΚ 61^Α

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/107008/2733 (ΦΕΚ Β' 1981/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου επί των οδών Χ. Τρικούπη και Λ. Βύρωνα (ΟΤ 112) στο Μεσολόγγι του Ν.Αιτωλοακαρνανίας, φερόμενης ιδιοκτησίας Ελ. Καρατζά.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/91446/2376(ΦΕΚ Β' 1769 15.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος που βρίσκεται μεταξύ των οδών Φιλίππου και Περδίκας στο Ο.Τ. 174, στην πόλη της Πτολεμαΐδας στο Ν. Κοζάνης, φερόμενης ιδιοκτησίας Αγροτικής Τραπέζης της Ελλάδος.

Αριθ. ΥΠ.ΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/49231/1251 (ΦΕΚ Β' 970 12.7.2005) Συμπλήρωση της Υπουργικής απόφασης ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1576/ 29481/ 12.5.1995 δια του χαρακτηρισμού ως μνημείου του μηχανισμού του ρολογιού που βρίσκεται στον Πύργο του Ρολογιού στην ομώνυμη Πλατεία της πόλης της Νάουσας (Ν. Ημαθίας) φερόμενης ιδιοκτησίας του Δήμου Ναούσης.

Αριθ. ΥΠ.ΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/50135/1279 (ΦΕΚ Β' 970 12.7.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του νερόμυλου στην περιοχή "Κόρης Γεφύρι" στη νήσο Χίο, φερόμενης ιδιοκτησίας Γεωργούλη Στεφάνου.

Αριθ. ΥΠ.ΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/48807/1245 (ΦΕΚ Β' 970 12.7.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του φρέατος (μαγκανοπήγαδο) που βρίσκεται στην περιοχή των Εργατικών Κατοικιών στον Άγιο Γεώργιο Πρεβέζης.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/Γ/49523/1267 (ΦΕΚ Β' 970 12.7.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του δωροφόρου κτιρίου "Οικία Ιατρού Κωνσταντίνου Γκούση", που βρίσκεται στο Δήμο Μαργαριτίου του Ν. Θεσπρωτίας, φερόμενης ιδιοκτησίας του Πολιτιστικού Ομίλου Μαργαριτίου Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/106979/2725(ΦΕΚ Β' 1978 30.12.2005)Χαρακτηρισμός ως μνημείων τεσσάρων κτιρίων του Συγκροτήματος "Μύλος Χατζηγιαννάκη - Αλτιναμάζη" που βρίσκεται επί της οδού Ανδρέου Γεωργίου 56 στην πόλη της Θεσσαλονίκης, φερόμενης ιδιοκτησίας Περιβαλλοντική Δράση Α.Ε.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/100462/2581 (ΦΕΚ Β' 1976/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του συγκροτήματος κτιρίων φερομένης ιδιοκτησίας Δημητρίου Μαργέλη στο Δ.Δ. Αλτομυρά Δήμου Αβίας, Ν. Μεσσηνίας.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/94822/2471(ΦΕΚ Β' 1959/30.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του παλαιού γεφυριού της Πάνω Ραχούλας (Παλαιοζωγλόπι) στο Δήμο Ιτάμου Ν. Καρδίτσας.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΣΑΚ/100832/2588 (ΦΕΚ Β' 1771 15.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του ανεμόμυλου που βρίσκεται στο λιμένα των Ψαρρών (Νομός Χίου), φερόμενης ιδιοκτησίας Δήμου Ψαρρών.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΣΑΚ/92856/2412 (ΦΕΚ Β' 1771 15.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου (συγκρότημα 2 κτιρίων) φερόμενης ιδιοκτησίας Ανδρ. Χαλκιάπουλου (πρώην Χρυσοχοϊδή) στην οδό Α. Αναργύρων 64-66 στη Ρόδο.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/91438/2374(ΦΕΚ Β' 1771 15.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου Συγκροτήματος που αποτελείται από νερόμυλο-νεροτριβή και μαντάνια που βρίσκεται στη θέση "Αχούρια" του Δημοτικού Διαμερίσματος Σιταριάς του Δήμου Άνω Καλαμά στο Νομό Ιωαννίνων, φερόμενης ιδιοκτησίας Αγροτικού Συνεταιρισμού Σιταριάς.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/ 83151/2160 (ΦΕΚ Β' 1771 15.12.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του φρέατος (πηγάδι) και του μηχανισμού άντλησης ύδατος ("μάγγανο") που βρίσκεται στην περιοχή "Έξοχή", στη θέση "Καμπά-Πουρνάρι" στη νήσο Κω του Νομού Δωδεκανήσων, φερόμενης ιδιοκτησίας Κιοσόγλου Κρυστάλλως (ιδιοκτήτρια από χρησικτησία).

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/80853/2096(ΦΕΚ Β΄ 1558/11.11.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του νερόμυλου μαζί με τις βοηθητικές εγκαταστάσεις (δεξαμενές, υδατόπυργος κ.λπ.) που βρίσκεται στους Κρινιανούς του Δήμου Κύμης στο Νομό Ευβοίας, φερόμενης ιδιοκτησίας Κρινή Ευαγγέλου του Δημητρίου.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/89067/2329(ΦΕΚ Β΄1663 29.11.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου της όψης του κτιρίου επί της οδού Μητρομάρα 8 στην περιοχή του Κουκακίου στο Δήμο Αθηναίων, φερόμενης ιδιοκτησίας Στεργιόπουλου Κ και Φίλιππου Φ.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/81776/2114(ΦΕΚ Β΄ 1561/11.11.2005)Χαρακτηρισμός ως μνημείου της "Οικίας Αντωνίου" που βρίσκεται στην Αγιά της Λάρισας, φερόμενης ιδιοκτησίας του Δήμου Αγιάς.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/83099/2155(ΦΕΚ Β΄1580 16.11.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου επί της οδού Κέννεντυ 2 στην πόλη της Τρίπολης του Νομού Αρκαδίας, φερόμενης ιδιοκτησίας Τζοροβίλη Νικολάου του Θεοδώρου και Τζοροβίλη Θεοδώρου του Νικολάου.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/81312/2103 (ΦΕΚ Β΄1580 16.11.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του Συγκροτήματος που βρίσκεται στον οικισμό Δρυμωνιάρι ή Κυπριωτιάνικα στο νησί των Κυθήρων, φερόμενης ιδιοκτησίας Εμμ. Δευτερέβου.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/75220/1955 (ΦΕΚ Β΄ 1521/7.11.2005)Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου (χωρίς τη νεότερη προσθήκη) στο Δ.Δ Κέρτεζης, Δήμου Καλαβρύτων Ν. Αχαΐας, μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του, όπως ορίζεται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα με τα στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΗΑ.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/71971/1866 (ΦΕΚ Β΄1442 19.10.2005) Χαρακτηρισμός ως ιστορικού τόπου της περιοχής των θειωρυχείων στο "Παλιόρεμα" της νήσου Μήλου στο Νομό Κυκλάδων, φερόμενης ιδιοκτησίας Ξυδούς Γεωργίου και ΕΤΒΑ Finance.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/61356/1567(ΦΕΚ Β΄1442 19.10.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του συγκροτήματος "Μετόχι" της Ι.Μ. Ξενίας στον Όρμο, Νηές του Δήμου Σούρπης Ν. Μαγνησίας, ιδιοκτησίας Ι.Μ. Δημητριάδος.

Αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/75234/1958(ΦΕΚ Β΄ 1443/19.10.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου της παλαιάς δεξαμενής του Υδραγωγείου που βρίσκεται στο Δημοτικό Διαμέρισμα των Γαργαλιάνων του Δήμου Γαργαλιάνων στο Νομό Μεσσηνίας.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/75224/1956(ΦΕΚ Β΄ 1432/14.10.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου της "ΟΙΚΙΑΣ ΛΕΟΝΤΙΤΣΗ" που βρίσκεται στο Ανω Βαθύ της νήσου Σάμου, φερόμενης ιδιοκτησίας Λεοντίτση Ελευθερίας.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/57579/1462 (ΦΕΚ Β΄ 1432/14.10.2005)Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου φερόμενης ιδιοκτησίας Μαρίας Ρουθ Σαπόρτα και του ΝΠΔΔ "Ισραηλιτική Κοινότητα Αθηνών" στην οδό Κερκύρας 49 στην Κυψέλη.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/60729/1540 (ΦΕΚ Β΄1304 16.9.2005) Χαρακτηρισμός ως ιστορικού τόπου του δημοτικού θερινού κινηματογράφου ΦΙΛΙΠΙ επί των οδών Ελευθερίου Βενιζέλου 40 και Μεγάλου Αλεξάνδρου στη Νέα Σμύρνη Ν. Αττικής, με τα όρια προστασίας του όπως φαίνονται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα με τα στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΗΘΑ.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΣΑΚ/61353/1566 (ΦΕΚ Β΄1304 16.9.2005) Χαρακτηρισμός ως μνημείου, του κτιρίου φερόμενης ιδιοκτησίας Ιωάννη Χωνιανάκη, στο Μελιδόνι, Δήμου Γεροποτάμου, Ν. Ρεθύμνης, Κρήτης.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΝΣΑΚ/60732/1541 (ΦΕΚ Β΄1252 6.9.2005) Ανάκληση της υπ αριθμ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/924/15462/ 20.7.1987 υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 458/Β/ 21.8.1987) μόνο ως προς το ισόγειο βοηθητικό κτίσμα (καφενείο) του κτιρίου στην συμβολή των οδών Βασ. Όλγας 237 και Δελφών στην Θεσ/νίκη της φερόμενης ιδιοκτησίας Ρ. Μαριάνη και Claude Negrotto".

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΝΕΣΑΚ/58672/1404 (ΦΕΚ Β΄1519 22.9.2004) Χαρακτηρισμός ως μνημείου του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου στο Δημοτικό Διαμέρισμα Σαιτουρών Δήμου Νικηφόρου Φωκά Ν. Ρεθύμνης μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο του όπως φαίνεται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα με τα στοιχεία Α, Β, Γ, Δ,Ε,Ζ Η, Θ, Ι, Α.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2087/29229 ΦΕΚ Β 506/1.07.1996 Χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του θερινού κινηματογράφου ΑΕΛΛΩ στην οδό Αλ. Υψηλάντου και Παπαφλέσσα στην Πάτρα ιδ. Ελένης Γγγλέση

Ουσιαστικά πρόκειται για την εισαγωγή της Συνθήκης της Γρανάδας στο εσωτερικό δίκαιο και αποτελεί ένα αρκετά περιεκτικό νομοθέτημα στον τομέα της προστασίας της αρχαιολογικής κληρονομιάς δημιουργώντας νέα δεδομένα, όχι μόνο στην αντίληψη της προστασίας αλλά και στο νομικό και διοικητικό πεδίο.

Η Σύμβαση της Γρανάδας ακολουθεί μια σειρά Αρχών, Διακηρύξεων και σχετικών ευρωπαϊκών και διεθνών Συμβάσεων, των οποίων τις επιταγές κωδικοποιεί κατά κάποιο τρόπο, εισάγοντας και νέα στοιχεία.

- Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Σύμβαση, Δεκ 1954.
- Χάρτης Βενετίας, Μάιος 1964.
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς, Λονδίνο, Μάιος 1964, αναθεώρηση Βαλέτα Ιανουάριος 1992.
- Σύμβαση για την προστασία της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, Νοε 1972, κύρωση με τον Ν1126/10.02.1981.
- Ευρωπαϊκός Χάρτης της Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, Στρασβούργο, Σεπτ 1975.
- Διακήρυξη του Αμστερνταμ, Οκτ 1975.
- Σύμβαση για την προστασία της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη, Βέρνη 1979.
- Απόφαση (76)28 των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης που αφορά στην προσαρμογή των νομοθετικών και κανονιστικών συστημάτων στις απαιτήσεις της ολοκληρωμένης προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Σύσταση 880 (1979) της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης που αφορά στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Σύσταση R (80)16 των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ειδικευση αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων, πολιτικών μηχανικών και αρχιτεκτόνων τοπίου.
- Σύσταση R(81)13 της Συνόδου των Υπουργών, που αφορά στις ενέργειες που πρέπει να γίνουν για να βοηθηθούν ορισμένα επαγγέλματα που απειλούνται με εξαφάνιση και τα οποία ανήκουν στις παραδοσιακές τέχνες.

Η σημαντικότερη διαφορά της από την Χάρτα της Βενετίας και τη Διακήρυξη του Αμστερνταμ είναι, ότι τα κείμενα αυτά αποτελούν μία ηθική δέσμευση, ενώ η υπογραφή της σημαίνει και την υποχρέωση της τήρησης των όρων, εφόσον μετά την επικύρωσή της μετατρέπεται σε εσωτερικό δίκαιο.

Η φιλοσοφία της συνοψίζεται σε τρία σημεία: στη μεταβίβαση ενός συστήματος πολιτιστικών αναφορών στις επόμενες γενεές, στη βελτίωση του αστικού και αγροτικού περιβάλλοντος και στην ενθάρρυνση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των κρατών και των περιφερειών.

Η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς εντάσσεται στις πολιτικές της ανάπτυξης.

Τα βασικά σημεία είναι:

- Δίνει πλήρεις και σαφείς ορισμούς για το αντικείμενο.
- Επιβάλλει την αναγνώριση και την καταγραφή της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Προδιαγράφει συγκεκριμένες ενέργειες της διοίκησης για την αποτελεσματική προστασία (εγκατάσταση νομικού καθεστώτος προστασίας, οικονομικά και φορολογικά μέτρα, ενθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αντιμετώπιση ρύπανσης, επιβολή κυρώσεων

- για παραβάσεις).
- Καθιερώνει την αρχή της ολοκληρωμένης προστασίας.
 - Εισάγει την έννοια του κτιρίου συνοδείας.
 - Ενθαρρύνει τη χρήση των προστατευόμενων κτιρίων.
 - Επισημαίνει την ανάγκη διευκόλυνσης της επίσκεψης των μνημείων.
 - Τονίζει τη σημασία των συμμετοχικών διαδικασιών, της ενθάρρυνσης της χορηγίας, της πληροφόρησης και της εκπαίδευσης του κοινού.
 - Ζητά την προώθηση των διαφόρων επαγγελματικών κλάδων που εμπλέκονται στη συντήρηση.
 - Θέτει τις βάσεις για τον συντονισμό της πολιτικής προστασίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.
 - Προτείνει τη λήψη μέτρων προαγωγής της σύγχρονης αρχιτεκτονικής δημιουργίας, η οποία εξασφαλίζει τη συμμετοχή της εποχής μας στην κληρονομιά της Ευρώπης.
- Ειδικότερα για τον ορισμό του αντικειμένου προστασίας.

γ. Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη)

Εκδίδεται στις 19/8/2005 ο νόμος Ν.3378"Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη)"²⁷.

δ. Κύρωση του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης

Εκδίδεται στις 23/2/2005 ο νόμος Ν.3317"Κύρωση του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης"²⁸.

²⁷ ΦΕΚ 203^Α

²⁸ ΦΕΚ 45^Α

2.3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΜΜΕΣΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

2.3.1. Σύντομη ιστορική αναδρομή για το διάστημα 1923-1929

Στις 17 Ιουλίου-16 Αυγούστου του 1923 εκδίδεται το ΝΔ «περί σχεδίων πόλεων και συνοικισμών του κράτους και οικοδομής αυτών»²⁹. Η πόλη δεν εντάσσεται σε έναν ευρύτερο πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό, αλλά προβλέπεται η ικανοποίηση των θεμελιωδών αναγκών της-ασφάλεια, υγιεινή, ορθολογική διάταξη ιδιόκτητων και κοινόχρηστων χώρων. Το ρυμοτομικό σχέδιο πρέπει να καθορίζει τους τυχόν υπάρχοντες αρχαιολογικούς χώρους, εντός ή εκτός σχεδίου, και να τους χαρακτηρίζει ως τέτοιους.

1928: ΝΔ «περί καθορισμού των όρων και περιορισμών της εντός και εκτός ζώνης των πόλεων κλπ. ανεγέρσεως οικοδομών».

1929: ο πρώτος ΓΟΚ και ο νόμος 3741 «περί οριζοντίου ιδιοκτησίας»³⁰ που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του χώρου, γιατί σ' αυτόν βασίζεται η ανοικοδόμηση των πόλεων με το σύστημα της αντιπαροχής.

2.3.2. Περί ενεργού πολεοδομίας

Το 1971 εκδίδεται το ΝΔ 1003 «περί ενεργού πολεοδομίας»³¹. Γίνεται αναγκαίος ο έλεγχος των πολεοδομικών σχεδίων που αφορούν οικισμούς από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, εξαιτίας των σημαντικών προβλημάτων που είχαν προκληθεί σε ευαίσθητες περιοχές της χώρας από το Νόμο 314/05-03-1968 που είχε δώσει στον Υπουργό Β. Ελλάδας και τους Νομάρχες αρμοδιότητες σε θέματα έγκρισης, επέκτασης ή τροποποίησης σε σχέδια πόλεων και χωριών. Το παρόν Ν.Δ. καταργήθηκε με την παρ.7 του άρθρου 62 του Ν. 947/1979.

Με το ΝΔ 1018³² ο προηγούμενος νόμος τροποποιείται και οι περισσότερες περιοχές ελέγχονται κεντρικά.

²⁹ ΦΕΚ 0^B

³⁰ ΦΕΚ 4^A

³¹ ΦΕΚ 198^A, 12 Οκτωβρίου 1971

³² ΦΕΚ 22^A

2.3.3. Περί οικιστικών περιοχών

Ο Νόμος 947/1979 «περί οικιστικών περιοχών»³³. Περιλαμβάνει τη δυνατότητα ανάπτυξης ή ανάπλασης μιας περιοχής με κανονιστικούς όρους δόμησης ή με επεμβατικούς (Ζώνες Ενεργού Πολεοδομίας, Ζώνες Αστικού Αναδασμού). Χρησιμοποιείται κυρίως για την πολεοδομική διαμόρφωση ιστορικών τομέων και πόλεων και την αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων (εισάγει και το «δικαίωμα προτίμησης»).

Ο όρος «οικιστική περιοχή» εμφανίστηκε ως νομική πολεοδομική έννοια στο άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975. Σκοπός του 947, ο εκσυγχρονισμός της πολεοδομικής νομοθεσίας για μια συντονισμένη οικιστική ανάπτυξη που θα εξασφαλίζει σύμμετρη λειτουργική εξυπηρέτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και προστασία του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος. Είναι δυνατό να προβλέπονται ειδικές απαγορεύσεις και υποχρεώσεις σχετικά με την προστασία του τελευταίου. Ο χαρακτηρισμός περιοχής ως οικιστικής έπεται της γενικής πολεοδομικής μελέτης. Δεν εφαρμόστηκε εξαιτίας της αντίδρασης για την εισφορά σε γη και χρήμα.

Άρθρο 23 Ν947/1979: ΖΕΠ (Ο θεσμός της ενεργού πολεοδομίας εισάγεται στην ελληνική πολεοδομική νομοθεσία με το ΝΔ 1003/1971 «περί ενεργού πολεοδομίας» διατηρείται στο άρθρο 10 του Ν1337/1983). Ανάπλαση ή αναμόρφωση είναι το έργο της ενεργού πολεοδομίας, το οποίο με ενιαίο σχεδιασμό αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό υπάρχοντος οικισμού, στην πολεοδομική εξυγίανση και προστασία του αισθητικού και ιστορικού χαρακτήρα του. Χρησιμοποιείται κυρίως για την πολεοδομική διαμόρφωση ιστορικών τομέων και πόλεων και την αποκατάσταση διατηρητέων κτιρίων.

Η κίνηση της διαδικασίας για τον χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως ΖΕΠ γίνεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ, την πρόταση οικείου ΟΤΑ, τη ΔΕΠΟΣ ή εταιρεία μικτής οικονομίας, μετά την αίτηση ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ που συνοδεύεται από δήλωση της πλειοψηφίας των ιδιοκτητών της περιοχής. Συντάσσεται πολεοδομική μελέτη οικιστικής αναμόρφωσης ή ανάπτυξης. Για την κήρυξη δημοσιεύεται Δ έγκρισης της πολεοδομικής μελέτης μετά την πρόταση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ και την γνώμη του Δημ. Συμβ. Σύμφωνα με τη διαδικασία του ΝΔ του 1923.

³³ ΦΕΚ 169^Α, 13/26.7.1979

2.3.4. Περί ρυθμιστικών σχεδίων αστικών περιοχών

Το 1982 εκδίδεται το ΝΔ 1262 «περί ρυθμιστικών σχεδίων αστικών περιοχών»³⁴. Η Διεύθυνση Μελετών και Προγράμματος του Υπουργείου Εσωτερικών αναθέτει μια «μελέτη εντοπισμού και απογραφής αξιόλογων οικισμών της χώρας», με αντικείμενο τη σύνταξη μητρώων για 11.692 οικισμούς, τελικό στόχο την αξιολόγησή τους και τη θέσπιση των αναγκαίων μέτρων προστασίας (τελικά, για 2.388). Οι προδιαγραφές της σύνταξης των μελετών μπορούν να θεωρηθούν αρκετά πλήρεις, για μια αρχική αναγνώριση του χαρακτήρα τους. Δεν προβλέφθηκε η σύνδεση με έναν ευρύτερο χωροταξικό ή οικονομικό προγραμματισμό.

2.3.5. Ρυθμιστικά σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης

Οι Ν1515/85³⁵ και Ν1561/85³⁶ περιέχουν το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης αντίστοιχα. Συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά ενός χωροταξικού σχεδίου και προγράμματος, όσο και ενός ρυθμιστικού (πολεοδομικού).

Στο άρθρο 2 και των δύο νόμων αναφέρεται το πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, το οποίο περιλαμβάνει τα μέτρα και τις κατευθύνσεις για την αναβάθμιση και προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και ειδικότερα μεταξύ άλλων, την προστασία της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Στο άρθρο 12 και των δύο νόμων αναφέρονται μέτρα για την προστασία των αρχαιολογικών και ιστορικών τόπων, ενώ στο άρθρο 15 αναφέρεται η προσπάθεια για ποιοτική αναβάθμιση των παραδοσιακών περιοχών των δύο πόλεων και ανάδειξη των μεγάλων ιστορικών χώρων.

³⁴ ΦΕΚ 194^Α, 3-11-1972

³⁵ ΦΕΚ 18^Α, 18.2.85

³⁶ ΦΕΚ 148^Α, 5/6.9.85

Η περίπτωση της Πλάκας³⁷

Στην περίπτωση της Πλάκας οι πιέσεις για επέκταση των αρχαιολογικών ανασκαφών σε βάρος της πόλης του 19ου αιώνα αφενός και οι πιέσεις για επέκταση του εμπορικού και διοικητικού κέντρου με τους υψηλούς συντελεστές δόμησης που το συνοδεύουν αφετέρου, παράλληλα με την έντονη κυκλοφοριακή φόρτιση του δημόσιου χώρου και την ανεξέλεγκτη εγκατάσταση λειτουργιών τουρισμού και αναψυχής είχαν οδηγήσει σε πλήρη υποβάθμιση την περιοχής με συνέπεια την απώλεια των περισσότερων κατοίκων της και την πολυμορφία του ιστορικού χαρακτήρα της.

Η παρέμβαση πολεοδομικής αναβάθμισης της Πλάκας, βασίστηκε σε δύο ειδικές μελέτες που συντάχθηκαν κατόπιν ανάθεσης της Υπηρεσίας Οικισμού του Υπουργείου Δημοσίων Έργων, στο χρονικό διάστημα 1973-75 η πρώτη - Μελέτη Παλαιάς Πόλεως Αθηνών - και 1977-78 η δεύτερη από διεπιστημονικές ομάδες με επικεφαλής τον καθηγητή Διονύση Ζήβα. Κύριοι στόχοι των μελετών ήταν η αντιμετώπιση των προβλημάτων υποβάθμισης και αρχιτεκτονικής, λειτουργικής και κοινωνικής αλλοίωσης της περιοχής καθώς και η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της με παράλληλη διατήρηση της ιστορικής συνέχειας και της ζωής της νεώτερης πόλης.

Στην Ελλάδα του 1978, εμπειρία εφαρμογής τέτοιας κλίμακας και πολυπλοκότητας προγραμμάτων επέμβασης σε ζωντανά οικιστικά σύνολα αυτού του είδους και αυτής της σημασίας, δεν υπήρχε.

Το Πρόγραμμα λοιπόν για την προστασία και την αναβίωση της Πλάκας και την αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων, θα εφαρμοζόταν για πρώτη φορά στη χώρα μας.

Ως προς τη θεμελίωσή του σε κάποιο θεωρητικό υπόβαθρο, αυτό δεν μπορούσε να είναι άλλο από τα κείμενα των διεθνών διακηρύξεων που υπήρχαν εκείνη τη στιγμή, τα οποία ήταν ο Χάρτης της Βενετίας για τα μνημεία, του 1964, και ο Διακήρυξη για την προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του Άμστερνταμ, του 1975. Δύο πολύ σημαντικά κείμενα, και ιδιαίτερα το δεύτερο, που τα είχε υπογράψει και η χώρα μας.

Αυτά όλα σημαίνουν πως το οποιοδήποτε πρόγραμμα παρέμβασης θα έπρεπε να σχεδιασθεί με πολύ μεγάλη προσοχή, θα έπρεπε να μπορεί να αποσπάσει τη μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση των κατοίκων, των επαγγελματιών και της κοινής γνώμης γενικά, και να προκαλεί τις μικρότερες αντιδράσεις. Θα έπρεπε, με άλλα λόγια, να αναζητηθεί μια "στρατηγική" της επέμβασης, με πολύ καλά προετοιμασμένα βήματα, με άμεσα και ορατά κατά το δυνατόν αποτελέσματα, με δυνατότητα συμπλήρωσης ή και διόρθωσης και κάποιο χρόνο μεταξύ τους για να είναι δυνατή η αξιολόγηση των συνεπειών.

Έγινε επίσης πολύ γρήγορα αντιληπτό πως θα έπρεπε το Πρόγραμμα να αναπτυχθεί ταυτόχρονα σε περισσότερα από ένα επίπεδα. Άρχισε έτσι η δημοσίευση των διαφόρων Προεδρικών Διαταγμάτων που συγκροτούσαν σιγά-σιγά το κατάλληλο νομικό πλαίσιο και έδιναν κατά κάποιο τρόπο, ορισμένα

³⁷ Ζήβας Δ. (2005),
Μαϊστρου Ε (2002)
Ζήβας Δ. (1977),

μηνύματα ως προς την κατεύθυνση που απέβλεπε όλη αυτή η προσπάθεια.

Ταυτόχρονα άρχισαν τα έργα ανακατασκευής όλης της αστικής υποδομής, των υπογείων δικτύων και της κατασκευής, κατά φάσεις, των πεζοδρόμων και των ελεύθερων γενικά χώρων της Πλάκας. Σε τρίτη φάση, άρχισαν οι πρώτες παρεμβάσεις για την αποκατάσταση των κτιρίων.

Μεγάλης σημασίας ήταν η συνεργασία με τη Συντονιστική Επιτροπή των Σωματείων των κατοίκων της Πλάκας. Η ομάδα μελέτης βρισκόταν σε συνεχή επαφή μαζί τους. Μοιράστηκαν χιλιάδες ενημερωτικά φυλλάδια και μέλη της ομάδας, με την καθημερινή φυσική παρουσία τους στο χώρο της Πλάκας, στους πρώτους κρίσιμους μήνες, συγκέντρωναν πληροφορίες οι οποίες αξιολογήθηκαν.

Στη Μελέτη Παλαιάς Πόλεως Αθηνών καταγράφηκαν, πρώτα-πρώτα, όλα τα ιστορικά στοιχεία που αφορούσαν την περιοχή από την αρχαιότητα μέχρι το 1973 και τις φάσεις από τις οποίες πέρασε. Καταγράφηκαν όλα τα μνημεία, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, ακέραια, ερειπωμένα ή και απλώς θαμμένα στη γη.

Καταγράφηκαν όλα τα κτίρια της Πλάκας - περίπου 1000 - με κάθε μετρήσιμο στοιχείο τους - επιφάνεια, αριθμός ορόφων, κατάσταση διατήρησης, περίοδος ανέγερσης, αρχιτεκτονικός ρυθμός, στεγαζόμενες λειτουργίες - και αξιολογήθηκαν. Μετρήθηκαν οι κυκλοφοριακοί φόρτοι και οι θέσεις στάθμευσης, νόμιμες και παράνομες.

Μελετήθηκε το υφιστάμενο ρυμοτομικό της περιοχής και οι νομοθετημένες παρεμβάσεις - αποτμήσεις γωνιών, επιβολή στοών, διανοίξεις, διαπλατύνσεις κ.λπ. Συγκεντρώθηκε όλη η υφιστάμενη εκείνη τη στιγμή γενική και ειδική για την Πλάκα νομοθεσία. Συγκεντρώθηκαν όλα τα οικονομικά στοιχεία που αφορούσαν την περιοχή - ύψος ενοικίων, αξίες γης, αποδόσεις κατά λειτουργία κ.λπ.

Οργανώθηκε μια λεπτομερής κοινωνιολογική έρευνα που κατέγραψε ηλικίες και επαγγέλματα, σύνθεση νοικοκυριών, εισοδήματα, μορφωτικό επίπεδο, χρόνο εγκατάστασης στην Πλάκα, κινητικότητα, προοπτικές και επιθυμίες.

Οργανώθηκε παράλληλα μια ειδική κοινωνιολογική έρευνα μεταξύ των μαθητών των τελευταίων τάξεων των Σχολείων της Πλάκας για να διερευνηθεί η στάση των νέων απέναντι στα φαινόμενα.

Με βάση την πολεοδομική, αρχιτεκτονική και κοινωνικό-οικονομική ανάλυση της περιοχής, προτάθηκαν νομοθετικές ρυθμίσεις για την προστασία και οργάνωσή της περιελάμβαναν:

- 1. Ακριβή οριοθέτηση του χρήζοντος προστασίας τμήματος**
- 2. Κατοχύρωση του παραδοσιακού πολεοδομικού ιστού με κατάργηση μεταγενέστερων νομοθετικών επεμβάσεων που πρότειναν ρυμοτομήσεις διαπλατύνσεις οδών ή στοές**

3. Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις με εκτεταμένες πεζοδρομήσεις

Το πρώτο βήμα ήταν η εφαρμογή ενός νέου συστήματος κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων στην περιοχή, αυτό που συνοπτικά ονομάστηκε, η πεζοδρόμηση της Πλάκας. Το σχετικό Π.Δ. δημοσιεύθηκε το 1979, και μαζί δημοσιεύθηκε ο Κανονισμός λειτουργίας των πεζοδρόμων. Ακολούθησε, το 1980, η δημοσίευση του Π.Δ. με το οποίο οριστικοποιήθηκε και εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής.

4. Ειδικούς όρους δόμησης, για την αρμονική ένταξη όλων των νεώτερων κατασκευών στο ιστορικό περιβάλλον, και περιορισμό των κατασκευών στα δώματα με στόχο την αποκατάσταση της όψης της περιοχής από το λόφο της Ακρόπολης.

Το 1987, δημοσιεύθηκε το Π.Δ. για τους όρους και περιορισμούς δόμησης στην Πλάκα.

5. Όρους και περιορισμούς για την τοποθέτηση επιγραφών και διαφημίσεων για την οπτική αποκατάσταση του δημόσιου χώρου.

Το 1980 επίσης, δύο μήνες μετά το ρυμοτομικό, δημοσιεύθηκε το Π.Δ. που όριζε τους όρους και περιορισμούς για την τοποθέτηση εμπορικών επιγραφών και διαφημίσεων.

6. Ειδικές χρήσεις γης, με στόχο την ενίσχυση της κατοικίας, τη διατήρηση των λειτουργιών που την υποστηρίζουν και την απαγόρευση εγκατάστασης κέντρων διασκέδασης που προκαλούν ηχητική, οπτική και λειτουργική όχληση στο περιβάλλον τους.

Το 1982, δημοσιεύθηκε το κρισιμότερο ίσως Π.Δ., αυτό που όριζε τις επιτρεπόμενες ανά περιοχή χρήσεις γης. Το Διάταγμα αυτό έδινε ένα έτος διορία για τη συμμόρφωσή προς τα όσα προέβλεπε και άρχισε να ισχύει από τον Νοέμβριο του 1983.

7. Κήρυξη διατηρητέων όλων των ιστορικών κτιρίων της περιοχής που έκτοτε απαλλάχθηκαν από τον κίνδυνο κατεδάφισής τους για λόγους αρχαιολογικούς. Το διάταγμα κήρυξης προέβλεπε και τις δυνατότητες επισκευής, στατικής ενίσχυσης και εσωτερικής αναβάθμισής τους.

Το 1980 δημοσιεύθηκε το Π.Δ. με το οποίο κηρύχθηκαν τα διατηρητέα κτίρια, περίπου 500, και προσδιορίστηκαν οι όροι και οι περιορισμοί για την αποκατάσταση και τις κάθε είδους επιτρεπόμενες ή μη επεμβάσεις σ' αυτά.

Το αποτέλεσμα όλων αυτών των μέτρων και των δράσεων ήταν η σταδιακή αλλά και θεαματική ταυτόχρονα αναμόρφωση της Πλάκας, ήδη από τον πρώτο χρόνο της επέμβασης. Η λειτουργική και η αρχιτεκτονική αλλοίωση της περιοχής ανακόπηκε και άρχισε η αντίστροφη μέτρηση.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι το 1979 οι μόνες άδειες που εκδίδονταν από το Πολεοδομικό Γραφείο για τα κτίρια της Πλάκας αφορούσαν μικροεπισκευές, αντικατάσταση στέγης ή εξωτερικά βαψίματα. Από το 1980 άρχισαν οι πρώτες άδειες αποκατάστασης κτιρίων. Το 1985, όλες οι άδειες που εκδόθηκαν, αφορούσαν σε αποκαταστάσεις.

Έτσι, εκατοντάδες κτίρια επισκευάστηκαν και αποκαταστάθηκαν, η Πλάκα απαλλάχθηκε από τα αυτοκίνητα και τη συνακόλουθη ρύπανση και το θόρυβο, η οπτική εικόνα άλλαξε τελείως προς το καλύτερο και η ανεξέλεγκτη μέχρι τότε μαζική τουριστική αναψυχή αναγκάστηκε να πειθαρχήσει ή να απομακρυνθεί.

Δόθηκαν εφ' άπαξ χορηγίες, ύψους μέχρι 1.000.000 δρχ. σε όσους επισκεύαζαν τα σπίτια τους. Εγκρίθηκε η παροχή μακροχρόνιων δανείων σε όσους αποκαθιστούσαν τα σπίτια τους για να χρησιμοποιηθούν και πάλι ως κατοικίες, με επιδότηση του επιτοκίου.

Τα νομοθετικά μέτρα συνοδεύτηκαν από μέτρα κοινωνικά και διοικητικά και έργα αναβάθμισης του δημόσιου χώρου. Συγκεκριμένα:

- ☞ Καθορίστηκαν ειδικές θέσεις στάθμευσης για τους κατοίκους στους οποίους χορηγήθηκε ειδική κάρτα,
- ☞ συστάθηκε ειδικό γραφείο που ανέλαβε την παρακολούθηση της παρέμβασης προστασίας και την υποβοήθηση της εφαρμογής της,
- ☞ οργανώθηκε η ενημέρωση των κατοίκων και της κοινής γνώμης για τα προγραμματιζόμενα μέτρα και έργα και η παροχή συμβουλών προς ιδιώτες μηχανικούς για τους ορθούς επιστημονικά τρόπους επέμβασης στα ιστορικά κτίρια,
- ☞ συντάχθηκαν υποδειγματικές μελέτες με βάση τις οποίες πραγματοποιήθηκαν αποκαταστάσεις όψεων επιλεγμένων κτιρίων και τέλος,
- ☞ συντάχθηκαν μελέτες αναβάθμισης του δημόσιου χώρου και υλοποιήθηκαν εκτεταμένες παρεμβάσεις αντικατάστασης ή βελτίωσης των πεπαλαιωμένων δικτύων (αποχέτευσης, ύδρευσης κλπ) εγκατάστασης υπογείων δικτύων φυσικού αερίου και καλωδιακής τηλεόρασης και διαμόρφωσης πεζόδρομων και κοινοχρήστων χώρων της πόλης με συμπλήρωση του αστικού εξοπλισμού τους.

Η ήπια μέθοδος επέμβασης που επελέγη, βασίστηκε στο υφιστάμενο τότε θεσμικό πλαίσιο και σεβάστηκε το διαμορφωμένο ιδιοκτησιακό καθεστώς. Η πίεση που ασκήθηκε από τους κατοίκους για την εφαρμογή του προγράμματος συνέβαλε σημαντικά. Ήταν η πρώτη φορά που στην Ελλάδα εφαρμόστηκε μία ολοκληρωμένη παρέμβαση προστασίας με στόχο όχι μόνον τη διατήρηση της ιστορικής φυσιογνωμίας αλλά κυρίως τη διατήρηση και ανασυγκρότηση της κοινωνικής και λειτουργικής δομής της πόλης που είχε αρχίσει να καταστρέφεται.

Η παρέμβαση στην Πλάκα είναι ένα παράδειγμα διεθνώς γνωστό που έχει μάλιστα τύχει και ανάλογων διακρίσεων (Βραβείο της Europa Nostra το 1983 και βραβείο στα πλαίσια του Habitat II το 1998) Η μεθοδολογία μελέτης και παρέμβασης ήταν πρωτοποριακά για την εποχή που εφαρμόστηκαν και αποτέλεσαν υπόδειγμα και σε νεώτερες επεμβάσεις.

Στα επόμενα χρόνια συντάχθηκαν μετά από σχετικές μελέτες διατάγματα πολεοδομικής προστασίας και για το ευρύτερο ιστορικό κέντρο της Αθήνας για το οποίο το ρυθμιστικό σχέδιο προτείνει τη διατήρηση του πολυλειτουργικού του χαρακτήρα και την ενίσχυση της κατοικίας. Συγκεκριμένα στο εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας, έγινε μία εκτεταμένη παρέμβαση κυκλοφοριακής ρύθμισης ενώ στις γειτονιές του Ψυρρή, του Μεταξουργείου και του Θησείου έχουν θεσπιστεί σημειακές πεζοδρομήσεις, και έχουν επιβληθεί διατάγματα χρήσεων γης και κηρύξεις διατηρητέων κτιρίων.

Η σημερινή πραγματικότητα

Από τότε και μέχρι σήμερα η λειτουργική εξέλιξη τόσο της Πλάκας όσο και του ευρύτερου ιστορικού κέντρου της Αθήνας, έχει εξαρτηθεί από τη συνέπεια τήρησης των επιβληθέντων μέτρων και ρυθμίσεων που σε μεγάλο βαθμό επηρεάζονται από την εκάστοτε πολιτική και τοπική εξουσία και από τη συμμετοχική αντίδραση του κοινωνικού συνόλου. Το ειδικό Γραφείο Πλάκας που είχε συσταθεί για την παρακολούθηση της παρέμβασης στην περιοχή, συνεχίζει το έργο του, ενώ παράλληλα έχουν διευρυνθεί οι αρμοδιότητές του και καλύπτει και τις ανάγκες του ευρύτερου ιστορικού κέντρου.

Η σημερινή πραγματικότητα 20 και πλέον χρόνια μετά την αρχή των έργων αναβάθμισης στην Πλάκα, έχει να επιδείξει πολλά θετικά αποτελέσματα αλλά και κάποια προβλήματα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Τα προβλήματα της περιοχής αλλά και του ευρύτερου ιστορικού κέντρου, επανεκτιμώνται μέσα από νεώτερες πολεοδομικές μελέτες που ανατέθηκαν από την ΕΑΧΑ (Ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας»).

Ειδικότερα στην Πλάκα, όπως έγινε φανερό μέσα από νεώτερη μελέτη της, παρά τις αρχικές θετικές επιπτώσεις της παρέμβασης του 1979 και παρά το ισχύον ειδικό διάταγμα χρήσεων γης, αναπτύχθηκε και πάλι μία υπερβολική -σε σχέση με την κλίμακα της περιοχής- νυκτερινή αναψυχή (ταβέρνες, εστιατόρια, κλπ) η ένταση της οποίας προκαλεί όχληση στους κατοίκους.

Αρκετές μονάδες καθημερινού εμπορίου αντικαταστάθηκαν τα τελευταία χρόνια, από τουριστικό εμπόριο, με μεγαλύτερη ένταση όπως είναι φυσικό, στους πεζόδρομους της περιοχής.

Ο έλεγχος της εφαρμογής της κυκλοφοριακής ρύθμισης της περιοχής φαίνεται ανεπαρκής αν κρίνει κανείς από την παράνομη κυκλοφορία και στάθμευση που έχουν αυξηθεί.

Παράλληλα μεγάλος αριθμός κτισμάτων ιδιοκτησίας του δημοσίου, έχει αποδοθεί σε χρήσεις γραφείων ή πολιτιστικών κτιρίων, γεγονός που δεν βοηθά στην ενίσχυση της επανακατοίκησης της περιοχής. Τα υπάρχοντα κενά κτίσματα, ιδίως στις περιοχές της Άνω Πλάκας και ο σημαντικός αριθμός κενών ορόφων ακόμη και στις κεντρικότερες περιοχές σε συνδυασμό με τον μικρό αριθμό των κατοίκων δείχνουν ότι η ενίσχυση της κατοικίας και των λειτουργιών που την υποστηρίζουν, και παράλληλα ο έλεγχος των λειτουργιών που εκδιώκουν τους κατοίκους, δεν φαίνεται να έχει επιτύχει πλήρως.

Παρότι ένας μεγάλος αριθμός κτιρίων της περιοχής είναι πρόσφατα επισκευασμένα υπάρχουν ακόμη παραδοσιακά κτίρια που παρουσιάζουν σοβαρά δομικά προβλήματα.

Υπάρχουν ακόμη, αρκετά παραδοσιακά κτίρια που έχουν χάσει τα αρχιτεκτονικά και ρυθμολογικά τους χαρακτηριστικά (γείσα, περιθωρώματα, επιχρίσματα) λόγω κακών νεωτέρων επεμβάσεων ή έχουν υποστεί προσθήκες νεώτερων στοιχείων (βιτρίνες, φωτιστικά πάσης φύσεως, τέντες, στέγαστρα κλπ.), η ακόμα και κτίρια των οποίων δυστυχώς διατηρήθηκε μόνον η όψη και επανακατασκευάστηκε το εσωτερικό τους.

Υπάρχουν ανοικτοί χώροι ανασκαφών (με χαρακτηριστικό παράδειγμα την πλατεία Λυσικράτους) που διαλύουν τη συνοχή και τη λειτουργία του δημόσιου χώρου.

Οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι (πλατείες και πεζόδρομοι) έχουν καταληφθεί σε υπερβολικό βαθμό από τραπεζοκαθίσματα και τουριστικά εμπορεύματα. Και ακόμη, υπάρχουν αδόμητα οικόπεδα ενίοτε με χρήση υπαίθριου χώρου στάθμευσης που διασπούν τη συνέχεια του αστικού ιστού και τραυματίζουν την εικόνα της πόλης.

Τα έργα αναβάθμισης του δημόσιου χώρου (αντικατάσταση δικτύων και επιφανειακές διαμορφώσεις πεζόδρομων και ελευθέρων χώρων) δεν έχουν ολοκληρωθεί.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

2.3.6.Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις³⁸

Στις 14 Μαρτίου 1983 εκδίδεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ένας νόμος ο οποίος εισάγει καινοτομία για την επισκευή ή ανακατασκευή μεμονωμένων κτιρίων, των οποίων οι ιδιοκτήτες επιδεικνύουν αδιαφορία για την συντήρησή τους.

Πρόκειται για τον Ν 1337/83 του ΥΠΕΧΩΔΕ ο οποίος ουσιαστικά καταργεί τον 947/1979 όπου τίθενται οι προϋποθέσεις και ορίζονται οι διαδικασίες για την εκπόνηση και έγκριση ειδικών μελετών που αφορούν σε παραδοσιακά σύνολα, οικισμούς, ζώνες προστασίας.

Τρία στάδια σχεδιασμού: Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (γενική πρόταση για την πολεοδομική οργάνωση), Πολεοδομική Μελέτη (πραγματοποιεί τις επιταγές και τις προβλέψεις του ΓΠΣ, ορίζονται οι υπό προστασία περιοχές και τα διατηρητέα κτίρια) και Πράξεις Εφαρμογής σε κλίμακα οικοπέδων για τον καθορισμό της εισφοράς σε γη και χρήμα.

Εξουσιοδότηση στον Υπουργό να μεταβιβάζει πολεοδομικές αρμοδιότητες στους ΟΤΑ, εφόσον διαθέτουν τις κατάλληλες πολεοδομικές υπηρεσίες (αντισυνταγματικό, γιατί ο πολεοδομικός σχεδιασμός δεν συνιστά τοπική υπόθεση).

³⁸ ΦΕΚ33^Α

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Π.Δ. της 23.9/3.10.91.Έγκριση πολεοδομικής μελέτης των πολεοδομικών ενοτήτων 1 και 2 του οικισμού Λιμένα Θάσου του δήμου Θάσου (Ν. Καβάλας). - (Δ' 689).

Π.Δ. της 20.8 / 27.9.90.Έγκριση πολεοδομικής μελέτης τμήματος της πολεοδομικής ενότητας του Οικισμού Αστακού, της Κοινότητας Αστακού (ΙΙΙ. Αιτωλίας και Ακαρνανίας) και τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου στα όρια σύνδεσης.- (Δ' 526).

Αποφ. Νομ. 1719 (Τρικάλων) της 25.4/14.5.90. Έγκριση της Πολεοδομικής Μελέτης Αναθεώρησης του ρυμοτομικού σχεδίου Τρικάλων στην Πολεοδομική ενότητα ΩΙΙΙ, ΩΙΙ , ΧΙ συνοικ. "Κεραμαργιά-Αλώνια Μπάρας".- (Δ' 275).

Π.Δ. της 22.3/6.4.90.Έγκριση πολεοδομικής μελέτης , τμημάτων των πολεοδομικών ενοτήτων 1 και 2 του οικισμού Καρύστου του Δήμου Καρύστου (Ν. Ευβοίας).- (Δ' 188).

Π.Δ. της 16.2 / 23.3.90. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης τμημάτων των πολεοδομικών ενοτήτων 30, 31, 32, 33 και 34 της συνοικίας Ζ του δήμου Χαλκίδας (Ν. Ευβοίας).- (Δ' 154).

Π.Δ. της 26.1 /16.2.90.Έγκριση πολεοδομικής μελέτης τμήματος της πολεοδομικής ενότητας 8 (Αη Γιάννης) του Δήμου Χανίων (Ν. Χανίων) και τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου σε συνεχόμενη περιοχή.- (Δ' 80).

Π.Δ. της 29.12.89/8.2.90. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης τμημάτων της πολεοδομικής ενότητας 7 "Καλικά" του Δήμου Χανίων (Ν.Χανίων).-(Δ' 58).

Π.Δ. της 16.10/6.11.91.Έγκριση πολεοδομικής μελέτης τμήματος της πολεοδομικής ενότητας 3 του δήμου Τριανδρίας (Ν. Θεσσαλονίκης) και τροποποίηση του εγκεκριμένου σχεδίου σε συνεχόμενη περιοχή του δήμου Θεσσαλονίκης.- (Δ' 784).

Π.Δ. της 23.11/31.12.90. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης αναθεώρησης και επέκτασης του οικισμού Αγριάς της Κοινότητας Αγριάς (Ν. Μαγνησίας). - (Δ' 734).

Π.Δ. της 26.1/16.2.90. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης του δήμου Καστελλίου Κισσάμου Ν. Χανίων και τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου στα όρια σύνδεσης ίδιου δήμου.- (Δ' 91).

Π.Δ. της 11/22.5.89. Έγκριση πολεοδομικής μελέτης της περιοχής "Ρετζίκι" του δήμου Συκεών (Ν. Θεσσαλονίκης) και τροποποίηση του εγκεκριμένου σχεδίου στα όρια σύνδεσης".(Δ' 309).

Ενισχύεται η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, οι αναπλάσεις, καθιερώνονται διάφορες ζώνες (ΖΕΚ Ειδικών Κινήτρων, ΖΕΕ Ειδικής Ενίσχυσης, ΖΟΕ Οικιστικού Ελέγχου), όπου το Κράτος επεμβαίνει με ενιαίο σχεδιασμό είτε με τη χορήγηση κινήτρων.

Αναλυτικότερα:

ΖΕΕ: Αποσκοπούν στην εξυγίανση και ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών.

ΖΕΚ: Καθορίζονται συγκεκριμένα τμήματα μέσα σε πολεοδομημένες περιοχές, προκειμένου να κατασκευάζονται ή αναμορφώνονται κτίρια ή τμήματά τους, αναγκαία για την αναβάθμιση των κέντρων των πολεοδομικών ενοτήτων, όπως κτίρια αναψυχής και πολιτισμού, στάθμευσης, κλπ. Παρέχονται ειδικά χρηματοδοτικά και πολεοδομικά κίνητρα για την κατασκευή ή αποκατάσταση των κτιρίων.

Οι ΖΟΕ: είναι οι σημαντικότερες, γιατί ουσιαστικά η χωροταξική πολιτική του κράτους ασκείται διαμέσου αυτών, από την έλλειψη σχετικού νομικού πλαισίου. Αντικαθιστούν τις ζώνες του σχεδίου Πόλεως που είχε καθιερώσει το ΝΔ του 1923. Αποσκοπούν όμως και στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Αξίζει να αναφέρουμε την απαγόρευση επεκτάσεων οικισμών, εφόσον αυτές είναι αντίθετες με τους όρους προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και την απαίτηση, η πολεοδομική μελέτη να προβλέπει για την αισθητική εμφάνιση των κτιρίων και τον τρόπο διαμόρφωσης, χρήσης και σύνδεσης ακάλυπτων χώρων με τους κοινόχρηστους χώρους της πόλης.

Όμως, σε μεγάλο ποσοστό, οι προσθέσεις του νόμου δεν αξιοποιήθηκαν. Έτσι δεν προχώρησε η καταγραφή και η δημιουργία ενός αρχείου και η σύνταξη ενός μητρώου των πιο αξιόλογων παραδοσιακών κτιρίων της χώρας.

Επισημαίνεται η έλλειψη ειδικών διαταγμάτων όρων δόμησης, χρήσεων γης και ζωνών προστασίας για κάθε ένα από τους παραδοσιακούς οικισμούς, ώστε να προστατεύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και μορφολογικά τους γνωρίσματα. Ως σημεία, υπάρχουν ειδικά διατάγματα προστασίας για ελάχιστους κηρυγμένους οικισμούς.

Η εφαρμογή περιορισμένη, πιθανά γιατί είναι το αποτέλεσμα μακρόχρονης και δαπανηρής διαδικασίας. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος, τόσο από τους ΟΤΑ με πολεοδομικές αρμοδιότητες, όσο και από το ΥΠΕΧΩΔΕ (από το 1985), άρχισαν να εκπονούνται οι ονομαζόμενες μελέτες πολεοδομικής αναβάθμισης περιοχών (είναι πολεοδομικά εργαλεία, δεν έχουν αποκτήσει νομική υπόσταση), με κύριους στόχους:

- την οργάνωση και τον έλεγχο των χρήσεων γης,
- τη διατύπωση όρων δόμησης,
- την κυκλοφοριακή οργάνωση,
- τη διατήρηση κτιρίων και συνόλων,
- τη διατύπωση ολοκληρωμένων σημειακών παρεμβάσεων και
- την οικονομική βιωσιμότητα.

Οι προδιαγραφές των μελετών είναι δυνατόν να ανανεώνονται και να προσαρμόζονται εύκολα στα νέα δεδομένα, περιέχουν ρυθμίσεις κανονιστικού τύπου, αλλά και επεμβατικής πολεοδομίας. Προϋπόθεση για την εφαρμογή των προτάσεων είναι η έκδοση της αναγκαίας διοικητικής πράξης, ΠΔ, Υπ. Απ., απόφ. Νομάρχη ή Δημοτικού Συμβουλίου, και βέβαια η σύνδεση των μελετών με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο. (Αθήνα: Εμπορικό τρίγωνο, Ψυρρή, Εξάρχεια)

Παράλληλα με τις μελέτες των πόλεων, από το 1983, το ΥΧΟΠ οργανώνει μέσω των Νομαρχιών ένα πρόγραμμα ανάθεσης μελετών «αναγνώρισης της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας» των οικισμών της χώρας, με στόχο τη συμβολή στη διατήρηση της ιδιαιτερότητας κάθε περιοχής διαμέσου θεσμικού πλαισίου που θα καθορίζει τα βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά των κτιρίων, τα υλικά δόμησης, τους τρόπους δόμησης σύμφωνα με τους τοπικούς πόρους και τους στόχους του 5ετούς προγράμματος ανάπτυξης του Νομού.

Το 1984, σε συνέχεια της αναλυτικής εργασίας της πρώτης φάσης και σε συνδυασμό με την ΕΠΑ συντάσσονται οι «προτάσεις χωροταξικής οργάνωσης» κατά νομούς.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η περίπτωση του Ναυπλίου³⁹

Το πρώτο βήμα για την διατύπωση μέτρων προστασίας του, ήταν η έκδοση διατάγματος ακριβούς οριοθέτησης του ιστορικού τμήματος της πόλης, και στη συνέχεια καταγραφή, αναγνώριση και αξιολόγηση όλων εκείνων των στοιχείων που συγκροτούν την ιστορική του σημασία και τη συνολική του εικόνα, όπως αυτή διαμορφώθηκε, μεταβαλλόμενη και εμπλουτιζόμενη, στον χώρο και τον χρόνο.

Φυσικά και ανθρωπογενή στοιχεία, ιστορικά ίχνη, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικά κτίρια - διατηρημένα ή μη - παλαιές και νεότερες χαράξεις του πολεοδομικού ιστού, πλατείες, πλατώματα, ελεύθεροι χώροι και ακόμη η λειτουργία της πόλης.

Ακολούθησαν προτάσεις, που κατέληξαν σε νομοθετικές ρυθμίσεις, και έχουν σα στόχο τη διατήρηση της ιστορικής συνέχειας, της μορφής και της λειτουργίας της πόλης αλλά και τη δυνατότητα ελεγχόμενης ανανέωσης και ανάπτυξης της.

Συγκεκριμένα με τα διατάγματα που εκδόθηκαν, κηρύχθηκαν διατηρητέα όλα τα ιστορικά της κτίρια και ρυθμίστηκαν οι δυνατότητες επισκευής και εκσυγχρονισμού τους, καθορίστηκαν συντελεστές δόμησης συμβατοί με τις ιδιαιτερότητες των δύο διακεκριμένων τμημάτων της πόλης, ορίστηκαν ειδικοί όροι δόμησης για την ανέγερση των τυχόν νέων κτιρίων και την ανανέωση του δημόσιου χώρου της, καθορίστηκε δίκτυο κινήσεως πεζών και αυτοκινήτων, και προστατεύθηκαν οι παραδοσιακές λειτουργίες της πόλης, με καθορισμό περιορισμών στην εγκατάσταση των νέων χρήσεων.

Παράλληλα με τα παραπάνω διατάγματα, διατυπώθηκε μια σειρά προτάσεων με γενικές κατευθύνσεις οργάνωσης και ανάπτυξης της πόλης και του ευρύτερου περιβάλλοντός της, διατηρώντας την απαραίτητη ισορροπία σχέσεων παλαιάς και νέας πόλης.

Στα πλαίσια της μελέτης επίσης, προβλέφθηκε η εξασφάλιση χώρου για μεταφορά συντελεστή δόμησης από διατηρητέα κτίρια, στην νεότερη πόλη και διατυπώθηκαν προτάσεις για την παροχή ειδικών κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών, που θα ενισχύσουν την οικοδομική δραστηριότητα αποκατάστασης των διατηρητέων κτιρίων και θα βοηθήσουν στην μετεγκατάσταση οχλουσών χρήσεων και στη τόνωση των επιθυμητών.

Η εφαρμογή των τελευταίων αυτών προτάσεων απαιτεί την έκδοση ειδικών διαταγμάτων που θα ενεργοποιήσουν τις διατάξεις «περί κινήτρων και πολεοδομικών μηχανισμών» που προβλέπει ο οικιστικός νόμος, έτσι ώστε η εφαρμοζόμενη πολιτική προστασίας να μην βασίζεται μόνον στις απαγορευτικές διατάξεις που καλύπτουν σήμερα την πόλη.

Τέλος, προτάθηκε ένα ειδικό πρόγραμμα εφαρμογής συγκεκριμένων έργων για την ανάδειξη και αναβάθμιση της μορφής και της λειτουργίας του δημόσιου χώρου.

³⁹ Ζήβας Δ.-Αδάμη Μ.-Γραφάκου Μ.-Μαϊστρου Ε. (1994),

Οι συγκεκριμένες προτάσεις αφορούσαν, την βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού της πόλης, την λειτουργική ενεργοποίηση αξιόλογων ιστορικών κτιρίων που παραμένουν κενά ή υπολειτουργούν, την αποκατάσταση όψεων παραδοσιακών κτιρίων, την αναβάθμιση της μορφής, και τον λειτουργικό εξοπλισμό των δρόμων και των ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων της πόλης, και τέλος, την σύνταξη ειδικών μελετών οργάνωσης ή αναβάθμισης ευαίσθητων τμημάτων γύρω από την παλαιά πόλη.

Σήμερα στο Ναύπλιο αρκετά από τα εγκαταλελειμμένα δημόσια κτίρια αποκαταστάθηκαν και λειτουργούν με χρήση που έχουν λίγο-πολύ δημόσιο χαρακτήρα, κάποια έργα ανανέωσης του τεχνολογικού εξοπλισμού έχουν αρχίσει, ορισμένες διαμορφώσεις ελεύθερων χώρων έγιναν με μελέτες του ΥΠΕΧΩΔΕ που εφαρμόστηκαν από τις τοπικές υπηρεσίες, αρκετά ιδιωτικά σπίτια έχουν αποκατασταθεί, αλλά ακόμα πολλά έχουν να γίνουν.

Η αποκατάσταση και επαναλειτουργία πολλών ακόμη αξιόλογων κτιρίων της πόλης, που θα εμπλουτίσουν την λειτουργία της, η διαμόρφωση σημαντικών δρόμων και όψεων κτιρίων της, η απόφαση για την ενότητα του ύψους των επεμβάσεων και τον αποδεκτό βαθμό ανανέωσης, η ένταξη στην ζωή της πόλης, των ιστορικών χώρων της Ακροναυπλίας, του Παλαμηδίου και του Μπούρτζι, η οργάνωση των υπαίθριων χώρων στις παρυφές της πόλης και η ανάδειξη των αρχαιολογικών ευρημάτων από ίχνη των ανατολικών ενετικών οχυρωμάτων της και κυρίως η ευαισθητοποίηση των κατοίκων και η επιμόρφωση των τοπικών φορέων, που εμπλέκονται στα έργα ανάδειξης της πόλης.

Η επέμβαση στο δημόσιο χώρο της πόλης, με την ευρύτητα του περιεχομένου που αναλύθηκε πιο πάνω, απαιτεί επιστημονική γνώση και ευαισθησία, γνώση της ιστορίας της πόλης και των μεταλλαγών της και προϋποθέτει την αναγνώριση της λειτουργίας και της κλίμακας του χώρου, της επιθυμητής εξέλιξης του, της ιδιαίτερης μορφολογίας του πολεοδομικού ιστού και της τυπολογίας των κτιρίων του.

Αλλά κυρίως απαιτεί την ύπαρξη συγκροτημένης συνολικής άποψης για την εικόνα της πόλης με τρόπο τέτοιο που να διατηρούνται οι τοπικές ιδιαιτερότητες στις επεμβάσεις και παράλληλα να εξασφαλίζεται η ενότητα του ύψους τους.

Η διαμορφωμένη σήμερα δυναμική, σε μικρή έστω μερίδα των κατοίκων του Ναυπλίου, που αγωνίζονται για την διατήρηση της φυσιογνωμίας του τόπου τους, είναι τέτοια που θα μπορούσε να ενισχύσει με τις προτάσεις και την συμπαράστασή της την λειτουργία αυτού του επιστημονικού οργάνου. Εξάλλου, μέσα στο διάστημα της τελευταίας δεκαετίας, η αποδοχή, η ωριμότητα και ακόμη οι πολύ επιτυχείς συχνά επισημάνσεις των κατοίκων της πόλης, βοήθησαν σε μεγάλο μέρος, και κατεύθυναν προτάσεις των μελετών για την πόλη.

2.3.7.Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις

Εκδίδεται στις 13/6/1997 ο Νόμος 2508 "Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις"⁴⁰, ο οποίος τροποποιεί και συμπληρώνει τον Ν. 1337/83.

Σκοπός του νόμου είναι να διαμορφώσει μια νέα αντίληψη για τον πολεοδομικό σχεδιασμό, με στόχο την εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και αναπτύξεως των οικισμών για την επίτευξη καλύτερων όρων διαβιώσεως μέσα στα πλαίσια της βιωσίμου αναπτύξεως. Όραμα του είναι η επίτευξη της «μη ρυπαίνουσας πόλης», δηλαδή εκείνης που όχι μόνον δεν ρυπαίνει, αλλά έχει και τις δυνατότητες να προλαβαίνει την τυχόν ρύπανση της υπαίθρου.

Οι νέες ρυθμίσεις που αυτός ο νόμος εισάγει, μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως⁴¹:

- α. Η έννοια της βιώσιμη ανάπτυξης (αιφορίας), αναφέρεται ρητώς ως σκοπός του χωροταξιακού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η έννοια αυτή έχει πολλές πλευρές, δεδομένου ότι αφορά ποικίλους τομείς της ζωής, όπως κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς
- β. Για την επίτευξη της προβλέπεται η εκπόνηση Ρυθμιστικών σχεδίων σε ορισμένα πολεοδομικά συγκροτήματα της περιφέρειας, και δίδεται η δυνατότητα εκπονήσεως τέτοιων σχεδίων και σε άλλα, που ήδη έχουν ή θα αποκτήσουν μητροπολιτικού χαρακτήρα
- γ. Επιβάλλεται ο ενιαίος σχεδιασμός του αστικού και περιαστικού χώρου των πρωτοβαθμίων ΟΤΑ με πληθυσμό άνω των 2000 κατοίκων, με τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, δηλαδή καταργείται πλέον η εκπόνηση, και για τις εντός σχεδίου περιοχές, των παλαιών πολεοδομικών σχεδίων.
- δ. Επίσης επιβάλλεται ο πολεοδομικός σχεδιασμός και του μη αστικού - αγροτικού χώρου σε περιοχές πρωτοβαθμίων ΟΤΑ με πληθυσμό κάτω των 2000 κατοίκων, με τα Σχέδια Χωρικής Και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ). Ως ανοικτή πόλη θεωρείται το σύνολο γειτονικών οικισμών του μη αστικού (αγροτικού) χώρου, καθένας από τους οποίους έχει κάτω από 2000 κατοίκους.
Δεδομένου ότι οι περισσότερες από αυτές τις περιοχές είναι ήδη δομημένες άναρχα και αυθαίρετα, στόχος του νόμου είναι να πολεοδομηθούν κατά το δυνατόν, να κατασκευασθεί η ανάλογη υποδομή και να εισπραχθούν για τον σκοπό αυτό οι εισφορές σε γη και σε χρήμα, του ως αυθαίρετες κατασκευές δεν είχαν καταβάλλει. Βέβαια αυτό σημαίνει και νομιμοποίηση των υπαρχόντων αυθαιρέτων με την καταβολή των σχετικών εισφορών. Για τις εκτός σχεδίου περιοχές ο νόμος δεν αναφέρει καμία νέα ρύθμιση, δηλαδή, δυστυχώς, εξακολουθεί να ισχύει το υφιστάμενο καθεστώς.
- ε. Χορηγούνται σημαντικές πολεοδομικές αρμοδιότητες στους ΟΤΑ, οι οποίες κρίθηκαν από το ΣτΕ ως αντισυνταγματικές, με αποτέλεσμα να

⁴⁰ ΦΕΚ 124^Α

⁴¹ Χατζοπούλου - Τζίκα Αλίκη (Ιούλιος 2003), σελ. 14

προβλεφθεί από το σύνταγμα ότι υπάρχει τεκμήριο αρμοδιότητας υπέρ των ΟΤΑ για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Τίθεται θέμα ερμηνείας βέβαια του όρου «τοπικές υποθέσεις». Το ΣΤΕ έχει κρίνει ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός δεν συνιστά τοπική υπόθεση, διότι οι συνέπειές του επεκτείνονται και στην ευρύτερη περιοχή.

- στ. Επανερχεται στις αρχικές ρυθμίσεις του Ν. 947/16, για την εκτέλεση των έργων ενεργού πολεοδομίας και αστικού αναδασμού, από ιδιωτικούς φορείς.
- ζ. Οι Περιοχές Ιδιωτικής Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ), που ήδη είχαν νομοθετηθεί, ρυθμίζονται σε νέα βάση, με την έγνοια ότι πρέπει να προβλέπονται στα πλαίσια και σε κάθε περίπτωση να ακολουθούν τις κατευθύνσεις του ΓΠΣ ή του ΣΧΟΟΑΠ, ώστε να εντάσσονται στον λοιπό πολεοδομικό και κοινωνικό ιστό.
- η. Δίδεται η δυνατότητα στους ΟΤΑ να αποκτούν κοινόχρηστους χώρους στις παλαιές εντός σχεδίου περιοχές με τη συμμετοχή όχι μόνον των παροδίων γειτόνων αλλά και των άλλων ιδιοκτητών της συγκεκριμένης περιοχής.
- θ. Τέλος, το σημαντικότερο είναι ότι καθορίζεται για πρώτη φορά το θεσμικό πλαίσιο των αναπλάσεων περιοχών εντός σχεδίου, που κρίνονται ότι έχουν προβληματικές πολεοδομικές ή οικιστικές συνθήκες, για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής. Το κέντρο βάρους του πολεοδομικού σχεδιασμού αυτή την εποχή στην ΕΕ, δεν εστιάζεται πλέον στις επεκτάσεις ή στην ανάπτυξη νέων περιοχών, αλλά στην ανάπλαση, αναβάθμιση και προστασία των υφισταμένων πόλεων και αστικών περιοχών, με στόχο τη βελτίωση των όρων διαβίωσης των κατοίκων τους, αλλά και στη προστασία τους ως στοιχεία της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Σύμφωνα με τις δύο σημαντικές αρχές που θέτει ο νόμος, η οικιστική ανάπτυξη και ο πολεοδομικός σχεδιασμός πρέπει να εναρμονίζονται με τις αρχές και κατευθύνσεις του αναπτυξιακού προγραμματισμού και του χωροταξικού σχεδιασμού και να είναι συμβατά με τους όρους της προστασίας του περιβάλλοντος, τις αρχές της πολεοδομικής επιστήμης και τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους. Πρόκειται για τις βασικές αρχές της σύγχρονης πολεοδομικής επιστήμης. Όμως ο νομοθέτης τις αναφέρει ρητώς, προκειμένου να τονίσει ότι ο σχεδιασμός πρέπει να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και παράλληλα στην προστασία του περιβάλλοντος.

2.3.8. Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις

Ο Νόμος 2742 (07.10.1999) «Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»⁴². Περιλαμβάνει τη δημιουργία ίσων ευκαιριών, ενσωμάτωση κοινωνικών ομάδων, καταπολέμηση κοινωνικού διαχωρισμού.

Καθιερώνονται τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ), που αφορούν σε πόλεις ή σε τμήματα πόλεων ή και σε ευρύτερες αστικές περιοχές, που παρουσιάζουν πολυεπίπεδα προβλήματα και γενικότερη αναπτυξιακή υστέρηση. Στόχος αυτών των σχεδίων είναι η κοινωνική, πολιτική, οικονομική, περιβαλλοντική και πολιτισμική αναζωογόνησή τους στα πλαίσια του εθνικού και περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού.

2.3.9. Περί χωροταξίας και περιβάλλοντος

Το 1976 εκδίδεται ο Νόμος 360 «περί χωροταξίας και περιβάλλοντος»⁴³. Αναφέρεται στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθορίζει το περιεχόμενό τους, διευρύνει το αντικείμενο αλλά και την έκταση της προστασίας, προβλέποντας τις διαδικασίες και τα αρμόδια όργανα. Επίσης, καθιερώνει ένα σύστημα χωροταξικού σχεδιασμού και προγραμματισμού. Πλημμελής εφαρμογή.

⁴² ΦΕΚ 207^Α

⁴³ ΦΕΚ 151^Α, 19/22.6.1976

2.4.ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥΣ

2.4.1. Ιστορική αναδρομή

α. Βασιλικό Διάταγμα 632

Το 1960 με το ΒΔ 632, η αρμοδιότητα για την προστασία μεταβιβάζεται στο Υπουργείο Προεδρίας. Μέχρι τότε, το μοναδικό διοικητικό όργανο ήταν η Αρχαιολογική Υπηρεσία, σύμφωνα με τους σχετικούς νόμους του 1932 και του 1950.

β. Βασιλικό Διάταγμα 687

Το 1963 με το ΒΔ 687, σύσταση της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων, που ανήκει στην Υπηρεσία Αναστήλωσης των Αρχαίων και Ιστορικών Μνημείων του Κράτους (Ν216/1943). Βασιζόμενη στον Νόμο 1469/1950 κηρύσσει περιοχές ως «ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους» ή ως «αρχαιολογικούς τόπους», όμως τα διατάγματα κήρυξης δεν συνοδεύονται από νομοθετημένο πλαίσιο. Η κήρυξη περιοχών συνοδεύεται συνήθως από την απαγόρευση δόμησης ή κατεδάφισης ή επισκευής κτισμάτων, σύμφωνα με το νόμο του 1932.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

2.4.2. Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών

α. Ίδρυση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών

Το 1971 ιδρύεται το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών ως αυτοτελής και η Αρχαιολογική Υπηρεσία εντάσσεται σ' αυτό με το ΝΔ55/1972. Μέχρι τότε οι σχετικές υπηρεσίες ήταν στο Υπ. Προεδρίας και πριν από το 1960 στο Υπ. Παιδείας.

β. Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών

Στις 17 Οκτωβρίου 1977 εκδίδεται το 941 Προεδρικό Διάταγμα "Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών"⁴⁴. Σε αυτό το Π.Δ. καθορίζεται η διάρθρωση των υπηρεσιών και ειδικότερα της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Αναστηλώσεως η οποία, όπως αναφέρεται, απαρτίζεται από τις ακόλουθες Υπηρεσίες, Διευθύνσεις και Τμήματα:

1. Υπηρεσία αναστήλωσης
2. Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
3. Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
4. Διεύθυνση Αρχείου Μνημείων και Δημοσιευμάτων
5. Διεύθυνση Συντηρήσεως Αρχαιοτήτων
6. Τμήμα Απαλλοτριώσεων
7. Γραμματεία Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου

Ακόμα καθορίζονται Περιφερειακές Υπηρεσίες, οι οποίες είναι:

1. 25 Εφορείες Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
2. 13 Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
3. 7 Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων

⁴⁴ ΦΕΚ 320^Α

γ. Περί μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων εις τας περιφερειακάς υπηρεσίας αρμοδιότητος Γενικής Διευθύνσεως πολιτιστικής Αναπτύξεως του Υπουργείου Πολιτισμού κ' Επιστημών .

Ακολουθεί το ΠΔ 733 στις 11 Αυγούστου 1980 "Περί μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων εις τας περιφερειακάς υπηρεσίας αρμοδιότητος Γενικής Διευθύνσεως πολιτιστικής Αναπτύξεως του Υπουργείου Πολιτισμού & Επιστημών"⁴⁵

Με το διάταγμα αυτό μεταβιβάζονται ορισμένες αρμοδιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού κ' Επιστημών και της κεντρικής υπηρεσίας του Υπουργείου στους προϊστάμενους των Εφορειών, Νεωτέρων Μνημείων. Ορισμένες από τις αρμοδιότητες αυτές είναι οι ακόλουθες:

- ☞ Έγκριση εκτέλεσης εργασιών συντηρήσεως, επισκευής, στερέωσης αναστήλωσης, αποκατάστασης αναπαλαίωσης επί διατηρητέων κτισμάτων ως και κτισμάτων μέσα σε προστατευόμενους οικισμούς και τόπους ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αν εξαιρέσουμε αυτούς που ανήκουν στα νεοκλασικά και γενικά κλασικά αρχιτεκτονικά νεώτερα διατηρητέα μνημεία.
- ☞ Η εκτέλεση κάθε έργου συντήρησης, αναστήλωσης, αποκατάστασης και προστασίας των νεωτέρων Μνημείων και κτισμάτων ή χώρων μέσα σε προστατευόμενους οικισμούς και τόπους ιδιαίτερου φυσικού κάλλους συνολικού προϋπολογισμού δαπάνης μέχρι του ποσού του 1.000.000 δρχ..
- ☞ Η σύνταξη οποιασδήποτε μελέτης συντήρησης, επισκευής των προστατευόμενων οικισμών και τόπων.

⁴⁵ ΦΕΚ 183^Α

2.4.3. Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού, Περιβάλλοντος

Στο Νόμο 1032 «περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού, Περιβάλλοντος»⁴⁶, συγκεντρώθηκαν οι σχετικές αρμοδιότητες στο Υπουργείο και στις αποκεντρωμένες υπηρεσίες του και συγκροτήθηκαν τα Συμβούλια Χωροταξίας Οικισμού Περιβάλλοντος (ΣΧΟΠ) ως γνωμοδοτικά όργανα του Υπουργού ή του αρμόδιου περιφερειακού οργάνου. Εντάχθηκε και η Διεύθυνση Παραδοσιακών Οικισμών. Διατηρεί ως μέσο σχεδιασμού το ρυμοτομικό σχέδιο (οι γενικές διατάξεις για τα ρυμοτομικά με το ΝΔ 1262/1972 εδώ υπάρχει ο όρος «χρήση γης» ως πολεοδομική έννοια, ο Ν947/1979 ουσιαστικά καταργεί τα ΡΣ).

Το 1981 συστήθηκε μια ειδική επιτροπή που εντόπισε και κατέγραψε όλα τα προβλήματα τα σχετικά με την πολιτική προστασίας που είχε μέχρι τότε ακολουθηθεί, με σκοπό να διαμορφωθούν προτάσεις για τη σωστή αντιμετώπιση του προβλήματος. Οι προτάσεις της επιτροπής αφορούσαν στην οργάνωση Φορέα Προστασίας Παραδοσιακών Οικισμών, στη μεθοδολογία τεκμηρίωσης, χαρακτηρισμού και προστασίας, και στη θέσπιση κινήτρων και αντικινήτρων καθώς και των απαραίτητων μέτρων προστασίας. Στη συνέχεια, συντάχθηκε ένα Μεθοδολογικό Διάγραμμα Εργασιών Τεκμηρίωσης Παραδοσιακών Οικισμών.

2.4.4. Επιτροπές Ενάσκησης Αρχιτεκτονικού Ελέγχου

Το 1975 συστήνονται Επιτροπές Ενάσκησης Αρχιτεκτονικού Ελέγχου από το Υπουργείο Δημοσίων Έργων, οι οποίες ελέγχουν με βάση τον ΓΟΚ 1973 τα σχέδια που τους αποστέλλονται από τις πολεοδομικές υπηρεσίες. Ειδικά για τους παραδοσιακούς οικισμούς, ο έλεγχος εκτελείται σε κάθε έργο. Στο διάστημα 1975-77 εκδίδονται από το ΥΔΕ σειρά διαταγμάτων ειδικών όρων δόμησης σε ευαίσθητους οικισμούς (Μέτσοβο, Πάργα, Ρέθυμνο, Ερμούπολη, Ναύπακτος, Μύκονος, Αράχωβα, Λεωνίδιο, Ιτέα, Δελφοί, Γαλαξείδι, Πήλιο, Αίγινα, Πρέβεζα).

Το 1985 με το Νόμο 1558 «Κυβέρνηση Και Κυβερνητικά όργανα»⁴⁷ ενσωματώνεται η Υπηρεσία Δημοσίων Έργων στο ΥΧΟΠ, το μετέπειτα Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

⁴⁶ ΦΕΚ 57^Α, 14.3.80

⁴⁷ ΦΕΚ 137^Α, 18/26.7.85

2.4.5. Ανακατανομή των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών και του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος

Τον ίδιο χρόνο, στις 30 Απριλίου 1984 εκδίδεται το Π.Δ. 161 για την "ανακατανομή των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών και του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος"⁴⁸.

Με αυτό το διάταγμα μεταφέρονται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών στο ΧΟΠ οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Ο χαρακτηρισμός τόπων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο φυσικό κάλλος.
2. Η έγκριση για ανέγερση οικοδομημάτων σε τόπους που χαρακτηρίζονται ως ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
3. Η προστασία των τόπων που χαρακτηρίζονται ή έχουν ήδη χαρακτηριστεί από το ΥΠΕ ως ιστορικοί καθώς και η έγκριση για εκτέλεση οποιουδήποτε έργου σ' αυτούς τους τόπους.
4. Όπου απαιτείται απλή ή σύμφωνη γνώμη του Αρχαιολογικού Συμβουλίου, μεταφέρεται στις ΕΠΑΕ.

⁴⁸ ΦΕΚ 54^Α

2.4.6. Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

α. Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁴⁹

Λίγο αργότερα, στο Ν 1416/84 και συγκεκριμένα στο άρθρο 16 ορίζονται οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης και μέσα σε αυτές αναφέρεται ότι "αναλαμβάνει την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή φυσικά πρόσωπα, για να χρησιμοποιηθούν για κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και να φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής.

Με το άρθρο 11 είναι δυνατό να θεσμοθετηθούν Προγραμματικές Συμβάσεις (ΠΣ) μεταξύ Δημοσίου και ΟΤΑ, κοινωνικών φορέων, κλπ.

Η εμπειρία από τη λειτουργία τους είναι εξαιρετικά χρήσιμη. Αποδείχτηκε ότι αποτελεί ένα κατάλληλο μέσο για συγκροτημένη παρέμβαση σε ιστορικό σύνολο, κυρίως γιατί συμβάλλουν στην προσέγγιση των ενδιαφερόμενων μερών –ΟΤΑ, Δήμοσιο, πολίτες, με προϋπόθεση την ορθή πληροφόρηση. Εντοπίζονται και αρνητικά σημεία, όπως η υποκατάσταση των κρατικών υπηρεσιών, η δέσμευσή τους από τη γραφειοκρατία των ΟΤΑ, η μονοσήμαντη χρηματοδότηση από τον κρατικό φορέα.

β. Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις

Ο Νόμος 2218 «ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις»⁵⁰, χορηγεί ευρύτατες πολεοδομικές αρμοδιότητες εντός της περιφέρειας στους αιρετούς νομάρχες.

Το ΣΤΕ έκρινε ότι ο αιρετός νομάρχης δεν είναι ο αρμόδιος για την εκπόνηση και έγκριση ΓΠΣ, ΠΜ, τον καθορισμό ΖΟΕ, τον καθορισμό ορίων οικισμών, την τροποποίηση σχεδίων πόλεων και γενικά κάθε ρυθμιστικής αρμοδιότητας. Είναι αρμόδιος για την επίβλεψη και εκτέλεση των πολεοδομικών και ρυθμιστικών σχεδίων της περιφέρειάς τους (ΣΤΕ 376-377/1997).

⁴⁹ ΦΕΚ 18^Α, 21 Φεβρουαρίου 1984

⁵⁰ ΦΕΚ 90^Α, 13 Ιουνίου 1994

2.5. ΕΜΜΕΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ» ΝΟΜΩΝ

2.5.1. Αναπτυξιακοί Νόμοι

α. Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων

Στις 24 Ιανουαρίου 1979 ένα νέο Π.Δ. έρχεται να θεσπίσει τους όρους ύπαρξης τουριστικών καταλυμάτων σε παραδοσιακά κτίσματα. Πρόκειται για το Π.Δ. 33 με τίτλο "Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων"⁵¹. Μετά από απόφαση του Γεν. Γραμματέα του ΕΟΤ μπορούν να χορηγούνται άδειες λειτουργίας. Τα κτίρια αυτά μπορούν να βρίσκονται σε παραδοσιακούς οικισμούς. Για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας απαιτείται έγκριση της αρμόδιας Δ/σης του ΕΟΤ για την καταλληλότητα του κτιρίου και αρχιτεκτονική μελέτη για την στερέωση, επισκευή ή συντήρηση του κτιρίου και τη μετατροπή του σε τουριστική εγκατάσταση.

Κριτήρια για την έγκριση της καταλληλότητας του κτιρίου αποτελούν:

- Η αρχιτεκτονική αξία του κτιρίου.
- Η σκοπιμότητα δημιουργίας της συγκεκριμένης εγκατάστασης στην περιοχή αυτή.
- Η ύπαρξη σχετικής πρόβλεψης στο Πρόγραμμα Τουριστικής Ανάπτυξης που ισχύει κάθε φορά.
- Η σκοπιμότητα διάσωσης του κτιρίου μέσω της μετατροπής του σε τουριστική εγκατάσταση.
- Οι ανάγκες της περιφερειακής ανάπτυξης.

β. Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση των συναφών διατάξεων

Στις 16 Ιουνίου 1982 ο Νόμος 1262 «για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση των συναφών διατάξεων»⁵². Ως παραγωγική επένδυση θεωρούνται μεταξύ άλλων και οι δαπάνες επισκευής, αποκατάστασης, μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα αν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται ως παραδοσιακοί. Η ανακαίνιση παραδοσιακού χαρακτήρα ξενοδοχειακών μονάδων που κρίνονται διατηρητέες και προστατεύονται από ειδικό νομικό καθεστώς όρων δόμησης. Οι δαπάνες ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από ΟΤΑ με σκοπό τη μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

⁵¹ ΦΕΚ 10^Α

⁵² ΦΕΚ 70^Α

γ. Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις

Λίγο αργότερα στις 31 Ιουλίου 1990 εκδίδεται Ν1892 "Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις"⁵³. Στο άρθρο 91 γίνεται αναφορά σε κίνητρα για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων, όπως μεταξύ άλλων, και δαπανών επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα αν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι, καθώς και δαπανών ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, με σκοπό την μετατροπή των κτιρίων σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

δ. Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση

Ο Νέος αναπτυξιακός νόμος 3299 (23.12.2004) «κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση»⁵⁴. Κατηγορία 4 μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας 2 αστέρων-πρώην Γ' τάξης.

⁵³ ΦΕΚ 101^Α

Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω παραδείγματα με χρονολογική σειρά :

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ06/18940/1182 (ΦΕΚ Β' 508/5.3.2004) Καθορισμός Ζώνης Β' Προστασίας αρχαιολογικού χώρου Σάμης Κεφαλονιάς.

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ22/74770/5092π.ε. (ΦΕΚ Β' 339/11.02.2004) * Καθορισμός Ζώνης Α προστασίας, αδόμητης στον αρχαιολογικό χώρο Ροδινίου Ρόδου. (Αναδημοσίευση)

Αριθ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑ/ΑΡΧ/Α1/Φ07/7941/543 (ΦΕΚ Β' 189/20-02-2002) Τροποποίηση ορίου Ζώνης Α' απολύτου προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου της Ολυμπίας.

Υ.Α.ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ62/9475/512(Πολιτισμού) της 25.2 / 7.4.92.Καθορισμός Ζώνης Α απολύτου προστασίας στον αρχικό χώρο στη θέση "Μάνδρα Γριάς" Αυλώνος Μαραθώνος (Β 235).

Υ.Α. ΥΠ ΠΟ/ΑΡΧ/ΑΙ /Φ4/22961/1167(Πολιτισμού) της 21.5/11.6.91.Καθορισμός Ζώνης Προστασίας Α' Αρχαιολογικού χώρου Ακρόπολης Μιδέας Ν. Αργολίδος και χρήσεων γης.- (Β' 398).

⁵⁴ ΦΕΚ 261^Α

2.5.2. Ολυμπιακοί Νόμοι

α. θέματα προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων 2004 και άλλες διατάξεις

Νόμος 2833/2000 («θέματα προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων 2004 και άλλες διατάξεις»⁵⁵, 30.06.2000) ανατίθεται στην ΕΑΧΑ η επιχείρηση καθαίρεσης των διαφημιστικών πινακίδων στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας (σύνολο ιστορικού κέντρου, περιοχές γύρω από του Φιλοπάππου, το Α' Νεκροταφείο, το Στάδιο, Κεραμεικός – άρθρο 2 «θέματα υπαίθριων διαφημίσεων»).

Ν2947/2001 και 3057/2002 το πεδίο εφαρμογής επεκτάθηκε γύρω από το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Μεταξουργείο, σε βασικούς οδικούς άξονες εκτός ιστορικού κέντρου σε βάθος ενός οικοδομικού τετραγώνου.

β. θέματα ολυμπιακής φιλοξενίας, έργων ολυμπιακής υποδομής και άλλες διατάξεις

Στις 9 Οκτωβρίου 2001 εκδίδεται ο Νόμος 2947 «θέματα ολυμπιακής φιλοξενίας, έργων ολυμπιακής υποδομής και άλλες διατάξεις»⁵⁶. Στο άρθρο 7 «αναβάθμιση της εικόνας της Αθήνας και των άλλων Ολυμπιακών πόλεων», καθορίζονται άξονες και περιοχές πολεοδομικών και αρχιτεκτονικών παρεμβάσεων, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνονται τα ιστορικά κέντρα της Αθήνας και του Πειραιά, η περιβάλλουσα ζώνη χαρακτηρισμένων αρχαιολογικών χώρων. Στο άρθρο 15 προβλέπεται η αποκατάσταση και ανάδειξη του Ζαππείου μεγάρου.

⁵⁵ ΦΕΚ 150^Α

⁵⁶ ΦΕΚ228^Α

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εποχή του καταναλωτισμού και της πληροφορίας στις αρχές του 21ου αιώνα, το να ασχολείσαι με την αρχιτεκτονική κληρονομιά και ευρύτερα με την πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ένα είδος πολυτέλειας. Το μόνο γεγονός που σώζει την όλη κατάσταση είναι ίσως το ότι είναι και λίγο της μόδας, ελαφρώς εκλεπτυσμένο να ασχολείσαι με πολιτιστικά θέματα. Τελικά, σε μια εποχή μεγάλων αντιφάσεων, επιβιώνει η ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής μας ταυτότητας, ίσως επειδή μας θυμίζει αυτό από το οποίο προήλθαμε. Μια ανάγκη που παρατηρείται πιο έντονη στον 20ο αιώνα, όπως γίνεται αντιληπτό και μέσα από την θέσπιση των νόμων στον ανεπτυγμένο δυτικό κόσμο.

Η νεώτερη Ελλάδα, ως κομμάτι αυτού του κόσμου, ένα απ' τα αρχαιότερα άλλωστε, αποτελεί μια ιδιάζουσα περίπτωση εξ' αιτίας του ιδιαίτερου χαρακτήρα της. Ενός χαρακτήρα, που σφυρηλατήθηκε μέσα από πολέμους (παγκόσμιους και εμφύλιους) και με εμφανείς επιρροές από την Ανατολή.

Αυτά τα χαρακτηριστικά έδρασαν ανασταλτικά στην ανάπτυξη του νεότερου ελληνικού κράτους, καθώς και στην νομοθεσία του.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ελλάδα έχει θεσπιστεί εδώ και λίγες δεκαετίες. Αφού οριοθετείται, ουσιαστικά, μεταξύ του 1932 – οπότε εκδόθηκε ο πρώτος σημαντικός νόμος – μέχρι και σήμερα. Η πολυπλοκότητα όμως της νομοθεσίας έρχεται σε αντίθεση με την βραχυβιότητα αυτή.

Υπάρχουν πολλές αιτίες που οδήγησαν σε αυτό το οξύμωρο γεγονός. Απ' τις σημαντικότερες αιτίες αποτελεί η προσπάθεια του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους να διαφυλάξει την κληρονομιά, σε περιόδους δύσκολες. Που είχε ως αποτέλεσμα σπασμωδικές κινήσεις, αποσπασματικούς νόμους και πλημμελή εφαρμογή τους. Ουσιαστικά η Ελλάδα δεν μπορεί να διασφαλίσει τα κεκτημένα και είναι έρμαιο στα χέρια ξένων συμφερόντων.

Οι νομοθέτες, στην προσπάθειά τους να οικοδομήσουν ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, βρίσκουν πολλές αντιδράσεις από κατέχοντες και, όσο το κοινωνικό σύνολο δεν έχει ικανοποιητικά ανεπτυγμένο το αίσθημα της συλλογικής ευθύνης και είναι απασχολημένο με θέματα διαβίωσης η νομοθεσία δεν εφαρμόζεται.

Στα επόμενα χρόνια μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο - και ενώ υπάρχει μια παράλληλη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο - η νομοθεσία στην Ελλάδα αποκτά μια πολυπλοκότητα. Οι νομοθέτες, στην προσπάθειά τους να καλύψουν τα κενά της νομοθεσίας, καταλήγουν σε ένα καθεστώς πολυνομίας που με το πέρασμα των χρόνων γίνεται εντονότερο, και ενώ από τη μία διευκολύνει από την άλλη δυσκολεύει καταστάσεις. Καθώς ο ένας νόμος είναι δυνατόν να έρχεται σε αντίθεση με τον άλλο, ενώ παράλληλα οι αρμοδιότητες των φορέων εμπλέκονται, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η κατάσταση.

Επίσης παρατηρείται ελαστική ερμηνεία των νόμων, καθώς και μία ευκολία στο να αποχαρακτηριστεί ένα οικοδόμημα που στο παρελθόν είχε χαρακτηριστεί ως «διατηρητέο». Το γεγονός αυτό δημιουργεί μια ανασφάλεια στους πολίτες και απαξιώνει το νομικό σύστημα. Σαφώς έρχεται σε αντίθεση με την πρόθεση των

νεώτερων κυβερνήσεων να προασπίσουν τα μνημεία –παλαιότερων κα νεώτερων χρόνων. Ενώ από τη μία δίνουν κίνητρα (οικονομικά, φορολογικά κ.α.) στους πολίτες ώστε να διατηρήσουν τα κτίσματα που έχουν στην κατοχή τους παράλληλα βλέπουν γειτονικά τους κτίρια να αποχαρακτηρίζονται και τελικώς να κατεδαφίζονται. Δύο μέτρα και δύο σταθμά για παρόμοιες υποθέσεις.

Από την δεκαετία του 1990 και ύστερα είναι φανερή η προσπάθεια των εκάστοτε κυβερνήσεων να εναρμονίσουν την ελληνική νομοθεσία με την ευρωπαϊκή (Κύρωση της Συνθήκης της Γρανάδας με τον Ν.2039, " Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς " Ν.3028 καθώς και ο νόμος Ν.3317"Κύρωση του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης του 1954").

Ειδικότερα με τον νόμο 3028/2002 διευρύνεται το αντικείμενο και το περιεχόμενο της προστασίας. Τα πολιτιστικά αγαθά διακρίνονται σε αρχαία και νεότερα με διαφορετικές ρυθμίσεις για την κάθε κατηγορία. Όμως παρατηρείται ένα κενό για κτίσματα νεότερα των εκατό ετών. Κτίρια που θα έπρεπε κάτω από κανονικές συνθήκες να προστατεύονται, μένουν εκτεθειμένα στην βούληση των ιδιοκτητών τους.

Επίσης το να χαρακτηριστεί ένα κτίσμα ως διατηρητέο είναι ένα πλεονέκτημα ώστε να μην κατεδαφιστεί για κάποιο χρονικό διάστημα μέχρι να αποφασιστεί οριστικά η τύχη του. Είναι μια παράταση ζωής και όχι η λύση μιας υπόθεσης που είναι σε εκκρεμότητα.

Αυτό που σίγουρα σώζει ένα κτίσμα είναι η επαναχρησιμοποίηση του και παράλληλα συντήρησή του και όχι αποκλειστικά η μουσειακή του διατήρηση. Ζωντανά παραδείγματα αποτελούν παλαιοί βιομηχανικοί χώροι που επαναχρησιμοποιούνται ως εκθεσιακοί χώροι ή χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Τέλος πρέπει να γίνει κατανοητό πως η συντήρηση ενός οικοδομήματος δεν είναι μια απλή υπόθεση. Αρχιτεκτονική δεν είναι μόνο η εμφάνιση του περιβλήματος ενός κτιρίου, αλλά η συνολική αντίληψη ενός κτιρίου ως ολοκληρωμένου «οργανισμού», με τα κατασκευαστικά του στοιχεία και την λειτουργική του διάρθρωση. Που κλείνει μέσα του μια ολόκληρη εποχή και κουλτούρα. Η διατήρηση μόνο του περιβλήματος σε ένα κτίριο ή της πρόσοψης (όπως συνηθίζεται τελευταία λόγω ευκολίας ή οικονομίας) και η οικοδόμηση του εσωτερικού με σύγχρονες μεθόδους, μπορεί να είναι προτιμότερη από την κατεδάφιση, αλλά είναι πολλές φορές αδόκιμη επιλογή με αμφίλογο τελικό αποτέλεσμα και αποτελεί ένα κακόγουστο συνοθύλευμα.

Παρόλα αυτά η αρχιτεκτονική κληρονομιά, και κατ' επέκταση η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί υπέρτατο αγαθό για ένα κράτος. Το οποίο είναι υποχρεωμένο να διαφυλάξει και να το μεταβιβάσει στις επόμενες γενιές.

Αποτελεί κομμάτι της ταυτότητας ενός λαού. Ενός λαού που δημιουργεί και δημιουργείται παράλληλα.

Το γεγονός της αναμφισβήτητης ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης καθώς και η εισαγωγή εξειδικευμένων σπουδών στον τομέα της προστασίας της αρχιτεκτονικής-πολιτιστικής κληρονομιάς δίνουν, εκτός από την ελπίδα, και την βάση για ένα καλύτερο μέλλον.

Ένα μέλλον που καταρχήν θα σέβεται το παρελθόν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

1. Βιομηχανική Κληρονομιά

Υπογραφή της Διεθνούς Χάρτας για την προστασία της Βιομηχανικής Κληρονομιάς⁵⁷ από την Διεθνή Επιτροπή TICCIH τον Ιούλιο του 2003 στο Nizhny Tagil της Ρωσίας.

Μνημεία τεχνικού πολιτισμού στην Ελλάδα⁵⁸: το Τεχνολογικό-Πολιτιστικό Πάρκο στο Λαύριο, το συγκρότημα της μεταλλουργίας της Γαλλικής Εταιρείας, το Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης στα τέσσερα συριανά εργοστάσια, τα ελαιοτριβεία και σαπωνοποιεία της Λέσβου, το αποκατεστημένο Κεραμοποιείο Τσαλαπάτα στον Βόλο, το Μουσείο της Ελιάς στον παλιό ηλεκτρικό σταθμό της Σπάρτης και το Μουσείο Υδρευσης στο αντλιοστάσιο της Θεσσαλονίκης.

Όπως, μάλιστα, αναφέρει η Διεθνή Επιτροπή για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς TICCIH - Ελληνικό Τμήμα, τα τελευταία χρόνια, τα βιομηχανικά μνημεία στην Ελλάδα έχουν πάρει τη θέση τους. Παραδέχεται, βέβαια, πως δεν είναι αυτή που θα άρμοζε, ωστόσο είναι μια σαφώς αναγνωρισμένη θέση. Επίσης, ότι στα πανεπιστήμια πλέον διδάσκεται η μελέτη και η προστασία των βιομηχανικών μνημείων. Η έρευνα σε αυτόν τον τομέα προχωρά επίσης, ενώ η καταγραφή των βιομηχανικών μνημείων, η ιστορία της βιομηχανίας, της εργασίας και των τεχνικών, τα αρχεία των επιχειρήσεων κ.ά. αποτελούν αντικείμενο σοβαρών προσπαθειών. Εμφανίζονται πρωτοβουλίες ευαισθητοποιημένων φορέων και ομάδων πολιτών, όπως η πρόσφατη ίδρυση του Μουσείου των Ηλεκτρικών Σιδηροδρόμων από τον ΗΣΑΠ, η έκκληση του Δήμου Ελευσίνας για τη διάσωση του εργοστασίου Κρόνος, η πρόταση για τη δημιουργία Μουσείου Ελληνικής Μουσικής στο εξαιρετικής αξίας ιστορικό εργοστάσιο της Κολούμπια.

Ο απολογισμός, όμως, έχει και απώλειες. Το ιστορικό εργοστάσιο των Λιπασμάτων στον Πειραιά γκρεμίστηκε, ενώ η υφαντουργία Ρετσίνα καταστράφηκε από πυρκαγιά. Τα Σιλό της Καβάλας δεν υπάρχουν πια, αλλά κανείς δεν είναι βέβαιος και για το μέλλον του Φιξ Θεσσαλονίκης μετά τον μερικό αποχαρκτηρισμό. Ο Μύλος Χατζηγιαννάκη κήκε χωρίς να έχει κηρυχθεί διατηρητέος. Σε όλη τη χώρα εργοστάσια κατεδαφίζονται ολοσχερώς, άλλα αναμένουν τις μπουλντόζες και άλλα ρημάζουν χωρίς προοπτική.

Το ελληνικό τμήμα του TICCIH στην ανακοίνωσή του, υπογραμμίζει, τέλος, ότι βρισκόμαστε σε δύσκολη εποχή, όπου «ο πολιτισμός και τα μνημεία δεν αξιολογούνται ως δημόσια αγαθά, αλλά βάσει της εμπορικότητάς τους».

⁵⁷ Η Χάρτα του NIZHNY TAGIL για τη βιομηχανική κληρονομιά ακολουθεί στο παράρτημα II

⁵⁸ Ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας Καθημερινή

Παράδειγμα: Ζυθοποιία ΦΙΞ⁵⁹

Το εργοστάσιο Ζυθοποιίας ΦΙΞ στη Συγγρού, είναι ένα δείγμα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα και η συμβολή του στη μοντέρνα αρχιτεκτονική είναι διεθνώς αναγνωρισμένη. Σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτο (1926-1977)⁶⁰, το 1957 σε οικόπεδο 8 περίπου στρεμμάτων, αποτέλεσε μια πρωτοποριακή εφαρμογή ενός τρόπου σταδιακής αντικατάστασης του παλιού νεοκλασικού κτιρίου της Ζυθοποιίας ΦΙΞ, από ένα νέο κτιριακό οργανισμό.

Η τμηματική ανακατασκευή και επέκταση, που κράτησε χρόνια, μας έδωσε ένα μοναδικό βιομηχανικό κτίριο σε γιγαντιαία κλίμακα, με μια λειτουργία που δεν σταματούσε όλο το 24ωρο.

Η επιφάνεια του ήταν 30.000 τ.μ. κι είχε 4 ορόφους, 2 υπόγεια. Το βασικό κτίριο, μήκους 140 μ., είχε επιφάνεια 4.700 τ.μ, ενώ η προς το Σύνταγμα ονομαζόμενη “προσθήκη”, είχε μήκος 58 μ. και κάλυπτε επιφάνεια 1300 τ.μ. Ο επιμήκης κτιριακός όγκος του ΦΙΞ - Συγγρού θύμιζε άθροισμα πετυχημένων μεμονωμένων κτιρίων, σύγχρονους αποθηκευτικούς χώρους.

Ο Ζενέτος επιδίωκε να σπάσει τον “κύβο-κουτί” με τρόπους που να είναι λειτουργικοί και να μην έχουν σαν στόχο - βάση τη μορφολογία. Το ίδιο το κτίριο αγγίζει αυτό που η βιομηχανική παραγωγή περιέχει: την εργασία και την παραγωγή. Ο Ζενέτος δεν αρνείται αυτή την εικόνα, ούτε την επενδύει με το προσωπείο μιας εφαρμοσμένης διακόσμησης. Ούτε βέβαια την αφήνει ως έχει. Αντίθετα την ενισχύει μετασχηματίζοντάς την σε αρχιτεκτονική, χωρίς καλαίσθητα επιθέματα, όμως τολμηρή και ειλικρινής έκφραση μιας δυναμικής πορείας που συντελείται μέσα στους χώρους της.

Προσπαθούσε να ενοποιήσει τον εσωτερικό χώρο με το περιβάλλον χωρίς σαφές όριο, για τον κάτοικο όσο και τον άνθρωπο στον δρόμο.

Για τους ασκούντες και κυρίως για τους γνωρίζοντες αρχιτεκτονική, η αναγνώριση αρετών στο εργοστάσιο ΦΙΞ υπήρξε καθολική για την τόλμη και τη σύνθεση με το περιβάλλον, το μέτρο και τις αναλογίες του.

⁵⁹ Ηλεκτρονική διεύθυνση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου - www.pi-schools.gr

⁶⁰

Ο Τάκης Ζενέτος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1926. Το 1945 σε ηλικία 18 χρόνων πήγε για σπουδές στο Παρίσι με υποτροφία. Τον Ιανουάριο του 1946 άρχισε μαθήματα στην Ecole des Beaux Arts και συγκεκριμένα στο atelier του Zavaroni.

Επιστρέφει στην Ελλάδα το 1955, όπου οργανώνει γραφείο αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών μελετών.

Ήταν αναμφισβήτητος ένας από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της μεταπολεμικής σκέψης και δημιουργίας. Όπως κι άλλοι έλληνες αρχιτέκτονες του μεσοπολέμου, που σπούδασαν στο εξωτερικό, δέχτηκε την επίδραση των σύγχρονων πρωτοποριακών ρευμάτων της Κεντρικής Ευρώπης. Συνεπώς δημιουργήθηκε ένα νέο κίνημα της Ελληνικής Αρχιτεκτονικής και μια διπολική σχέση στην Ελληνική Αρχιτεκτονική του μεσοπολέμου, μεταξύ της λαϊκής Ελληνικής και της ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής.

Αντιμετώπισε στο ΦΙΞ το σχεδόν παράδοξο για την εποχή του θέμα ενός βιομηχανικού κτιρίου στο κέντρο της πόλης. Το τελικό αποτέλεσμα λαμβάνει βέβαια υπόψη την αποσπασματική δομή της πόλης, αλλά με έναν τρόπο που μοιάζει αντίθετος μ' αυτή. Βλέπουμε ένα συμπαγές κτίριο, το οποίο διαθέτει απόλυτη καθαρότητα που το εντάσσει στον πολεοδομικό ιστό, σαν ένα κλειστό μπλοκ. Μια μητροπολιτική αρχιτεκτονική απλή και άμεσα αναγνωρίσιμη, με όψεις φτιαγμένες για να τις βλέπεις πάντα εν κινήσει. Είναι ένα από τα πρώτα κτίρια που τόλμησε να ζήσει αυτή τη “φούρια” και την “τελετουργία” της λεωφόρου .

Ο Αρχιτέκτων πίστευε πως ο σκελετός υποδοχής πρέπει να είναι εύκαμπτος με κάποια διάρκεια ζωής, όσο για τα “στοιχεία πληρώσεως” ή περιβλήματα να είναι κινητά και με μικρότερη διάρκεια ζωής, σχεδιασμένα με τρόπο που να εξυπηρετούν διάφορους τρόπους ζωής, αυξάνοντας έτσι τη διάρκεια χρήσης του κτιρίου.

Τα κτίρια που μελέτησε είχαν τη δυνατότητα, σε μια μελλοντική επέκταση, να δεχτούν μια πλήρη ή μερική προκατασκευή. Η ευελιξία τους και η κινητικότητα τους ήταν άμεση εξάρτηση της προκατασκευής. Στο ΦΙΞ η εσωτερική διαρρύθμιση, με τον τρισδιάστατο κάνναβο φορέα, στον οποίο εντάσσονταν τυποποιημένα στοιχεία, οριζόντια ή κατακόρυφα, σταθερά ή συρόμενα, αδιαφανή ή διαφανή, μονωτικά ή όχι, έδινε μεγάλες δυνατότητες για αξιοποίηση και έναρξη στο κτίριο πολλών και σύγχρονων λειτουργιών.

Αντιμετώπιζε το πρόβλημα του περιβάλλοντος με ιδιαίτερη προσοχή. Όταν ήταν ενδιαφέρον κι είχε κάποιο ιδιαίτερο χαρακτήρα, μελετούσε πολύ ελαφρές κατασκευές, ώστε να μη προβάλλονται ή όταν ήταν ουδέτερο ή αδιάφορο, τότε τόνιζε το έργο του ή άλλοτε επενέβαινε ο ίδιος και διαμόρφωνε το χώρο, ώστε να δεχτεί το έργο του.

Στο κτίριο του ΦΙΞ είναι σαφής η πρόθεση του Ζενέτου να προσδώσει διαχρονικότητα στη λειτουργική ζωή του κτιρίου με την ουδέτερη όσο και ευαίσθητη μορφολόγησή του σχετικά με τη χρήση του, ως εργοστασίου. Πίστευε πως το κτιριακό κέλυφος θα μπορούσε να καλύψει νέες χρήσεις (γραφεία, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.ά.), όταν η εργοστασιακή λειτουργία θα μεταφερόταν έξω από την πόλη.

Στα τέλη της δεκαετίας του '70, ένα σύγχρονο εργοστάσιο μπίρας μεταφέρεται έξω από την Αθήνα. Μένει όμως το νεόδημο και σε άριστη κατάσταση κτίριο του ΦΙΞ -στη Συγγρού - άδειο και εγκαταλελειμμένο, που παγιδευμένο στην ασάφεια του ιδιοκτησιακού καθεστώτος, καταρρέει εδώ και 20 χρόνια.

Αυτή η αδράνεια, από πλευράς φορέων και ομάδας πρωτοβουλίας, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για τις ολισθηρές αποφάσεις που ακολούθησαν.

Ο Δήμος της Αθήνας προσπάθησε να αποκτήσει την κυριότητα του εργοστασίου και του χώρου γύρω από αυτό, την οποία απέκτησε η Ε.Τ.Ε γιατί το εργοστάσιο ήταν υποθηκευμένο.

Η Αττικό Μετρό διατυπώνει την επιθυμία να αποκτήσει την κυριότητα του χώρου, ιδιοκτησίας πρώην ΦΙΞ προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για τη κατασκευή του σταθμού “Νέος Κόσμος” και την κατασκευή ενός κέντρου μετεπιβίβασης πολλαπλών μέσων και δημοσίου πάρκου στον χώρο αυτό.

Κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 239 / Δ / 17.3.93) κηρύσσει απαλλοτριωτέα την έκταση με ποσό που θα καθόριζε το δικαστήριο.

Στις 18.8.93 η Αττικό Μετρό ζητεί την άδεια του Δήμου Αθηναίων για την κατεδάφιση των κτιρίων του εργοστασίου ΦΙΞ (που δεν διαφωνεί) και στις 8.9.93 τη συμφωνία του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., την οποία και παίρνει.

Στις 30.12.93 , το Πρωτοδικείο Αθηνών προσδιορίζει το ύψος της προσωρινής αποζημίωσης για την απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας σε 1.600 εκατ. δρχ. για την έκταση του οικοπέδου και 320 εκατ. για τα υφιστάμενα κτίσματα.

Η οικονομικά ασύμφορη κατεδάφιση των κτιρίων του εργοστασίου ΦΙΞ σώζει το βιομηχανικό μνημείο από την καταστροφή.

Στις 26.4.94 η Αττικό Μετρό παίρνει νέα απόφαση η οποία οδηγεί σε κατεδάφιση, μέρους του κτιριακού συγκροτήματος του ΦΙΞ.

Το Δεκέμβριο του 1994 καταβάλλεται ολόκληρο το ποσό της απαλλοτρίωσης (1,92 δις) και η ιδιοκτησία ανήκει πλέον στην κυριότητα της ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ.

Στις 31.1.95 ανακοινώνεται η πρόταση ανάπλασης του κτιριακού συγκροτήματος ΦΙΞ, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων - ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ Α.Ε . Ακολούθησαν ποικίλες αντιδράσεις όπως : Συνεντεύξεις τύπου ΣΑΔΑΣ - ΠΕΑ και τμήματος Αρχιτεκτόνων Ε.Μ.Π., διαδηλώσεις ομάδας πρωτοβουλίας αρχιτεκτόνων και φοιτητών, τηλεοπτικές συζητήσεις, σχετική αρθρογραφία στον ημερήσιο και εβδομαδιαίο τύπο κ.α.

Στις 3-3-1995 αποφασίζεται ο χαρακτηρισμός ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου του κτιρίου της ζυθοποιίας ΦΙΞ στη λεωφόρο Συγγρού στην Αθήνα και ταυτόχρονα εγκρίνεται πρόγραμμα επεμβάσεων στο κτίριο (ΥΠ.ΠΟ / ΔΙΛΑΠ / Γ / 11282 / 757) και στις 10-4-1995 ανακοινώνεται η απόφαση. (ΥΠ.ΠΟ. / ΔΙΛΑΠ / Γ / 1233).

2. Δελτίο αρχιτεκτονικής αναγνώρισης

ΠΙΝΑΚΑΣ Α.2.1.	Παράρτημα	ΟΙΚΙΣΜΟΣ:
ΔΕΛΤΙΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ		ΔΗΜΟΣ/ΚΟΙΝ.:
		ΑΡ. ΕΣΥΕ:
		Π.ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΤΕΡΥΓΩΝ
		ΝΟΜΟΣ :
α/α ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟ Α'ΟΡΟΦΟΣ Β'ΟΡΟΦΟΣ		
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ		
ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΤΥΠΟΣ		ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ
ΥΛΙΚ ΧΡΩ ΥΛΙΚ ΧΡΩΜ ΥΛΙΚ ΧΡΩΜ		
Ε		
Π	1.στέγης μονόριχτης	% Κ
Ι	2.στέγης δίριχτης	Λ
Α Κ	3.στέγης τετράριχτ.	%
Α	4.δώματος	Σ
Λ	5.θόλου	% Η
Ψ		
Η		
Ο	1.κύρια όψη	
Β Ψ	2.λοιπές όψεις	
Ε	3.	
Ι		
Σ		σκίτσο
Ε	1.ανοιχτός ακάλυτος	πλάτος μήκος
Ξ	2.ανοιχτός καλυμέν.	
Ω	3.κλειστός	
Γ Σ	4.στοά - χαγιάτι	
Τ	5.	
Ε		
Σ		
Σ		
Τ	1.εξωστών	
Δ Η	2.εξωτερικής σκάλας	
Θ	3.δώματος	
Ε	4.	
Ι		σκίτσο
Α		

A	ποσοστο ανοιγμάτων	%	%	%		
N	1.οριζόντιο πρέκι					
O	2.ημικυκλικό πρέκι					
E	3.τοξωτό πρέκι					
Γ	4.					σκίτσο
M						
A						
T						
A						
K	1.ταμπλαδωτά					
O	2.καρφώματα					
Υ	3.περσιδωτά					
E	Φ 4.με καίτια					
Ω	5.με φεγγίτη					σκίτσο
M	6.					
A						
T						
A						

α/α	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΙΣΟΓΕΙΟΥ	Α' ΟΡΟΦΟΣ	Β' ΟΡΟΦΟΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
	ΚΤΙΡΙΟΥ			
	ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΤΥΠΟΣ	ΥΛΙΚ.	ΧΡΩΜ.	ΥΛΙΚ.
		ΥΛΙΚ.	ΧΡΩΜ.	ΥΛΙΚ.
		ΥΛΙΚ.	ΧΡΩΜ.	ΛΕΠΤΟΜΕΡΙΕΣ
A	1.γείσα			
P				
X	2.κορνιζώ- ματα			
T				
	3.παραστά- δες			
H	T			
O	4.φουρούσια			
I				
X	5.αετώματα			
E				
I	6.καμινάδες			
A				σκίτσο

Π	1.μανδρότοιχος			
Ε	ψηλός			
Θ	Ρ			
Ι	2.μανδρότοιχος			
Φ	χαμηλός			
Ρ				
Α	3.άλλος τρόπος			
Ξ			σκίτσο	

ΥΠΟΜΝΗΜΑ - ΚΩΔΙΚΑΣ ΣΥΜΒΟΛΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ

Υ	1 ΠΕΤΡΑ	5 ΠΛΑΚΕΣ ΠΕΤΡΙΝΕΣ	9 ΣΙΔΗΡΟΣ	
Λ				
Ι	2 ΣΟΒΑΣ-	6 ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ	10 ΧΩΜΑ	
Κ	ΚΟΝΙΑΜΑ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ		
Α				
	3 ΞΥΛΟ	7 ΚΕΡΑΜΙΔΙΑ ΓΑΛΛΙΚΑ	11 ΓΥΨΟΣ	
	4 ΤΟΥΒΛΟ	8 ΛΑΜΑΡΙΝΑ	12	

α	ΛΕΥΚΟ	ε	ΟΜΠΡΑ	η	
Χ					
Ρ	β ΜΑΥΡΟ	ι	ΚΟΚΚΙΝΟ	ζ	
Ω					
Μ	γ ΓΚΡΙΖΟ	π	ΜΠΛΕ		
Α					
	δ ΩΧΡΑ	θ	ΚΙΤΡΙΝΟ		

ΦΩΤ. ΚΥΡΙΑΡΧΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΦΩΤ. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΗΤΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ : ΤΑ ΠΛΗΡΗ ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

1. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Ν. 3028 (ΦΕΚ Α' 153/28-6-2002)

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1 Αντικείμενο

1. Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιότετους χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος.
2. Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά.
3. Στο πλαίσιο των κανόνων του διεθνούς δικαίου, το Ελληνικό Κράτος μεριμνά και για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την ελληνική επικράτεια οποτεδήποτε και αν απομακρύνθηκαν από αυτήν.

Το Ελληνικό Κράτος μεριμνά επίσης στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών που συνδέονται ιστορικά με την Ελλάδα οπουδήποτε και αν βρίσκονται.

Άρθρο 2 Έννοια όρων

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου:

- α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.
- β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:
 - αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 20. Στα αρχαία μνημεία συμπεριλαμβάνονται σπήλαια και παλαιοντολογικά κατάλοιπα για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι συνδέονται με την ανθρώπινη ύπαρξη.
 - ββ) Ως νεότερα μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, κατά τις διακρίσεις των άρθρων 6 και 20.
 - γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών, καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών. Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους.
 - δδ) Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα.
 - γ) Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή

αποτελέσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιολογικούς χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα.

δ) Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαιρετών ιστορικών ή μυθικών γεγονότων, ή εκτάσεις που περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται μνημεία μεταγενέστερα του 1830, είτε σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης μεταγενέστερα του 1830, τα οποία συνιστούν χαρακτηριστικούς και ομοιογενείς χώρους, που είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τοπογραφικά, και των οποίων επιβάλλεται η προστασία λόγω της λαογραφικής, εθνολογικής, κοινωνικής, τεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

ε) Ως άυλα πολιτιστικά αγαθά νοούνται εκφράσεις, δραστηριότητες, γνώσεις και πληροφορίες, όπως μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις, χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια, δεξιότητες ή τεχνικές που αποτελούν μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού.

στ) Ως Υπηρεσία νοείται η αρμόδια Κεντρική ή Περιφερειακή Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού.

ζ) Ως Συμβούλιο νοείται το κατά περίπτωση αρμόδιο γνωμοδοτικό συλλογικό όργανο, όπως αυτά ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 49 έως 51.

Άρθρο 3 Περιεχόμενο της προστασίας

1. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας συνίσταται κυρίως:

- α) στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, την τεκμηρίωση και τη μελέτη των στοιχείων της,
- β) στη διατήρηση και στην αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της,
- γ) στην αποτροπή της παράνομης ανασκαφής, της κλοπής και της παράνομης εξαγωγής,
- δ) στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάστασή της,
- ε) στη διευκόλυνση της πρόσβασης και της επικοινωνίας του κοινού με αυτήν,
- στ) στην ανάδειξη και την ένταξή της στη σύγχρονη κοινωνική ζωή και
- ζ) στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά.

2. Η προστασία των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων περιλαμβάνεται στους στόχους οποιουδήποτε επιπέδου χωροταξικού, αναπτυξιακού, περιβαλλοντικού και πολεοδομικού σχεδιασμού ή σχεδίων ισοδύναμου αποτελέσματος ή υποκατάστατών τους.

Άρθρο 4 Εθνικό Αρχείο Μνημείων

1. Τα μνημεία καταγράφονται, τεκμηριώνονται και καταχωρούνται στο Εθνικό Αρχείο Μνημείων, που τηρείται στο Υπουργείο Πολιτισμού.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, ρυθμίζεται η οργάνωση και η λειτουργία του Εθνικού Αρχείου Μνημείων και προσδιορίζονται ο τρόπος καταγραφής των μνημείων, ο τρόπος προστασίας των δεδομένων, οι προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης σε αυτά για ερευνητικούς και άλλους λόγους και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια. Στο Εθνικό Αρχείο Μνημείων καταχωρίζεται, το αργότερο ανά τριετία, το πόρισμα επιθεώρησης για την κατάσταση κάθε ακινήτου μνημείου που διενεργείται από την αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού.

Άρθρο 5 Προστασία άυλων πολιτιστικών αγαθών

Το Υπουργείο Πολιτισμού μεριμνά για την αποτύπωση σε γραπτή μορφή, καθώς και σε υλικούς φορείς ήχου, εικόνας ή ήχου και εικόνας, την καταγραφή και την τεκμηρίωση άυλων πολιτιστικών αγαθών του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού που παρουσιάζουν ιδιαίτερη σημασία. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, καθορίζονται ο τρόπος καταγραφής και αποτύπωσης των άυλων πολιτιστικών αγαθών, οι αρμόδιες για την υλοποίηση των παραπάνω ενεργειών υπηρεσίες ή και φορείς και ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΚΙΝΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 6 Διακρίσεις ακινήτων μνημείων - Χαρακτηρισμός

1. Στα ακίνητα μνημεία περιλαμβάνονται:

α) τα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1830,

β) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που είναι προγενέστερα των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής, τεχνικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους,

γ) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, πολεοδομικής, κοινωνικής, εθνολογικής, λαογραφικής, τεχνικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

2. Ο χαρακτηρισμός ακινήτου μνημείου είναι δυνατόν να αφορά και κινητά που συνδέονται με ορισμένη χρήση του ακινήτου, τις χρήσεις που είναι σύμφωνες με το χαρακτήρα του ως μνημείου, καθώς και τον περιβάλλοντα χώρο ή στοιχεία αυτού.

3. Για τη δυνατότητα μετακίνησης μνημείων της περίπτωσης γγ/ του εδαφίου ββ/ του άρθρου 2 και την ιδιότητά τους ως ακινήτων αποφαινεται ο Υπουργός Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

4. Τα αρχαία ακίνητα μνημεία προστατεύονται από το νόμο χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης. Τα ακίνητα των περιπτώσεων β/ και γ/ της παραγράφου 1 χαρακτηρίζονται μνημεία με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

5. Η εισήγηση κοινοποιείται απευθείας, με μέριμνα της Υπηρεσίας, στον κύριο, τον νομέα ή τον κάτοχο, ο οποίος μπορεί να υποβάλει αντιρρήσεις εντός δύο (2) μηνών από την κοινοποίηση. Εάν δεν είναι δυνατόν να γίνει κοινοποίηση γιατί ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος δεν κατέστη δυνατόν να ανευρεθεί από την Υπηρεσία, συντάσσεται ανακοίνωση για την εισήγηση, που δημοσιεύεται σε μία ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδίδεται στην πρωτεύουσα του νομού όπου βρίσκεται το υπό χαρακτηρισμό ακίνητο ή το μεγαλύτερο τμήμα αυτού, και εάν δεν υπάρχει τέτοια σε μία ημερήσια εφημερίδα της Αθήνας ή της Θεσσαλονίκης για τις Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Παράλληλα η ανακοίνωση τοιχοκολλάται στο υπό χαρακτηρισμό ακίνητο και συντάσσεται πρακτικό από την Υπηρεσία για την τοιχοκόλληση. Στην περίπτωση αυτή η προθεσμία για την υποβολή αντιρρήσεων αρχίζει από τη δημοσίευση.

6. Ο κύριος ή όποιος έχει εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητο υπό χαρακτηρισμό, καθώς και ο νομέας, ο κάτοχος ή ο χρήστης οφείλει και πριν από την έκδοση της απόφασης να επιτρέπει στους υπαλλήλους της Υπηρεσίας την είσοδό τους σε αυτό και την εξέτασή του. Επίσης οφείλει να τους παρέχει κάθε σχετική πληροφορία.

7. Τα αποτελέσματα του χαρακτηρισμού επέρχονται από την κοινοποίηση ή τη δημοσίευση της ανακοίνωσης στην εφημερίδα και αίρονται εάν η απόφαση περί χαρακτηρισμού δεν δημοσιευθεί εντός ενός (1) έτους από αυτές. Εντός του ίδιου χρονικού διαστήματος απαγορεύεται κάθε επέμβαση ή εργασία στο υπό χαρακτηρισμό ακίνητο.

8. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων.

9. Η απόφαση χαρακτηρισμού ακινήτου μνημείου που εκδίδεται σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους μπορεί να ανακληθεί μόνο για πλάνη περί τα πράγματα. Η απόφαση ανάκλησης εκδίδεται κατά τη διαδικασία των παραγράφων 4 και 5 και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, αφότου και επέρχονται τα αποτελέσματά της. Η απόφαση για το χαρακτηρισμό ή η ανακλητική της αποστέλλεται στην αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία και στον οικείο δήμο ή κοινότητα και στο Κτηματολόγιο Α.Ε.

10. Η κατεδάφιση νεότερων ακινήτων που είναι προγενέστερα των εκάστοτε εκατό τελευταίων ετών ή η εκτέλεση εργασιών για τις οποίες απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, ακόμα και αν τα ακίνητα αυτά δεν έχουν χαρακτηρισθεί μνημεία, δεν επιτρέπεται χωρίς την έγκριση της Υπηρεσίας. Για το σκοπό αυτόν ο ενδιαφερόμενος γνωστοποιεί στην Υπηρεσία ότι προτίθεται να προβεί σε αυτήν. Η έγκριση θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί εάν μέσα σε τέσσερις (4) μήνες από τη γνωστοποίηση δεν συντελεστούν οι διατυπώσεις δημοσιότητας της εισήγησης για το χαρακτηρισμό του ακινήτου που προβλέπονται στην παράγραφο 5.

11. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου κρίνεται εάν είναι αναγκαία η ολική ή μερική, διαρκής ή προσωρινή άρση της προστασίας ακινήτου μνημείου προκειμένου να προστατευθεί άλλο μνημείο.

Άρθρο 7 Κυριότητα σε ακίνητα μνημεία

1. Τα αρχαία ακίνητα μνημεία που χρονολογούνται έως και το 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή και είναι πράγματα εκτός συναλλαγής και ανεπίδεκτα χρησικτησίας.
2. Τα ακίνητα αρχαία που αποκαλύφθηκαν ή αποκαλύπτονται κατά την εκτέλεση ανασκαφών ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, είναι εκτός συναλλαγής και ανεπίδεκτα χρησικτησίας.
3. Το δικαίωμα κυριότητας σε άλλα ακίνητα μνημεία μεταγενέστερα του 1453 ασκείται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος νόμου.
4. Δεν υπόκεινται σε κατάσχεση ακίνητα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453. Οι παράγραφοι 2 - 4 του άρθρου 22 εφαρμόζονται αναλόγως.

Άρθρο 8 Δήλωση, υπόδειξη ακινήτων αρχαίων και αμοιβή

1. Κάθε πρόσωπο που ανακαλύπτει ή βρίσκει ακίνητο αρχαίο οφείλει να το δηλώνει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική αρχή. Η δήλωση περιέχει την ακριβή τοποθεσία όπου βρίσκεται ή ανακαλύπτεται το αρχαίο και κάθε άλλη χρήσιμη λεπτομέρεια. Τα στοιχεία της δήλωσης καταγράφονται σε έκθεση της παραπάνω αρχής. Αν το αρχαίο ανακαλύπτεται ή βρίσκεται σε ακίνητο όπου εκτελούνται έργα ή εργασίες, αυτές πρέπει να διακόπτονται αμέσως μέχρις ότου αποφανθεί η Υπηρεσία.
2. Η Υπηρεσία οφείλει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση να εξετάζει και να καταγράφει το αρχαίο και να λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα φύλαξης και προστασίας του, ύστερα από σχετική ειδοποίηση του ιδιοκτήτη του ακινήτου, όπου αυτό βρέθηκε, εφόσον αυτή είναι δυνατή.
3. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου παρέχεται χρηματική αμοιβή στο πρόσωπο που δηλώνει την ύπαρξη ακινήτου αρχαίου, σύμφωνα με την παράγραφο 1, το ύψος της οποίας καθορίζεται ανάλογα με τη σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή εκείνου που το δηλώνει στην ανεύρεση και διάσωσή του.
4. Αμοιβή μπορεί να παρέχεται με όμοια απόφαση επίσης σε όποιον υποδεικνύει τον τόπο όπου υπάρχουν άγνωστα στην Υπηρεσία ακίνητα αρχαία, η καταβολή και το ύψος της οποίας κρίνεται ανάλογα με τη σπουδαιότητα των αρχαίων, καθώς και με τη συμβολή εκείνου που υποδεικνύει τον τόπο όπου βρίσκονται, στην ανεύρεση και τη διάσωσή τους.
5. Εάν η δήλωση ή η υπόδειξη γίνεται από περισσότερα πρόσωπα, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ τους σε ποσοστά που καθορίζονται με την ίδια απόφαση ανάλογα με τη συμβολή καθενός και σε περίπτωση αμφιβολίας κατά ίσα μέρη. Αν το αρχαίο ανακαλύπτεται ή βρίσκεται μέσα σε ιδιωτικό ακίνητο και εκείνος που το δηλώνει δεν είναι κύριος ή μισθωτής του ακινήτου, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ εκείνου που το δηλώνει και του κυρίου ή μισθωτή του ακινήτου σε ίσα μέρη. Προκειμένου για ενάλια αρχαία, αν εκείνος που τα δηλώνει δεν είναι κύριος ή μισθωτής του μέσου με το οποίο εντοπίστηκαν, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ του κυρίου ή μισθωτή του μέσου και εκείνου που τα δηλώνει.
6. Δεν καταβάλλεται αμοιβή:
 - α) εάν το αρχαίο είναι ήδη γνωστό στην Υπηρεσία,
 - β) εάν βρίσκεται ή ανακαλύπτεται σε οριοθετημένο ή υπό οριοθέτηση αρχαιολογικό χώρο ή κατά τη διενέργεια ανασκαφών ή την εκτέλεση άλλων εργασιών για τις οποίες απαιτείται να παρίσταται εκπρόσωπος της Υπηρεσίας,
 - γ) εάν εκείνος που το δηλώνει ή υποδεικνύει τον τόπο όπου βρίσκεται είναι υπάλληλος του Δημοσίου, Ο.Τ.Α. ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, και ενεργεί στο πλαίσιο των υπηρεσιακών του καθηκόντων. Δεν καταβάλλεται επίσης αμοιβή σε όποιον ανακαλύπτει ή βρίσκει αρχαίο προβαίνοντας σε δραστηριότητες που αντίκεινται στις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην περίπτωση της παραγράφου 5, σε όποιον επιχειρεί να αποκρύψει το αρχαίο ή προβαίνει σε ενέργειες που μπορούν να το βλάψουν, οπότε η αμοιβή καταβάλλεται στον άλλο κατά το ποσοστό που του αναλογεί.

Άρθρο 9 Διατήρηση ακινήτων αρχαίων

1. Για τη διατήρηση ή μη ακινήτου αρχαίου αποφαιίνεται η Υπηρεσία με αιτιολογημένη έκθεση μετά τη διενέργεια διερευνητικής ανασκαφής, εάν αυτό είναι αναγκαίο. Εάν το θέμα κρίνεται ως μείζονος σημασίας είναι δυνατόν το αργότερο σε δύο (2) μήνες από την εύρεση ή ανακάλυψη του αρχαίου να παραπέμπεται στο Συμβούλιο, το οποίο γνωμοδοτεί το αργότερο σε δύο (2) μήνες από την παραπομπή. Στην περίπτωση αυτή για τη διατήρηση αποφαιίνεται ο Υπουργός.
2. Σε κάθε περίπτωση που αποφασίζεται να καταχωθεί ή να μην διατηρηθεί στον τόπο όπου βρίσκεται το αρχαίο, απαιτείται η προηγούμενη φωτογράφιση, αποτύπωση και τεκμηρίωσή του, καθώς και η κατάθεση εκτενούς επιστημονικής έκθεσης συνοδευόμενης από λεπτομερή κατάλογο ευρημάτων.
3. Αν αποφασίζεται να διατηρηθεί το αρχαίο, μπορεί να επιβάλλεται στον ιδιοκτήτη του ακινήτου η υποχρέωση να επιτρέψει την επίσκεψή του υπό όρους, που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.
4. Αν το αρχαίο βρίσκεται σε ιδιωτικό ακίνητο, ο έχων δικαίωμα σε αυτό δικαιούται να λάβει αποζημίωση για τη στέρηση της χρήσης του σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 μετά την πάροδο τριών (3) μηνών από τη δήλωση ή εύρεση του αρχαίου, εφόσον δεν έχει εκδοθεί η σχετική απόφαση.
5. Αν έχει αποφασιστεί η διενέργεια διερευνητικής ανασκαφής, ο έχων δικαίωμα στο ακίνητο δικαιούται να λάβει αποζημίωση για τη στέρηση της χρήσης του και για κάθε βλάβη που προκύπτει σε αυτό από την ανασκαφή το αργότερο μετά την πάροδο ενός (1) έτους από τη δήλωση ή την εύρεση του αρχαίου.
6. Τα ποσά που δαπανά ο έχων δικαίωμα στο ακίνητο για την προστασία του αρχαίου σύμφωνα με τις υποδείξεις της Υπηρεσίας και μέχρι την έκδοση της απόφασης για τη διατήρησή του, καταβάλλονται σε αυτόν.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΑΚΙΝΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥΣ

Άρθρο 10 Ενέργειες σε ακίνητα μνημεία και στο περιβάλλον τους

1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του.
2. Απαγορεύεται η εκμετάλλευση λατομείου, ο πορισμός οικοδομικών υλικών, η διενέργεια μεταλλευτικών ερευνών και η εκμετάλλευση μεταλλείων, καθώς και ο καθορισμός λατομικών περιοχών, χωρίς έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, η οποία χορηγείται εντός τριών (3) μηνών από την περιέλευση στο Υπουργείο Πολιτισμού της αίτησης και των σχεδιαγραμμάτων που προβλέπονται από τη μεταλλευτική και λατομική νομοθεσία. Εάν τυχόν παρέλθει άπρακτη η ως άνω προβλεπόμενη προθεσμία θεωρείται ότι δεν υφίστανται απαγορευτικοί λόγοι. Η έγκριση δεν χορηγείται εάν, λόγω της απόστασης από ακίνητο μνημείο, της οπτικής επαφής με αυτό, της μορφολογίας του εδάφους και του χαρακτήρα των ενεργειών για τις οποίες ζητείται, κινδυνεύει να προκληθεί άμεση ή έμμεση βλάβη στο μνημείο.
3. Η εγκατάσταση ή η λειτουργία βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή εμπορικής επιχείρησης, η τοποθέτηση τηλεπικοινωνιακών ή άλλων εγκαταστάσεων, η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας.
4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.
5. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για την αποτροπή άμεσου και σοβαρού κινδύνου είναι δυνατή η επιχείρηση εργασιών αποκατάστασης βλάβης που δεν αλλοιώνει τα υπάρχοντα κτιριολογικά, αισθητικά και άλλα συναφή στοιχεία του μνημείου χωρίς την έγκριση που προβλέπεται στις παραγράφους 3 και 4, μετά από άμεση και πλήρη ενημέρωση της Υπηρεσίας, η οποία μπορεί να διακόψει τις εργασίες με σήμα της.
6. Στις περιπτώσεις που απαιτείται έγκριση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, αυτή προηγείται από τις άδειες άλλων αρχών που αφορούν την επιχείρηση ή την εκτέλεση του έργου ή της εργασίας και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις άδειες αυτές. Η έγκριση χορηγείται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης.
7. Για την προστασία των ακινήτων μνημείων είναι δυνατόν με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού

ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου να επιβάλλονται περιορισμοί στη χρήση και στον τρόπο λειτουργίας τους, καθώς και στους όρους δόμησής τους κατά παρέκκλιση από κάθε ισχύουσα διάταξη.

8. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Πολιτισμού και γνώμη των οικείων γνωμοδοτικών οργάνων, είναι δυνατόν να επιβάλλονται ειδικοί όροι δόμησης και χρήσης με σκοπό την προστασία των μνημείων.

Άρθρο 11 Υποχρεώσεις κυρίων, νομέων ή κατόχων ακινήτων μνημείων

1. Ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος ακινήτου μνημείου ή ακινήτου μέσα στο οποίο διατηρείται ακίνητο αρχαίο, οφείλει να συνεργάζεται με την Υπηρεσία και να ακολουθεί τις υποδείξεις της για τη διατήρηση, την ανάδειξη και εν γένει την προστασία του μνημείου. Οφείλει επίσης να επιτρέπει την περιοδική ή έκτακτη επιθεώρηση του μνημείου από την Υπηρεσία μετά από έγγραφη ειδοποίηση και να ειδοποιεί χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε γεγονός που μπορεί να το θέσει σε κίνδυνο.

2. Ο κύριος ή ο νομέας μνημείου υποχρεούται να μεριμνά για την άμεση εκτέλεση των εργασιών συντήρησης, στερέωσης ή προστασίας ετοιμόρροπου μνημείου χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, με δική του δαπάνη και υπό την εποπτεία και τις υποδείξεις της Υπηρεσίας σύμφωνα και με τις διατάξεις των άρθρων 40 και 41. Αν ο κύριος ή ο νομέας αδρανή, την ίδια υποχρέωση έχει ο κάτοχος, ο οποίος μπορεί να αναχθεί κατά του κυρίου ή του νομέα. Αν η Υπηρεσία κρίνει ότι καθυστερεί η εκτέλεση των εργασιών συντήρησης ή στερέωσης για οποιονδήποτε λόγο ή ότι αυτές είναι ανεπαρκείς, μπορεί να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, διατηρώντας τη δυνατότητα να καταλογίζει το σύνολο ή μέρος της σχετικής δαπάνης σε βάρος των υποχρέων κατά τις σχετικές περι εισηράξεως δημοσίων εσόδων διατάξεις. Το Δημόσιο ή οι Ο.Τ.Α. υποχρεούνται να καλύπτουν το σύνολο ή μέρος των δαπανών συντήρησης, στερέωσης ή άλλης εργασίας προστασίας μνημείου που δεν τους ανήκει, εφόσον αυτές αφορούν μνημείο που κρίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου ότι πρέπει να καταστεί επισκέψιμο για το κοινό και υπερβαίνουν ένα εύλογο ποσό, ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος δεν είναι υπαίτιος για τη φθορά που το μνημείο έχει υποστεί και η οικονομική κατάσταση του υποχρέου δεν του επιτρέπει να καταβάλει τη δαπάνη.

Στην περίπτωση αυτή ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος του μνημείου οφείλει να επιτρέπει την πρόσβαση του κοινού σε αυτό υπό προϋποθέσεις και για χρονικό διάστημα που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

3. Ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος ακινήτου μνημείου ή ακινήτου μέσα στο οποίο διατηρείται αρχαίο οφείλουν να διευκολύνουν τη φωτογράφιση και τη μελέτη από την Υπηρεσία ή από ειδικούς επιστήμονες στους οποίους έχει χορηγηθεί σχετική άδεια από την Υπηρεσία.

4. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αναλόγως και ως προς τους δικαιούχους άλλων εμπραγμάτων δικαιωμάτων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟ ΧΩΡΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 12 Οριοθέτηση αρχαιολογικών χώρων

1. Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Εάν εντός των περιοχών που πρόκειται να καλύψουν υπό εκπόνηση Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (Γ.Π.Σ.) ή Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.) ή άλλα σχέδια χωρικών ρυθμίσεων, δεν έχουν οριοθετηθεί αρχαιολογικοί χώροι, αυτοί οριοθετούνται προσωρινά, βάσει σχεδιαγράμματος κλίμακας τουλάχιστον 1: 2.000 που καταρτίζεται από την Υπηρεσία, με βάση επαρκή επιστημονικά στοιχεία και ιδίως ευρήματα που πιθανολογούν την ύπαρξη μνημείων και το οποίο εγκρίνεται από τον Υπουργό Πολιτισμού με απόφασή του που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η σχετική πράξη με το σχεδιάγραμμα περιέρχεται στην οικεία αρχή μέσα σε έξι (6) μήνες από την περιέλευση στην Υπηρεσία του σχετικού ερωτήματος και ισχύει μέχρις ότου εκδοθεί η απόφαση της παραγράφου 1.

3. Εάν δεν έχει γίνει καθορισμός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, ο οποίος είναι αναγκαίος για την εφαρμογή των άρθρων 13, 14, 16 και 17, ο Υπουργός Πολιτισμού ζητεί από το αρμόδιο για την οριοθέτησή του οικισμού όργανο, συναποστέλλοντάς και σχετικό διάγραμμα, να προβεί κατ' απόλυτη προτεραιότητα στην οριοθέτησή του κατά το μέτρο που τούτο είναι αναγκαίο για την εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων. Μέχρις ότου αυτό συντελεσθεί, με κοινή τους απόφαση, που δημοσιεύεται στην

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, οι Υπουργοί Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων τον οριοθετούν προσωρινώς κατά το ανωτέρω μέτρο και ρυθμίζουν κάθε θέμα που αφορά την προστασία του μέρους του αρχαιολογικού χώρου που εμπίπτει στα προσωρινά του όρια, όπως η αναστολή οικοδομικών εργασιών και έκδοσης οικοδομικών αδειών ή οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες.

4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους. Πριν από την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 1, απαιτείται η γνώμη του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού για υφιστάμενες δραστηριότητες της αρμοδιότητάς του, προκειμένου να καθορισθούν οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας τους στο πλαίσιο του άρθρου 10. Η γνώμη αυτή διατυπώνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την αποστολή του σχετικού ερωτήματος. Εάν παρέλθει άπρακτη η παραπάνω προθεσμία, η απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εκδίδεται χωρίς τη γνώμη αυτή.

Άρθρο 13 Αρχαιολογικοί χώροι εκτός οικισμών Ζώνες προστασίας

1. Στους χερσαίους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων νομίμως υφισταμένων οικισμών, η άσκηση γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων, καθώς και η οικοδομική δραστηριότητα είναι δυνατή μετά από άδεια, που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Οι όροι άσκησης γεωργίας, κτηνοτροφίας, θήρας ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων μπορεί να τίθενται και κανονιστικά με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και η οποία διατυπώνεται ύστερα από την πραγματοποίηση αυτοψίας, από κλιμάκιο μελών του ή επιτροπή που συγκροτείται από μέλη του και ειδικούς επιστήμονες, συνοδεύεται από σχετικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι δυνατόν να καθορίζεται μέσα στους χώρους της προηγούμενης παραγράφου περιοχή στην οποία απαγορεύεται παντελώς η δόμηση (Ζώνη Προστασίας Α/). Στην περιοχή αυτή μπορεί να επιτρέπεται με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μόνο η κατασκευή κτισμάτων ή προσθηκών σε υπάρχοντα κτίρια που είναι αναγκαία για την ανάδειξη των μνημείων ή χώρων καθώς και για την εξυπηρέτηση της χρήσης τους. Με την απόφαση αυτή καθορίζεται και η θέση του κτίσματος στην περιοχή ή το μέρος του κτιρίου στο οποίο γίνεται η προσθήκη. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και η οποία διατυπώνεται ύστερα από την πραγματοποίηση αυτοψίας από μέλη του ή επιτροπή που ορίζεται από αυτό, συνοδεύεται από σχετικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι δυνατόν να καθορίζεται μέσα στους χώρους της παραγράφου 1, εάν είναι εκτεταμένοι, περιοχή σε μέρος ή στο σύνολο της οποίας θα ισχύουν, δυνάμει της κοινής απόφασης του επόμενου εδαφίου, ειδικές ρυθμίσεις ως προς τους όρους δόμησης ή τις χρήσεις γης ή τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες ή και όλους τους πιο πάνω περιορισμούς (Ζώνη Προστασίας Β/). Με κοινή απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη των οικείων γνωμοδοτικών οργάνων, καθορίζονται στη συνέχεια οι ειδικοί όροι δόμησης, οι χρήσεις γης, οι επιτρεπόμενες δραστηριότητες, καθώς και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συνέχισης της λειτουργίας υφισταμένων νόμιμων δραστηριοτήτων. Η κοινή αυτή απόφαση εκδίδεται μέσα σε τρεις (3) μήνες από την αποστολή του σχεδίου από το Υπουργείο Πολιτισμού στα συναρμόδια Υπουργεία.

3. Τα όρια των ζωνών προστασίας μπορεί να ανακαθορίζονται με την ίδια διαδικασία με βάση τα δεδομένα της αρχαιολογικής έρευνας και τις συνθήκες προστασίας των αρχαιολογικών χώρων ή μνημείων. Ακίνητα, στα οποία υπάρχουν ορατά αρχαία και εντάσσονται σε Ζώνη Προστασίας Α, απαλλοτριώνονται εάν εμπίπτουν στην παρ. 3 του άρθρου 19.

Άρθρο 14 Αρχαιολογικοί χώροι σε οικισμούς Οικισμοί που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους

1. Στους αρχαιολογικούς χώρους που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως ή των ορίων νομίμως υφισταμένων ενεργών οικισμών είναι δυνατόν να καθορίζονται ζώνες προστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 13. Σε μη ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματά τους που βρίσκονται εντός σχεδίου πόλεως ή των ορίων νομίμως υφισταμένων ενεργών οικισμών και αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους, υπό την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, απαγορεύεται η ανέγερση νέων κτιρίων και επιτρέπεται η αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, καθώς και η

κατεδάφιση εκείνων που έχουν χαρακτηριστεί ετοιμόρροπα υπό τους όρους των περιπτώσεων β/ και γ/ αντιστοίχως της παραγράφου 2 του παρόντος. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται σε αυτούς οι υπόλοιπες διατάξεις των παραγράφων 2, 3, 4 και 5 του παρόντος.

2. Στους ενεργούς οικισμούς ή σε τμήματά τους που αποτελούν αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύονται οι επεμβάσεις που αλλοιώνουν το χαρακτήρα και τον πολεοδομικό ιστό ή διαταράσσουν τη σχέση μεταξύ των κτιρίων και των υπαίθριων χώρων. Επιτρέπεται μετά από άδεια που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη των οικείου γνωμοδοτικού οργάνου:

α) η ανέγερση νέων κτισμάτων, εφόσον συνάδουν από πλευράς όγκου, δομικών υλικών και λειτουργίας με το χαρακτήρα του οικισμού,
β) η αποκατάσταση ερειπωμένων κτισμάτων, εφόσον τεκμηριώνεται η αρχική τους μορφή,
γ) η κατεδάφιση υφιστάμενων κτισμάτων, εφόσον δεν αλλοιώνεται ο χαρακτήρας του συνόλου ή χαρακτηρισθούν ετοιμόρροπα κατά τις διατάξεις του άρθρου 41,
δ) η εκτέλεση οποιουδήποτε έργου στα υφιστάμενα κτίσματα, στους ιδιωτικούς ακάλυπτους χώρους και τους κοινόχρηστους χώρους, λαμβανομένου πάντα υπόψη του χαρακτήρα του οικισμού ως αρχαιολογικού χώρου,
ε) η χρήση κτίσματος ή και των ελεύθερων χώρων του, εάν εναρμονίζεται με το χαρακτήρα και τη δομή τους.

3. Σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για την αποτροπή άμεσου κινδύνου είναι δυνατή η εκτέλεση εργασιών αποκατάστασης βλάβης χωρίς την παραπάνω άδεια μετά από ενημέρωση της Υπηρεσίας, η οποία μπορεί να διακόψει τις εργασίες με σήμα της.

4. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο απαιτούμενη άδεια εκδίδεται πριν από όλες τις άλλες άδειες άλλων αρχών που αφορούν στην εκτέλεση του έργου, σε κάθε περίπτωση μέσα σε εξήντα (60) ημέρες από την υποβολή της σχετικής αίτησης, τα δε στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας σε αυτές. Η άδεια αλλαγής της χρήσης εκδίδεται μέσα σε δέκα (10) ημέρες.

5. Στους παραπάνω αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύονται δραστηριότητες, καθώς και χρήσεις των κτισμάτων, των ελεύθερων χώρων τους και των κοινόχρηστων χώρων, οι οποίες δεν εναρμονίζονται με το χαρακτήρα και τη δομή των επί μέρους κτισμάτων ή χώρων ή του συνόλου. Για τον καθορισμό της χρήσης κτίσματος ή ελεύθερου χώρου αυτού ή κοινόχρηστου χώρου χορηγείται άδεια με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

6. Μέσα στους αρχαιολογικούς χώρους που είναι ενεργοί οικισμοί καθορίζονται, με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και του τυχόν άλλου κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού, ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά τους περιορισμούς της ιδιοκτησίας, τις χρήσεις γης ή κτιρίων, τους όρους δόμησης ή τις επιτρεπόμενες δραστηριότητες.

Άρθρο 15 Ενάλιοι αρχαιολογικοί χώροι

1. Στους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους απαγορεύεται η αλιεία, η αγκυροβολία και η υποβρύχια δραστηριότητα με αναπνευστικές συσκευές, εκτός αν έχει χορηγηθεί άδεια του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και του τυχόν συναρμόδιου Υπουργού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου καθορίζονται οι όροι άσκησης των δραστηριοτήτων αυτών στους ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους.

3. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι όροι άσκησης της υποβρύχιας δραστηριότητας με αναπνευστικές συσκευές, βαθυσκάφη ή άλλα μέσα επισκόπησης του βυθού σε θαλάσσιες περιοχές, λίμνες και ποταμούς, για λόγους προστασίας της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

4. Γύρω από ενάλια μνημεία και γύρω από αρχαιολογικούς χώρους είναι δυνατόν να ορίζεται περιοχή στην οποία δεν επιτρέπονται οι παραπάνω δραστηριότητες χωρίς προηγούμενη άδεια (Ζώνη Προστασίας), που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

5. Απαγορεύεται η εκτέλεση κάθε μορφής λιμενικού έργου χωρίς προηγούμενη άδεια, που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η άδεια αυτή προηγείται από όλες τις άδειες που αφορούν στην εκτέλεση του έργου και τα στοιχεία της αναγράφονται με ποινή ακυρότητας στις υπόλοιπες άδειες που απαιτούνται

Άρθρο 16 Ιστορικοί τόποι

Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από διάγραμμα οριοθέτησης και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτάσεις ή σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης σύμφωνα με τις ειδικότερες διακρίσεις του εδαφίου δ' του άρθρου 2 χαρακτηρίζονται ιστορικοί τόποι. Στους ιστορικούς τόπους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 12, 13, 14 και 15.

Άρθρο 17 Ζώνες Προστασίας γύρω από μνημεία

1. Γύρω από μνημεία μπορεί να καθορίζεται Ζώνη Προστασίας Α/, σύμφωνα με το άρθρο 13.
2. Ο καθορισμός χώρου, σε περιοχή εκτός σχεδίου πόλεως ή νομίμως υφισταμένων οικισμών, ως Ζώνης Α/, συνεπάγεται την αναγκαστική απαλλοτρίωσή του, εάν αναιρείται η κατά προορισμό χρήση του.
3. Γύρω από μνημεία μπορεί να καθορίζεται επίσης Ζώνη Προστασίας Β/, σύμφωνα με το άρθρο 13.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΙΣ - ΣΤΕΡΗΣΗ ΧΡΗΣΗΣ

Άρθρο 18 Απαλλοτριώσεις

1. Το Δημόσιο μπορεί να προβαίνει με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, είτε στην ολική ή τη μερική απαλλοτρίωση είτε στην απευθείας εξαγορά μνημείου ή οποιουδήποτε ακινήτου μέσα στο οποίο υπάρχουν μνημεία, καθώς και παρακείμενων ακινήτων ή μνημείων, εάν αυτό κρίνεται απαραίτητο για την προστασία των μνημείων.
2. Με όμοια απόφαση, που εκδίδεται με την ίδια διαδικασία, είναι δυνατή είτε η ολική ή μερική απαλλοτρίωση είτε η απευθείας εξαγορά ακινήτου, εάν αυτό κρίνεται απαραίτητο για την προστασία αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων ή για τη διενέργεια ανασκαφών. Η εξαγορά γίνεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 2 του Ν. 2882/2001, στη δε επιτροπή του άρθρου 15 του ίδιου νόμου μετέχει αντί του εμπειρογνώμονα, υπάλληλος της Υπηρεσίας στην περίπτωση που πρέπει να εκτιμηθεί η αξία μνημείου.
3. Τα ακίνητα μνημεία που βρίσκονται μέσα σε ακίνητα ιδιοκτησίας Ο.Τ.Α, άλλων Ν.Π.Δ.Δ., εκκλησιαστικών νομικών προσώπων διατηρούνται και προστατεύονται με ευθύνη της πηρεσίας χωρίς το Δημόσιο να υποχρεούται σε απαλλοτρίωση.
4. Η απαλλοτρίωση ή η απευθείας εξαγορά γίνεται υπέρ του Δημοσίου με δαπάνες αυτού ή άλλου νομικού ή φυσικού προσώπου.
5. Κατά της απόφασης της παραγράφου 1 χωρεί ένσταση εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίησή της στον ενδιαφερόμενο, επί της οποίας αποφαινεται ο Υπουργός Πολιτισμού, μετά από γνώμη του Συμβουλίου.
6. Η εισήγηση της Υπηρεσίας για ολική ή μερική απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά ακινήτου περιλαμβάνει την αιτιολογημένη απόρριψη άλλων λύσεων προστασίας των μνημείων, αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων, καθώς και τις βασικές κατευθύνσεις για τον τρόπο διατήρησης και ανάδειξής τους μέσα στο προς απαλλοτρίωση ακίνητο.
7. Το ποσό της αποζημίωσης μπορεί να καταβάλλεται, εφόσον συναινεί ο ιδιοκτήτης, σε δόσεις ή σε ομόλογα ή σε είδος ή με άλλου είδους διακανονισμό, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού.
8. Εφόσον συναινεί ο ιδιοκτήτης, είναι δυνατή η ανταλλαγή ιδιωτικού ακινήτου με ακίνητο ίσης αξίας του Δημοσίου ή του Ο.Τ.Α. ή η αποζημίωση με άλλο νόμιμο τρόπο. Στις περιπτώσεις αυτές εκδίδεται κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού, η οποία εκτελείται με μέριμνα της Κτηματικής Εταιρίας Δημοσίου και είναι δυνατόν να καταβάλλεται τμήμα της τιμής του ακινήτου ή της αποζημίωσης που καθορίζεται Η διάταξη της παραγράφου 7 εφαρμόζεται αναλόγως. Σε περίπτωση έκδοσης ομολόγων οι ειδικότεροι όροι και οι προϋποθέσεις έκδοσής τους θα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
9. Η ανεπιφύλακτη παραλαβή της αποζημίωσης σε είδος ή των ομολόγων ή της πρώτης δόσης ή του αντικειμένου του διακανονισμού κατά την παράγραφο 7 ή του τμήματος της αποζημίωσης κατά την παράγραφο 8, εξομοιώνεται με την έγγραφη συναίνεση.

Άρθρο 19 Αποζημίωση για τη στέρηση χρήσης ακινήτου

1. Για την προστασία μνημείων, αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων ή για τη διενέργεια ανασκαφών ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί να επιβάλλει προσωρινή ή οριστική στέρηση ή περιορισμό της χρήσης ακινήτου.
2. Σε περίπτωση ουσιώδους προσωρινού περιορισμού ή ουσιώδους προσωρινής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου, καταβάλλεται αποζημίωση, η οποία υπολογίζεται με βάση τη μέση κατά προορισμό απόδοση του ακινήτου πριν τον περιορισμό ή τη στέρηση της χρήσης, λαμβανομένης υπόψη και της ιδιότητας του ακινήτου ως μνημείου, εφόσον αυτή συντρέχει.
3. Σε περίπτωση ουσιώδους οριστικού περιορισμού ή οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου καταβάλλεται πλήρης αποζημίωση. Και στην περίπτωση αυτή λαμβάνεται υπόψη η ιδιότητα του ακινήτου ως μνημείου, εφόσον αυτή συντρέχει.
4. Σε περίπτωση προσωρινής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης του όλου ή μέρους ακινήτου μέσα στο οποίο υπάρχουν μνημεία ή άλλων παρακείμενων ακινήτων, εάν κρίνεται απαραίτητο για την προστασία των μνημείων αυτών, κάθε θιγόμενος μπορεί να υποβάλει αίτηση για αποζημίωση, για τον προσδιορισμό της οποίας εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 2.
5. Σε περίπτωση ουσιώδους οριστικού περιορισμού ή οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης τμήματος του ακινήτου, που απαιτείται για την προστασία του μνημείου, η αποζημίωση καταβάλλεται για το τμήμα αυτό, μόνο εάν ο περιορισμός ή η στέρηση δεν επιφέρει ουσιώδη οριστικό περιορισμό ή οριστική στέρηση της κατά προορισμό χρήσης του όλου ακινήτου, οπότε καταβάλλεται η αποζημίωση που προβλέπεται στην παράγραφο 3.
6. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη επιτροπής, διαπιστώνεται εάν συντρέχει περίπτωση καταβολής αποζημίωσης κατά τις παραγράφους 1 έως 5, καθώς και το ύψος της. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζεται η συγκρότηση και οι αρμοδιότητες της επιτροπής, η διαδικασία κατά την οποία γνωμοδοτεί, τα στοιχεία που λαμβάνει υπόψη, το είδος και ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.
7. Σε περίπτωση κατά την οποία το ποσό που έχει ή προβλέπεται να καταβληθεί ως αποζημίωση λόγω στέρησης ή περιορισμού χρήσης ακινήτου, προσεγγίζει την αξία του ακινήτου τότε αυτό κηρύσσεται απαλλοτριωτέο.
8. Η προστασία ή η ανάδειξη μνημείων που βρίσκονται σε ακίνητα ιδιοκτησίας Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ., εκκλησιαστικών νομικών προσώπων, Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα και ιδρυμάτων ή αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών που έχουν μεταξύ άλλων ως σκοπό την ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, θεωρείται ότι εντάσσεται στην κατά προορισμό χρήση των ακινήτων αυτών.
9. Σε περίπτωση επιβολής ουσιωδών περιορισμών στους όρους δόμησης ακινήτου για τους οποίους δεν προβλέπεται αποζημίωση ή μεταφορά συντελεστή δόμησης, μπορεί να καταβάλλεται μη χρηματική αποζημίωση στον ιδιοκτήτη, το είδος, οι προϋποθέσεις και η διαδικασία καθορισμού της οποίας καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος Χωροταξίας, και Δημόσιων Έργων και Πολιτισμού.
10. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 9 του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και στην περίπτωση καθορισμού ζωνών σύμφωνα με τα άρθρα 13, 14, 16 και 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΚΙΝΗΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 20 Διακρίσεις κινητών μνημείων - Χαρακτηρισμός

1. Στα κινητά μνημεία περιλαμβάνονται:
 - α) αυτά που χρονολογούνται έως και το 1453,
 - β) τα μεταγενέστερα του 1453, που χρονολογούνται έως και το 1830 και αποτελούν ευρήματα ανασκαφών ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ή που αποσπάστηκαν από ακίνητα μνημεία, καθώς και οι θρησκευτικές εικόνες και λειτουργικά αντικείμενα της ίδιας περιόδου,
 - γ) τα μεταγενέστερα του 1453, που χρονολογούνται έως και το 1830, δεν υπάγονται στην περίπτωση β/ και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής,

εθνολογικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής ή επιστημονικής σημασίας τους,

δ) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που είναι προγενέστερα των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής ή επιστημονικής σημασίας τους και

ε) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της ιδιαίτερης κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή επιστημονικής σημασίας τους.

2. Τα αρχαία κινητά μνημεία που υπάγονται στις περιπτώσεις α/ και β' της παραγράφου 1 προστατεύονται από το νόμο χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης.

Τα πολιτιστικά αγαθά των περιπτώσεων γ', δ' και ε' της παραγράφου 1 χαρακτηρίζονται μνημεία με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Περίληψη της εισήγησης αποστέλλεται στις τελωνειακές, λιμενικές και αστυνομικές αρχές. Η εισήγηση κοινοποιείται στον κύριο ή και τον κάτοχο, οι οποίοι είναι δυνατόν να υποβάλουν αντιρρήσεις μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση. Τα αποτελέσματα του χαρακτηρισμού επέρχονται από την κοινοποίηση της εισήγησης και αίρονται εάν η απόφαση χαρακτηρισμού δεν εκδοθεί εντός εξαμήνου από την κοινοποίηση.

4. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή της διάταξης αυτής. Για το χαρακτηρισμό μνημείων της περίπτωσης ε' της παραγράφου 1 απαιτείται προηγούμενη συναίνεση του δημιουργού τους, εφόσον διατηρεί την κυριότητά τους.

5. Η απόφαση χαρακτηρισμού που εκδίδεται σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους μπορεί να ανακαλείται μόνο για πλάνη περί τα πράγματα. Η απόφαση ανάκλησης του Υπουργού Πολιτισμού εκδίδεται κατά τη διαδικασία των παραγράφων 2 και 3 και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

6. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται με εισήγηση της Υπηρεσίας, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί, κατ' εξαίρεση, να χαρακτηρίζονται μνημεία, ομοειδείς κατηγορίες κινητών πολιτιστικών αγαθών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη κοινωνική, τεχνική, λαογραφική, εθνολογική ή εν γένει ιστορική, καλλιτεχνική ή επιστημονική σημασία, εφόσον σπανίζουν, ο ατομικός προσδιορισμός τους είναι δυσχερής και συντρέχει κίνδυνος απώλειας ή καταστροφής τους.

7. Η ανάκληση της απόφασης χαρακτηρισμού μεμονωμένου μνημείου που έχει εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 6 επιτρέπεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εφόσον το συγκεκριμένο κινητό στερείται της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας για την οποία χαρακτηρίστηκε η κατηγορία μνημείων.

Άρθρο 21 Κυριότητα κινητών μνημείων

1. Τα αρχαία κινητά μνημεία που χρονολογούνται έως και το 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και είναι εκτός συναλλαγής κατά την έννοια του άρθρου 966 του Αστικού Κώδικα.

2. Δικαίωμα κυριότητας σε εισαγόμενα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 αναγνωρίζεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 33 και των παραγράφων 5 και 7 του άρθρου 28.

3. Τα αρχαία κινητά μνημεία που αποτελούν ευρήματα ανασκαφής ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ανεξάρτητα από τη χρονολόγησή τους, ανήκουν κατά κυριότητα και νομή στο Δημόσιο, είναι ανεπίδεκτα χρησικτησίας και εκτός συναλλαγής.

4. Το δικαίωμα κυριότητας σε άλλα κινητά μνημεία μεταγενέστερα του 1453 ασκείται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος νόμου.

5. Η εξαίρεση του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 1039 Α.Κ. δεν ισχύει για κινητά μνημεία.

Άρθρο 22 Κατάσχεση κινητών μνημείων

1. Δεν υπόκεινται σε κατάσχεση και δεν αποτελούν πτωχευτική περιουσία κινητά αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453.

2. Η κατάσχεση μεταγενέστερων μνημείων που ανήκουν σε ιδιώτες γίνεται παρουσία υπαλλήλου της Υπηρεσίας. Προς τούτο οι εκτελούντες την κατάσχεση υπάλληλοι οφείλουν να τη γνωστοποιούν έγκαιρα στην Υπηρεσία. Η αξία των μνημείων καθορίζεται από την επιτροπή της διάταξης της παραγράφου 11 του άρθρου 73.

3. Μεσεγγυούχος ορίζεται το Δημόσιο, τα δε κατασχεθέντα παραμένουν στον τόπο όπου βρίσκονται, εκτός αν η Υπηρεσία ορίσει διαφορετικά. Αντίγραφο της κατασχετήριας έκθεσης επιδίδεται στην Υπηρεσία αμέσως μόλις περατωθεί η κατάσχεση. Η Υπηρεσία καλείται στη δίκη για τη διόρθωση της κατασχετήριας έκθεσης, εάν αυτή αφορά μνημείο της παραγράφου 2, οπότε και της κοινοποιείται η σχετική απόφαση.

4. Η επίθεση σφραγίδων σε μνημεία που αποτελούν πτωχευτική περιουσία γίνεται παρουσία υπαλλήλου της Υπηρεσίας. Μεσεγγυούχος αυτών ορίζεται το Δημόσιο. Τα μνημεία παραμένουν στον τόπο όπου βρίσκονται, εκτός εάν η Υπηρεσία ορίσει διαφορετικά και εκτιμώνται κατά την απογραφή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα δύο τελευταία εδάφια της παραγράφου 2.

Οποιαδήποτε απόφαση για την πώλησή τους κοινοποιείται εγκαίρως στην Υπηρεσία.

5. Με αίτηση του Δημοσίου, που εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, καθορίζεται με απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου, η τιμή μνημείου που έχει κατασχεθεί ή ανήκει σε πτωχευτική περιουσία.

Με την υποβολή της αιτήσεως το μνημείο αναλαμβάνεται από την Υπηρεσία.

Στη δίκη καλούνται ο επισπευδών δανειστής ή ο σύνδικος της πτωχεύσεως αντιστοίχως, οι οποίοι έχουν το δικαίωμα να επισκεφθούν το μνημείο με πρόσωπο της επιλογής τους για την εκτίμηση της αξίας του. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη του την τιμή που έχει καθορισθεί από την επιτροπή της παραγράφου 11 του άρθρου 73, καθώς και τα στοιχεία περί της αξίας του μνημείου που επικαλούνται ο επισπευδών δανειστής ή ο σύνδικος. Το Δημόσιο αποκτά την κυριότητα του μνημείου του οποίου έχει καθορισθεί η τιμή με την καταβολή του τιμήματος στον υπάλληλο του πλειστηριασμού ή τον σύνδικο μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη δημοσίευση της αποφάσεως. Μόνο εάν δεν καταβληθεί το τίμημα το μνημείο πλειστηριάζεται. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Δικαιοσύνης καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή των ανωτέρω.

Άρθρο 23 Κατοχή κινητών μνημείων

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να χορηγείται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο άδεια κατοχής κινητού αρχαίου μνημείου του οποίου η κυριότητα ανήκει στο Δημόσιο.

2. Άδεια κατοχής χορηγείται στο πρόσωπο που δηλώνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 24, κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, ύστερα από σχετική αίτησή του, εκτός εάν:

α) το αρχαίο είναι ιδιαίτερα μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Δημοσίου,

β) ο αιτών δεν διασφαλίζει την ικανοποιητική φύλαξη και διατήρησή του, ιδίως εάν δεν δηλώνει κατάλληλο τόπο για τη φύλαξή του ή

γ) ο αιτών δεν παρέχει τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κατόχου και ιδίως αν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Το κώλυμα υπάρχει και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ποινική δίωξη για μια από τις παραπάνω πράξεις. Η αίτηση μπορεί επίσης να απορριφθεί αν διατάχθηκε η αναστολή εκτέλεσης της ποινής που επιβλήθηκε για μια από τις παραπάνω πράξεις ή αν η ποινική δίωξη για μια από αυτές έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής. Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο, τα πιο πάνω κωλύματα πρέπει να μην συντρέχουν στο πρόσωπο αυτών που ασκούν ή άσκησαν τη διοίκησή του.

3. Όταν ο κάτοχος αρχαίου που χρονολογείται έως και το 1453 αποβιώσει, χορηγείται άδεια κατοχής στον κληρονόμο του, εφόσον υποβάλει σχετική αίτηση, εκτός εάν συντρέχουν οι αρνητικές προϋποθέσεις των περιπτώσεων β/ και γ/ της προηγούμενης παραγράφου. Η σχετική απόφαση εκδίδεται μέσα σε εύλογο χρόνο.

4. Η άδεια κατοχής είναι δυνατόν να ανακαλείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού εάν

παύσει να συντρέχει μια από τις προϋποθέσεις της χορήγησής της σύμφωνα με την παράγραφο 2 ή παραβιαστούν διατάξεις των άρθρων 27,28 και 29. Η άδεια ανακαλείται αυτοδικαίως αν ο κάτοχος καταδικασθεί αμετάκλητα για ένα από τα αδικήματα της περίπτωσης γ/ της παραγράφου 2. Η άδεια μπορεί επίσης να ανακαλείται αν κριθεί εκ των υστέρων ότι το αρχαίο παρουσιάζει ιδιαίτερα μεγάλη επιστημονική ή καλλιτεχνική σημασία και πρέπει να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Κράτους. Στην περίπτωση αυτή οφείλεται ως αποζημίωση η αμοιβή της παραγράφου 3 του άρθρου 24. Σε κάθε άλλη περίπτωση ανάκλησης τα αρχαία αναλαμβάνονται χωρίς αποζημίωση από το Δημόσιο.

5. Στην περίπτωση που κρίνεται ότι το κινητό αρχαίο που δηλώνεται σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 24 έχει πολύ μικρή επιστημονική και εμπορική αξία, καταγράφεται από την Υπηρεσία και καταλείπεται στην ελεύθερη χρήση του αιτούντος με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

Άρθρο 24 Δήλωση, υπόδειξη κινητών μνημείων και αμοιβή

1. Όποιος βρίσκει ή αυτός στον οποίο περιέρχεται κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, οφείλει να το δηλώνει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική αρχή και να το θέτει στη διάθεσή της. Η δήλωση περιέχει την ακριβή τοποθεσία εύρεσης του αρχαίου, τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε στο πρόσωπο που προβαίνει σε αυτή, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου και κάθε άλλη χρήσιμη λεπτομέρεια. Τα στοιχεία της δήλωσης καταγράφονται σε έκθεση της παραπάνω αρχής. Αν το αρχαίο ανακαλύπτεται ή βρίσκεται σε ακίνητο όπου εκτελούνται έργα ή εργασίες, αυτές πρέπει να διακόπτονται αμέσως μέχρι να αποφανθεί η Υπηρεσία.
2. Κάθε πρόσωπο το οποίο αποκτά την κυριότητα μνημείου μεταγενέστερου του 1453, που υπάγεται στις παραγράφους 1 β και 6 του άρθρου 20, οφείλει να υποβάλει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στις αρχές της προηγούμενης παραγράφου δήλωση για τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε σε αυτό και για τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου του.
3. Όταν η κατοχή του αρχαίου περιέρχεται στο Δημόσιο, χορηγείται αμοιβή σε αυτόν που προέβη στη δήλωσή του σύμφωνα με την παράγραφο 1. Το ύψος της αμοιβής ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ανάλογα με τη σπουδαιότητα του αρχαίου και τη συμβολή του δηλώσαντος στην ανεύρεση και διάσωσή του. Η Υπηρεσία χορηγεί απευθείας την αμοιβή, αν εκτιμά ότι η χρηματική αξία του αρχαίου δεν υπερβαίνει τα χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ. Το ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.
4. Η παραπάνω αμοιβή χορηγείται και σε όποιον υποδεικνύει τον τόπο όπου βρίσκονται άγνωστα στην Υπηρεσία κινητά αρχαία, με όμοια απόφαση μετά από εκτίμηση της συμβολής του στην ανεύρεση και τη διάσωσή τους, καθώς και της σπουδαιότητας των αρχαίων.
5. Εάν η δήλωση ή η υπόδειξη γίνεται από περισσότερα πρόσωπα, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ τους σε ποσοστά που καθορίζονται με την ίδια απόφαση ανάλογα με τη συμβολή του καθενός ή σε περίπτωση αμφιβολίας κατά ίσα μέρη. Αν το αρχαίο βρέθηκε σε ιδιωτικό ακίνητο που δεν ανήκει σε αυτόν που το δηλώνει, η αμοιβή κατανέμεται σε ίσα μέρη μεταξύ αυτού και του κυρίου ή μισθωτή του ακινήτου. Προκειμένου για ενάλια αρχαία, εάν εκείνος που τα δηλώνει ή τα υποδεικνύει δεν είναι κύριος ή μισθωτής του μέσου με το οποίο εντοπίζονται, η αμοιβή επιμερίζεται μεταξύ του κυρίου ή μισθωτή του μέσου και εκείνου που τα υποδεικνύει.
6. Δεν καταβάλλεται αμοιβή:
 - α) εάν το αρχαίο είναι ήδη γνωστό στην Υπηρεσία,
 - β) εάν το αρχαίο ανακαλύπτεται σε οριοθετημένο ή υπό οριοθέτηση αρχαιολογικό χώρο ή κατά τη διενέργεια ανασκαφών ή την εκτέλεση άλλων εργασιών για τις οποίες απαιτείται να παρίσταται εκπρόσωπος της Υπηρεσίας,
 - γ) εάν εκείνος που δηλώνει ή υποδεικνύει αρχαίο είναι υπάλληλος του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α., άλλων ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, που ενεργεί στο πλαίσιο των υπηρεσιακών καθηκόντων του. Δεν καταβάλλεται επίσης αμοιβή σε όποιον βρίσκει αρχαίο προβαίνοντας σε δραστηριότητα που αντίκειται στις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην περίπτωση της παραγράφου 5, σε όποιον επιχειρεί να αποκρύψει το αρχαίο ή προβαίνει σε ενέργειες που μπορούν να το βλάψουν, οπότε η αμοιβή καταβάλλεται μόνο σε εκείνον που ενεργεί νόμιμα κατά το ποσοστό που του αναλογεί

Άρθρο 25 Δανεισμός και ανταλλαγή κινητών μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να επιτρέπεται ο δανεισμός δημοσιευμένων κινητών μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο και βρίσκονται στην κατοχή του, σε μουσεία ή εκπαιδευτικούς οργανισμούς για εκθεσιακούς ή παιδαγωγικούς σκοπούς. Ο δανεισμός σε μουσεία γίνεται υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Ο δανεισμός για παιδαγωγικούς σκοπούς μπορεί να επιτρέπεται εφόσον τα μνημεία δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας. Ο δανεισμός γίνεται για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να υπερβαίνει την πενταετία και μπορεί να ανανεώνεται με την ίδια διαδικασία.

2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου μπορεί να επιτρέπεται η ανταλλαγή δημοσιευμένων κινητών μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο και βρίσκονται στην κατοχή του, εφόσον δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας, δεν χρειάζεται να συμπληρωθούν με αυτά οι συλλογές άλλων μουσείων της Χώρας και δεν πλήττεται η ενότητα σημαντικών συλλογών, με ίσης σημασίας πολιτιστικά αγαθά που ανήκουν σε άλλα κράτη ή σε αλλοδαπά νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις συλλογές των δημόσιων μουσείων της Χώρας.

Άρθρο 26 Ενέργειες επί κινητών μνημείων

Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε κινητό μνημείο η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Άρθρο 27 Φύλαξη και συντήρηση κινητών μνημείων

1. Ο κάτοχος κινητού αρχαίου και ο κύριος αρχαίου ή άλλου κινητού μνημείου ευθύνονται για την ασφάλεια και τη διατήρησή του. Οφείλουν να γνωστοποιούν στην Υπηρεσία τον ακριβή τόπο φύλαξής του, κάθε μετακίνησή του στην οποία προτίθενται να προβούν καθώς και τυχόν απώλειά του.

Οφείλουν επίσης να επιτρέπουν την περιοδική ή έκτακτη επιθεώρησή του από την Υπηρεσία ύστερα από έγγραφη ειδοποίηση, να την ειδοποιούν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση για κάθε γεγονός που είναι δυνατόν να το θέσει σε κίνδυνο και να ακολουθούν τις υποδείξεις της. Αν το μνημείο διατρέχει άμεσο κίνδυνο φθοράς, απώλειας ή καταστροφής, η Υπηρεσία μπορεί να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα και να καταλογίσει τις σχετικές δαπάνες στον κύριο ή τον κάτοχο του μνημείου ή να αποφασίσει τη μεταφορά του προς φύλαξη σε δημόσιο μουσείο ή άλλο κατάλληλο χώρο, μέχρις ότου εκλείψει ο κίνδυνος.

2. Ο κάτοχος κινητού αρχαίου και ο κύριος αρχαίου ή άλλου κινητού μνημείου υποχρεούνται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα συντήρησης σύμφωνα και με τις διατάξεις του άρθρου 43. Αν η Υπηρεσία κρίνει ότι η συντήρηση είναι ανεπαρκής, λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, διατηρώντας τη δυνατότητα να καταλογίσει το σύνολο ή μέρος της σχετικής δαπάνης σε βάρος των υποχρέων, σύμφωνα με τις σχετικές περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων διατάξεις.

3. Αν ο κάτοχος κινητού αρχαίου ή ο κύριος αρχαίου ή άλλου κινητού μνημείου αποβιώσει, ο κληρονόμος ή ο εκτελεστής της διαθήκης ή ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας υποχρεούνται να ειδοποιήσουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία και να διασφαλίσουν προσωρινά τα αντικείμενα μέχρις ότου αυτή επιληφθεί. Αν λυθεί το νομικό πρόσωπο που έχει την κυριότητα ή κατοχή μνημείου, τις υποχρεώσεις αυτές έχουν οι νόμιμοι κατά το χρόνο λύσης εκπρόσωποί του.

Άρθρο 28 Μεταβίβαση της κατοχής ή της κυριότητας κινητών μνημείων

1. Ο κάτοχος κινητού αρχαίου που χρονολογείται έως και το 1453, μπορεί να μεταβιβάσει την κατοχή του αφού γνωστοποιήσει στην Υπηρεσία την πρόθεσή του και τα στοιχεία του υποψήφιου κατόχου, ο οποίος υποχρεούται να υποβάλει αίτηση για άδεια κατοχής που

χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 23.

Η σχετική πράξη εκδίδεται μέσα σε εύλογο χρόνο. Μεταβίβαση που γίνεται χωρίς την άδεια αυτή είναι άκυρη και τα κινητά μνημεία αναλαμβάνονται χωρίς διατυπώσεις από το Δημόσιο.

2. Η μεταβίβαση αιτία θανάτου της κατοχής μνημείων της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατή υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 23, ειδάλλως τα αρχαία αναλαμβάνονται από το Δημόσιο.

3. Η μεταβίβαση της κυριότητας κινητού μνημείου που ανήκει σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, σε Ο.Τ.Α. ή σε νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, είναι δυνατή με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ειδάλλως είναι άκυρη. Με την παραπάνω απόφαση μπορεί να επιβάλλονται όροι ως προς το πρόσωπο προς το οποίο πρόκειται να μεταβιβαστούν τα μνημεία. Σε περίπτωση πώλησης, το Δημόσιο μπορεί να ασκεί δικαίωμα προτίμησης στην ίδια τιμή εντός τριών (3) μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης.

4. Η μεταβίβαση μνημείων που ανήκουν σε εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, άλλα νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων που εκπροσωπούν θρησκείες ή δόγματα επιτρέπεται, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, προς άλλα τέτοια πρόσωπα ή ενώσεις, στο Δημόσιο, σε Ο.Τ.Α., σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που αποτελούν αναγνωρισμένα μουσεία του άρθρου 45, ειδάλλως είναι άκυρη.

5. Η μεταβίβαση της κυριότητας κινητού μνημείου, εκτός αυτών των παραγράφων 3 και 4, επιτρέπεται μετά από προηγούμενη γνωστοποίηση στην Υπηρεσία της σχετικής πρόθεσης, των στοιχείων του προσώπου προς το οποίο πρόκειται να μεταβιβασθεί, και, σε περίπτωση πώλησης, της τιμής και εφόσον παρέλθει χρονικό διάστημα ενός (1) μηνός από τη γνωστοποίηση χωρίς το Δημόσιο να ασκήσει δικαίωμα προτίμησης στην ίδια τιμή. Η μεταβίβαση που έγινε χωρίς τη γνωστοποίηση αυτή είναι άκυρη.

6. Σε περίπτωση πώλησης μνημείων με δημοπρασία ή δημόσιο πλειστηριασμό, προτιμώνται στην ίδια τιμή, κατά σειρά, το Δημόσιο, τα μουσεία του άρθρου 45 και οι συλλέκτες μνημείων.

7. Όποιος αποκτά την κυριότητα μνημείου αιτία θανάτου οφείλει να ειδοποιεί σχετικά την Υπηρεσία χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

8. Ο κύριος μνημείου μπορεί να το μεταβιβάσει στο Δημόσιο σε τιμή που συμφωνείται ή ειδάλλως ορίζεται από την εκτιμητική επιτροπή της διάταξης της παραγράφου 11 του άρθρου 73.

Άρθρο 29 Υποχρεώσεις κατόχων και κυρίων κινητών μνημείων για τη μελέτη και έκθεσή τους

1. Οι κάτοχοι κινητών αρχαίων που χρονολογούνται έως και το 1453, καθώς και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα, που είναι κύριοι ή κάτοχοι κινητών αρχαίων ή νεότερων μνημείων, οφείλουν να διευκολύνουν τη φωτογράφιση και μελέτη των μνημείων από ειδικούς επιστήμονες στους οποίους χορηγείται σχετική άδεια από την Υπηρεσία.

2. Τα πρόσωπα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο οφείλουν επίσης να θέτουν τα προαναφερόμενα μνημεία για εύλογο χρονικό διάστημα στη διάθεση της Υπηρεσίας αν αυτή τη ζητήσει προκειμένου να εκτεθούν στο κοινό εντός ή εκτός της ελληνικής επικράτειας. Αν τα μνημεία υποστούν φθορά ή απολεσθούν κατά το χρονικό διάστημα που δεν βρίσκονται στην κατοχή τους, το Δημόσιο υποχρεούται σε αποζημίωση.

Άρθρο 30 Αρωγή για την ανεύρεση και διεκδίκηση κινητών μνημείων

1. Ο κάτοχος κινητού αρχαίου προστατεύεται έναντι τρίτων ως νομέας και απολαμβάνει την αυτοδύναμη προστασία της νομής, δικαιούται δε να ασκήσει παράλληλα με το Δημόσιο τις αγωγές αποβολής και διαταράξεως της νομής.

Αν το αρχαίο έχει εξαχθεί παράνομα, η διεκδίκηση γίνεται από το Δημόσιο. Ύστερα από την επιστροφή το αρχαίο αποδίδεται στον κάτοχο εκτός εάν η εξαγωγή του οφείλεται σε δόλο ή αμέλειά του. Στην περίπτωση αυτή η κατοχή του αρχαίου που επιστρέφεται περιέρχεται στο Δημόσιο χωρίς αποζημίωση του κατόχου. Ο κάτοχος επιβαρύνεται με τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε το Δημόσιο, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης που τυχόν καταβλήθηκε στον καλόπιστο νομέα, αν το αρχαίο ύστερα από την επιστροφή αποδοθεί σε αυτόν.

2. Ο κύριος μνημείου μπορεί να ζητά τη συνδρομή της Υπηρεσίας για την ανεύρεση, καθώς και την απόδοση ή την επιστροφή του αν κλαπεί ή εξαχθεί παράνομα. Ύστερα από την επιστροφή, το μνημείο αποδίδεται σε αυτόν, εκτός εάν το εξήγαγε ο ίδιος ή επέτρεψε την εξαγωγή του από δόλο ή βαριά αμέλεια. Στην περίπτωση αυτή η κυριότητα του μνημείου που επιστρέφεται περιέρχεται στο Δημόσιο, χωρίς αποζημίωση. Ο κύριος υποχρεούται να καταβάλει τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε το Δημόσιο για την επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της αποζημίωσης που τυχόν καταβλήθηκε στον καλόπιστο νομέα, εάν το μνημείο που επιστρέφεται αποδοθεί σε αυτόν.

3. Ο κύριος και ο κάτοχος μνημείου που επιστρέφεται κατά τις παραπάνω διατάξεις υποχρεούνται να επιτρέπουν την έκθεσή του στο κοινό υπό προϋποθέσεις και για χρονικό διάστημα που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΠΩΛΕΣ

Άρθρο 31 Συλλέκτες μνημείων

1. Ο νόμιμος κάτοχος ή κύριος κινητών αρχαίων, καθώς και ο κύριος νεότερων κινητών μνημείων που συνθέτουν ενιαίο σύνολο ή ενιαία σύνολα από καλλιτεχνική, ιστορική ή επιστημονική άποψη, μπορεί να αναγνωρίζεται ως συλλέκτης ύστερα από αίτησή του με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η σχετική πράξη εκδίδεται μέσα σε εύλογο χρόνο. Η απόφαση εκδίδεται μετά από εκτίμηση του χαρακτήρα και της σημασίας της συλλογής και εφόσον ο αιτών παρέχει εγγυήσεις για την προστασία και τη διασφάλιση κατάλληλων συνθηκών φύλαξης και διατήρησης των αντικειμένων της συλλογής, καθώς και για την τήρηση των λοιπών υποχρεώσεων του συλλέκτη. Τις εγγυήσεις αυτές δεν παρέχει ο αιτών ιδίως αν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Το κώλυμα υπάρχει και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ποινική δίωξη για μια από τις παραπάνω πράξεις. Η αίτηση μπορεί επίσης να απορριφθεί αν διατάχθηκε η αναστολή εκτέλεσης της ποινής που επιβλήθηκε για μια από τις παραπάνω πράξεις ή αν η ποινική δίωξη για μια από τις πράξεις αυτές έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής. Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο το κώλυμα πρέπει να μην συντρέχει στα πρόσωπα που ασκούν τη διοίκησή τους.
2. Φυσικό πρόσωπο του οποίου το επάγγελμα σχετίζεται ή σχετιζόταν με την προστασία μνημείων ή είναι αρχαιοπώλης ή έμπορος νεότερων μνημείων ή υπάλληλος ή συνεργάτης φυσικών ή νομικών προσώπων που ασκούν παρόμοια επιχείρηση, δεν μπορεί να αναγνωρισθεί ως συλλέκτης αρχαίων.
3. Οι συλλέκτες έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των κατόχων ή κυρίων μνημείων με την επιφύλαξη των παρακάτω διατάξεων.
4. Οι συλλέκτες οφείλουν να τηρούν κατάλογο με πλήρη περιγραφή και φωτογραφίες των αντικειμένων της συλλογής, να καταθέτουν αντίγραφο του στην υπηρεσία και να υποβάλλουν σε αυτή ανά εξάμηνο τουλάχιστον κατάλογο με τα νέα αντικείμενα της συλλογής.
5. Οι συλλέκτες μπορούν να εμπλουτίζουν τις συλλογές τους με μνημεία που εισάγονται από το εξωτερικό ή αποκτώνται στην Ελλάδα κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Για τα μνημεία αυτά απαιτείται να υποβάλλουν δήλωση του άρθρου 24 ή 33 κατά περίπτωση.
6. Οι συλλέκτες απαγορεύεται να αποκτούν πολιτιστικά αγαθά για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι προέρχονται από κλοπή, παράνομη ανασκαφή ή άλλη παράνομη ενέργεια ή ότι αποκτήθηκαν ή έχουν εξαχθεί κατά παράβαση της νομοθεσίας του κράτους προέλευσής τους και οφείλουν να ενημερώνουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε τέτοια προσφορά.
7. Οι συλλέκτες οφείλουν να διευκολύνουν τη φωτογράφιση και μελέτη των μνημείων της συλλογής τους από ειδικούς επιστήμονες στους οποίους έχει χορηγηθεί σχετική άδεια από την Υπηρεσία. Έχουν δικαίωμα να αναπαράγουν και να διαθέτουν φωτογραφίες ή άλλες απεικονίσεις των μνημείων αυτών. Έχουν επίσης δικαίωμα να κατασκευάζουν εκμαγεία ή άλλα αντίγραφα τους, ύστερα από έγκριση της Υπηρεσίας και σύμφωνα με τις οδηγίες της, και να τα διαθέτουν.
8. Οι συλλέκτες μπορούν να παραχωρούν το δικαίωμα της πρώτης δημοσίευσης κάθε πρωτοεμφανιζόμενου στη συλλογή τους αρχαίου για μια τριετία, αφού ενημερώσουν την Υπηρεσία.
9. Οι συλλέκτες υποχρεούνται να διευκολύνουν την επίσκεψη συλλογής που κρίνεται σημαντική από την Υπηρεσία. Για την επίσκεψη είναι δυνατόν να απαιτείται δικαίωμα εισόδου μετά από έγκριση της Υπηρεσίας.
10. Οι συλλέκτες ευθύνονται για τη διαφύλαξη της ενότητας της συλλογής.

Η διάσπασή της είναι δυνατή μετά από άδεια του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, αφού εκτιμηθούν η σημασία της συλλογής και οι συνέπειες της διάσπασης. Η άδεια θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί εάν παρέλθει άπρακτο τετράμηνο από την υποβολή της σχετικής αίτησης στην Υπηρεσία. Σε περίπτωση χορήγησης άδειας για τη μεταβίβαση των επί μέρους μνημείων της συλλογής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 28.

11. Οι συλλέκτες μπορούν να μεταβιβάζουν τα αντικείμενα της συλλογής τους στο σύνολό τους είτε στο Δημόσιο είτε σε μουσεία του άρθρου 45 ή σε πρόσωπα που είναι αναγνωρισμένοι συλλέκτες, αφού γνωστοποιήσουν στην Υπηρεσία την πρόθεσή τους και τα στοιχεία του προσώπου στο οποίο πρόκειται να τα μεταβιβάσουν, καθώς και την τιμή σε περίπτωση πωλήσεως.

Η μεταβίβαση μπορεί να γίνει μετά την παρέλευση έξι (6) μηνών από τη γνωστοποίηση και εφόσον το Δημόσιο ή στη συνέχεια, εάν πρόκειται για πώληση σε συλλέκτες, τα μουσεία δεν ασκήσουν δικαίωμα προτίμησης στην ίδια τιμή. Προκειμένου για συλλογή που ανήκει σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, σε Ο.Τ.Α. ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως αυτός καθορίζεται κάθε φορά, επιτρέπεται η μεταβίβαση είτε προς το Δημόσιο είτε, μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, σε άλλο τέτοιο πρόσωπο που έχει τις ιδιότητες που ορίζονται στο πρώτο εδάφιο. Οι διατάξεις του δεύτερου εδαφίου εφαρμόζονται αναλόγως. Εάν δεν τηρηθούν οι παραπάνω

όροι, η μεταβίβαση είναι άκυρη.

12. Εάν αποβιώσει ο συλλέκτης, ο κληρονόμος του δικαιούται μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών από την αποδοχή της κληρονομιάς ή την πάροδο της προθεσμίας αποποίησης της, να υποβάλει αίτηση αναγνώρισής του ως συλλέκτη. Η αναγνώριση χωρεί, εκτός εάν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κλύματα των παραγράφων 1 ή 2.

Προκειμένου για ιδιαίτερα σημαντική συλλογή, εάν είναι απολύτως απαραίτητη η διαφύλαξη της ενότητάς της και αυτή δεν διασφαλίζεται, το σύνολο των μνημείων της μπορεί να περιέλθει στο Δημόσιο, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Στην περίπτωση αυτή καταβάλλεται στους δικαιούχους αποζημίωση, το ύψος της οποίας προσδιορίζεται ανάλογα με τη σπουδαιότητα των αντικειμένων της συλλογής από την εκτιμητική επιτροπή της παραγράφου 11 του άρθρου 73.

13. Εάν λυθεί το νομικό πρόσωπο που έχει αναγνωρισθεί ως συλλέκτης και πρόκειται να μεταβιβαστούν τα μνημεία της συλλογής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της παραγράφου 11. Εάν κριθεί απολύτως απαραίτητη η διαφύλαξη της ενότητας ιδιαίτερα σημαντικής συλλογής και αυτή δεν διασφαλίζεται, εφαρμόζονται οι διατάξεις των δύο τελευταίων εδαφίων της παραγράφου 12.

14. Εάν δεν συντρέχουν πλέον στο πρόσωπο του συλλέκτη μία ή περισσότερες προϋποθέσεις βάσει των οποίων αναγνωρίστηκε η ιδιότητα αυτή ή παραβιαστούν διατάξεις του παρόντος άρθρου, η απόφαση αναγνώρισης μπορεί να ανακληθεί προσωρινά ή οριστικά. Η απόφαση ανακαλείται αυτοδικαίως αν ο συλλέκτης καταδικασθεί αμετάκλητα για κάποιο από τα αδικήματα της παραγράφου 1, οπότε τα αρχαία που βρίσκονται στην κατοχή του αναλαμβάνονται από το Δημόσιο. Εάν η ανάκληση γίνει για άλλο λόγο είναι δυνατή η διατήρηση της κατοχής τους.

Άρθρο 32 Αρχαιοπώλες και έμποροι νεότερων μνημείων

1. Αρχαιοπώλης είναι το πρόσωπο που κατά σύστημα είτε αποκτά την κατοχή ή την κυριότητα κινητών αρχαίων που έχουν αποκτηθεί νομίμως με σκοπό την περαιτέρω μεταβίβασή τους, είτε μεσολαβεί στη μεταβίβαση της κατοχής ή της κυριότητας αυτών. Έμπορος νεότερων κινητών μνημείων είναι το πρόσωπο που κατά σύστημα είτε αποκτά την κυριότητα νεότερων κινητών μνημείων που έχουν αποκτηθεί νομίμως με σκοπό την περαιτέρω μεταβίβασή τους, είτε μεσολαβεί στη μεταβίβασή τους. Για την άσκηση των δραστηριοτήτων αυτών απαιτείται ειδική άδεια.

2. Η άδεια της προηγούμενης παραγράφου χορηγείται, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα που:

- α) έχουν σχετική επαγγελματική εμπειρία,
- β) διαθέτουν κατάλληλο χώρο καταστήματος και αποθήκευσης, που βρίσκεται σε πόλεις όπου εδρεύουν υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού αρμόδιες για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς,

γ) δεν έχουν αναγνωρισθεί ως συλλέκτες μνημείων και δεν ασκούν επάγγελμα που σχετίζεται ή

σχετιζόταν με την προστασία μνημείων και

δ) παρέχουν τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του αρχαιοπώλη ή εμπόρου νεότερων μνημείων. Τα εχέγγυα αυτά δεν παρέχει ο αιτών ιδίως αν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Το κώλυμα υπάρχει και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ποινική δίωξη για μια από τις παραπάνω πράξεις. Η αίτηση μπορεί επίσης να απορριφθεί αν διατάχθηκε η αναστολή εκτέλεσης της ποινής που επιβλήθηκε για μια από τις παραπάνω πράξεις, ή εάν η ποινική δίωξη για μια από αυτές τις πράξεις έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής. Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο το κώλυμα πρέπει να μην συντρέχει στο πρόσωπο των διοικήτων ή των μελών των οργάνων διοίκησής τους.

3. Ως προς τα επί μέρους αντικείμενα που βρίσκονται στους χώρους του καταστήματος των παραπάνω προσώπων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 21 , 23, 27 και 28, καθώς της παραγράφου 1 του άρθρου 29.

4. Οι αρχαιοπώλες και οι έμποροι νεότερων κινητών μνημείων οφείλουν να τηρούν βιβλίο, θεωρημένο από την Υπηρεσία, στο οποίο καταχωρίζουν τα κινητά μνημεία αμέσως μετά την είσοδό τους στο κατάστημα. Η καταχώριση περιλαμβάνει την περιγραφή, τη φωτογραφία και την προέλευση του μνημείου, τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου ή κυρίου του μνημείου και του προσώπου προς το οποίο μεταβιβάζεται, τα στοιχεία της άδειας κατοχής αρχαίου, την τιμή και την ημερομηνία της μεταβίβασης. Τα στοιχεία αυτά γνωστοποιούνται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στην Υπηρεσία.

5. Για κάθε μεταβίβαση της κατοχής ή της κυριότητας κινητού μνημείου, οι αρχαιοπώλες και οι έμποροι νεότερων κινητών μνημείων εκδίδουν τα νόμιμα παραστατικά στοιχεία, στα οποία αναγράφεται ότι τα παραπάνω κινητά δεν είναι δυνατόν να εξαχθούν από τη χώρα χωρίς άδεια ή ότι είναι δυνατή η εξαγωγή τους σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 9 του άρθρου 34.

6. Οι αρχαιοπώλες και οι έμποροι νεότερων κινητών μνημείων απαγορεύεται να αποκτούν ή να διακινούν πολιτιστικά αγαθά για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι προέρχονται από κλοπή, παράνομη ανασκαφή ή άλλη παράνομη ενέργεια ή ότι έχουν αποκτηθεί ή εξαχθεί κατά παράβαση της νομοθεσίας του κράτους προέλευσής τους και οφείλουν να ενημερώνουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε τέτοια προσφορά.

7. Οι αρχαιοπώλες και οι έμποροι νεότερων κινητών μνημείων απαγορεύεται να ασκούν στο ίδιο κατάστημα εμπορία εκμαγείων, απεικονίσεων ή αντιγράφων πολιτιστικών αγαθών.

8. Για τη διοργάνωση δημοπρασιών ή άλλων ανάλογων δραστηριοτήτων που αφορούν αρχαία ή νεότερα μνημεία, είτε από πρόσωπα της παραγράφου 1 είτε από άλλα, απαιτείται άδεια της Υπηρεσίας που χορηγείται για το συγκεκριμένο κάθε φορά κατάλογο αντικειμένων.

9. Οι αρχαιοπώλες και οι έμποροι νεότερων κινητών μνημείων τελούν υπό τον έλεγχο της Υπηρεσίας και οφείλουν να διευκολύνουν την επιθεώρηση των καταστημάτων και αποθηκών τους.

10. Αν δεν συντρέχουν πλέον στο πρόσωπο του αρχαιοπώλη ή του εμπόρου μία από τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2 ή αυτός παραβιάσει άλλες διατάξεις του παρόντος ή προβεί με δόλο ή από βαριά αμέλεια σε πώληση πλαστών έργων, η άδεια μπορεί να ανακαλείται προσωρινά ή οριστικά. Η άδεια ανακαλείται αυτοδικαίως εάν ο αρχαιοπώλης ή έμπορος καταδικαστεί αμετάκλητα για κάποιο από τα αδικήματα της περίπτωσης δ/ της παραγράφου 2. Οι διατάξεις των δύο τελευταίων εδαφίων της παραγράφου 14 του άρθρου 31 εφαρμόζονται αναλόγως.

11. Τα σχετικά με την καταλληλότητα και τη λειτουργία των αρχαιοπωλείων ή των καταστημάτων εμπορίας νεότερων κινητών μνημείων, τον τρόπο, τη διαδικασία και τους φορείς διεξαγωγής των δημοπρασιών και κάθε άλλη λεπτομέρεια εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

12. Τα μέλη του προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού και των μουσείων του άρθρου 45 που ανήκουν στο Δημόσιο, σε Ν.Π.Δ.Δ. ή σε Ν.Π.Ι.Δ. του ευρύτερου δημόσιου τομέα, δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα στο εμπόριο μνημείων ή άλλων πολιτιστικών αγαθών. Δεν επιτρέπεται να χορηγούν πιστοποιητικά γνησιότητας ή να προβαίνουν σε εκτίμηση της χρηματικής αξίας τέτοιων αγαθών, παρά μόνο εάν τους ανατεθεί από την προϊστάμενή τους αρχή ή τους ζητηθεί από άλλη δημόσια αρχή.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Άρθρο 33 Εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών

1. Πολιτιστικά αγαθά εισάγονται ελεύθερα στην ελληνική επικράτεια υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της Διεθνούς Σύμβασης των Παρισίων, που αφορά στα ληπτέα μέτρα για την απαγόρευση και παρεμπόδιση της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας των πολιτιστικών αγαθών και έχει κυρωθεί με το Ν. 1103/1980 (ΦΕΚ 297 Α') και των λοιπών κανόνων του διεθνούς δικαίου.
2. Ο κάτοχος εισαχθέντων πολιτιστικών αγαθών που αποτελούν μνημεία κατά τις διατάξεις των παραγράφων 1 α, 1 β και 6 του άρθρου 20 οφείλει, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, να δηλώνει στην Υπηρεσία την εισαγωγή και τον τρόπο με τον οποίο περιήλθαν στην κατοχή του.
3. Το δικαίωμα κυριότητας σε αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 και εισάγονται νομίμως διατηρείται, εφόσον αυτά δεν είχαν εξαχθεί από την ελληνική επικράτεια κατά την πεντηκονταετία πριν την εισαγωγή και εφόσον δεν είχαν παράνομα αφαιρεθεί από μνημείο, αρχαιολογικό χώρο, εκκλησία, μουσείο, δημόσια συλλογή, συλλογή θρησκευτικών μνημείων, χώρο αποθήκευσης ευρημάτων ανασκαφών ή άλλο παρεμφερή χώρο που βρίσκεται στην ελληνική επικράτεια, ή δεν προέρχονται από παράνομη ανασκαφή εντός αυτής, ανεξάρτητα από το χρόνο εξαγωγής τους. Ο ενδιαφερόμενος οφείλει να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία κτήσης ή εισαγωγής, καθώς και να αποδείξει την προέλευσή τους αν η Υπηρεσία θεωρεί ότι τα αρχαία είχαν εξαχθεί από την ελληνική επικράτεια κατά την τελευταία πεντηκονταετία πριν την εισαγωγή ή ότι προέρχονται από τις προαναφερόμενες παράνομες πράξεις. Εάν αποδειχθεί ότι τα εισαγόμενα αρχαία εμπίπτουν στις παραπάνω κατηγορίες, εξομοιώνονται πλήρως με τα αρχαία της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 21. Εάν δεν καταστεί δυνατή η απόδειξη της προέλευσής τους σύμφωνα με τα παραπάνω, χορηγείται στον ενδιαφερόμενο άδεια κατοχής, εκτός εάν συντρέχουν στο πρόσωπό του τα κωλύματα της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 23.
4. Το δικαίωμα κυριότητας σε προγενέστερα του 1453 αρχαία τα οποία εισάγονται για ορισμένο χρονικό διάστημα διατηρείται χωρίς να απαιτείται η τήρηση της διαδικασίας του δεύτερου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου.
5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζεται ο τρόπος απόδειξης της εισαγωγής και της κυριότητας των εισαγόμενων αρχαίων του παρόντος άρθρου και ρυθμίζεται κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 34 Εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών

1. Η εξαγωγή μνημείων από την ελληνική επικράτεια απαγορεύεται, με την επιφύλαξη των διατάξεων των επόμενων παραγράφων.
2. Η εξαγωγή μνημείων επιτρέπεται ύστερα από άδεια, εφόσον αυτά δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για την πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και δεν πλήττεται η ενότητα σημαντικών συλλογών.
3. Ειδικά για μνημεία που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών, μπορεί να χορηγείται άδεια εξαγωγής εφόσον δεν κρίνεται απαραίτητη για την πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας η παραμονή τους σε αυτήν.
4. Η εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών για τα οποία έχει κινηθεί η διαδικασία χαρακτηρισμού, σύμφωνα με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 20, δεν επιτρέπεται πριν από την πάροδο της προθεσμίας που απαιτείται για την έκδοση της οριστικής απόφασης σχετικά με το χαρακτηρισμό τους.
5. Επιτρέπεται η εξαγωγή μνημείων που πιστοποιείται ότι έχουν εισαχθεί προσωρινά στη Χώρα και βρίσκονται νομίμως στην κατοχή ή την κυριότητα του ενδιαφερομένου.
6. Επιτρέπεται η εξαγωγή μνημείων των παραγράφων 1α, 1β και 6 του άρθρου 20 τα οποία πιστοποιείται ότι έχουν εισαχθεί νομίμως στην ελληνική επικράτεια πριν από διάστημα μικρότερο των πενήντα (50) ετών εκάστοτε, εφόσον δεν είχαν εξαχθεί προηγουμένως από αυτήν. Οι διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 33 εφαρμόζονται αναλόγως.
7. Η άδεια εξαγωγής χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου. Η απόφαση εκδίδεται εντός προθεσμίας τεσσάρων (4) μηνών ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις εντός έξι (6) μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης.
8. Σε περίπτωση που δεν χορηγείται άδεια εξαγωγής μπορεί να εφαρμοστεί η διάταξη της παραγράφου 8 του άρθρου 28.

9. Είναι δυνατόν να χορηγείται στους αρχαιοπώλες και εμπόρους νεότερων κινητών μνημείων άδεια για την εξαγωγή συγκεκριμένων μνημείων ισχύος δύο (2) ετών.

10. Η εξαγωγή μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο και βρίσκονται στην κατοχή του μπορεί να επιτραπεί εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 25.

11. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να επιτραπεί η προσωρινή εξαγωγή μνημείων, με σκοπό την έκθεσή τους σε μουσειακούς ή παρεμφερείς χώρους, εφόσον παρέχονται επαρκείς εγγυήσεις για την ασφαλή μεταφορά, έκθεση και επιστροφή τους και αφού σταθμιστεί η σημασία της έκθεσης για την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας ή ενδεχόμενη αμοιβαιότητα ή με σκοπό τη συντήρησή τους ή για ερευνητικούς ή παιδαγωγικούς σκοπούς, εφόσον παρέχονται αντίστοιχες εγγυήσεις και οι σχετικές εργασίες συντήρησης και έρευνας δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν στην Ελλάδα. Στην ίδια απόφαση προσδιορίζονται οι όροι της προσωρινής εξαγωγής και ιδίως η διάρκειά της. Οι διατάξεις της παραγράφου 4 εφαρμόζονται και σε περίπτωση προσωρινής εξαγωγής.

12. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζεται η διαδικασία για την εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών κατά τις προηγούμενες παραγράφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

Άρθρο 35 Έννοια αρχαιολογικής έρευνας πεδίου

Ως αρχαιολογική έρευνα πεδίου νοείται η έρευνα του εδάφους, του υπεδάφους, του βυθού της θάλασσας ή του πυθμένα λιμνών ή ποταμών που έχει ως σκοπό τον εντοπισμό ή την αποκάλυψη αρχαίων μνημείων, είτε αυτή συνίσταται σε ανασκαφή, χερσαία ή ενάλια, είτε σε επιφανειακή έρευνα είτε σε επιστημονική έρευνα που διενεργείται με γεωφυσικές ή άλλες μεθόδους.

Άρθρο 36 Συστηματικές ανασκαφές

1. Οι συστηματικές ανασκαφές διενεργούνται από την Υπηρεσία, από επιστημονικούς, ερευνητικούς ή εκπαιδευτικούς οργανισμούς της ημεδαπής με εξειδίκευση στον τομέα της αρχαιολογικής ή παλαιοντολογικής έρευνας, ή από ξένες αρχαιολογικές αποστολές ή σχολές που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα. Για τη διενέργεια ανασκαφής απαιτείται απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

2. Οι ξένες αρχαιολογικές αποστολές ή σχολές που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα μπορούν να διαχειρίζονται κάθε έτος έως τρεις ανασκαφές ή άλλες αρχαιολογικές έρευνες και να διενεργούν άλλες τρεις σε συνεργασία με την Υπηρεσία.

3. Προϋποθέσεις για την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 1 είναι: α) η κατάθεση αναλυτικής έκθεσης, από την οποία πιθανολογείται βάσιμα η ύπαρξη μνημείων και με την οποία οριοθετείται η προς ανασκαφή περιοχή και τεκμηριώνεται η προσδοκώμενη συμβολή της συγκεκριμένης έρευνας στην επιστημονική γνώση, καθώς και η ανάγκη προσφυγής στην ανασκαφική μέθοδο, β) το κύρος και η αξιοπιστία του φορέα που αναλαμβάνει τη διενέργεια της ανασκαφής, γ) η ανασκαφική εμπειρία και το επιστημονικό κύρος του διευθύνοντος, δ) η διεπιστημονική σύνθεση της ομάδας συνεργατών, ε) η εμπειρία των μελών της επιστημονικής ομάδας στη στερέωση, συντήρηση, προστασία και δημοσίευση των ευρημάτων ανασκαφών, στ) η επάρκεια της τεχνικής υποδομής και ζ) η επάρκεια του προϋπολογισμού και του προγράμματος ανασκαφής, συντήρησης και δημοσίευσης των ευρημάτων.

4. Τη διεύθυνση ανασκαφής αναλαμβάνει αρχαιολόγος με πενταετή τουλάχιστον ανασκαφική εμπειρία και τουλάχιστον δύο (2) συνθετικές επιστημονικές δημοσιεύσεις αναφερόμενες σε ανασκαφές ή ανασκαφικά ευρήματα.

Ως ανασκαφική εμπειρία νοείται αυτή που αποκτάται μετά τη λήψη του πτυχίου.

5. Τη διεύθυνση ανασκαφής που αφορά και σε παλαιοντολογικές αποθέσεις, αναλαμβάνουν από κοινού αρχαιολόγος που έχει τα προσόντα της προηγούμενης παραγράφου και είναι ειδικευμένος στις απώτατες περιόδους και επιστήμονας ειδικευμένος σε θέματα παλαιοντολογίας με τριετή τουλάχιστον ανασκαφική εμπειρία. Αν βρεθούν παλαιοντολογικές αποθέσεις σε ήδη διενεργούμενη αρχαιολογική ανασκαφή, ο διευθύνων οφείλει χωρίς υπαίτια καθυστέρηση να το γνωστοποιήσει στην Υπηρεσία.

Τη διεύθυνση ανασκαφής που διενεργείται από την Υπηρεσία σε συνεργασία με ξένες αρχαιολογικές

σχολές αναλαμβάνει αρχαιολόγος που ορίζεται από την Υπηρεσία.

6. Τη διεύθυνση ανασκαφής δεν μπορεί να αναλάβει πρόσωπο που: α) έχει παραβεί τις προθεσμίες κατάθεσης μιας από τις μελέτες του άρθρου 39 ή β) έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος.

7. Οι ανασκαφές που διενεργούνται από φορείς εκτός της Υπηρεσίας τελούν υπό την εποπτεία της, η οποία ασκείται με εκπρόσωπό της αρχαιολόγο, που διαθέτει τριετή τουλάχιστον ανασκαφική εμπειρία.

8. Ο διευθύνων οφείλει να εκτελεί την ανασκαφή στο πλαίσιο του χρονοδιαγράμματος, να μεριμνά ώστε να χρησιμοποιούνται, κατά το δυνατόν, μη καταστροφικές μέθοδοι, να μεριμνά για τη φύλαξη της περιοχής, τη διατήρηση των ευρημάτων κατά προτίμηση κατά χώρα, τη στερέωση και τη συντήρησή τους, καθώς και για την τήρηση των κανόνων ασφάλειας των εργαζομένων και τρίτων. Οφείλει επίσης να μεριμνά για τη λήψη κατάλληλων μέτρων για την αναστήλωση των μνημείων, εάν αυτή είναι αναγκαία, σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, τεχνικούς ή συντηρητές. Τέλος οφείλει να μεριμνά για τη διαμόρφωση του χώρου που έχει ανασκαφεί και εφόσον αυτό κρίνεται αναγκαίο, για την ανάδειξή του, να περατώνει τις εργασίες σε εύλογο χρόνο και να δηλώνει την περάτωση της ανασκαφής.

9. Ο διευθύνων την ανασκαφή υποχρεούται να διευκολύνει την πρόσβαση ειδικών επιστημόνων στο χώρο της ανασκαφής υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 39.

10. Τα κινητά ευρήματα μεταφέρονται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στο πλησιέστερο συναφές δημόσιο μουσείο, κατά προτίμηση, ή σε κατάλληλα διαμορφωμένους αποθηκευτικούς χώρους, που τελούν υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας, όπου και είναι προσιτά υπό τους όρους της παραγράφου 8 του άρθρου 39.

11. Με την απόφαση της παραγράφου 1 ορίζεται η διάρκεια της ανασκαφής, που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε (5) έτη. Για την παράτασή της απαιτείται νέα απόφαση, που εκδίδεται με την ίδια διαδικασία, για χρονικό διάστημα μέχρι πέντε (5) έτη. Προϋπόθεση για την έκδοση της απόφασης του προηγούμενου εδαφίου είναι η κατάθεση αναλυτικής έκθεσης από την οποία να προκύπτουν:

α) τα αποτελέσματα της πρώτης περιόδου της ανασκαφής, καθώς και η σκοπιμότητα της συνέχισης της έρευνας,

β) η τήρηση των υποχρεώσεων των παραγράφων 8 και 9 του παρόντος άρθρου και των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 39,

γ) τυχόν αλλαγές στη σύνθεση της επιστημονικής ομάδας και η επιμέλεια που επέδειξε στη στερέωση, συντήρηση και προστασία των ευρημάτων κατά την προηγούμενη ανασκαφική περίοδο,

δ) η επάρκεια της τεχνικής υποδομής,

ε) ο αναλυτικός απολογισμός της προηγούμενης ανασκαφικής περιόδου και η επάρκεια του προϋπολογισμού, καθώς και του προγράμματος για τη συνέχιση της ανασκαφής, τη συντήρηση και τη δημοσίευση των ευρημάτων.

12. Η απόφαση της παραγράφου 1 μπορεί να ανακαλείται εάν ο διευθύνων δεν τηρεί τις υποχρεώσεις που επιβάλλονται από τις διατάξεις των παραγράφων 8 και 9 του παρόντος άρθρου και της παραγράφου 3 του άρθρου 39.

Η απόφαση ανακαλείται αυτοδικαίως εάν ο διευθύνων την ανασκαφή καταδικασθεί αμετάκλητα για κάποιο από τα αδικήματα της διάταξης της παραγράφου 6.

13. Στην περίπτωση που ανασκαφή η οποία δεν έχει περατωθεί εγκαταλείπεται για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο από δύο (2) έτη (σχολάζουσα ανασκαφή), εκδίδεται νέα απόφαση για τη διενέργεια της ανασκαφής σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Εάν δεν συντρέχουν λόγοι ανάκλησης της αρχικής απόφασης, η νέα απόφαση εκδίδεται κατά προτίμηση υπέρ του ίδιου φορέα.

14. Μετά την περάτωση της ανασκαφής για τη διενέργεια νέας ανασκαφής στον ίδιο χώρο ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων. Η απόφαση εκδίδεται κατά προτίμηση υπέρ του ίδιου διευθύνοντος εκτός εάν δεν έχει τηρήσει τις υποχρεώσεις των παραγράφων 8 και 9 του παρόντος άρθρου και της παραγράφου 3 του άρθρου 39.

15. Είναι δυνατόν να διενεργούνται ανασκαφές περιορισμένης χρονικής διάρκειας σε ακίνητο που δεν έχει απαλλοτριωθεί, ύστερα από έγγραφη ειδοποίηση του ιδιοκτήτη από την Υπηρεσία. Ο ιδιοκτήτης υποχρεούται να επιτρέπει τη διενέργεια της ανασκαφής και δικαιούται αποζημίωση για την προσωρινή στέρηση της χρήσης του ακινήτου και για κάθε βλάβη που θα

μπορούσε να προκύψει στο ακίνητό του σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19. Μετά την περάτωση της ανασκαφής και εφόσον τα ευρήματα δεν κρίνονται διατηρητέα στη θέση εύρεσης, ο φορέας που διενεργεί την ανασκαφή υποχρεούται να επαναφέρει το χώρο στην αρχική του κατάσταση.

16. Στην περίπτωση που ο ιδιοκτήτης του ακινήτου δικαιούται αποζημίωση, για τη διενέργεια ανασκαφής σε ιδιωτικό ακίνητο, αυτή καταβάλλεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18 και 19 από τον φορέα που διενεργεί την ανασκαφή. Τυχόν απαλλοτρίωση γίνεται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Άρθρο 37 Σωστικές ανασκαφές

1. Η ανασκαφή για τη διάσωση μνημείου που αποκαλύπτεται κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου, δημοσίου ή ιδιωτικού ή εξαιτίας φυσικού φαινομένου ή τυχαίου γεγονότος ή παράνομης ανασκαφικής ή ενέργειας (σωστική ανασκαφή) διενεργείται από την Υπηρεσία.
2. Για τη διενέργεια σωστικής ανασκαφής ορίζεται από την Υπηρεσία αρχαιολόγος που έχει τουλάχιστον τριετή ανασκαφική εμπειρία και δεν έχει παραβεί τις προθεσμίες κατάθεσης των εκθέσεων της παραγράφου 2 του άρθρου 39.
3. Η Υπηρεσία οφείλει να μεριμνά για τη συντήρηση και τη φύλαξη των ευρημάτων σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, τεχνικούς και συντηρητές, για τη φύλαξη της περιοχής που έχει ανασκαφεί, καθώς και για τη λήψη μέτρων ασφάλειας εργαζομένων και τρίτων. Για τη διατήρηση των ακινήτων ευρημάτων εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 9.
4. Η Υπηρεσία υποχρεούται να διευκολύνει την πρόσβαση ειδικών επιστημόνων στο χώρο της ανασκαφής υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 39.
5. Στην περίπτωση που η σωστική ανασκαφή υπερβαίνει το στόχο της άμεσης διάσωσης εφαρμόζονται οι διατάξεις του προηγούμενου άρθρου.
6. Η σωστική ανασκαφή χρηματοδοτείται από τον κύριο του έργου εφόσον πρόκειται για δημόσιο τεχνικό έργο υπό την έννοια του ν. 1418/1984 (ΦΕΚ 55 Α /), όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, ή ιδιωτικό έργο προϋπολογισμού μεγαλύτερου των πεντακοσίων ογδόντα επτά χιλιάδων ευρώ (587.000 Ε). Το ποσό του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Η χρηματοδότηση καλύπτει και το κόστος συντήρησης, μελέτης και δημοσίευσης των ευρημάτων. Είναι δυνατή η χρηματοδότηση έργου προϋπολογισμού μικρότερου των πεντακοσίων ογδόντα επτά χιλιάδων ευρώ (587.000 Ε), μετά από αίτηση του κυρίου του έργου, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου.

Άρθρο 38 Άλλης μορφής αρχαιολογικές έρευνες

1. Οι διατάξεις του άρθρου 36 εφαρμόζονται αναλόγως στις επιφανειακές ή άλλης μορφής αρχαιολογικές έρευνες, λαμβανομένου υπόψη του μη καταστροφικού χαρακτήρα τους. Ως διευθύνοντες ορίζονται επιστήμονες με ειδικευση και εμπειρία που διασφαλίζει την ικανοποιητική διενέργειά τους. Τα ιδρύματα της παραγράφου 2 του άρθρου 36 μπορούν να διενεργούν κάθε έτος τρεις (3) επιφανειακές ή άλλης μορφής αρχαιολογικές έρευνες σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 36.
2. Η χρήση ανιχνευτών μετάλλου ή άλλων οργάνων διασκόπησης προς διερεύνηση του υπεδάφους, του βυθού ή του πυθμένα, δεν επιτρέπεται χωρίς την άδεια της Υπηρεσίας. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζονται θέματα που αφορούν την κατοχή, τη χρήση τέτοιων οργάνων, καθώς και τη διαδικασία χορήγησης των σχετικών αδειών.
3. Οι διατυπώσεις που απαιτούνται για την έκδοση της απόφασης της παραγράφου 1 του άρθρου 36, οι ειδικότερες υποχρεώσεις των φορέων που εκτελούν τις ανασκαφές ή άλλες αρχαιολογικές έρευνες, καθώς και των διευθυνόντων συστηματικές ανασκαφές ή άλλης μορφής αρχαιολογικές έρευνες ή των διενεργούντων σωστικές ανασκαφές, οι προϋποθέσεις και ο τρόπος εφαρμογής της παραγράφου 6 του άρθρου 37, ο κανονισμός ανασκαφών και κάθε σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή των άρθρων 35-38 ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Άρθρο 39 Δημοσιεύσεις αποτελεσμάτων ανασκαφών και άλλων αρχαιολογικών ερευνών

1. Οι διευθύνοντες συστηματικές ανασκαφές ή άλλης μορφής αρχαιολογική έρευνα και οι διενεργούντες σωστικές ανασκαφές έχουν υποχρέωση να δημοσιεύουν τα αποτελέσματα των ερευνών εντός των χρονικών ορίων που ορίζονται παρακάτω. Εντός των ορίων αυτών έχουν αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης.
2. Οι παραπάνω οφείλουν να καταθέτουν στην Υπηρεσία ετήσιες επιστημονικές εκθέσεις, το αργότερο

ως τον Απρίλιο του επόμενου έτους, για τη δημοσίευσή τους σε επιστημονικό έντυπο ή την ηλεκτρονική καταχώρησή τους.

3. Ο διευθύνων συστηματική ανασκαφή υποχρεούται να καταθέτει αρχική παρουσίαση προς δημοσίευση σε διάστημα έως δύο (2) ετών από την έναρξη της ανασκαφής, στην οποία συμπεριλαμβάνεται κατάλογος των κινητών ευρημάτων και σχέδια των ακινήτων και τελική δημοσίευση σε διάστημα έως πέντε (5) ετών μετά την περάτωση της ανασκαφής. Σε ανασκαφές που έχουν μεγάλη διάρκεια υποχρεούται επιπλέον να καταθέτει προς δημοσίευση παρουσίαση της πορείας του ανασκαφικού έργου κάθε δύο (2) χρόνια με αφετηρία τη συμπλήρωση της προθεσμίας κατάθεσης της αρχικής παρουσίασης, τη δε τελική δημοσίευση με τις επώνυμες συμβολές των μελών της ερευνητικής ομάδας εντός πενταετίας από την περάτωσή τους.

4. Ο διενεργών σωστική ανασκαφή υποχρεούται να καταθέτει τελική έκθεση, κατάλογο ευρημάτων, φωτογραφίες και σχέδια εντός εννέα (9) μηνών από την περάτωσή της. Εάν δεν επιθυμεί να αναλάβει την τελική δημοσίευση των αποτελεσμάτων της ανασκαφής, το δηλώνει εγγράφως, οπότε η Υπηρεσία μεριμνά για την ανάθεση της δημοσίευσης. Στην αντίθετη περίπτωση, αυτός που διενήργησε την ανασκαφή έχει την υποχρέωση να καταθέσει εντός έξι

(6) ετών από την περάτωσή της την τελική δημοσίευση με τις επώνυμες συμβολές των μελών της ερευνητικής ομάδας.

5. Ο διευθύνων επιφανειακή ή άλλης μορφής αρχαιολογική έρευνα υποχρεούται να καταθέτει τελική δημοσίευση εντός δύο (2) ετών από την περάτωσή της.

6. Ευρήματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια ανασκαφής ή άλλης έρευνας πεδίου, ή τμήματα αυτών, μπορούν να αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερων δημοσιεύσεων μετά από άδεια του έχοντος αποκλειστικό δικαίωμα, εντός πέντε (5) ετών από τη χορήγηση της άδειας εάν πρόκειται για δημοσίευση τμήματος ανασκαφής και εντός δύο (2) ετών εάν πρόκειται για δημοσίευση μεμονωμένου ευρήματος.

7. Οι προθεσμίες των προηγούμενων παραγράφων είναι διπλάσιες προκειμένου για ενάλιες αρχαιολογικές έρευνες.

8. Μετά την παρέλευση άπρακτων των προθεσμιών για την κατάθεση της τελικής δημοσίευσης των παραγράφων 3, 4, 5 και 7 παύει να υφίσταται αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης των αποτελεσμάτων της ανασκαφής. Ο διενεργών σωστική ανασκαφή οφείλει να καταθέτει στην Υπηρεσία το σύνολο του υλικού τεκμηρίωσης που διαθέτει, ο δε διευθύνων συστηματική ανασκαφή και άλλη αρχαιολογική έρευνα αντίγραφο του συνόλου. Η Υπηρεσία υποχρεούται να διευκολύνει την πρόσβαση των ενδιαφερόμενων μελετητών στα ευρήματα και στο υλικό τεκμηρίωσης που διαθέτει εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος να υποστούν φθορά. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι φορείς που διεξάγουν ανασκαφή ή άλλη αρχαιολογική έρευνα, ως προς το υλικό που διαθέτουν για το οποίο δεν υφίσταται πλέον αποκλειστικό δικαίωμα δημοσίευσης.

9. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την κατάθεση και τη δημοσίευση των μελετών του παρόντος άρθρου και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του. Με την ίδια απόφαση ρυθμίζονται τα σχετικά με την ηλεκτρονική καταχώρηση των ετήσιων επιστημονικών εκθέσεων ή άλλων στοιχείων.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Άρθρο 40 Εργασίες σε ακίνητα μνημεία

1. Οι εργασίες σε ακίνητα μνημεία και ιδίως η συντήρηση, η στερέωση, η αποκατάσταση, η αναστήλωση, η κατάχωση, η τοποθέτηση προστατευτικών στεγών, η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου και οι εργασίες που αποβλέπουν σε απόδοση σε χρήση ή σε φιλοξενία χρήσεων αποσκοπούν στη διατήρηση της υλικής υπόστασης και της αυθεντικότητάς τους, την ανάδειξη και εν γένει στην προστασία τους. Διενεργούνται σύμφωνα με μελέτη, η οποία εγκρίνεται από την Υπηρεσία ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ή αν αυτές είναι μείζονος σημασίας, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Για την έγκριση της μελέτης απαιτείται να έχει προηγηθεί η τεκμηρίωση του μνημειακού χαρακτήρα του ακινήτου.

2. Επείγουσες εργασίες συντήρησης και στερέωσης διενεργούνται με μέριμνα της Υπηρεσίας χωρίς υπαίτια καθυστέρηση και χωρίς άλλη διατύπωση.

3. Εάν οι αναφερόμενες στο παρόν και στα άρθρα 41 κα 42 εργασίες εκτελούνται από την Υπηρεσία, δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας.

4. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού τίθενται οι ειδικότεροι κανόνες που διέπουν την εκπόνηση

των μελετών και την εκτέλεση των εργασιών, οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος άρθρου. Αυτό αφορά ιδίως την καταγραφή, αποτύπωση, τεκμηρίωση, τοπογράφηση των μνημείων, την κατάρτιση των σχετικών αρχιτεκτονικών, δομοστατικών και διαγνωστικών μελετών, τις μελέτες συντήρησης, προστασίας, αναστήλωσης, ανάδειξης, διαχείρισης και ολοκληρωμένης χρήσης των μνημείων, την εφαρμογή συστημάτων ποιοτικού ελέγχου στα έργα συντήρησης και αναστήλωσης και κάθε άλλο συναφές ζήτημα.

Άρθρο 41 Προστασία ετοιμόρροπων μνημείων

1. Αν ο φέρων οργανισμός ενός μνημείου μεταγενέστερου του 1453 έχει υποστεί επικίνδυνες βλάβες και είναι έτοιμος να καταρρεύσει, συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού πενταμελής επιτροπή αποτελούμενη από έναν αρχιτέκτονα, έναν συντηρητή και έναν πολιτικό μηχανικό, υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού, έναν αρχαιολόγο και έναν ιστορικό ή ιστορικό τέχνης ή δύο αρχαιολόγους, υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού, αν το μνημείο χρονολογείται μέχρι το 1830, ή έναν αρχιτέκτονα της αρμόδιας πολεοδομικής αρχής, και έναν ιστορικό ή έναν ιστορικό τέχνης αν το μνημείο είναι νεότερο. Η επιτροπή ελέγχει την κατάστασή τους και προτείνει μέτρα υπό την προϋπόθεση ότι διαφυλάσσεται η αυθεντικότητα του μνημείου, στα οποία περιλαμβάνονται και οι αναγκαίες εργασίες για την υποσύλωση, την προσωρινή στερέωση του κτιρίου, την αποξήλωση ετοιμόρροπων τμημάτων, τη συλλογή αρχιτεκτονικών μελών, την απομάκρυνση διακοσμητικών στοιχείων που κινδυνεύουν, καθώς και την ασφάλεια των ενοίκων ή των διερχομένων.
2. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όταν η επιτροπή κρίνει ότι η διατήρηση του μνημείου είναι, στο σύνολο ή σε τμήμα του αδύνατη, μπορεί να εισηγηθεί βάσει μελέτης τη μερική ή ολική κατεδάφισή του, η οποία αποφασίζεται από τον Υπουργό Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου, αφού προηγηθεί λεπτομερής περιγραφή της μορφής και της σύνθεσής του, πλήρης φωτογράφιση, αποτύπωση και τεκμηρίωσή του και έχουν συλλεγεί όλα τα αρχιτεκτονικά μέλη και τα διακοσμητικά στοιχεία.
3. Επείγουσες εργασίες προστασίας ετοιμόρροπων μνημείων γίνονται με μέριμνα της Υπηρεσίας χωρίς υπαίτια καθυστέρηση και χωρίς άλλη διατύπωση.
4. Στην περίπτωση που κρίνεται αναγκαία η κατεδάφιση του μνημείου σύμφωνα με την παράγραφο 2 και ο ιδιοκτήτης το έχει εσκεμμένα καταστήσει ή το έχει αφήσει να καταστεί ετοιμόρροπο, επιτρέπεται να ανεγερθεί νέα οικοδομή μόνον εφόσον έχει το πολύ τον ίδιο όγκο και ωφέλιμη επιφάνεια με αυτό. Η σχετική οικοδομική άδεια εκδίδεται μετά από γνώμη της επιτροπής της διάταξης της παραγράφου 1.
5. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα για την εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων.

Άρθρο 42 Μεταφορά ακινήτου μνημείου -Απόσπαση τμημάτων

1. Απαγορεύεται η μεταφορά ακινήτου μνημείου ή τμήματός του χωρίς άδεια του Υπουργού Πολιτισμού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, εφόσον διασφαλίζονται οι απαραίτητες εγγυήσεις για τη μεταφορά και την επανατοποθέτησή του σε κατάλληλο μέρος. Προκειμένου για μνημεία ιδιαίτερης σημασίας, που χαρακτηρίζονται με απόφαση του Υπουργού μετά από γνώμη του Συμβουλίου, η άδεια μπορεί να χορηγηθεί κατ' εξαίρεση εάν κριθεί ότι η μετακίνησή τους είναι απολύτως αναγκαία για να διασωθούν από κίνδυνο εξαιτίας φυσικών φαινομένων ή λόγω εκτέλεσης μεγάλων τεχνικών έργων τα οποία είναι απαραίτητα για την εθνική άμυνα ή έχουν μείζονα σημασία για την εθνική οικονομία και ικανοποιούν ζωτικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου. Η μετακίνηση μνημείου λόγω τεχνικού έργου εξετάζεται μόνο όταν μετά από σχετικό επιστημονικό έλεγχο αποκλείεται κάθε δυνατότητα διατήρησής του στο περιβάλλον του.
2. Απαγορεύεται η απόσπαση από ακίνητο μνημείο γλυπτών, ζωγραφικών, ψηφιδωτών διακοσμητικών ή άλλων στοιχείων που είναι αναπόσπαστα τμήματά του. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί η απόσπαση και απομάκρυνση τέτοιων στοιχείων μόνο εάν αυτό κριθεί, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ότι είναι απολύτως αναγκαίο για τη διάσωσή τους.
3. Οι παραπάνω εργασίες εκτελούνται σύμφωνα με μελέτη, που εγκρίνεται με την οικεία απόφαση.
4. Αν παρίσταται επείγουσα ανάγκη, οι εργασίες διενεργούνται με μέριμνα της Υπηρεσίας χωρίς υπαίτια καθυστέρηση και χωρίς άλλη διατύπωση.

Άρθρο 43 Εργασίες συντήρησης μνημείων

1. Οι εργασίες συντήρησης σε κινητά μνημεία και σε γλυπτά, ζωγραφικά, διακοσμητικά ή άλλα στοιχεία που είναι αναπόσπαστα τμήματα ακινήτων μνημείων, διενεργούνται από την Υπηρεσία ή από πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα στα μητρώα συντηρητών αρχαιοτήτων και έργων τέχνης, που προβλέπονται από τη διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 9 του Ν. 2557/1997 (ΦΕΚ 271 Α') υπό την εποπτεία της Υπηρεσίας, ύστερα από μελέτη που εγκρίνεται από αυτήν ή, αν είναι μείζονος σημασίας, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Για την έγκριση της μελέτης απαιτείται να έχει προηγηθεί τεκμηρίωση του μνημειακού χαρακτήρα του κινητού ή του ακινήτου.
2. Αν παρίσταται επείγουσα ανάγκη, οι εργασίες διενεργούνται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση και χωρίς άλλη διατύπωση επί τόπου από τον συντηρητή που ορίζει η Υπηρεσία.
3. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, ορίζονται οι ειδικότεροι κανόνες και οι αρχές που διέπουν τις εργασίες συντήρησης των προηγούμενων παραγράφων.
4. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των εργαστηρίων συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης.

Άρθρο 44 Δημοσιεύσεις αποτελεσμάτων εργασιών

Οι διενεργούντες τις εργασίες που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 40 έως 43 έχουν υποχρέωση να καταθέτουν ετήσιες εκθέσεις εργασιών της ειδικότητάς τους το αργότερο έως τον Απρίλιο του επόμενου έτους και τελική έκθεση ή δημοσίευση εντός δεκαπέντε (15) μηνών από την περάτωσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΜΟΥΣΕΙΑ

Άρθρο 45

1. Ως μουσείο νοείται η υπηρεσία ή ο οργανισμός μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, με ή χωρίς ίδια νομική προσωπικότητα, που αποκτά, δέχεται, φυλάσσει, συντηρεί, καταγράφει, τεκμηριώνει, ερευνά, ερμηνεύει και κυρίως εκθέτει και προβάλλει στο κοινό συλλογές αρχαιολογικών, καλλιτεχνικών, εθνολογικών ή άλλων υλικών μαρτυριών του ανθρώπου και του περιβάλλοντός του, με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία. Ως μουσεία μπορούν να θεωρηθούν επίσης υπηρεσίες ή οργανισμοί που έχουν παρεμφερείς σκοπούς και λειτουργίες, όπως τα μουσεία ανοικτού χώρου.
2. Για την ίδρυση και λειτουργία μουσείου από το Δημόσιο εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, εφόσον διασφαλίζονται οι λειτουργίες και οι σκοποί της προηγούμενης παραγράφου, στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής μουσειών. Προς τούτο απαιτείται, μεταξύ άλλων, η ύπαρξη μίας ή περισσότερων συλλογών και η επάρκεια και καταλληλότητα των εγκαταστάσεων, του απασχολούμενου προσωπικού και των άλλων μέσων για την επίτευξη των στόχων του μουσείου.
3. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, είναι δυνατή η αναγνώριση μουσείου που ιδρύεται από ή ανήκει σε άλλο νομικό πρόσωπο, μετά από αίτηση αυτού, εφόσον διασφαλίζονται οι λειτουργίες και οι σκοποί της παραγράφου 1. Προς τούτο συνεκτιμώνται, μεταξύ άλλων, το ενδιαφέρον των συλλογών, η επάρκεια και η καταλληλότητα των εγκαταστάσεων, του απασχολούμενου προσωπικού και των άλλων μέσων και τρόπων επίτευξης των στόχων του μουσείου.
4. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, προσδιορίζονται περαιτέρω οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα μουσεία προκειμένου να εκδοθεί η απόφαση της παραγράφου 2 και της παραγράφου 3. Οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να εξειδικευτούν, κατά κατηγορίες μουσειών, οι οποίες καθορίζονται με κριτήρια όπως το περιεχόμενο των συλλογών, τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτουν ή τους φορείς στους οποίους ανήκουν. Με την ίδια απόφαση ορίζεται η διαδικασία για την ίδρυση ή αναγνώριση, οι μελέτες και τα πιστοποιητικά που πρέπει να κατατεθούν, η δημοσιότητα που δίνεται στην αναγνώριση και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.
5. Τα μουσεία οφείλουν να είναι ανοικτά στο κοινό σε προκαθορισμένες ημέρες και ώρες. Οφείλουν επίσης να διευκολύνουν την πρόσβαση στις συλλογές τους για λόγους μελέτης και έρευνας.
6. Τα μουσεία διέπονται από εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, ο οποίος καταρτίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου για τα μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο, και κοινοποιείται στην Υπηρεσία προκειμένου για τα άλλα μουσεία.
7. Τα αντικείμενα που φυλάσσονται στα μουσεία καταχωρίζονται στο Εθνικό Αρχείο Μνημείων με

ευθύνη της Διοίκησης των μουσείων.

8. Τα αναγνωρισμένα μουσεία κατά την παράγραφο 3 οφείλουν κάθε έτος να ενημερώνουν την Υπηρεσία για κάθε μεταβολή της κατάστασης των αντικειμένων των συλλογών τους, την τυχόν απώλειά τους και για τον εμπλουτισμό των συλλογών τους με νέα αντικείμενα. Αν κάποιο αντικείμενο διατρέχει άμεσο κίνδυνο φθοράς, απώλειας ή καταστροφής, εφαρμόζεται η διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 27. Σε περίπτωση κλοπής ή και παράνομης εξαγωγής εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 30.

9. Για τον εμπλουτισμό των μουσείων που δεν ανήκουν στο Δημόσιο με μνημεία εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 31. Τα μουσεία αυτά απαγορεύεται να αποκτούν ή να δέχονται ως δάνειο ή παρακαταθήκη, πολιτιστικά αγαθά για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι προέρχονται από κλοπή, παράνομη ανασκαφή ή από άλλη παράνομη ενέργεια ή ότι έχουν αποκτηθεί ή εξαχθεί κατά παράβαση της νομοθεσίας του κράτους προέλευσής τους και οφείλουν να ενημερώνουν χωρίς υπαίτια καθυστέρηση την Υπηρεσία για κάθε τέτοια προσφορά. Η απαγόρευση απόκτησης ή αποδοχής πολιτιστικών αγαθών για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι έχουν αποκτηθεί ή εξαχθεί κατά παράβαση της νομοθεσίας του κράτους προέλευσής τους, ισχύει και για τα μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο.

10. Τα αντικείμενα των συλλογών των μουσείων δεν υπόκεινται σε κατάσχεση.

11. Η μεταβίβαση της κυριότητας των αντικειμένων των συλλογών των μουσείων που ανήκουν στο Δημόσιο δεν επιτρέπεται, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2 του άρθρου 25, αναλόγως εφαρμοζομένων προκειμένου για πολιτιστικά αγαθά που δεν αποτελούν μνημεία. Η μεταβίβαση της κυριότητας αντικειμένων συλλογών αναγνωρισμένων μουσείων που ανήκουν σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή Ο.Τ.Α. ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου του ευρύτερου δημόσιου τομέα είναι δυνατή, κατ' εξαίρεση, είτε στο Δημόσιο είτε, μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, κατά προτίμηση σε άλλα τέτοια νομικά πρόσωπα προκειμένου να κατατεθούν σε συλλογή μουσείου. Η μεταβίβαση της κυριότητας αντικειμένων των συλλογών άλλων αναγνωρισμένων μουσείων είναι δυνατή, κατ' εξαίρεση, είτε στο Δημόσιο είτε, μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, που χορηγείται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, κατά προτίμηση σε άλλα νομικά πρόσωπα προκειμένου να κατατεθούν σε συλλογή μουσείου. Η ανταλλαγή αντικειμένων συλλογών αναγνωρισμένων μουσείων τα οποία δεν έχουν ιδιαίτερη σημασία για αυτές ή για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας με αντικείμενα συλλογών μουσείων της αλλοδαπής που έχουν ιδιαίτερη σημασία μπορεί να επιτραπεί, κατ' εξαίρεση, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Οι περιορισμοί της παρούσας παραγράφου δεν ισχύουν προκειμένου για ανανεώσιμα και αντικαταστατά δείγματα συλλογών φυσικής ιστορίας. Η μεταβίβαση που πραγματοποιείται κατά παράβαση των διατάξεων της παρούσας είναι άκυρη.

12. Ο δανεισμός και η προσωρινή εξαγωγή αντικειμένων των συλλογών των μουσείων επιτρέπονται υπό τους όρους και προϋποθέσεις των διατάξεων της παραγράφου 1 του άρθρου 25 και της παραγράφου 11 του άρθρου 34 αντίστοιχα.

13. Η λειτουργία των αναγνωρισμένων μουσείων τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Πολιτισμού, ο οποίος μπορεί να ανακαλεί την απόφαση της παραγράφου 3, μετά από γνώμη του Συμβουλίου, εάν παύσουν να πληρούνται οι προϋποθέσεις έκδοσής της ή παραβιαστούν άλλες διατάξεις του παρόντος.

14. Τα αναγνωρισμένα μουσεία κατά την παράγραφο 3 μπορούν να τυγχάνουν οικονομικής ενίσχυσης από το Υπουργείο Πολιτισμού, καθώς και των προνομίων των διατάξεων των παραγράφων 6 του άρθρου 28, 11 του άρθρου 31, καθώς και 1 του άρθρου 47. Τα μνημεία, κατά τις διατάξεις αυτές, αποκτώνται από αναγνωρισμένα μουσεία που έχουν ίδια νομική προσωπικότητα ή από νομικά πρόσωπα στα οποία ανήκουν αναγνωρισμένα μουσεία, υπό τον όρο ότι κατατίθενται στις συλλογές τους.

15. Για τις ανάγκες ανέγερσης, επέκτασης, εγκατάστασης, ανάδειξης και λειτουργίας μουσείου μπορεί να γίνει απαλλοτρίωση ή απευθείας εξαγορά κτιρίων ή εκτάσεων γης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 και να ορίζεται ζώνη προστασίας στον περιβάλλοντα χώρο τους σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ

Άρθρο 46

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου, καθορίζονται για το σύνολο ή κατηγορία οργανωμένων αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων ή ακινήτων μνημείων ή μεμονωμένα για σημαντικούς χώρους ή μνημεία: α) οι όροι και οι προϋποθέσεις επίσκεψης του κοινού σε αυτούς, β) οι πολιτιστικές ή άλλες εκδηλώσεις που μπορούν να πραγματοποιούνται σε αυτούς, συμβατές με το χαρακτήρα τους ως μνημείων ή προστατευόμενων χώρων. Είναι δυνατή η πραγματοποίηση εκδήλωσης ή παραχώρηση της χρήσης των ανωτέρω, στο πλαίσιο της απόφασης του προηγούμενου εδαφίου μετά από άδεια του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και με την οποία μπορούν να επιβάλλονται ειδικοί όροι ως προς τη διεξαγωγή τους. Για τη χρήση των παραπάνω χώρων, τόπων και ακινήτων μνημείων κατά τις εκδηλώσεις αυτές καταβάλλεται τέλος στο Τ.Α.Π.Α. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού είναι δυνατή η απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του τέλους για εκδηλώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ως οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος ορίζεται αυτός που ανήκει στην κυριότητα του Δημοσίου και αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας για την ανάδειξη και προβολή του. Οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος μπορεί να είναι και ένας ανασκαφικός χώρος. Ένας αρχαιολογικός χώρος χαρακτηρίζεται ως οργανωμένος με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του Συμβουλίου.
2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Πολιτισμού καθορίζεται το ύψος του αντιτίμου που καταβάλλεται από το κοινό για την επίσκεψη μουσείων, μνημείων, οργανωμένων αρχαιολογικών χώρων και Ιστορικών τόπων που ανήκουν στο Δημόσιο και υπάγονται στην προστασία του παρόντος νόμου.
3. Η Υπηρεσία οφείλει να διευκολύνει την πρόσβαση των ειδικών επιστημόνων, στους οποίους χορηγεί σχετική άδεια, σε κινητά μνημεία που βρίσκονται σε δημόσια μουσεία και αποθηκευτικούς χώρους υπό την εποπτεία της, με σκοπό τη φωτογράφιση, τη μελέτη ή τη δημοσίευσή τους, εφόσον δεν υπάρχει κίνδυνος να υποστούν φθορά τα μνημεία και υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 39 ως προς τα δικαιώματα δημοσίευσης.
4. Για την παραγωγή, αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό, για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό σκοπό, εκμαγείων, αντιγράφων ή απεικονίσεων μνημείων, που ανήκουν στο Δημόσιο, είτε ακινήτων που βρίσκονται σε αρχαιολογικούς χώρους και ιστορικούς τόπους ή είναι μεμονωμένα, είτε κινητών που βρίσκονται σε μουσεία ή συλλογές του Δημοσίου, με οποιονδήποτε τρόπο και μέσο, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών και ψηφιακών, του διαδικτύου (internet), των δικτύων τηλεπικοινωνιακής ή άλλης σύνδεσης και της δημιουργίας βάσεων δεδομένων με εικόνες των παραπάνω, από άλλους φορείς ή πρόσωπα, πλην του Δημοσίου, του Τ.Α.Π.Α. και του Οργανισμού Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού Α.Ε. απαιτείται προηγούμενη άδεια. Η άδεια χορηγείται έναντι τέλους, υπέρ του Τ.Α.Π.Α. σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, στην οποία καθορίζεται και η χρονική διάρκεια της άδειας, οι όροι υπό τους οποίους παρέχεται και το καταβλητέο τέλος.
5. Η παραγωγή, αναπαραγωγή και χρήση των παραπάνω προϊόντων για άλλους σκοπούς, όπως καλλιτεχνικούς, εκπαιδευτικούς ή επιστημονικούς, επιτρέπεται, έναντι της καταβολής τέλους, υπέρ του Τ.Α.Π.Α. από την οποία είναι δυνατή η απαλλαγή με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.
6. Η διάταξη του άρθρου 14 του Α.Ν. 1947/1939 καταργείται.
7. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη του Συμβουλίου, καθορίζονται οι προϋποθέσεις και οι όροι χορήγησης της άδειας της παραγράφου 4, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογικών μέτρων και προδιαγραφών και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.
8. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Πολιτισμού καθορίζονται το ύψος του τέλους των προηγούμενων παραγράφων, οι διαδικασίες και ο τρόπος είσπραξής τους, οι περιπτώσεις και προϋποθέσεις απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής τους και ρυθμίζεται κάθε άλλη αναγκαία σχετική λεπτομέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Άρθρο 47 Φορολογικά κίνητρα

1. Στην υποπερίπτωση γγ/ της περίπτωσης α/ της παραγράφου 1 του άρθρου 31 του Ν. 2238/1994 μετά το τέταρτο εδάφιο προστίθενται επτά νέα εδάφια ως εξής:

"Η αξία των κινήτων μνημείων, όπως αυτά ορίζονται από την κείμενη νομοθεσία, που μεταβιβάζονται λόγω δωρεάς στο Δημόσιο ή σε μουσεία αναγνωρισμένα από τον Υπουργό Πολιτισμού σύμφωνα με την ίδια νομοθεσία. Σε περίπτωση μεταβίβασης στο Δημόσιο η αποδοχή της δωρεάς γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του αρμόδιου γνωμοδοτικού Συμβουλίου του Υπουργείου

Πολιτισμού και μετά από χρηματική αποτίμηση της αξίας των μνημείων από ειδική εκτιμητική επιτροπή και αποδοχή της αξίας από τον δωρητή. Η απόφαση αυτή περιλαμβάνει τα στοιχεία του δωρητή, την περιγραφή και τη χρηματική αποτίμηση του μνημείου. Τα μνημεία κατατίθενται σε κρατικά μουσεία. Σε περίπτωση μεταβίβασης λόγω δωρεάς σε μουσεία που δεν ανήκουν στο Δημόσιο η αποδοχή της δωρεάς γίνεται μετά από χρηματική αποτίμηση των μνημείων από την ειδική εκτιμητική επιτροπή του έκτου εδαφίου του παρόντος. Το ποσό που αφαιρείται δεν μπορεί να υπερβεί ποσοστό 15% του συνολικού καθαρού εισοδήματος ή κερδών που προκύπτουν από τον ισολογισμό της διαχειριστικής περιόδου από τα ακαθάριστα έσοδα της οποίας εκπίπτει. Σε περίπτωση που η έκδοση της απόφασης της ειδικής εκτιμητικής επιτροπής γίνεται σε μεταγενέστερη χρήση από αυτή της δωρεάς, το ποσό του προηγούμενου εδαφίου εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα της διαχειριστικής περιόδου μέσα στην οποία εκδίδεται η απόφαση αυτή."

2. Η περίπτωση κγ/ του άρθρου 23 του Ν. 2459/1997 (ΦΕΚ 17 Α') αντικαθίσταται ως ακολούθως: "κγ) Το 50% της αξίας των ακινήτων που βρίσκονται σε αδόμητη αρχαιολογική ζώνη και έχουν δεσμευθεί από την αρχαιολογική υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού."

3. Η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του Ν. 2557/1997 αντικαθίσταται ως εξής:

"Σε περίπτωση επιβολής φόρου κληρονομιάς, κληροδοσίας ή δωρεάς, με αντικείμενο κινήτα μνημεία ή εικαστικά ή άλλα έργα τέχνης ο φόρος που αναλογεί μπορεί να καταβάλλεται από τους υπόχρεους σε είδος με τη μεταβίβαση ίσης αξίας κινήτων μνημείων ή εικαστικών ή άλλων έργων τέχνης στο Δημόσιο. Η αξία του κινήτου καθορίζεται από ειδική εκτιμητική επιτροπή. Ειδικότερα θέματα που αφορούν στη διαδικασία, τα αρμόδια όργανα, τα μουσεία ή άλλους επιστημονικούς ή πολιτιστικούς φορείς στους οποίους κατατίθενται τα μνημεία ή άλλα πολιτιστικά αγαθά και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης, ρυθμίζονται με την απόφαση της επόμενης παραγράφου."

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού καθορίζονται η σύνθεση της ειδικής εκτιμητικής επιτροπής που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 3 του παρόντος για τη χρηματική αποτίμηση της αξίας των μνημείων, η διαδικασία, οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2238/1994 και του Ν. 2459/1997, όπως αυτές προστίθενται ή τροποποιούνται με τις προηγούμενες παραγράφους 1 και 2 αντίστοιχα, καθώς και των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου 3 του παρόντος.

Άρθρο 48 Άλλα οικονομικά κίνητρα

1. Ο ιδιοκτήτης ακινήτου μνημείου δικαιούται μεταφορά του συντελεστή δόμησης που δεν έχει καλυφθεί από το ακίνητο, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Πολιτισμού, ορίζονται η διαδικασία, οι όροι και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την επιχορήγηση ή και την παροχή άλλων οικονομικών κινήτρων σε κυρίους ή νομείς κτιρίων που έχουν χαρακτηριστεί ως μνημεία ή διατηρητέα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του Ν. 1577/1985, ή βρίσκονται σε εκτάσεις ή σε οικιστικά σύνολα που έχουν χαρακτηριστεί ως αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικοί τόποι ή παραδοσιακά σύνολα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 1577/1985 αντίστοιχα. Τα παραπάνω κίνητρα και επιχορηγήσεις παρέχονται όταν λόγω φθοράς ή καταστροφής των κτιρίων του προηγούμενου εδαφίου ακόμα και αν αυτή οφείλεται σε ανώτερη βία, παρίσταται ανάγκη συντήρησης, αναστήλωσης, αποκατάστασης, ανακατασκευής και ανάδειξης τους ή ανάγκη διατήρησης επί μέρους αρχιτεκτονικών, στατικών ή άλλων στοιχείων τους με ιστορική, καλλιτεχνική σημασία, καθώς και ανάγκη διενέργειας εργασιών με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτά εάν πρόκειται για μνημεία. Με το ίδιο προεδρικό

διάταγμα είναι δυνατόν να ορίζεται ότι τα κριτήρια επιλογής των κτιρίων καθορίζονται ειδικότερα σε προκήρυξη, όπου αυτή προβλέπεται, καθώς και το ύψος της χορηγούμενης επιχορήγησης, σε ποσοστό της απαιτούμενης δαπάνης των εργασιών για τους παραπάνω σκοπούς. Το ποσοστό αυτό μπορεί να κυμαίνεται ανάλογα με την περίπτωση, όταν τα κτίρια βρίσκονται σε οικισμούς βάσει κριτηρίων που ανάγονται στην πυκνότητα ή τη σπανιότητα των κτιρίων σε αυτούς, το χαρακτήρα του οικισμού σε συνάρτηση με τον κίνδυνο, το βαθμό και το ρυθμό αλλοιώσεώς του, καθώς και την οικονομική κατάσταση του κυρίου ή νομέα. Τέλος, με το ίδιο προεδρικό διάταγμα καθορίζονται οι κυρώσεις που επιβάλλονται για πράξεις ή παραλείψεις αντίθετες προς τις ρυθμίσεις του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Άρθρο 49 Τοπικά Συμβούλια Μνημείων

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτούνται Τοπικά Συμβούλια Μνημείων (ΤΣΜ) στην έδρα κάθε διοικητικής περιφέρειας και στις νησιωτικές περιοχές, όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο. Τα Τοπικά Συμβούλια Μνημείων αποτελούνται από έντεκα (11) μέλη ως εξής:

α) /Έναν Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, αναπληρούμενο από άλλο Πάρεδρο, ως Πρόεδρο.

β) Τρεις αρχαιολόγους υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενους από άλλους υπαλλήλους της ίδιας ειδικότητας.

γ) /Έναν αρχιτέκτονα υπάλληλο του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενο από άλλον υπάλληλο της ίδιας ειδικότητας.

δ) /Έναν συντηρητή (ΠΕ ή ΤΕ) υπάλληλο του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενο από άλλον υπάλληλο της ίδιας ειδικότητας.

ε) /Έναν αρχιτέκτονα υπάλληλο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, αναπληρούμενο από άλλον υπάλληλο της ίδιας ειδικότητας, οριζόμενο από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

στ) Τρία μέλη Δ.Ε.Π. Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ίδρυμάτων ή ερευνητές σε αναγνωρισμένα ερευνητικά κέντρα ή ειδικούς επιστήμονες με πενταετή τουλάχιστον ερευνητική εμπειρία μετά την απόκτηση του διδακτορικού διπλώματος στο πεδίο της αρχαιολογίας, της αρχιτεκτονικής, της εθνολογίας, της λαογραφίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της ιστορίας της τέχνης ή άλλο κλάδο που σχετίζεται με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.

ζ) Έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων που ορίζεται με τον αναπληρωτή του.

2. Τα ΤΣΜ είναι αρμόδια να γνωμοδοτούν για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε μνημεία, χώρους και τόπους της περιφέρειάς τους, εκτός από εκείνα που αναφέρονται στις διατάξεις της παραγράφου 5γ του άρθρου 50. Τα Τοπικά Συμβούλια είναι δυνατόν να εξετάζουν εκ νέου, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, ένα ζήτημα που έχει ήδη κριθεί, μόνο εάν διαπιστώνουν ότι προέκυψαν εκ των υστέρων νέα ουσιώδη στοιχεία.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.6 άρθρ.10 Ν.3207/2003,

ΦΕΚ Α 302/24.12.2003,ορίζεται ότι:

6. Οι διατάξεις του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του Ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α) εφαρμόζονται και για τον Πρόεδρο και τα μέλη των γνωμοδοτικών οργάνων των άρθρων 49, 50 και 51 του Ν. 3028/2002.

Άρθρο 50 Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτείται Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ), που αποτελείται από δεκαεπτά (17) μέλη ως εξής:

α) Τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Πρόεδρο.

β) Τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Πολιτισμού, αναπληρούμενο από άλλο Νομικό Σύμβουλο ή Πάρεδρο του γραφείου του Νομικού Συμβούλου στο Υπουργείο Πολιτισμού.

γ) Τον Γενικό Διευθυντή Αρχαιοτήτων και τον Γενικό Διευθυντή Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενους από πρόσωπα με ανάλογα προσόντα.

δ) Πέντε αρχαιολόγους προϊσταμένους περιφερειακών ή ειδικών περιφερειακών οργανικών μονάδων του Υπουργείου Πολιτισμού επιπέδου διεύθυνσης με ειδικότητες που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες

του ΚΑΣ, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.

ε) Επτά καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές Α.Ε.Ι. ή αντίστοιχης βαθμίδας ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων ή άλλους έγκριτους επιστήμονες, υπαλλήλους ή μη του Υπουργείου Πολιτισμού, με υπερδεκαετή επαγγελματική και επιστημονική εμπειρία μετά την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος στην αρχαιολογία, την αρχιτεκτονική, τη συντήρηση αρχαιοτήτων, την ιστορία της τέχνης, τη γεωλογία, την επιστήμη και τεχνική των υλικών, τη δομοστατική, την εδαφομηχανική ή άλλη επιστήμη σχετική με την προστασία των αρχαίων μνημείων και χώρων, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.

στ) Έναν αρχιτέκτονα υπάλληλο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, αναπληρούμενο από υπάλληλο με την ίδια ειδικότητα, οριζόμενο από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.2. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτείται Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ) , που αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη ως εξής:

α) Τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Πρόεδρο.

β) Τον Νομικό Σύμβουλο του Κράτους στο Υπουργείο Πολιτισμού, αναπληρούμενο από άλλο Νομικό Σύμβουλο ή Πάρεδρο του γραφείου του Νομικού Συμβούλου στο Υπουργείο Πολιτισμού.

γ) Τον Γενικό Διευθυντή Αρχαιοτήτων και τον Γενικό Διευθυντή Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών Έργων του Υπουργείου Πολιτισμού, αναπληρούμενους από πρόσωπα με ανάλογα προσόντα.

δ) Τρεις προϊστάμενους περιφερειακών ή ειδικών περιφερειακών οργανικών μονάδων του Υπουργείου Πολιτισμού επιπέδου διεύθυνσης με ειδικότητες που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες του ΚΣΝΜ, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.

ε) Έξι καθηγητές ή αναπληρωτές καθηγητές Α.Ε.Ι. ή αντίστοιχης βαθμίδας ερευνητές αναγνωρισμένων ερευνητικών ιδρυμάτων ή άλλους έγκριτους επιστήμονες, υπαλλήλους ή μη του Υπουργείου Πολιτισμού, με υπερδεκαετή επαγγελματική και επιστημονική εμπειρία, με ειδικότητα στην αρχαιολογία, την αρχιτεκτονική, τη συντήρηση έργων τέχνης, την ιστορία της τέχνης, την επιστήμη και τεχνική των υλικών, τη δομοστατική, την εδαφομηχανική ή άλλη επιστήμη σχετική με την προστασία των αρχαίων μνημείων και χώρων, αναπληρούμενους από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.

στ) Έναν αρχιτέκτονα υπάλληλο του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, αναπληρούμενο από υπάλληλο με την ίδια ειδικότητα, οριζόμενο από τον Υπουργό Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

ζ) Έναν αρχιτέκτονα εκπρόσωπο του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, αναπληρούμενο από πρόσωπο με τα ίδια προσόντα.

3. Με την απόφαση συγκρότησης του ΚΑΣ και του ΚΣΝΜ ορίζεται και ο αναπληρωτής του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Προέδρου του ΚΑΣ και του ΚΣΝΜ. Όταν τον Γενικό Γραμματέα αναπληρώνει άλλο μέλος του Συμβουλίου, στη θέση του ως μέλος καλείται ο αναπληρωτής του μέλους αυτού.

Εισηγητές στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεοτέρων Μνημείων ορίζονται οι προϊστάμενοι των καθ' ύλην αρμοδίων Διευθύνσεων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού.

4. Στην αρμοδιότητα του ΚΑΣ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία αρχαίων μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων που αποτέλεσαν το χώρο εξαιρέτων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων έως το 1830. Στην αρμοδιότητα του ΚΣΝΜ ανήκουν θέματα που αφορούν στην προστασία νεοτέρων μνημείων και των λοιπών ιστορικών τόπων.

5. Υπό την επιφύλαξη της διάταξης της προηγούμενης παραγράφου, τα Κεντρικά Συμβούλια:

α) Εισηγούνται στον Υπουργό για τις αρχές που διέπουν τις ειδικότερες εκφάνσεις της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αυτές προσδιορίζονται στο άρθρο3.

β) Εισηγούνται στον Υπουργό για τα ετήσια προγράμματα απαλλοτριώσεων ή απευθείας αγορών, ανασκαφών, αναστηλώσεων, εργασιών συντήρησης, καθώς και άλλων εργασιών επί των μνημείων.

γ) Γνωμοδοτούν για ζητήματα που σχετίζονται με:

αα) μνημεία, χώρους και τόπους που βρίσκονται σε περισσότερες από μία περιφέρειες, καθώς και στη θάλασσα ή σε ποταμούς ή σε λίμνες,

ββ) την προστασία των μνημείων που είναι εγγεγραμμένα στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, καθώς και των άλλων μείζονος σημασίας μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και ιστορικών τόπων,

γγ) επεμβάσεις μείζονος σημασίας σε μνημεία, χώρους και τόπους,

δδ) την οριοθέτηση και τον καθορισμό αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και ζωνών προστασίας σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 12 έως 17,

εε) την αναγκαστική απαλλοτρίωση ή απευθείας αγορά ή ανταλλαγή ακινήτων χάριν της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς,

στστ) τη μεταφορά ακινήτων μνημείων ή τμήματος αυτών ή την απόσπαση στοιχείων από μνημεία μείζονος σημασίας,
ζζ) τη χορήγηση άδειας για κατεδάφιση σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 10 του άρθρου 6,
ηη) το χαρακτηρισμό κατηγοριών κινητών μνημείων,
θθ) τη εξαγωγή μνημείων,
ιι) το δανεισμό και την ανταλλαγή κινητών μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο,
ιαια) την αναγνώριση συλλεκτών και την περιέλευση συλλογών στο Δημόσιο σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31,
ιβιβ) το δανεισμό, την προσωρινή εξαγωγή, την ανταλλαγή και τη μεταβίβαση αρχαίων αντικειμένων συλλογών μουσείων του άρθρου 45,
ιγιγ) για κάθε άλλο μείζον θέμα που παραπέμπεται σε αυτά από τον Υπουργό Πολιτισμού.
6. α) Για την εφαρμογή της διάταξης της παραγράφου 11 του άρθρου 6, εάν και τα δύο μνημεία είναι αρχαία, αρμόδιο είναι το ΚΑΣ, ενώ εάν είναι και τα δύο νεότερα, το ΚΣΝΜ.
β) Σε κάθε άλλη περίπτωση εφαρμογής της διάταξης αυτής αρμόδιο είναι ειδικό όργανο, το οποίο συγκροτείται από την Ολομέλεια του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου και την Ολομέλεια του Κεντρικού Συμβουλίου Νεοτέρων Μνημείων που συνεδριάζουν από κοινού.
Τα μέλη του που αναφέρονται στις περιπτώσεις α/, β/ και γ' της παραγράφου 1 και α', β' και γ' της παραγράφου 2 έχουν μία ψήφο, όπως και τα υπόλοιπα μέλη του. Στην περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου. Το όργανο αυτό είναι επίσης αρμόδιο να γνωμοδοτεί ως προς το χαρακτηρισμό ακινήτου, που βρίσκεται σε αρχαιολογικό χώρο ή πάνω σε αρχαίο, ως μνημείου, σύμφωνα με τις περιπτώσεις β' και γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 6, χωρίς να αναιρείται η προστασία αυτών.

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.6 άρθρ.10 Ν.3207/2003,
ΦΕΚ Α 302/24.12.2003,ορίζεται ότι:

6. Οι διατάξεις του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του Ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α) εφαρμόζονται και για τον Πρόεδρο και τα μέλη των γνωμοδοτικών οργάνων των άρθρων 49, 50 και 51 του Ν. 3028/2002.

Άρθρο 51 Συμβούλιο Μουσείων

1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού συγκροτείται Συμβούλιο Μουσείων, που αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη ως εξής:

- α) Τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως Πρόεδρο.
- β) Τον Γενικό Διευθυντή Αναστηλώσεων Μουσείων και Τεχνικών Έργων, τον Γενικό Διευθυντή Αρχαιοτήτων, τον Γενικό Διευθυντή Πολιτιστικής Ανάπτυξης και τον Προϊστάμενο της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Πολιτισμού, που αναπληρώνονται από πρόσωπα με ανάλογα προσόντα.
- γ) Έξι (6) διευθύνοντες μουσείων, διαφόρων κατηγοριών, από τους οποίους οι τρεις (3) τουλάχιστον κρατικών μουσείων, αναπληρούμενους από πρόσωπα με την ίδια ιδιότητα.
- δ) Δύο (2) πρόσωπα με επιστημονική ειδίκευση ή επαγγελματική εμπειρία σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας μουσείων, αναπληρούμενα από πρόσωπα με τα ίδια προσόντα.
- ε) Έναν (1) εκπρόσωπο του Ελληνικού Τμήματος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), με τον αναπληρωτή του.
- στ) Έναν (1) εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.), με επιστημονική ειδίκευση ή επαγγελματική εμπειρία σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας μουσείων, με τον αναπληρωτή του.

3. Το Συμβούλιο Μουσείων:

- α) εισηγείται στον Υπουργό για τις αρχές που διέπουν τη μουσειακή πολιτική του κράτους και για τα μέτρα υποστήριξης και εξειδίκευσης αυτής, καθώς και για τη συνεργασία μεταξύ των μουσείων και το συντονισμό των δραστηριοτήτων τους,
- β) γνωμοδοτεί για τα ζητήματα που σχετίζονται με την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 45, με την επιφύλαξη της διάταξης της περίπτωσης ιβιβ' του εδαφίου γ' της παραγράφου 5 του άρθρου 50,
- γ) γνωμοδοτεί για θέματα εφαρμογής της αρχής της αμοιβαιότητας, σε περίπτωση δανεισμού για τη διοργάνωση εκθέσεων σε μουσεία,
- δ) γνωμοδοτεί για τη συγκρότηση κρατικών μουσείων ως ειδικών περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 28 του άρθρου 7 του Ν. 2557/1997,
- ε) γνωμοδοτεί για κάθε θέμα που αφορά μουσεία και παραπέμπεται σε αυτό.3. Οι διατάξεις της

παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Ν. 2557/1997 (ΦΕΚ271 Α') καταργούνται

*** ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Με την παρ.6 άρθρ.10 Ν.3207/2003, ΦΕΚ Α 302/24.12.2003,ορίζεται ότι:

6. Οι διατάξεις του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του Ν. 3094/2003 (ΦΕΚ 10 Α) εφαρμόζονται και για τον Πρόεδρο και τα μέλη των γνωμοδοτικών οργάνων των άρθρων 49, 50 και 51 του Ν. 3028/2002.

Άρθρο 52 Κοινοί κανόνες για τη συγκρότηση και λειτουργία των Συμβουλίων

1. Η θητεία των μελών των Συμβουλίων των άρθρων 48 έως 50 είναι τριετής. Η θητεία των μισών τουλάχιστον από τα μέλη των Συμβουλίων που δεν συμμετέχουν σε αυτά αυτοδικαίως ανανεώνεται κάθε έξι (6) έτη.
2. Το έργο των Συμβουλίων μπορεί να υποβοηθείται, ύστερα από πρότασή τους και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, με την ανάθεση της εξέτασης επί μέρους ζητημάτων σε επιτροπές που απαρτίζονται από ορισμένα από τα μέλη τους ή άλλους ειδικούς επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες και γνωμοδοτούν σε αυτά.
3. Η επιστημονική και γραμματειακή υποστήριξη των Συμβουλίων εξασφαλίζεται από γραμματεία που συνιστάται στο Υπουργείο Πολιτισμού στην έδρα κάθε Συμβουλίου.
4. Στους εισηγητές, στα μέλη των Συμβουλίων και της γραμματείας τους καταβάλλεται αποζημίωση, το ύψος της οποίας καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Πολιτισμού.
5. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ρυθμίζονται τα σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία των Συμβουλίων και της γραμματείας τους, τη δυνατότητα συγκρότησης και λειτουργίας τους κατά τμήματα και κάθε άλλη συναφή λεπτομέρεια. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, μπορεί να ιδρύονται νέα συμβούλια, να καθορίζονται οι αρμοδιότητές τους, να συγχωνεύονται ή να καταργούνται Συμβούλια και να ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια.
6. "Στις συνεδριάσεις των Συμβουλίων μετέχουν τα μέλη τους και οι εισηγητές. Στις συνεδριάσεις των Κεντρικών Συμβουλίων οι εισηγητές μετέχουν άνευ ψήφου."

Πρόσωπα των οποίων οι υποθέσεις άγονται ενώπιον του Συμβουλίου μπορούν να παρίστανται και με ή δια δικηγόρου και να χρησιμοποιούν τεχνικούς συμβούλους, προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις τους και να απαντήσουν σε τυχόν ερωτήσεις των μελών ή εισηγητών.

*** Το πρώτο εδάφιο της παρ.6 αντικαταστάθηκε ως άνω με την παρ.22 άρθρ.10 Ν.3207/2003,ΦΕΚ Α 302/24.12.2003.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 53 Κλοπή μνημείων

1. Με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται η κλοπή (άρθρο 372 του Ποινικού Κώδικα), αν έχει αντικείμενο μνημείο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή μνημείο που αφαιρέθηκε από ακίνητο μνημείο, από χώρο ανασκαμμένο, από μουσείο, από αποθηκευτικούς χώρους αρχαίων ευρημάτων ή από χώρο όπου φυλάσσεται συλλογή.
2. Εάν η πράξη τελέστηκε από πρόσωπα ενωμένα για τη διάπραξη κλοπών ή ληστειών ή για τη διάπραξη εγκλημάτων που προβλέπονται στον παρόντα νόμο επιβάλλεται κάθειρξη. Η ίδια ποινή επιβάλλεται εάν ο δράστης διαπράττει κατά συνήθεια ή κατ' επάγγελμα κλοπές μνημείων.

Άρθρο 54 Υπεξαίρεση μνημείων

Με κάθειρξη μέχρι (10) δέκα ετών τιμωρείται η υπεξαίρεση (άρθρο 375 του Ποινικού Κώδικα), αν έχει αντικείμενο μνημείο με ιδιαίτερα μεγάλη αξία ή αν ο δράστης τελεί την πράξη της υπεξαίρεσης μνημείων κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια.

Άρθρο 55 Αποδοχή και διάθεση μνημείων που αποτελούν προϊόντα εγκλήματος.

Η πράξη της αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος (άρθρο 394 παράγραφος 1 του Ποινικού Κώδικα) τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, αν έχει αντικείμενο μνημείο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό προέρχεται από αξιόποινη πράξη. Επιβάλλεται κάθειρξη, αν ο υπαίτιος επιχειρεί την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια.

Άρθρο 56 Φθορά μνημείου

1. Όποιος καταστρέφει, βλάπτει, ρυπαίνει, καθιστά ανέφικτη ή δυσχερή τη χρήση ή αλλοιώνει τη μορφή μνημείου ή ανήκοντος σε συλλογή μουσείου πολιτιστικού αγαθού ή πολιτιστικού αγαθού που έχει τοποθετηθεί σε ανοικτό ή κλειστό δημόσιο, δημοτικό ή κοινόχρηστο χώρο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. Αν το μνημείο ανήκει στο δρόμο επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών.

2. Αν πρόκειται για μνημείο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και η πράξη έγινε στο πλαίσιο οργανωμένης εγκληματικής δραστηριότητας ή από πολλούς ενωμένους για την τέλεσή της, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι (10) δέκα ετών.

Άρθρο 57 Φθορά μνημείου από αμέλεια

Με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών τιμωρείται η πράξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου 56 αν τελέσθηκε από αμέλεια.

Άρθρο 58 Παράβαση της υποχρέωσης δήλωσης μνημείου

Όποιος παραλείπει τη δήλωση που επιβάλλεται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 8 και της παραγράφου 1 του άρθρου 24 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών. Όποιος παραλείπει τη δήλωση που επιβάλλεται από τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 24 ή της παραγράφου 2 του άρθρου 33 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών.

Στην περίπτωση των μνημείων που χαρακτηρίζονται κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 20 του νόμου αυτού, το έγκλημα του προηγούμενου εδαφίου τελείται μόνο εφόσον ο υπόχρεος προς δήλωση έλαβε αποδεδειγμένα γνώση της διοικητικής πράξης χαρακτηρισμού. Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου ο δράστης τιμωρείται με χρηματική ποινή έως 50.000 ευρώ και σε περίπτωση υποτροπής με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών.

Άρθρο 59 Παράνομη μεταβίβαση μνημείου

Όποιος μεταβιβάζει την κυριότητα ή την κατοχή μνημείου ή αποκτά την κυριότητα ή αποδέχεται να περιέλθει στην κατοχή του μνημείο χωρίς την αναγκαία από το νόμο άδεια, έγκριση ή γνωστοποίηση τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών. Επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν πρόκειται για αρχαίο μνημείο που δεν έχει δηλωθεί νόμιμα. Οι ποινές αυτές επιβάλλονται, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Άρθρο 60 Παράνομη εμπορία μνημείων

Όποιος ασκεί δραστηριότητα αρχαιοπώλη ή εμπόρου νεότερων μνημείων κατά την έννοια της διάταξης της παραγράφου 1 του άρθρου 32 χωρίς άδεια τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 61 Παράνομη ανασκαφή ή άλλη αρχαιολογική έρευνα

1. Όποιος χωρίς προηγούμενη άδεια διενεργεί ανασκαφή με σκοπό την ανεύρεση ή αποκάλυψη αρχαίων τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών.

2. Αν οι πράξεις της προηγούμενης παραγράφου τελέσθηκαν μέσα σε αρχαιολογικούς χώρους ή αν ο υπαίτιος τις επιχειρεί κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, επιβάλλεται κάθειρξη.

3. Όποιος χωρίς προηγούμενη άδεια διενεργεί άλλης μορφής παράνομη αρχαιολογική έρευνα με σκοπό την ανεύρεση ή αποκάλυψη αρχαίων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους. Αν ο δράστης διαπράττει την πράξη του προηγούμενου εδαφίου κατά συνήθεια ή κατ' επάγγελμα, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα (10) ετών.

Άρθρο 62 Παράνομη χρήση ανιχνευτή μετάλλου

1. Όποιος χρησιμοποιεί ανιχνευτή μετάλλων ή άλλα όργανα διασκόπησης χωρίς την άδεια που απαιτείται από τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 38 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών. 2. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τελέσθηκε μέσα σε αρχαιολογικούς χώρους ή αν ο υπαίτιος της πράξης την επιχειρεί κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) ετών.

Άρθρο 63 Παράνομη εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών

1. Όποιος εξάγει ή επιχειρεί να εξαγάγει από την Ελλάδα, κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου, μνημείο ή πολιτιστικό αγαθό για το οποίο έχει κινηθεί η διαδικασία χαρακτηρισμού, όπως ορίζεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 20, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών. Η προέλευση του μνημείου κατ' αξιόποιο τρόπο συνιστά επιβαρυντική περίπτωση. 2. Όποιος παραβαίνει τους όρους της απόφασης με την οποία έχει χορηγηθεί άδεια προσωρινής εξαγωγής μνημείου ή πολιτιστικού αγαθού που ανήκει σε συλλογή μουσείου και ιδίως αν δεν το επανεισάγει μέσα στην προθεσμία που τάχθηκε, τιμωρείται με φυλάκιση. Αν όμως η παράβαση του όρου δεν είναι ουσιώδης, το δικαστήριο μπορεί να αφήσει την πράξη ατιμώρητη. Το αξιόποιο της πράξης της μη εμπρόθεσμης επανεισαγωγής εξαιρείται, αν ο υπαίτιος με δική του θέληση και πριν ακόμα εξετασθεί με οποιονδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρχές επανεισάγει το μνημείο ή το πολιτιστικό αγαθό. 3. Με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών τιμωρείται ο υπαίτιος της πράξης του πρώτου εδαφίου της προηγούμενης παραγράφου, εφόσον η πράξη τελέσθηκε με σκοπό την οριστική απομάκρυνση του μνημείου από τα όρια της ελληνικής επικράτειας. 4. Όποιος εξάγει ή επιχειρεί να εξαγάγει από την Ελλάδα εκτός των ορίων του τελωνειακού εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά παράβαση του Κανονισμού 3911/1992 του Συμβουλίου και 752/1993 της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των προεδρικών διαταγμάτων εφαρμογής τους, όπως εκάστοτε ισχύουν, πολιτιστικά αγαθά κατά την έννοια του Κανονισμού 3911/1992, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη. 5. Το άρθρο 3 του προεδρικού διατάγματος 423/1995 (ΦΕΚ 242 Α) καταργείται.

Άρθρο 64 Παράνομη εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών

Όποιος εισάγει στην Ελλάδα πολιτιστικά αγαθά κατά την έννοια της από 17 Νοεμβρίου 1980 διεθνούς συμβάσεως των Παρισίων που κυρώθηκε με το Ν. 1103/1980(ΦΕΚ 297 Α'), τα οποία έχουν αφαιρεθεί παράνομα από μουσεία ή άλλα παρόμοια ιδρύματα ή θρησκευτικά ή δημόσια μνημεία που βρίσκονται στην επικράτεια άλλων κρατών μερών της ίδιας συμβάσεως και τα οποία αποτελούν αποδεδειγμένα τμήμα της απογραφής των ιδρυμάτων αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Άρθρο 65 Παράνομη μη επιστροφή πολιτιστικών αγαθών

Όποιος δεν συμμορφώνεται με εκτελεστή απόφαση δικαστηρίου ή διαιτητών, η οποία διατάσσει την επιστροφή πολιτιστικών αγαθών που έχουν απομακρυνθεί παράνομα από το έδαφος άλλου κράτους, κατ' εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων που κυρώνονται και ισχύουν στην Ελλάδα ή των διατάξεων της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 66 Παράνομη επέμβαση ή εκτέλεση έργου

Όποιος χωρίς την αναγκαία από το νόμο άδεια ή καθ' υπέρβαση αυτής διενεργεί σε μνημείο, σε αρχαιολογικό χώρο, ή σε ιστορικό τόπο, πράξη από αυτές που αναφέρονται στις διατάξεις των άρθρων 10παρ. 2 -4,13,14 και 15 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος διενεργεί πράξη ή δραστηριότητα σε ζώνες προστασίας γύρω από μνημεία ή χώρους, όπως ορίζονται στα άρθρα 15 και 17, κατά παράβαση των όρων και περιορισμών που ισχύουν σε αυτές. Η ίδια ποινή επιβάλλεται σε όποιον χωρίς την αναγκαία από το νόμο άδεια ή καθ' υπέρβασή της διενεργεί τις πράξεις που αναφέρονται στα άρθρα 42, 43 παράγραφος 1 και 46παράγραφος 4.

Άρθρο 67 Πλημμελής φύλαξη, διατήρηση ή συντήρηση μνημείου

Ο κύριος, ο νομέας ή ο κάτοχος μνημείου, ο οποίος εκτελεί τις υποχρεώσεις του για φύλαξη, διατήρηση ή συντήρησή του πλημμελώς και έτσι εκθέτει το μνημείο σε κίνδυνο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών.

Άρθρο 68 Πράξεις ελεγκτικών οργάνων

Οι διατάξεις του άρθρου 258 του Ν. 1729/1987 (ΦΕΚ 144 Α'), που προστέθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 2161/1993 (ΦΕΚ 119 Α') εφαρμόζονται αναλόγως και στα εγκλήματα της κλοπής μνημείων, της υπεξαίρεσης μνημείων, της φθοράς μνημείων, της αποδοχής και διάθεσης μνημείων που αποτελούν προϊόντα εγκλήματος, της παράνομης ανασκαφής ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας και της παράνομης εξαγωγής πολιτιστικών αγαθών. Η ενέργεια του ελεγκτικού οργάνου περιορίζεται στις πράξεις που είναι απολύτως αναγκαίες για τη διακρίβωση των εγκλημάτων αυτών, η τέλεση των οποίων θα πρέπει πάντως να είχε προαποφασισθεί από το δρόστη.

Άρθρο 69 Δήμευση και χρηματική ποινή

1. Η δήμευση των πολιτιστικών αγαθών που αποτελούν αντικείμενο παράνομης εξαγωγής ή επιχειρούμενης παράνομης εξαγωγής, καθώς και των μέσων τέλεσης της πράξης αυτής και της παράνομης ανασκαφής ή άλλης έρευνας με σκοπό την ανεύρεση ή αποκάλυψη αρχαίων επιβάλλεται υποχρεωτικά εφόσον ανήκουν στο δρόστη ή σε συμμετόχο.
2. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν επιβληθεί δήμευση των μέσων τέλεσης των εγκλημάτων που προβλέπονται στον παρόντα νόμο, επιβάλλεται χρηματική ποινή που μπορεί να ανέλθει στο ήμισυ (1/2) της αξίας των μέσων αυτών.

Άρθρο 70 Επέκταση της εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 2331/1995

Το εδάφιο αθ' του άρθρου 1 του Ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173 Α') αντικαθίσταται ως εξής: "αθ) Των αξιόποινων πράξεων που έχουν ως αντικείμενο μνημείο".

Άρθρο 71 Αρμοδιότητα εφετείου

1. Τα κακούργηματα της κλοπής μνημείων, της υπεξαίρεσης μνημείων, της φθοράς μνημείων, της αποδοχής και διάθεσης μνημείων που αποτελούν προϊόντα εγκλήματος, της παράνομης επέμβασης ή εκτέλεσης έργου σε μνημείο, της παράνομης εξαγωγής πολιτιστικού αγαθού και της παράνομης ανασκαφής ή άλλης έρευνας για την ανεύρεση ή αποκάλυψη αρχαίων υπάγονται στην αρμοδιότητα του τριμελούς εφετείου.
2. Μόλις περατωθεί η ανάκριση για πράξεις της προηγούμενης παραγράφου η δικογραφία υποβάλλεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών στον εισαγγελέα εφετών, ο οποίος εάν κρίνει ότι δεν συντρέχουν σοβαρές ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορούμενου στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, εισάγει την υπόθεση με πρότασή του στο Συμβούλιο Εφετών που αποφασίζει σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 309-315 του Κ. Π. Δ. Εάν ο εισαγγελέας εφετών κρίνει ότι προκύπτουν ενδείξεις και ότι δεν πρέπει να επιστρέψει τη δικογραφία για να συμπληρωθεί, εισάγει, εφόσον συμφωνεί και ο Πρόεδρος Εφετών, την υπόθεση στο ακροατήριο με απευθείας κλήση, κατά της οποίας δεν επιτρέπεται προσφυγή.

Άρθρο 72 Τύχη χρηματικών ποινών και δήμευθέντων πραγμάτων

1. Οι χρηματικές ποινές, τα πρόστιμα, τα ποσά που προέρχονται από μετατροπή των στερητικών της ελευθερίας ποινών σε χρηματικές ποινές, καθώς και τα ποσά χρηματικής ικανοποίησης του Δημοσίου λόγω ηθικής βλάβης που επιβάλλονται κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελούν πόρο του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (Τ.Α.Π.Α.). Πράγματα που δήμευονται ως μέσα για την τέλεση εγκληματικών πράξεων, που τιμωρούνται κατά το νόμο, περιέρχονται στο Υπουργείο Πολιτισμού. 2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Πολιτισμού καθορίζεται η διαδικασία βεβαίωσης, είσπραξης και απόδοσης στο Τ.Α.Π.Α. των πιο πάνω ποσών και ρυθμίζεται κάθε σχετική λεπτομέρεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΕΙΔΙΚΕΣ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 73 Μεταβατικές και ειδικές διατάξεις

1. Τα υπάρχοντα κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού δικαιώματα κυριότητας των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων της Εκκλησίας της Ελλάδας, της Εκκλησίας της Κρήτης, των Μητροπόλεων της Δωδεκανήσου, του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως, των Πατριαρχείων Αλεξανδρείας, Αντιοχείας και Ιεροσολύμων, της Ιερής Μονής του Σινά, των Ιερών Μονών του Αγίου Όρους, των Ιερών Μονών της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτριάς στη Χαλκιδική, των Βλατάδων στη Θεσσαλονίκη και του Ευαγγελιστή Ιωάννη του Θεολόγου στην Πάτμο, άλλων νομικών προσώπων ή άλλων ενώσεων προσώπων που εκπροσωπούν θρησκείες ή δόγματα, σε αρχαία μνημεία θρησκευτικού χαρακτήρα, ακόμη και αν χρονολογούνται μέχρι και το 1453, διατηρούνται.
2. Με τις διατάξεις του παρόντος δεν θίγονται ισχύουσες ειδικές διατάξεις περί του Αγίου Όρους.
3. Όποιος έχει στην κατοχή του αρχαίο κινητό από αυτά που αναφέρονται στις περιπτώσεις 1α' και 1β'/του άρθρου 20, υποχρεούται να το δηλώσει στην Υπηρεσία μέσα σε προθεσμία ενός (1) έτους από τη δημοσίευση του νόμου αυτού. Η εμπρόθεσμη δήλωση αποτελεί, για όποιον προβαίνει σε αυτήν, λόγο απαλλαγής από την ποινική δίωξη για τη μη έγκαιρη δήλωση. Αυτός που δηλώνει σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο ότι κατέχει αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, είναι δυνατόν να υποβάλλει, παράλληλα με τη δήλωση, αίτηση για τη χορήγηση άδειας κατοχής του αρχαίου σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Η άδεια χορηγείται εκτός εάν συντρέχει η περίπτωση γ/ της παραγράφου 2 του άρθρου 23. Κατά τη χορήγηση της άδειας κατοχής ορίζονται τα αναγκαία μέτρα για τη φύλαξη και τη διατήρηση του μνημείου.
4. Αν σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 δηλωθεί η κατοχή αρχαίου που έχει εισαχθεί από την αλλοδαπή και που χρονολογείται έως και το 1453, αναγνωρίζεται το δικαίωμα κυριότητας υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις της διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 33.
5. Όσοι έχουν άδεια ιδιωτικής συλλογής αρχαίων κατά τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/1932 μπορούν να ζητήσουν να αναγνωριστούν ως συλλέκτες σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Οι αιτούντες αναγνωρίζονται ως συλλέκτες εκτός εάν συντρέχουν τα κωλύματα της παραγράφου 1 ή της παραγράφου 2 του άρθρου 31. Με την απόφαση αναγνώρισης ορίζονται τα αναγκαία μέτρα, τα οποία οφείλει ο συλλέκτης να λάβει, για τη φύλαξη και διατήρηση των αντικειμένων της συλλογής το αργότερο μέσα σε προθεσμία δεκαοκτώ (18) μηνών από την αναγνώριση. Μετά την παρέλευση δεκαοκτώ (18) μηνών από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, λήγει αυτοδίκαια η ισχύς αδειών ιδιωτικής συλλογής αρχαίων που έχουν χορηγηθεί κατά τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/1932, εκτός εάν εκκρεμεί αίτηση αναγνώρισης ως συλλέκτη κατά τη διάταξη του προηγούμενου εδαφίου.
6. Όσοι έχουν άδεια εμπορίας αρχαίων κατά τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/1932, αν επιθυμούν να ασκούν τη δραστηριότητα του αρχαιοπώλη, οφείλουν να ζητήσουν τη χορήγηση της σχετικής άδειας σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, μέσα σε προθεσμία δεκαοκτώ (18) μηνών από τη δημοσίευσή του. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, λήγει αυτοδίκαια η ισχύς αδειών εμπορίας αρχαίων που έχουν χορηγηθεί κατά τις διατάξεις του Κ.Ν. 5351/1932, εκτός εάν εκκρεμεί αίτηση για τη χορήγηση άδειας αρχαιοπώλη κατά τη διάταξη του προηγούμενου εδαφίου.
7. Ο διευθύνων συστηματική ανασκαφή που βρίσκεται σε εξέλιξη υποχρεούται να καταθέτει προς δημοσίευση αρχική παρουσίαση εντός δύο (2) ετών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Εάν η ανασκαφή έχει περατωθεί, ο διευθύνων έχει την υποχρέωση να καταθέσει την τελική δημοσίευση εντός πενταετίας από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου.
8. Τα λειτουργούντα, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μουσεία, τα οποία έχουν ιδρυθεί με νόμο, λογίζονται ως αναγνωρισμένα κατά την έννοια των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 45. Οφείλουν όμως να προσαρμοστούν στις ρυθμίσεις του άρθρου αυτού και των κανονιστικών πράξεων που προβλέπονται σε αυτό, μέσα σε προθεσμία που καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.
9. Οι υφιστάμενες νόμιμα λειτουργούσες εξορυκτικές δραστηριότητες μεταλλείων ή λατομείων μετά την ισχύ του παρόντος νόμου συνεχίζουν νομίμως τη λειτουργία τους μέχρι τη λήξη της σχετικής άδειας, η οποία μπορεί μετά να ανανεωθεί.
10. Πολιτιστικά αγαθά που έχουν χαρακτηριστεί ως προστατευόμενα σύμφωνα με τις διατάξεις της προϊσχύουσας νομοθεσίας προστατεύονται στο εξής κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Πολιτιστικά αγαθά που έχουν ήδη χαρακτηριστεί κατά κατηγορίες χαρακτηρίζονται εκ νέου σύμφωνα με τη διαδικασία και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Εως τότε προστατεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου που εφαρμόζονται αναλόγως.
11. Η χρηματική αξία κινητών μνημείων καθορίζεται από τριμελή επιτροπή ειδικών επιστημόνων, που

συνιστάται με απόφαση του Υπουργού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Εάν ο ιδιώτης δεν αποδεχθεί την τιμή που καθορίζεται από την παραπάνω επιτροπή, συνιστάται επιτροπή αποτελούμενη από έναν ειδικό επιστήμονα εκπρόσωπο του ιδιώτη, έναν προϊστάμενο υπηρεσιακής μονάδας του Υπουργείου Πολιτισμού ή έναν διευθυντή μουσείου οριζόμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού και έναν ειδικό επιστήμονα που ορίζεται από τον Πρόεδρο του Αρχαίου Πάγου.

12. Προκειμένου περί ακινήτων ή εκτάσεων πολλαπλώς χαρακτηρισμένων υπερισχύουν οι διατάξεις του παρόντος νόμου, εφόσον πρόκειται για μνημεία, αρχαιολογικούς χώρους ή ιστορικούς τόπους. 13. Κηρυγμένοι έως την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού αρχαιολογικοί χώροι που δεν έχουν οριοθετηθεί σύμφωνα με τους όρους της παραγράφου 1 του άρθρου 12, οριοθετούνται οριστικά εντός τριετίας από αυτήν, στο πλαίσιο προγράμματος που καταρτίζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Προκειμένου για ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους η παραπάνω προθεσμία είναι διπλάσια.

14. Όπου στον παρόντα νόμο και γενικότερα στη νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς προβλέπεται: α) ότι απαιτείται άδεια ή έγκριση της αρμόδιας υπηρεσίας ή του Υπουργού Πολιτισμού για την εκτέλεση εργασίας ή για τη διενέργεια οποιασδήποτε άλλης πράξης, ή β) ότι απαγορεύεται ή επιβάλλεται η διενέργεια εργασιών ή οποιασδήποτε άλλης πράξης είτε εκ του νόμου είτε επειδή αυτό προβλέπεται σε πράξη της Υπηρεσίας ή του Υπουργού Πολιτισμού, ή γ) ότι επέρχονται συγκεκριμένες έννομες συνέπειες λόγω της παραβίασης διατάξεων, μπορούν να εκδίδονται προσωρινώς μεν σήματα οριστικώς δε πρωτόκολλα με τα οποία διαπιστώνεται η πλήρωση των προϋποθέσεων από τις οποίες απορρέουν οι έννομες συνέπειες που προβλέπονται από το νόμο ή τις δυνάμει αυτού εκδιδόμενες ατομικές ή κανονιστικές πράξεις, ιδίως η διακοπή εργασιών, η εγκατάσταση εργολάβων ή συνεργείων για τη διενέργεια εργασιών, η επιβολή αποζημίωσης ή τέλους η αποβολή από ακίνητο, η κατάσχεση κινητού ή ακινήτου μνημείου. Τα σήματα και τα πρωτόκολλα αυτά εκδίδονται από τον Υπουργό Πολιτισμού, ο οποίος μπορεί να εξουσιοδοτεί σχετικά τον Γενικό Γραμματέα ή υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού. Οι αστυνομικές αρχές και κάθε άλλη δημόσια αρχή ή αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης υποχρεούνται να παράσχουν κάθε αναγκαία συνδρομή για την εκτέλεση των σημάτων και των διοικητικών πρωτοκόλλων της παρούσας παραγράφου. Για την επίδοση και την εκτέλεση των παραπάνω σημάτων και πρωτοκόλλων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του τέταρτου και του πέμπτου εδαφίου της περίπτωσης β', της παραγράφου 9 του άρθρου 7 του Ν. 2557/1997, όπως ισχύει.

15. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, ορίζονται οι πρόσθετες διοικητικές κυρώσεις οι οποίες επιβάλλονται για πράξεις ή παραλείψεις που είναι αντίθετες προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου ή των κανονιστικών πράξεων οι οποίες έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότησή του.

16. Η ανώνυμη εταιρεία της παραγράφου 2α του άρθρου 6 του Ν. 2557/1997 (ΦΕΚ271 Α) η οποία προστέθηκε με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ84 Α) μεταβάλλει την επωνυμία της από "Ανώνυμη Εταιρεία Προβολής Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς Α.Ε." σε "Όργανισμός Προβολής Ελληνικού Πολιτισμού Α.Ε. (Ο.Π.Ε.Π. Α.Ε.)".

17. Στο τέλος της περίπτωσης ζ' της παραγράφου 2 α του άρθρου 6 του Ν. 2557/1997 (ΦΕΚ271 Α), η οποία προστέθηκε με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του Ν. 2819/2000 (ΦΕΚ84 Α), προστίθεται εδάφιο ως εξής: "Όσον αφορά τις δράσεις που σχετίζονται με την Πολιτιστική Ολυμπιάδα και την προβολή του πολιτισμού της χώρας, η εταιρεία μπορεί να ενεργεί και μη κερδοσκοπικά."

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 74 Κωδικοποίηση της νομοθεσίας

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, μπορεί να κωδικοποιείται στο σύνολό της η νομοθεσία για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, να αλλάζει η σειρά και η αρίθμηση των διατάξεων, να συνενώνονται ομοειδείς διατάξεις και εν γένει να επέρχεται κάθε τροποποίηση αναγκαία για τη διοικητική κωδικοποίηση αυτής.

Άρθρο 75

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις. Κάθε διάταξη νόμου αντίθετη προς τις διατάξεις του παρόντος νόμου καταργείται.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 28 Ιουνίου 2002

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Α.ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ

ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Φ.ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

**Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους
Αθήνα, 28 Ιουνίου 2002**

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Φ. ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ

2. Η Χάρτα του Nizhny Tagil για την Βιομηχανική Κληρονομιά

Ιούλιος, 2003, Nizhny Tagil, Ρωσία

Το TICCIH είναι η παγκόσμια οργάνωση που αντιπροσωπεύει τη βιομηχανική κληρονομιά και είναι ειδικός σύμβουλος του ICOMOS σε θέματα βιομηχανικής κληρονομιάς. Αυτή η χάρτα δημιουργήθηκε από το TICCIH και θα παρουσιαστεί στο ICOMOS για επικύρωση και για την τελική έγκριση της UNESCO.

Προοίμιο

Οι πρώτες περίοδοι της ανθρώπινης ιστορίας ορίζονται από τις αρχαιολογικές μαρτυρίες για τις θεμελιώδεις αλλαγές των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι κατασκεύαζαν αντικείμενα και η σημασία της διατήρησης και της μελέτης των μαρτυριών για αυτές τις αλλαγές είναι οικουμενικά αποδεκτή.

Από τον Μεσαίωνα, οι καινοτομίες της Ευρώπης στη χρήση της ενέργειας και στο εμπόριο και τις συναλλαγές οδήγησαν σε μια αλλαγή, προς το τέλος του 18ου αιώνα, τόσο ριζική όσο και εκείνη μεταξύ της Νεολιθικής και της Χάλκινης Εποχής, με εξελίξεις στις κοινωνικές, τεχνικές και οικονομικές συνθήκες της μεταποίησης, αρκετά γρήγορες και ρηξικέλευθες ώστε να αποκληθεί επανάσταση. Η Βιομηχανική Επανάσταση ήταν η απαρχή ενός ιστορικού φαινομένου που επηρέασε ένα τεράστιο τμήμα του ανθρώπινου πληθυσμού καθώς και όλες τις άλλες μορφές ζωής του πλανήτη μας και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Τα υλικά κατάλοιπα αυτών των ριζικών αλλαγών έχουν παγκόσμια ανθρώπινη αξία και η σπουδαιότητα της μελέτης και της διατήρησης αυτών των καταλοίπων πρέπει να αναγνωρισθεί.

Κατά συνέπεια, οι εκπρόσωποι, που συναντήθηκαν για τη διάσκεψη 2003 του TICCIH στη Ρωσία, επιθυμούν να βεβαιώσουν ότι τα κτίρια και οι κατασκευές που δημιουργήθηκαν για βιομηχανικές δραστηριότητες, οι διαδικασίες και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν μέσα στις κατασκευές αυτές και οι πόλεις και τα τοπία στα οποία βρίσκονται, μαζί με όλες τις άλλες υλικές και άυλες εκδηλώσεις τους, έχουν θεμελιώδη σημασία. Πρέπει να μελετηθούν, η ιστορία τους να διδάσκεται, το νόημα και η σημασία τους πρέπει να προάγεται και να καθίσταται σαφής σε όλους και πρέπει να εντοπιστούν τα πιο σημαντικά και χαρακτηριστικά παραδείγματα, να προστατευτούν και να διατηρηθούν σύμφωνα με το πνεύμα της Χάρτας της Βενετίας, προς χρήση και όφελος του σήμερα και του αύριο.

1. Ο ορισμός της βιομηχανικής κληρονομιάς

Η βιομηχανική κληρονομιά είναι τα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού που έχουν ιστορική, τεχνολογική, κοινωνική, αρχιτεκτονική ή επιστημονική αξία. Αυτά τα κατάλοιπα αποτελούνται από κτίρια και μηχανήματα, εργαστήρια, μύλους και εργοστάσια, μεταλλεία, χώρους μεταποίησης και διύλισης, χώρους φύλαξης και αποθήκευσης, τόπους όπου παράγεται, μεταφέρεται και χρησιμοποιείται ενέργεια, μεταφορές με όλη την υποδομή τους, καθώς και χώρους που χρησιμοποιούνταν για κοινωνικές δραστηριότητες σχετικές με τη βιομηχανία, όπως η στέγαση, η θρησκευτική λατρεία και η εκπαίδευση.

Η βιομηχανική αρχαιολογία είναι μια διεπιστημονική μέθοδος μελέτης όλων των μαρτυριών, υλικών και άυλων, των τεκμηρίων, των τεχνουργημάτων, της στρωματογραφίας και των κατασκευών, των ανθρώπινων οικισμών και των φυσικών και αστικών τοπίων που δημιουργήθηκαν για ή από τη βιομηχανική διεργασία. Χρησιμοποιεί αυτές τις μεθόδους έρευνας που είναι οι πιο κατάλληλες για να διευρύνουν την κατανόηση του βιομηχανικού παρελθόντος και παρόντος.

Η ιστορική περίοδος που συγκεντρώνει το κύριο ενδιαφέρον εκτείνεται από την αρχή της Βιομηχανικής Επανάστασης, στο δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα, έως σήμερα, ενώ συγχρόνως, εξετάζονται οι πρώτες προ-βιομηχανικές και πρωτο-βιομηχανικές ρίζες της. Επιπλέον, αντλεί από τη μελέτη της των εργασιών και των τεχνικών εργασιών που εμπεριέχονται στην ιστορία της τεχνολογίας.

2. Οι αξίες της βιομηχανικής κληρονομιάς

α. Η βιομηχανική κληρονομιά είναι τα τεκμήρια δραστηριοτήτων που είχαν και συνεχίζουν να έχουν σοβαρές ιστορικές συνέπειες. Τα κίνητρα προστασίας της βιομηχανικής κληρονομιάς βασίζονται στην οικουμενική αξία αυτών των τεκμηρίων και όχι στην ιδιαιτερότητα μεμονωμένων χώρων.

β. Η βιομηχανική κληρονομιά έχει κοινωνική αξία ως τμήμα των καταλοίπων της καθημερινής ζωής συνηθισμένων ανδρών και γυναικών και, με αυτή την ιδιότητα, προσδίδει μια σημαντική αίσθηση ταυτότητας. Έχει τεχνολογική και επιστημονική αξία στην ιστορία της μεταποίησης, της μηχανικής, των κατασκευών και μπορεί να έχει και σημαντική αισθητική αξία για την ποιότητα της αρχιτεκτονικής, της μελέτης και του σχεδιασμού.

γ. Αυτές οι αξίες είναι εγγενείς στον ίδιο το χώρο, στον ιστό του, στα συστατικά του, τα μηχανήματα και το πλαίσιο, στο βιομηχανικό τοπίο, στα γραπτά τεκμήρια και επίσης στα άυλα ίχνη της βιομηχανίας που περιέχονται στις ανθρώπινες αναμνήσεις και στα ήθη.

δ. Η σπανιότητα, ως προς την επιβίωση συγκεκριμένων διαδικασιών, την τυπολογία των χώρων και τοπίων, προσθέτει ιδιαίτερη αξία και πρέπει να αξιολογείται προσεκτικά. Τα πρώιμα ή πρωτοποριακά παραδείγματα έχουν ιδιαίτερη αξία.

3. Η σημασία του εντοπισμού, της καταγραφής και της μελέτης

α. Κάθε περιοχή πρέπει να εντοπιστεί, να καταγραφεί και να προστατευτούν τα βιομηχανικά κατάλοιπα που θέλει να διατηρήσει για τις επόμενες γενιές.

β. Μελέτες περιοχών με διαφορετικές βιομηχανικές τυπολογίες πρέπει να εντοπίζουν την έκταση της βιομηχανικής κληρονομιάς. Χρησιμοποιώντας αυτές τις πληροφορίες, πρέπει να δημιουργηθούν μητρώα όλων των χώρων που έχουν εντοπιστεί. Πρέπει να οργανώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εύκολη η έρευνα σε αυτά και το κοινό να έχει ελεύθερη πρόσβαση. Η ηλεκτρονική μορφή τους και η άμεση πρόσβαση μέσω ηλεκτρονικών δικτύων είναι αξιολογικοί στόχοι.

γ. Η καταγραφή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της μελέτης της βιομηχανικής κληρονομιάς. Πρέπει να γίνεται μια πλήρης καταγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών και της κατάστασης του χώρου και να καταχωρείται σε δημόσιο αρχείο πριν γίνουν οποιοσδήποτε παρεμβάσεις. Μπορούμε να κερδίσουμε πολλές πληροφορίες αν η καταγραφή γίνει πριν σταματήσει να λειτουργεί ένας χώρος ή μια διαδικασία. Τα αρχεία πρέπει να περιέχουν περιγραφές, σχέδια, φωτογραφίες και βιντεοσκοπήσεις κινούμενων αντικειμένων, με αναφορές σε υποστηρικτική τεκμηρίωση. Οι αναμνήσεις των ανθρώπων είναι μοναδική και αναντικατάστατη πηγή που πρέπει επίσης να καταγράφονται, όταν είναι διαθέσιμες.

δ. Η αρχαιολογική διερεύνηση των ιστορικών βιομηχανικών χώρων είναι μια θεμελιώδης τεχνική της μελέτης τους. Πρέπει να διεξάγεται με τα ίδια υψηλά κριτήρια που ισχύουν για χώρους άλλων ιστορικών και πολιτισμικών περιόδων.

ε. Χρειάζονται προγράμματα ιστορικής έρευνας για να υποστηρίξουν την πολιτική της προστασίας της βιομηχανικής κληρονομιάς. Λόγω της αλληλεξάρτησης των πολλών βιομηχανικών δραστηριοτήτων, οι διεθνείς μελέτες μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό χώρων και τύπων χώρων με παγκόσμια σημασία.

στ. Τα κριτήρια για την αξιολόγηση των βιομηχανικών κτιρίων πρέπει να ορίζονται και να δημοσιεύονται ώστε το ευρύ κοινό να αποδεχτεί τη χρήση ορθολογικών και σταθερών κανόνων. Με βάση την κατάλληλη έρευνα, οι κανόνες αυτοί θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να εντοπιστούν τα πιο σημαντικά επιζώντα τοπία, οικισμοί, χώροι, τυπολογίες, κτίρια, κατασκευές, μηχανήματα και διαδικασίες.

ζ. Οι τόποι και οι κατασκευές που έχουν κριθεί σημαντικές πρέπει να προστατεύονται με νομικά μέτρα, αρκετά ισχυρά ώστε να εξασφαλίζουν τη διατήρηση της σπουδαιότητάς τους. Ο Κατάλογος της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO πρέπει να αναγνωρίσει δεόντως τον τρομερό αντίκτυπο που είχε η εκβιομηχάνιση στον ανθρώπινο πολιτισμό.

η. Η αξία των σημαντικών τόπων πρέπει να οριστεί και να εδραιωθούν κατευθυντήριες γραμμές για μελλοντικές επεμβάσεις. Πρέπει να εφαρμοστούν οποιαδήποτε νομικά, διοικητικά και οικονομικά μέτρα είναι απαραίτητα για να διατηρηθεί η αξία τους.

θ. Πρέπει να εντοπιστούν οι χώροι που βρίσκονται σε κίνδυνο, έτσι ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για να περιοριστεί ο κίνδυνος και να διευκολυνθούν τα κατάλληλα σχέδια για την επισκευή και την επανάχρησή τους.

ι. Η διεθνής συνεργασία είναι μια ιδιαίτερα κατάλληλη προσέγγιση στη διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς μέσω συντονισμένων πρωτοβουλιών και καταμερισμού των πόρων. Πρέπει να αναπτυχθούν συμβατά κριτήρια για να συγκροτηθούν παγκόσμια μητρώα και βάσεις δεδομένων.

4. Νομική προστασία

α. Η βιομηχανική κληρονομιά πρέπει να θεωρείται αναπόσπαστο μέρος της εν γένει πολιτισμικής κληρονομιάς. ωστόσο, η νομική της προστασία πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ειδική φύση της βιομηχανικής κληρονομιάς. Πρέπει να είναι σε θέση να προστατεύει εργοστάσια και μηχανήματα, υπόγεια και υπέργεια έργα ή κατασκευές, σύνολα και συγκροτήματα κτιρίων και βιομηχανικά τοπία. Περιοχές βιομηχανικών λυμάτων πρέπει να εξεταστούν για την ενδεχόμενη αρχαιολογική καθώς και οικολογική τους αξία.

β. Στις πολιτικές για την οικονομική ανάπτυξη και στον περιφερειακό και εθνικό προγραμματισμό πρέπει να περιλαμβάνονται προγράμματα για τη διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς.

γ. Οι πιο σημαντικοί χώροι πρέπει να προστατεύονται πλήρως και να μην επιτρέπονται παρεμβάσεις που υπονομεύουν την ιστορική τους ακεραιότητα ή την αυθεντικότητα του ιστού τους. Η ήπια και φιλική προσαρμογή και επανάχρηση μπορεί να είναι ένας κατάλληλος και οικονομικός τρόπος εξασφάλισης της επιβίωσης των βιομηχανικών κτισμάτων και πρέπει να ενθαρρύνεται με κατάλληλους νομικούς ελέγχους, τεχνικές συμβουλές, φορολογικά κίνητρα και επιχορηγήσεις.

δ. Οι βιομηχανικές κοινότητες που απειλούνται από γοργές δομικές αλλαγές πρέπει να υποστηρίζονται από την κυβέρνηση και την τοπική αυτοδιοίκηση. Οι πιθανές απειλές που αντιπροσωπεύουν τέτοιου είδους αλλαγές για τη βιομηχανική κληρονομιά, πρέπει να προβλέπονται και να προετοιμάζονται σχέδια ώστε να αποφεύγονται τα έκτακτα μέτρα.

ε. Πρέπει να καθιερωθούν διαδικασίες που να προβλέπουν άμεση ανταπόκριση όταν κλείνουν σημαντικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις, ώστε να αποφεύγεται η απομάκρυνση ή η καταστροφή σημαντικών στοιχείων τους. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να έχουν θεσμική εξουσία για να παρεμβαίνουν, όταν είναι απαραίτητο να προστατευτούν σημαντικοί ιστορικοί τόποι που απειλούνται.

στ. Η κυβέρνηση πρέπει να έχει συμβουλευτικά σώματα ειδικών που μπορούν να δώσουν ανεξάρτητες συμβουλές σε θέματα που σχετίζονται με την προστασία και τη διατήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς και η γνώμη τους πρέπει να αναζητείται σε όλες τις σημαντικές περιπτώσεις.

ζ. Πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για να εξασφαλιστεί η συμβουλή και η συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στην προστασία και την διατήρηση της τοπικής βιομηχανικής κληρονομιάς τους.

η. Οι σύλλογοι και οι ενώσεις εθελοντών έχουν να παίξουν σημαντικό ρόλο στον εντοπισμό των χώρων, στην προαγωγή της δημόσιας συμμετοχής στη διατήρηση, στη διάδοση πληροφοριών και στην έρευνα, δεδομένου ότι είναι οι απαραίτητοι ρόλοι στη σκηνή της βιομηχανικής κληρονομιάς.

5. Συντήρηση και διατήρηση

α. Η συντήρηση της βιομηχανικής κληρονομιάς εξαρτάται από τη διατήρηση της λειτουργικής ακεραιότητας και γι αυτό οι παρεμβάσεις σε ένα βιομηχανικό χώρο πρέπει να στοχεύουν στην όσο το δυνατόν μεγαλύτερη τήρηση αυτού του στόχου. Η αξία και η αυθεντικότητα ενός βιομηχανικού χώρου μπορεί να μειωθεί σημαντικά αν τα μηχανήματα ή τα εξαρτήματά τους απομακρυνθούν ή αν καταστραφούν βοηθητικά μηχανήματα τα οποία αποτελούν μέρος του γενικού χώρου.

β. Η διατήρηση των βιομηχανικών χώρων απαιτεί ενδελεχή γνώση του σκοπού ή των σκοπών για τον οποίο ή τους οποίους δημιουργήθηκαν και των διαφόρων βιομηχανικών διαδικασιών που μπορεί να διεξάγονταν εκεί. Αυτές μπορεί, με τον καιρό, να έχουν αλλάξει, αλλά όλες οι προηγούμενες χρήσεις πρέπει να εξετάζονται και να αξιολογούνται.

γ. Πρέπει πάντοτε να δίνεται προτεραιότητα στην επί τόπου (in situ) διατήρηση. Η διάλυση και η μεταφορά ενός κτιρίου ή μιας κατασκευής είναι παραδεκτά μόνον εφόσον η καταστροφή

του χώρου απαιτείται από επιτακτικές οικονομικές ή κοινωνικές ανάγκες.

δ. Η προσαρμογή ενός βιομηχανικού χώρου σε νέα χρήση, προκειμένου να εξασφαλιστεί η διατήρησή του, είναι παραδεκτή εκτός από τις περιπτώσεις χώρων με ειδική ιστορική σπουδαιότητα. Οι νέες χρήσεις πρέπει να σέβονται τα αξιολογικά αντικείμενα και να διατηρούν τα αρχικά πρότυπα κυκλοφορίας και δραστηριότητας, και πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο συμβατές με την αρχική ή την κύρια χρήση. Συνιστάται να υπάρχει μια περιοχή όπου θα ερμηνεύεται η προηγούμενη χρήση.

ε. Η συνέχιση της προσαρμογής και χρήσης των βιομηχανικών κτιρίων αποφεύγει την άσκοπη απώλεια ενέργειας και συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη. Η βιομηχανική κληρονομιά μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην οικονομική αναζωογόνηση περιοχών που φθίνουν ή μαραζώνουν. Η συνέχεια την οποία εξασφαλίζει η επανάχρηση μπορεί να παρέχει ψυχολογική σταθερότητα στις κοινότητες που αντιμετωπίζουν την αιφνίδια εξαφάνιση μακρόχρονων πηγών απασχόλησης.

στ. Οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι αναστρέψιμες και να έχουν ελάχιστες επιπτώσεις. Οποιοσδήποτε αναπόφευκτες αλλαγές πρέπει να τεκμηριώνονται και τα σημαντικά στοιχεία που απομακρύνονται πρέπει να καταγράφονται και να αποθηκεύονται με ασφάλεια. Πολλές βιομηχανικές διαδικασίες προσδίδουν μια "πατίνα" που είναι αναπόσπαστο τμήμα της ακεραιότητας και του ενδιαφέροντος του τόπου.

ζ. Η ανακατασκευή ή η επιστροφή σε μια προηγούμενη κατάσταση που συμβαίνει να είναι γνωστή πρέπει να θεωρείται μια παρέμβαση που γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και η οποία είναι κατάλληλη μόνον εφόσον ωφελεί την ακεραιότητα ολόκληρου του χώρου ή σε περίπτωση βίαιης καταστροφής ενός πολύ σημαντικού ιστορικού τόπου.

η. Οι ανθρώπινες δεξιότητες που ενέχονται σε πολλές παλιές ή απηχαιωμένες βιομηχανικές διαδικασίες είναι ένας σημαντικότερος πόρος του οποίου η απώλεια μπορεί να είναι αναντικατάστατη. Πρέπει να καταγραφούν προσεκτικά και να μεταδοθούν στις επόμενες γενιές.

θ. Η διατήρηση των τεκμηρίων, των αρχείων των επιχειρήσεων, των κατασκευαστικών σχεδίων καθώς και δειγμάτων των βιομηχανικών προϊόντων πρέπει να ενθαρρύνονται.

6. Εκπαίδευση και κατάρτιση

α. Η επαγγελματική κατάρτιση σε μεθοδολογικές, θεωρητικές και ιστορικές πτυχές της βιομηχανικής κληρονομιάς πρέπει να διδάσκεται σε τεχνικά και πανεπιστημιακά ιδρύματα.

β. Ειδικό εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με το βιομηχανικό παρελθόν και την κληρονομιά του πρέπει να παράγεται από και για τους σπουδαστές στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

7. Παρουσίαση και ερμηνεία

α. Το δημόσιο ενδιαφέρον και η στοργή για τη βιομηχανική κληρονομιά και η εκτίμηση της αξίας της είναι ο ασφαλέστερος τρόπος διατήρησής της. Οι δημόσιες αρχές πρέπει να εξηγούν ενεργά τον νόημα και την αξία των βιομηχανικών χώρων μέσω δημοσιεύσεων, εκθέσεων, της τηλεόρασης, του διαδικτύου και άλλων μέσων επικοινωνίας, παρέχοντας μόνιμη πρόσβαση στους σημαντικούς χώρους και προάγοντας τον τουρισμό σε βιομηχανικές περιοχές.

β. Ειδικά βιομηχανικά και τεχνικά μουσεία και διατηρητέοι βιομηχανικοί χώροι είναι σημαντικά μέσα προστασίας και ερμηνείας της βιομηχανικής κληρονομιάς.

γ. Οι περιφερειακοί και οι διεθνείς δρόμοι της βιομηχανικής κληρονομιάς μπορούν να φωτίσουν τη συνεχόμενη μεταφορά της βιομηχανικής τεχνολογίας, και τις μεγάλης κλίμακας μετακινήσεις των ανθρώπων που μπορεί να προκαλέσει.

Eusebi Casanelles Eugene Logunov

Πρόεδρος του TICCIH XII Διεθνής Συνδιάσκεψη του TICCIH

Η Χάρτα μεταφράστηκε στα Ελληνικά με την πρωτοβουλία του Δ.Σ. του Ελληνικού TICCIH και την επιμέλεια

της Χριστίνας Αγριαντώνη και του Νίκου Μπελαβίλα.

The Charter was translated by the Greek Board of TICCIH, Editing by Cristina Agriantoni and Nikos Belavilas.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ : ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ

Α. Με βάση τα περιεχόμενα της εργασίας

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ν.Δ./Π.Δ.	ΦΕΚ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
2.2.1. Νόμος περί αρχαιοτήτων	N.5351	275 ^A	Π.Δ. 9/24 Αυγούστου 1932
2.2.2. Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830	N.1469	169 ^A	2/7 Αυγούστου 1950
2.2.3. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.	N.3028	153 ^A	28 Ιουνίου 2002
2.2.4. Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών	Π.Δ.	594 ^Δ	19 Οκτωβρίου /13 Νοεμβρίου 1978
2.2.5. Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και τρόπος καθορισμού των ορίων και των όρων δόμησης σ' αυτούς	Π.Δ.	181 ^Δ	24 Απρ. /3 Μαΐου 1985
Τροποποίηση	Π.Δ.	414 ^Δ	20/30 Αυγούστου 1985
2.2.6. Καθορισμός ζώνης οικιστικού ελέγχου κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών παλαιότερων του 1923	Π.Δ.	139 ^Δ	16 Φεβρουαρίου/19 Μαρτίου 1990
2.2.7. Διατήρηση, επισκευή ή ανακατασκευή αρχιτεκτονικών καλλιτεχνικών και στατικών στοιχείων διατηρητέων κτιρίων	Π.Δ.	317 ^Δ	15/28 Απριλίου 1988
2.2.8.α. Περί καθορισμού ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως, εισαγωγής του θεσμού μεταφοράς συντελεστού δομήσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας	N.880	58 ^A	20/22 Μαρτίου 1979
2.2.8.β. Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης και άλλες διατάξεις	N.2300	69 ^A	12 Απριλίου 1995
2.2.8.γ. Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρύθμισης άλλων θεμάτων αρμοδιότητας υπουργείου περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων.	N.3044	197 ^A	27 Αυγούστου 2002
2.2.9.α. Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός	N.8	124 ^A	9 Ιουνίου 1973
2.2.9.β. Τροποποίηση Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού	N.1577	210 ^A	17/18 Δεκεμβρίου 1985
2.2.9.γ. Τροποποίηση ΓΟΚ του 2000	N.2831	140 ^A	13 Ιουνίου 2000

2.2.11. Για την προστασία του περιβάλλοντος.	N.1650	160 ^A	15/16 Οκτωβρίου 1986
2.2.12.α. Περί κυρώσεως της υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασία της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς	N.1126	32 ^A	3/10 Φεβρουαρίου 1981
2.2.12.β. Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης	N.2039	61 ^A	13 Απριλίου 1992
2.2.12.γ. Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη).	N.3378	203 ^A	19 Αυγούστου 2005
2.2.12.δ. Κύρωση του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης.	N.3317	45 ^A	23 Φεβρουαρίου 2005
2.3.2. Περί ενεργού πολεοδομίας	N.1003	198 ^A	11/12 Οκτωβρίου 1971
2.3.3. Περί οικιστικών περιοχών	N.947	169 ^A	13/26 Ιουλίου 1979
2.3.4. Περί ρυθμιστικών σχεδίων αστικών περιοχών	N.1262	194 ^A	31 Οκτωβρίου /3 Νοεμβρίου 1972
2.3.5. Ρυθμιστικά σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης	N.1515	18 ^A	18 Φεβρουαρίου 1985
	N.1561	148 ^A	5/6 Σεπτεμβρίου 1985
2.3.6. Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις	N.1337	33 ^A	12/14 Μαρτίου 1983
2.3.7. Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις.	N.2508	124 ^A	13 Ιουνίου 1997
2.3.8. Χωροταξικός σχεδιασμός και αιεφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις	N.2742	207 ^A	7 Οκτωβρίου 1999
2.3.9. Περί χωροταξίας και περιβάλλοντος	N.360	151 ^A	19/22 Ιουνίου 1976
2.4.2.β. Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών	Π.Δ.941	320 ^A	15/17 Οκτωβρίου 1977
2.4.2.γ. Περί μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων εις τας περιφερειακάς υπηρεσίας αρμοδιότητος Γενικής Διευθύνσεως πολιτιστικής Αναπτύξεως του Υπουργείου Πολιτισμού κ' Επιστημών .	Π.Δ.733	183 ^A	11 Αυγούστου 1980
2.4.3. Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού, Περιβάλλοντος	N.1032	57 ^A	11/14 Μαρτίου 1980
2.4.5. Ανακατανομή των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών και του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος.	Π.Δ.161	54 ^A	30 Απριλίου 1984

2.4.6.α. Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	N.1416	18 ^A	20/21 Φεβρουαρίου 1984
2.4.6.β. Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις	N.2218	90 ^A	13 Ιουνίου 1994
2.5.1.α. Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων	Π.Δ. 33	10 ^A	4/24 Ιανουαρίου 1979
2.5.1.β. Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση των συναφών διατάξεων	N.1262	70 ^A	15/16 Ιουνίου 1982
2.5.1.γ. Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις	N.1892	101 ^A	31 Ιουλίου 1990
2.5.1.δ. Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση	N.3299	261 ^A	23 Δεκεμβρίου 2004
2.5.2.α. Θέματα προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων 2004 και άλλες διατάξεις	N.2833	150 ^A	30 Ιουνίου 2000
2.5.2.β. Θέματα ολυμπιακής φιλοξενίας, έργων ολυμπιακής υποδομής και άλλες διατάξεις	N.2947	228 ^A	9 Οκτωβρίου 2001

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

Β. Με χρονολογική σειρά

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ν.Δ./Π.Δ.	ΦΕΚ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
2.2.1. Νόμος περί αρχαιοτήτων	Ν.5351	275 ^A	Π.Δ. 9/24 Αυγούστου 1932
2.2.2. Περί προστασίας ειδικής κατηγορίας οικοδομημάτων και έργων τέχνης μεταγενέστερων του 1830	Ν.1469	169 ^A	2/7 Αυγούστου 1950
2.3.2. Περί ενεργού πολεοδομίας	Ν.1003	198 ^A	11/12 Οκτωβρίου 1971
2.3.4. Περί ρυθμιστικών σχεδίων αστικών περιοχών	Ν.1262	194 ^A	31 Οκτωβρίου /3 Νοεμβρίου 1972
2.2.9.α. Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός	Ν.8	124 ^A	9 Ιουνίου 1973
2.3.9. Περί χωροταξίας και περιβάλλοντος	Ν.360	151 ^A	19/22 Ιουνίου 1976
2.4.2.β. Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών	Π.Δ.941	320 ^A	15/17 Οκτωβρίου 1977
2.2.4. Περί χαρακτηρισμού ως Παραδοσιακών Οικισμών τινών του Κράτους και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτών	Π.Δ.	594 ^A	19 Οκτωβρίου /13 Νοεμβρίου 1978
2.5.1.α. Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων	Π.Δ. 33	10 ^A	4/24 Ιανουαρίου 1979
2.2.8.α. Περί καθορισμού ανώτατου ορίου συντελεστού δομήσεως, εισαγωγής του θεσμού μεταφοράς συντελεστού δομήσεως και ετέρων τινών διαρρυθμίσεων της πολεοδομικής νομοθεσίας	Ν.880	58 ^A	20/22 Μαρτίου 1979
2.3.3. Περί οικιστικών περιοχών	Ν.947	169 ^A	13/26 Ιουλίου 1979
2.4.3. Περί συστάσεως Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού, Περιβάλλοντος	Ν.1032	57 ^A	11/14 Μαρτίου 1980
2.4.2.γ. Περί μεταβιβάσεως αρμοδιοτήτων εις τας περιφερειακάς υπηρεσίας αρμοδιότητος Γενικής Διευθύνσεως πολιτιστικής Αναπτύξεως του Υπουργείου Πολιτισμού κ' Επιστημών .	Π.Δ.733	183 ^A	11 Αυγούστου 1980
2.2.12.α. Περί κυρώσεως της υπογραφείσης Διεθνούς Συμβάσεως διά την προστασία της Παγκοσμίου Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς	Ν.1126	32 ^A	3/10 Φεβρουαρίου 1981
2.5.1.β. Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση των συναφών διατάξεων	Ν.1262	70 ^A	15/16 Ιουνίου 1982
2.3.6. Επέκταση των πολεοδομικών σχεδίων, οικιστική ανάπτυξη και σχετικές ρυθμίσεις	Ν.1337	33 ^A	12/14 Μαρτίου 1983

2.4.6.α. Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	N.1416	18 ^A	20/21 Φεβρουαρίου 1984
2.4.5. Ανακατανομή των αρμοδιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών και του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος.	Π.Δ.161	54 ^A	30 Απριλίου 1984
2.3.5. Ρυθμιστικά σχέδια Αθήνας και Θεσσαλονίκης	N.1515	18 ^A	18 Φεβρουαρίου 1985
	N.1561	148 ^A	5/6 Σεπτεμβρίου 1985
2.2.5. Τρόπος καθορισμού ορίων οικισμών της χώρας μέχρι 2000 κατοίκους, κατηγορίες αυτών και τρόπος καθορισμού των ορίων και των όρων δόμησης σ' αυτούς	Π.Δ.	181 ^A	24 Απρ. /3 Μαΐου 1985
Τροποποίηση	Π.Δ.	414 ^A	20/30 Αυγούστου 1985
2.2.9.β. Τροποποίηση Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού	N.1577	210 ^A	17/18 Δεκεμβρίου 1985
2.2.11. Για την προστασία του περιβάλλοντος.	N.1650	160 ^A	15/16 Οκτωβρίου 1986
2.2.7. Διατήρηση, επισκευή ή ανακατασκευή αρχιτεκτονικών καλλιτεχνικών και στατικών στοιχείων διατηρητέων κτιρίων	Π.Δ.	317 ^A	15/28 Απριλίου 1988
2.2.6. Καθορισμός ζώνης οικιστικού ελέγχου κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών παλαιότερων του 1923	Π.Δ.	139 ^A	16 Φεβρουαρίου/19 Μαρτίου 1990
2.5.1.γ. Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις	N.1892	101 ^A	31 Ιουλίου 1990
2.2.12.β. Κύρωση της Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς της Ευρώπης	N.2039	61 ^A	13 Απριλίου 1992
2.4.6.β. Ίδρυση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις	N.2218	90 ^A	13 Ιουνίου 1994
2.2.8.β. Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης και άλλες διατάξεις	N.2300	69 ^A	12 Απριλίου 1995
2.3.7. Βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των πόλεων και οικισμών της χώρας και άλλες διατάξεις.	N.2508	124 ^A	13 Ιουνίου 1997
2.3.8. Χωροταξικός σχεδιασμός και αειφόρος ανάπτυξη και άλλες διατάξεις	N.2742	207 ^A	7 Οκτωβρίου 1999
2.2.9.γ. Τροποποίηση ΓΟΚ του 2000	N.2831	140 ^A	13 Ιουνίου 2000

2.5.2.α. Θέματα προετοιμασίας Ολυμπιακών Αγώνων 2004 και άλλες διατάξεις	N.2833	150 ^A	30 Ιουνίου 2000
2.5.2.β. Θέματα ολυμπιακής φιλοξενίας, έργων ολυμπιακής υποδομής και άλλες διατάξεις	N.2947	228 ^A	9 Οκτωβρίου 2001
2.2.3. Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.	N.3028	153 ^A	28 Ιουνίου 2002
2.2.8.γ. Μεταφορά συντελεστή δόμησης και ρύθμισης άλλων θεμάτων αρμοδιότητας υπουργείου περιβάλλοντος, χωροταξίας και δημοσίων έργων.	N.3044	197 ^A	27 Αυγούστου 2002
2.5.1.δ. Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση	N.3299	261 ^A	23 Δεκεμβρίου 2004
2.2.12.δ. Κύρωση του Δεύτερου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης.	N.3317	45 ^A	23 Φεβρουαρίου 2005
2.2.12.γ. Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη).	N.3378	203 ^A	19 Αυγούστου 2005

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Αφιέρωμα **«Αρχιτεκτονική κληρονομιά»**
Περιοδικό Αρχιτέκτονες, τεύχος 47, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2004
- 2) Αραβαντινός Α. (1986)
«Πολεοδομικός Σχεδιασμός» Αθήνα, ΕΜΠ
- 3) Βατόπουλος Νίκος (2001)
«Διατηρητέα, αλλά μόνο στα χαρτιά»,
εφημερίδα Καθημερινή, Κυριακή 22 Ιουλίου 2001, σελ 22
- 4) Βραχάλης Γιάννης (2003)
«Μέγγενη για τις ιστορικές πόλεις η πολυνομία»
Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, αρ. 2266, 13 Οκτωβρίου 2003, σελ 16-18
- 5) Ζήβας Δ. (1977)
«Μελέτη Παλαιάς Πόλεως Αθηνών», Αθήνα
- 6) Ζήβας Δ.-Αδάμη Μ.-Γραφάκου Μ.-Μαϊστρου Ε. (1994)
«Ναύπλιο. Ολοκληρωμένο πρόγραμμα προστασίας της παλιάς πόλης»,
ερευνητικό πρόγραμμα με ανάθεση από το Δήμο Ναυπλίου, Αθήνα: ΕΜΠ-
Τμήμα Αρχιτεκτόνων-Τομέας Ι Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού-Σπουδαστήριο
Αρχιτεκτονικών Συνθέσεων.
- 7) Ζήβας Δ. (2005),
«Η προστασία των ιστορικών κέντρων. Η περίπτωση της πλάκας»
Διημερίδα : «Πολιτεία – Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός» Δήμος
Κερκυραίων- Τ.Ε.Ε.- Τμήμα Κέρκυρας, Κέρκυρα 8-9 Απριλίου 2005,σελ.1-6.
- 8) Ηλεκτρονική διεύθυνση του ΔΣΑ - www.dsa.gr
- 9) Ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας Καθημερινή - www.kathimerini.gr
«Βιομηχανικά μνημεία: κέρδη και ζημίες»
18 Απριλίου 2006
- 10) Ηλεκτρονική διεύθυνση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου - www.pi-schools.gr
«Φιξ, ένα μνημείο της εποχής»
Κολέτσου, Δάλη, Καρούσος,1996
- 11) Ηλεκτρονική διεύθυνση του ΤΕΕ - www.tee.gr
(Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών)
- 12) Ηλεκτρονική διεύθυνση του ΥΠΕΧΩΔΕ - www.minenv.gr
- 13) Ηλεκτρονική διεύθυνση του ΥΠΠΟ - www.culture.gr

- 14) Θυμιανού Χρυσούλα (Σεπτέμβριος 1996),
Πτυχιακή Εργασία : **«Διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου για τα διατηρητέα κτίρια, τα ιστορικά κέντρα πόλεων και τους παραδοσιακούς οικισμούς στην Ελλάδα»**
Καθηγήτρια: Μαλικούτη Σταματίνα, Πειραιάς: ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ
- 15) Κυριακόπουλος Παναγιώτης (2001)
«Τεχνική Νομοθεσία» - Αθήνα, Σύγχρονη Εκδοτική
- 16) Μαΐστρου Ε. (2002)
«Ανάπλαση και προστασία ιστορικών κέντρων στην Ελλάδα»
Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης Προστασία και Ανάπτυξη των Ιστορικών Πόλεων στον 21ο αιώνα, Δήμος Κερκυραίων- Τ.Ε.Ε.- Ελληνικό Τμήμα ICOMOS, Κέρκυρα 18-20 Απριλίου 2002, σελ. 66-74.
- 17) Μαλικούτη Σταματίνα (2006)
«Το νομικό πλαίσιο για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην Ελλάδα»
Σημειώσεις στα πλαίσια Εισήγησης στο Σεμινάριο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς -Ιστορικά Κέντρα Πόλεων, Περιφερειακό Ινστιτούτο Επιμόρφωσης Πάτρας, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης
- 18) Μπότσαρης Σωτήρης (2006)
«Ζητούν δικαίωση χιλιάδες ιδιοκτήτες»
εφημερίδα City-Press, 6 Απριλίου 2006, σελ. 5
- 19) Νομικός Μ. (2001)
«Αποκατάσταση Επανάχρηση μνημείων και ιστορικών κτιρίων στη βόρεια Ελλάδα»
Θεσσαλονίκη, Έργον IV
- 20) Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου :
«Αθήνα – Αττική : στρατηγικός σχεδιασμός για την βιώσιμη ανάπτυξη»
Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, Αθήνα (22-24 Μαΐου 1996)
Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας
- 21) Χαραλαμπίδου Βάσω (2004)
«Καταστρέφεται η πολιτιστική μας κληρονομιά»
Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, αρ. 2288, 22 Μαρτίου 2004, σελ. 8-11
- 22) Χατζοπούλου - Τζίκα Αλίκη (Ιούλιος 2003)
«Η εξέλιξη της ιδεολογίας του δικαίου που αφορά στην πόλη και στο περιβάλλον (φυσικό, δομημένο, πολιτιστικό)»
περιοδικό Πυρφόρος 7-2003, σελ. 7-18
- 23) Χατζοπούλου - Τζίκα Αλίκη (2000)
«Πολεοδομικό δίκαιο» Ε.Μ.Π.

- 24) Χριστόδουλος Γλύστρας (2004)
«Οι βασικές αρχές προστασίας της αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς»
Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, αρ. 2317, 1 Νοεμβρίου 2004, σελ. 28-30
- 25) Χριστόπουλος Σπύρος (2006)
«Προς αναβολή η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας»,
εφημερίδα City-Press, 7 Απριλίου 2006, σελ. 2

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ**